

362

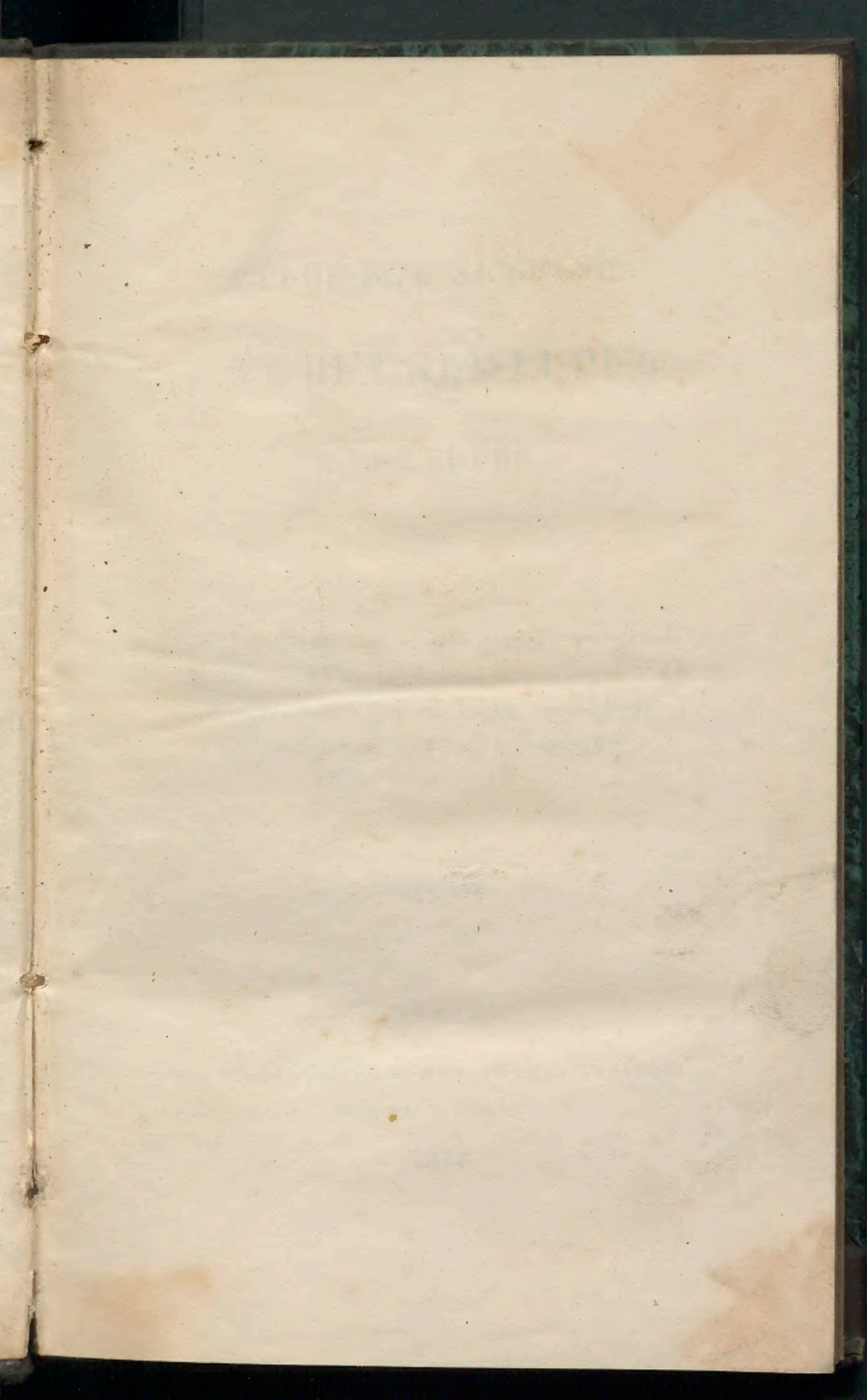
w. 362.

750

750.

22

ՔՐԻՍՏՈՒԸՆ ՏԻՆՏԵՏԷ
ԷՅՆ ՈՒ ԷՏԷԹՎԷՐԻՆ

ՋՈՒՀՈՒՐՈՒ

“ Զեր շէն թեճիւտե՛ կրնն , էյնե՛ դաւնան ” :
ա թիւ . Է . 21 : “ Երկուստե՛ հասաւ Լարընս՝ յէ
կերպէրէրէնն իրան կրնն արեմէրնն
Թինյեհէրննէ արգգալե՛ կ'ընէր ” :
Տիւ . ա . 14 :

ԻՋՈՒՐՏԷ

ԿՅԻԼԵԼՄՈՍ ԿՐԻՏՈՒԹԻՆ ՊԱՄԲԱՆԱՆՍԻՆԷ
ՊԱՄԲՈԼՄԱՐԷ

1849

RECEIVED
 OF THE
 DEPARTMENT OF THE INTERIOR

THE FOLLOWING IS A LIST OF THE
 NAMES OF THE PERSONS WHOSE
 NAMES ARE ON THE LIST OF
 THE DEPARTMENT OF THE INTERIOR
 FOR THE YEAR 1880

DEPARTMENT OF THE INTERIOR
 BUREAU OF LANDS
 OFFICE OF THE REGISTER
 WASHINGTON

Մ Ո Ւ Գ Ե Տ Է Մ Է

Լիպու թիթապըն իւնվանի՝ օնտա տերճ օլունմաղա
 մերամ օլունան նէ օլտուղունու թիֆայէթ միպ-
 տարի աշիքեար էտէր : Չօզ թիմսէլէր զանն էտէրլէր
 թի , շիմտիթի հալտէ Վրիսթիանլարըն պէյնինտէ
 պուլունան հէփ ա՛յինլէր վէ թա՛լիմաթլէր Ա՛զիզ
 Վրիթապարտան պընմը շար ք վէ ճիւմլէսի՝ քէնտի
 թիլիսէլէրինն հիւքմ ու նուֆուգու իւզէրինն մէպնի
 օլտուգլարը կիպի՝ Առաքեալարըն տախի հիւքմ ու
 նուֆուգու իւզէրինն մէպնի տիրլէր : Իմտի միւլհազա
 օլունտու թի , ալէստէվի գապուլ օլունմուշ ա՛տէթ-
 լէրին վէ պիր չօզ թա՛լիմաթլէրին նէ գէմանտէն պէ-
 րու վէ նէ վէճ՛հլէ պաշանտըլարընըն վէ իճրա օ-
 լունտուգլարընըն թա՛րիֆի պու միսիլիւ թիմսէ-
 լէրէ ֆայտէլի օլաճագ տրր : Ի՛հթիմալ թի՝ պուն-
 լարտան պա՛ղըլարը՝ քէնտիլէրին սայթի Ալա՛հ թա-
 րաֆընտան թա՛յին օլունմուշ ֆարզար նազարը իլէ
 պագմաղա թա՛լիմ օլունտուգլարը պունճէ շէյլէրին
 փէք չօղու՝ Վրիստոստան՝ վէ Վրիստոսուն Առա-
 քեալարընըն վէֆաթընտան պիր դաչ եիւզ սէնէ
 կէչտիքտէն սօնկրա թիւլիյէն ինսան նուֆուգու իլէ
 իճատ օլտուգլարընը կէօրմէյիլէ թա՛ճիւպ էտէ-
 ճէրլէր : Լաքին պու պէօյլէ տիր • վէ պիզ թէվա-
 րիստէ պուլունան շէյլէրին հիյէթինի թէպտիլ է-

տէմէզիզ : Պիզիմ մերամըմըզ՝ պու միսիլլիւ քիմ՝
սէլերի պազըլ կէօսլթերմէք եախօտ ինճիթմէք տե-
յիլ տիր . իլա արզուճնուզ պու տուր քի , ծնլարը
ղայթ մուհիմ մատտէլերէ ալեաճ էտէլիմ :

Եւսեր չօզ քիմսէլեր տախի վար տըր քի , շիմ՝
տիրի մէվճուտ քիլիսէ ատէթլերինտէն վէ զիւն միլ-
րինտէն պիր չօղու Ե.ո.արեալլարըն զէմանընտան սօնկ-
րա ա՛րիզ օլմուշ օլտուղլարընր պիլիլլեր , լաքին
նէ զէման վէ նէ սէպէպտէն էօթիւրիւ վէ քիմլերին
վասիթասի իլէ իտխալ օլունտուղլարընր պիլմէզէր :
Իմտի ումարըզ քի , Տէփ պու միսիլլիւ քիմսէլերէ
պու քիթապտա իշար օլունան խապէր մագպուլ օլա-
ճագ տըր . չիւնքի օ՝ Տանկը ֆրրգատան՝ եանի Բուճ՝
Շայ՝ Պաթոլիք վէ Փրօթէսթան ֆրրգասընտան օլ-
տուղլարը նազար օլունմայարագ՝ էն ա՛լէա վէ միւ-
թէպէր թարիխ միւէլիֆլերինտէն այընմըշ տըր :

«Պիզիմ ստտէճէ մերամըմըզ կէրչէքլիյի» «Բրիս-
տոստա օլտուղու կիպի» պէյան էթմէք տիր : Վէ
իշպու սաճիֆէլերի թաճրիր էտէն միւէլիֆին նիյազը
պու տուր քի , սաճիֆէի մէզքիւրէլեր պիր թարզ
իլէ փաք վէ սատէ Ինճիլ կէրչէքլիյինին աշէքեար
վէ գապուլ օլունմասընա վէսիլէ օլալեր :

ՔՐԻՍՏՈՒԵՆ ՏԻՆԻՆՏԷ ԸՅՆ ՈՒ
ԸՏԷԹԼԷՐԻՆ ԶՈՒ ՀՈՒՐՈՒ

ՏԻՊԱՃԵ

Նշալու քիթապտա թէֆթիշէ ալնան այնկեր վէ
թա՛լիմաթլէրին էքսէրիսի՝ փէք աղըր վէ աղար ա-
զար սապիթ օլմուշար տըր : Օնլար իպթիտա ազ-
տան պաշայրլո՛՛ ճնտան սօնկրա ճնլարա իլավէլէր օ-
լունտու . վէ պազը մահալլէրտէ իշթահար պուլ-
մուշար իտի , վէ ախէր մահալլէրտէ պոլմամըշ-
լարրտը , վէ պազը քիմնէլէրտէն վէ քիլիսէլէրտէն
գապուլ օլունուպ՝ ախէրլէրտէն րէտտ օլունուլար-
րտը : Պունուն պիլ գապի պէօյլէ օլաճաղը աշքիար
տըր . վէ պու խուսուստա՝ Ալլահըն Վէլամընտան
րուխսաթի դադի իլէ սապիթ օլունմուշ շէյլէրտէ
վագի օլմողա մէմիւլ էտէ պիլտիյիսի՛՛ գ կիպի օլ-
մուշ տուր : Աքքին հէման պոլ վուգուա՛թ՝ ճնլա-
րըն իճատընըն վագթընը թատգիգան ֆէրգ էտէ
պիլմէքտէ պիր կիւճլիւք հուսուլէ կէթիրիր : Պու
թագտիրտէ՛ հէփ պու միսիլիւ մատտէլէրին իտխալի՛
ա՛լէսսէվի սապիթ օլունմողա պաշատըրգարըր վագ-
թը սայըլը՛՛ տըր . չիւն քիլիսէնին ճնլարըր գապուլ
էթտիյի գէման ֆիլ վագի՛՛ օ տուր :

Ղէհատ էյլէմիշիզ քի , թէֆթիշ օլունան հէր պիր խուտուս պապրնտա պիղարազ վէ սահիհ թա՛րիֆ վէրէլիմ . վէ քէնտի ա՛գլըմըզըն իճատը օլարագ թէվարիխտէ պուլունմայան շէյլէր թագտիմ էթմէտիյիմիղէ՝ օգույանը գանտըրմադ իչին՝ քիվիսէ հայրապետլէրինտէն վէ ախէր ինանրմադա շայան միւթէպէր միւլէլիֆլէրտէն իսթիխրաճլէր կէթիրմիշիզ : «Ու միսիլլիւ տահա չօդ իսթիխրաճ ու շէհատէթլէր կէթիրիլէ պիլլիրիտի . լաքին հէր պիր մագուլ վէ պիղարագ ֆիքրի գանտըրմադա քիֆայէթ էտէր միգտարի կէթիրիլմիշ տիր : Այլէր իշպու միւլէլիֆլէրի սօղոսու իսթիմալ էթտիյիմիղէ շիւպհէ էտէն օլուր իսէ , իշարէթ էթտիյիմիղ շէհատէթլէրտէն գուլաղուզանարագ՝ օլ միւլէլիֆլէրին թէլիֆաթլէրինէ պագսըն , վէ պուլաճադ տըր քի , օնլարըն ճիւմլէս՝ շէհատէթ տէյիւ կէթիրիլմիշ օլտուգլարը խուտուսլարը սապիթ էտէրլէր , վէ օնլարը եանկըշ իսթիխրաճ էթմէմիշիզ :

Իհթիմալ տըր քի , այն ու ա՛տէթլէրի՝ տին օնլարա՛ մէրպուդ կիպի՝ ա՛ղիմ ֆարզլէր սայանլար՝ պիզի Քրիսթիանլըղա խրզմէթ էթմիշ սալաճագլարը՝ եէրինէ օնա ա՛ղիմ զիյան էթմիշ սայալար : Լաքին էյէր էօյլէ քիմսէլէր պուլունուրլա՛րաս , օնլարաբիճա՛ էտէրիզ , քի Քրիստոսուն տինինին բոհանի օլտուղունու խագրլարընա՛ կէթիրսիկլէր : () տէյօր քի , «Մլահ բուհ տուր . օնա սէճտէ գըլանլար սախի բուհ իլէ վէ կէրչէքլէք իլէ սէճտէ գըլմադ կէրչէ տիր» : Յովհ . դ . 24 : Վէ եհնէ Մլահըն Քէլամընտա տէնիյօր քի , Բապա՛ ինսանըն պագտըզը կիպի պագմալ , իլա ինսան տիշարըքի կէօրիւնիւշէ պագար , աւնա Բապալ եիւրէյէ պագար : «Թաֆ . ժղ . 7 : Վէ էյէրչի ա՛ղիմ սալթանաթ ու կէօսթէրիշ իլէ օլուպ՝ եալընըզ տիշարը-

տան կեօրինեն վէ եիւրեքտէն կէլմէյէն իպատէթ-
լէրի ըհտտ էտերէք թէքտիր էթմէք իչին՝ Աֆէնտի-
միզ իշպու գուվվէթլի սեօղէրի գուլանըօր . «Այ
միւրայըլար՝ Ասայիա սիզին հագգընըգտա էյի փէյ-
ղամպէրլիք էտիպ տեմիշ տիր . «Պու գամվմ պանա
տուտագլար իլէ իզգէթ էտեր , ամմա ծնլարրն եիւ-
րէյի պէնտէն ուզա՛գ տըր : Հէմ ատէմ թէնպիհ-
լէրինի թա՛լիմլէրինի էօյրէտերէք՝ պանա նաֆիլէ ի-
պատէթ էտերլէր» : Մատթ . Ժ . 7—9 : Ե՛ղեզ
Վրիթապլար հէր եերտէ էօյրէտիր քի , իպատէթ
մագպուլ օլմագ իչին՝ եիւրեքտէն սատըր օլմալը
տըր . վէ ինսանլարը՝ ալտանըպ տիշարըքի կեօրի-
նէն սուրէթլէրի եիւրեքտէն կէլէն իպատէթ սայ-
մագտան սագընտըրըր : Ահհուտիլէրին գապահաթը
պոլ իտի քի , բուհանի իպատէթին եերինէ՛ եիւրեք-
տէն կէլմէյէն այն ու տուրէթլէրի գօմուշլարըտը :
Վրիստոսուն վէ ծնուն Եռաքիալլարընըն տինի՛ այն
ու ա՛տէթ սուրէթլէրի խուսուսուհտա զայլէթ սատէ
իտի . վէ ծնլարըն ա՛գապինճէ օլան տէհրտէ տախի
Վրիսթիանըզ եինէ էօյլէ իտի : Վիղմ տախի կէօս-
թէրմէյէ ճէհտ էթտիյիմիզ պոլ միսիլլի տին տիր :
Հէր պիր ատէմին եիւրէյինէ իլգա էթմէյէ մերամ
էյլէտիյիմիզ տին պոլ տուր , վէ պունու էթմէյէ
էլիմիղտէն կէլտիլի գատար սայ ու իհթիմա՛մ էտե-
րիզ . չենքի Ելլահըն Վէլլամընտան թահգիգան
էօյրէնփիշիզ քի , ինսանը կա՛լմընըզ պոլ գուրթա-
րա պիլըր :

Իմտի իշպու սահիֆէլէրտէ տիւրիւ տիւրիւ այն
ու ա՛տէթլէրին վէ պա՛զը թա՛լիմաթլէրին սալընը վէ
պաշանկըճընը իզլէյերէք՝ ծնլարըն Վրիստոստան
եիւզլէրճէ սէնլէրաէն սօնկրա փէյտա օլտուգլարընը ,
վէ ծնլարըն՝ Վրիստոսուն տինինի տիւնեատա պը-
րագտըղը զէման՝ օլ տինին Փարզլարընտան տէյիլ

խտիքէրինի իսպաթ էթտիյիմիզտէ , սահի՛հ տին-
տարըղըն տօսթլարը տէյիլ կիպի սայըւամազըզ : Պիր
շէյտէն քէնտինին օլմայան պիր շէյի գալըրմագ՝
օնա տիւշմէնլըք էթմէք տէյիլ տիր , իլլա սահի-
հան օնա տօսթլուգ էթմէք տիր . վէ իշպու խըզ-
մէթտէ պիզիմ գութտուզումուզ թարաֆ պոլտուր :
Պիգ՝ սահի՛հ տինտարըղըն էն խիւլիւսի վէ գավի
թէսահիւպ էտիճիլէրինտէն իզ : Վրիստոս վէ օ-
նուն շայիրտէրի պիզէ էօյրէթմիշէր տիր քի , պու
տիւննետտէ սահի՛հ րահաթլըգ էլէ կէթիւրմէնին՝ վէ
ախրէթտէ էպէտի սա՛աուէթէ էրմէնին էալընըգ եօ-
լու պոլ տուր : Վ է պունտան պէօյէ հէր պիրա-
տէմին խիւլիւսանէ տինտար օլմասը՝ քէնտինին պօր-
ճու վէ քէնտինէ Մլլահըն պիր քէրէմի սայարըզ :
Վ է պուրատա սալթ պունու կէօսթէրիբիզ քի ,
սահի՛հ ա՛ղիզլէք քէնտի՛ գապիա՛թընտա պիր դա-
ղըմ ա՛յն ու աուէթ վէ րուսոււմաթլարտան իպա-
րէթ օլմատըղը կիպի՛ քէզալէք Վրիստոստան իւզ
եիւզ երլ սօնկրայա՛ գատար խ՛ղիզլէք օնլարտան
իպարէթ տիր տէյիւ ապա սայըւամմը շտը , վէ օլ
կիւնլէրտէ շէհտլէր կիպի տին ուղուրունա գան-
լարընը տէօքէն սալի՛հ Վրիսթիանլար՝ օնլարըն խու-
տուսունտա ս՛ալա պիր խապէրլէրի եօղուտու , վէ
պու տիւննետա օնլարսը՛գ եաշատըլար վէ էօլտիւ-
լէր , վէ օնլարսը՛գ խէլաս պուլտուլար :

ՊԵՊ ՊԻՐԻՆՆԻ :

ԵՕՐԹՈՒԼԵՐԸ Ն ԶՈՒ ՀՈՒՐՈՒՄ :

Իշպու մատտէնն թէՖթիշնէ՛ պիր գաչ միւհա-
զալա՛ր իլէ պաշարըզ :

• • • Պու եօրթուլարն կէօզէտիլմէսի՛ Վրիստոս
պան Ետիօպ օնոան Եւստիալարընպան Էմր օլո՛ւն
Տանըլըբը : Լշէրջի օնլարտան փէք ազը՝ Եւաքեալ-
լարն զէմանընա եագըն օլան վագըթլարտա կէօզէ-
տիլտի իսէ տէ , Եւաքեալլարն էմրի իլէ նուֆուզ
պուլուպ մուգարէր օլմուշ տէյիլէրիտի : Իշարե-
թէ շայան պիր մատտէի սահիհէ տիր քի , շաբա-
թըն՝ շեւպհէսիզ Վրիստոս Լշֆէնտիմիզին էմրի իլէ
քէնտիսին էօլիւլէրտէն տիրիլմէսինն զեքրի իջիւն
հաֆթանըն եէտինճի կիւնիւնտէն իլք կիւնիւնէ
թէպտիլ օլուճմասընտան մա՛տա՛ Լշֆէնտիմիզ քէն-
տի էօմրիւնտէ՛ տօղմասը՛ իսքէնճէ չէքմէսի՛ էօլմէսի
վէ կէօյէ չըգմասը՛ միսիլլիւ վուզո՛ւ պուլմուշ
ա՛ղիմ՝ վուզուա՛թլէրին հիչ պիրիսին զեքրի իջիւն
պիր կիւն թային վէ թախսիս էթմէմիշտի : Լշ-
յէրջի իշպու վուզուա՛թլէր՝ տիւնեանըն իւզէրինտէ
վուզո՛ւ պուլմուշ վուզուա՛թլէրին էն ա՛ղիմի վէ
ա՛ճայրպը՛ իտի իսէ , վէ օնլարն պա՛ղըսը Վը-
րիսթիանըզըն թէմէլն իտի իսէլէր տէ , հիչ պիր
եէրտէ՛ Լշֆէնտիմիզին օլ վուզուա՛թլէրին մախ-
սուսէն թ՛ային օլուճմուշ պիր կիւնտէ զեքր օլուճ-
մասընը դալապ էյլէտէյինի օգո՛ւմայօրուպ : Սուոն՝
նէ պիր եօրթուլ կիւնիւ՛ նէ տէ պիր օրուճ եա
փէրհիզ կիւնիւ թա՛յին վէ թախսիս էթտիյի վար
տըր՝ վէ պէօյլէ էթմէսինէ հէր նէ սէպէպի վա՛ր
իտի իսէ , վէ պու՛ պա՛ղըլարընա հէր նէ գատար

աճայրպ կեօրիւնէ պիլիբ իսէ տէ , պու ճիւմէ իլէ սահիհի պու տուր : Վէ Քրիստոս Լֆէնտիմիզին հագգընտա իշպու տէտիյիմիզ՝ Եռաքեալարն հագգընտա՝ տախի ա՛յնի պէօյլէ պիր :

Հագիգաթ կերէք Լֆէնտիմիզ վէ կերէք Օնուն Եռաքեալարը՝ Եէհուտիլերին պէօյլէք պայրամլարնտան պա՛ղըսընն քէնտիլերինէ խալգա թա՛լիմ ու նասիհաթ էթմէք պապընտա իհզար էթտիքլերի ֆուրսաթլարը էլէ պըպ՝ պու խուսուս իլէնն օլ միսիլլի պայրամլարտա սինակոկլարա վէ հէյքէլէ կիտէրլերիտի . լաքին պունտան՝ քէնտիլերինէ թապի օլանլա՛ր տախի մուղլազա պէօյլէ էթմէյէ պօյունլարընա ֆա՛րզ օլտուղու անկլաշլա՛մազ : Պիլ ա՛գս՝ Պօղոս Եռաքեալ Քրիսթիանլարտա՝ պա՛ղը մախսուս կիւնլերին կեօգէտիլմէսի՝ վէ պունուն կիպի ախէր Եէհուտի այնլերինին ֆարգի այն կիպի սաղլամասընա՝ տայիր պիր գուվիլէթի մէյլ տիգաթ էթտիյի թագտիրտէ , շիտտէթ իլէ պունա գարը՝ տուրտու : (Պա՛ն Կող . ք . 16 : Գաղ . դ . 9—11 : Հա՛ով . ժդ . 5 : Օնուն պա՛ղը մէքթիւպլերինին էն չօգ մերամը՝ իշպու մէյլէ գարընիտի : Օ՝ Քրիսթիանլարըն պու միսիլլի պիր պէնտ իլէ պաղլը օլտուղլարընը ա՛յլա իսթէմէզիտի . իլլա իսթէրիտի , քի Օնլար՝ Ինճիլին քէնտիլերի իհասան էյլէտիյի սերպէսթիյէթի իճրա էթսինլէր :

Իմտի եօրթու կիւնլերի՝ տինտարըղը արթըռաՀագ պիր գարզ իլէ կեօգէտիլտիքլերի թագտիրտէ՝ Օնլարըն հագգընտա հէր նէ սէօյլէնէ պիլիբ իսէ , պու սահիհ տիր քի , Օնլար Եէնի Ե՛տտա կեօգէտիլմէսի պիր պօրճ տէյիլ թէնպիհ օլունմամըշտըր : Քրիստոս Լֆէնտիմիզին տօղմասընն եա էօլիւմիւնին եա Ե՛զիզ Բուհուն տէօքիւլմէսինն զիքրինէ՝ սահիհան տինտա՛ր պիր գարզ իլէ պիր

կհնինն կէօգէտիլմէսի պիր Վրիսթիան ճէմա'աթընա միւնասիպ պիր շէյ օլտուղունու ինքեար էթմէ՛զիզ : Լաքին պուրատա պիզ պոլ խուսուսուն միւնասիպէթի եախօտ միւնասիպէթսիզ լիյի իզէրինէ միւզաբէրէ էթմէյօրուզ • պիզիմ պուրատա սապիթ էթմէյէ մէրամ էյլէտիյիմիզ սալթ պոլ թէք քէօշէ տիր , քի հօրթուլարըն կէօգէտիլմէսի հազգընտա Եէնի Ե՛հտտան տօղրու տօղրույա աշքեար պիր իսպաթ կէթիրիլէմէզ :

բ • Եռաքեալարըն ազապընճա իլք քիլիսէլերտէ՛ Կիրակի կհնինտէն մա'տա՛ հէփ հօրթուլարըն կէօգէտիլմէսի՛ թիւլէյէն հէր թէսն հիւսնիւ թիլաւնա մերպուդ պիր լէյ սայըլըր ըրը : Օնլարըն կէօգէտիլմէսի հէր քէստէն պիր Փարզի պին միսիլիւ մաղուպ օլունմա'զըտը : Լճֆէնտիմիզին՝ 440 իլէ 450 սէնէսի պէյնիստէ պիր Վիլէսէ Եւրիկի թէլիֆ էտէն Սոկրատէս մուէրիս տեր քի , սիլերէք Պօղոս վէ կերէք Եւետարանիլէր՝ քէնտիլէրինտէն թա'լիմ օլունմուշ քիմսէլէրին պօյնուսա պունճիլէյին պիր գուլուզ պույունտուրուղու գօմատըլար • իլա Պասեքին վէ ախեր հօրթուլարըն կէօգէտիլմէսինի ճիւմլէնին իրատէթինէ պրազտըլար : Ե՛յլէ քի Օնլարը՝ Մովսէսին նօմուսու Եէհուտիլէրին իզէրինէ օլտուղու միսիլիւ ճէզալար վէ թէհտիտլէր իլէ զօրիլէ գապուլ էթտիրմէք իչին՝ իշպու պինլէրին խուսուսունտա կերէք Լճֆէնտիմիզ վէ կերէք Օնուն Եռաքեալարը պիր նօմօս վէրմէտիլէր" (ա) : Ա է իշպու մուէրիլին պուսէօյլէտիբլէրի՛ (Արկեփորոստան տախի թաստըզ օլունուրըլար (բ) : Եսեր հայրապետլէր տախի հէ

(ա) Սոփ • Վիլ • թար • Վիլ • 5 , պ • 22 : (բ) Վիլ • թար • Վիլ • 12 , պ • 32 :

ման պունուն այնի բէյ՝ ու զիւրմէր թագրիր է-
տերէր : Պա՛գ Կղեմէս Եղէկսանդրացնին (ա)՝
Որոզինէսին (բ)՝ Ոսկերերանըն (դ)՝ Հերոնիմոսուն
(դ)՝ Օգոստինտուն (ե)՝ վէ ատեր Հայրապետէ-
րին թէլիֆաթէրինէ : քի մահալէրի աշաղտէ իշա-
րէթ օլունուր : Տէօրտիւնճիւ տէհրէ գատար՝ եանի
Լֆէնտիմիզին 300 իլէ 400 սէնէսինին մապէյնինէ
գատար՝ պու պապտէ պիր շուրուզ վէ գանուն եօղ-
իբէն , պա՛զը պէլտէ սինադոսլարունտան՝ մէսէլա 334
թարիխինտէ Սարգիս՝ 361 թարիխինտէ Լաւորիկիա
վէ 305 թարիխինտէ Իլիպէր նամ՝ մահալտէ գու-
րուլան սինադոսլարտան (զ) պազը եօրթուլարըն
դութուլմասընը պօրճ վէ Ֆարզ էտէն գանունլար
զօնուլտու :

4 . Եօրթուլարըն սայրսը իպլիբոս փէ՛ր ալ իտի :
Վրիսթիան թարիխինին 254 սէնէսինտէ վէֆաթ է-
տէն Որոզինէսին զէմանընա գատար ումումի եօր-
թու՝ Պէօյիւք ՛ճումա՛ կիւնիւ վէ Պասիք վէ
Պննտէկոստէ՝ վէ տայիմա պու նէվ՝ եօրթուլարտան
սայրլան Կիրակի կիւնիւնտէն մատա եօրթու եօ-
ղուտու (է) : Վ է տէօրտիւնճիւ տէհրտէ՝ Վրիս-
տոտուն մէվլուտունուն եօրթուտունու տախի պու-
լուրուզ : Տէօրտիւնճիւ տէհրտէն սօնկրա եօրթու-
լար չօղալմաղա՛ պաշատար . վէ օլ զէմանտէն պերու
ահէսթէ ահէսթէ չօղալմատա օլուպ՝ թաքի փէք
չօգ օլմուշար տըր : Լլթընճը վէ եէտիւնճի վէ սէ-
քիզինճի տէհրէրտէ ծնլար օլ տէրէճէ լպյէթ չօգ
օլմուշա՛րըտը , քի չօգլարը շէքվա՛ էթմէյէ պաշ-
լամը շարըտը :

(ա) Պա՛գ ճնան Սթրոմաթա 8 , Պապ 7 : (բ) Որո՛գ . ԿԵԼ . 4ար-
լը . 9 . Պա՛լ 21 — 23 : — (դ) Ու՛ի . Վա՛լ , ա Պիւնդէի . Իւզէրինէ :
(դ) Հէրոն . Եէրճ Պապ . 4 : (ե) Օգոստ . Սէ՛ր . 118 : (զ) Սի-
նադոս Իլիպէր . 4տն . 21 : Սինոպ . Սարդ . 4տն . 11 : Սինոպ .
Լաւոր . 4տն . 29 : (է) Որո՛գ . ԿԵԼ . 4արլը . 8 :

Եօրթուլարն իշպու չօղալմասրնա՝ չօգ սէպէպէր վերիլէ պիլիւր : Մէշհուր միւլէլիֆէրին պիրի (ա)՝ սայիր պիր չօգ սէպէպէրտէն մա՛տա՝ իշպու պէյան օլունանլարը վէրիր , քի էպի զէմանտա ա՛զիզէրին սէնէվի կիւնիւնիւն զիքրի , Աոստանդիանոս իմֆերաթօրուն պա՛զը թանդըմաթը , Հերետիկոպարըն՝ Աղղափառլարտան Փարգը եօրթուլար թա՛յին էթմէլէրի իլէ՝ օնլարտան կերի գա՛լմամանըն արզուսու , չօգ ախէր եօրթուլարն իճատընա սէպէպ օլան՝ Վրիստոսուն մէվլուտունուն թա՛յին օլմասը , վէ իւչիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ տէ՛հրին Վրիսթիանլարընըն փուլթիէրէսթ եօրթուլարընա վէ Եէ՛հուտի ա՛տէթլէրինէ օլան մէյլէրինի ա՛գիլանէ գանտըմադ խուսուսու տըրլէր : Վրիսթիանլարտա պու միսիլլիւ գավի մէյիլլէր պուլունտուղըն՝ Հայրապետէրին թէլիֆաթլէրինտէն (բ)՝ վէ օլէյամիլէրին սինադոսլարընըն՝ մէսէլա Լաւոդիկիւս վէ Իլիպէր սինադոսլարընըն գանուլարընա (գ) մուրաճա՛աթ օլունմա՛ղըլա աշիքեա՛ր օլուր : Յուստիոս վէայ (դ) վէ Լմբրոսիոս (ե) միսիլլիւ Վրիսթիան տինիսին հիմայէթի պապընտա եազան հայրապետէրին թա՛րիֆինէ կէօրէ օլ զէմանըն Հէյֆէլիզ՝ մէզպահարզ՝ գուրպանսըզ վէ դայէթ սատէ օլան Վրիսթիան իպատէթի իլէ՝ օնտան սօնկրաքի վազըլթարըն խալըր գանա՛աթ էթմէղ օլմաղա պաղլամը կէօրիւնիւյօր : Եէնի Վրիսթիան եօրթուլարը իճատը իլէ՝ վէ Եէ՛հուտի՝Յէմ՝ փուլթիէրէսթ եօրթուլարընը՝ Վրիսթիան եօրթուլարընա թէպտիլ

(ա) Սիէւ . Վրիսթ . Էսթի Բ Եւլարիէ . Նիւրբ . ս . 88 : (բ) Սիէ . Վա՛ղ 1 , 6 , 52 : Տիպոս իւզէրինէ Վա՛ղ : (գ) Լաւոդ . Սիէ . գան . 27 , 37 , 39 : Իւլիզ . Սիէ . գան . 47 , 50 : (դ) Կոուս Եւլապ . ս . խանէ 6 , 10 , 16 , 32 բոսպա՛ր Էյլէ : (ե) : Լմբր . փոսթիլլէր . գաղը . 1 , 2 , 5 :

էթմէյիլէ, ու մարլա՛րըտը քի՛ Վրիստոսուն տինի-
նէ ճիւմանի եիւրէյէ կերչէքիլին սատէ պէյանի
վէրէ պիլէճէյինտէն տա՛հա թէսիրլի կէօրիւնիւր պիր
սալթանաթը սուրէթի վէ տահա ճէլպ էտիճի պիր
հիյէթ վէրէճէքլէր : Ա՛ է պունտան պէօյլէ պլթըն-
ճը տէհրտէ՝ ծնտան ագտէմ՝ ֆասիտ տէյիւրէտա
օլունան Ա՛էհուտի վէ փուլթիէրէսթ պինյէրինտէն
պիր չօղու՝ Վրիսթիան իպատէթինէ իտխա՛լ օլուն-
տու : Պէօյիւք թապիր օլունան Վրիգորիոս Փափ՝
պունու պիր թէմէլլի գանուն պիլէ սայարըտը, «Վի
փուլթիէրէսթլէրին եօրթուլարը Վրիսթիան եօր-
թուլարընա թէպտիլ օլունմար, վէ չօգ խուսուս-
լարտա ծնլարըն ա՛յնի իճրա՛ օլունմար տըր» (ա) :
Հէմ՝ պէշինճի տէհրտէ եազան (Թէոգորէտոսուն
տախի թէլիֆաթլէրինտէն աշեքիա՛ր տըր քի՛ շէհիտ-
լէրին եօրթուլարը խուսուսունտա իշպու ստէթօ-
նուն գէմանընտա՛ պիլէ իճրա՛ օլունուրուտու (բ) :
Իշպու մատտէ իւզէրինէ տահա իպաթլար իչիւն՝
11ինճի վէ 12ինճի սահիֆէլէրէ պա՛գ :

Փ Ե Մ Լ 1 :

Պատէտ վէ Պէնդեկոսպէ եօրթուլարը :

Իշպու իքի եօրթուլարըն զուհուրի պէրապէր օլ-
մուշ կէօրիւնմէսի իլէ, ծնլարը պէրապէր զիքը
էտէրիզ : Պու իքի եօրթու՝ պիրիսի Վրիստոսուն
էօլիւպ տիրիլմէսինն՝ վէ օպիրի Ե՛զեղ Րուհուն Ե-
ռաքեալլարըն իւզէրինէ էսմէսինն զիքրի իչիւն՝ կէօ-
րիւնիւր քի չօգ էսքի գէմանտա կէօգէտիլիլէրիտի :

(ա) Պէօյիւք Վրիտ . Մէր . 71 : (բ) Թէոդ . շէհու . իւզէր . 1 : 8 :

Պու եօրթուլարնն իւք տէ՛հրտէ մէ՛վճուտ օլտու զունա չօգ իսպաթլար վար . վէ իհթիմալ քի՛ Եռաքեալլարնն զէ՛մանննտա՛ պիլէ կէօգէտիլերլէրիտի : Պու եօրթուլարնն՝ Եռաքեալլարտան թայի՛ն օլմուշ իտիյի հիչ պիր վէ՛ճհիլէ իսպաթ օլուննա՛մաղ . լաքին շու գատարը իգրար օլուննալը տրը քի , օնլարնն՝ Քրիսթիան Քիլիսէսինին պաշանկըճը էսնաարնտա գապուլ օլուննաար Եռաքեալլարնն ըիգասը իլէ օլմալը տրը : Եռաքեալլար՝ էյէրչէ օնլարը Քրիսթիանլարա ֆարղ տէյիւ պաղլա՛մատըլար իսէ տէ , կէօրիւնիւր քի օնլար՝ Կնճիլն էքի թէմէլլի վէ ա՛ղիմ՝ թաղիմաթը հախօտ վուզուաթի՛ եա՛նի Քրիստոս Խֆէնտիմիզին իսքէնճէլէրի վէ էօլիւմիւ վասիդասը իլէ օլան քէֆարէթի՛ վէ Եղիզ Քուհուն տէօրիւմէսինի ինսանլարնն ֆիքրի իւզերինէ տահա գուվէթլի պիր թէսիր իլէ իշէմէք իչիւն պու եօրթուլարնն սաղլաննաարննա ըիզա՛ վէրմիշէր իտի :

Պու իքի եօրթուլարնն Քրիսթիանլոզնն պուգատար էսքի զէ՛մանննտա իհտաս օլուննաարննա՛ Քիլիսէսիւէրիլէրինին վէրտիյի սէպէպլէր պունլար՝ տրը Եհհուտիլէրին Պասէքի վէ Պինտեկոստէ եօրթուլարը՝ իւք Քրիսթիանլարնն պու եօրթուլարը հէ՛մանն օլ գութուուզլարը կիւնտէ կէլերլէր իտի : Պու սահիհ տիր քի՛ Պաղէստինտէ՛ վէ պէլքի ախէր մէմլէքէթլէրտէ տախի Քրիսթիանլոզա տէօնէն Եհհուտիլէր՝ հէյքէլին պօզուլմաարննա՛ գատար՝ պու Եհհուտի եօրթուլարննը կէօգէտիրլէր իտի : Իւք Քրիսթիանլարտան ղայէթ չօղլարը՝ Եհհուտիլէրտէն տէօնմէ իտիլէր . վէ պու եօրթուլարնն սաղլաննաար քէնտիլէրինէ սրգը եասագ օլմատըզճա՛ վէ կէօրիւնէսէ կէօրէ պէօյլէ պիր եասագ օլմամաղըլա՛ օնլարը պիր սուրէթտէ՛ սաղլամաղա՛ մայիլ

օլաճաղլարնա շիւպհէ եօզ տուր : Վ է պուն-
 տան պէօյէ պու եօրթուլարն՝ իշպու Քրիսթի-
 ան օլնուշ Եհհուտիլէրտէն օնլարն թայն օլուն-
 մուշ շէյլէրին զիբրինէ սագլանաճագլարը եերինէ
 Քրիստոսուն էօլիւպ տիրիլմէսի՝ վէ Ե՛ղեղ Րուհուն
 մախսուսէն միւճիւզաթլը թէսիրաթլարննն զիբրի-
 նէ կէօզէտիլէճէյի՝ մատտէնին դապիաթընտան ա՛-
 րիզ էտէն պիր վուգուա՛թ իտի : Եխէր սէօղէր իլէ՝
 պու եօրթուլար՝ Քրիսթիան եօրթուլարնա թէպ-
 տիլ օլաճագլարտը : Օնլար՝ Եհհուտի եօրթու-
 լարնա իպրէթէն օլմուշարտը , վէ պունտան՝ տէ-
 նէ պիլիւր քի , ասըլ զուհուրու՝ Եհհուտիլէրտէ
 պաշլամըշտը : Վ է Պասեքտէ պօղաղանըպ եէնէն
 Պասեք գուգուսունուն նիշանէ օլուպ՝ օնուն իլէ պէ-
 յան էյլէմէյէ մերամ օլունան Քրիստոս օլուուղու
 իչիւն , Պօղոս Եռաքեալն պու պասպտէ « Պասե-
 քիսիլ Քրիստոս պիղիմ՝ իչիւն գուրպան օլտու » («
 Վորնի՛ . Ե . 7) տէտիյինէ կէօրէ , օնուն էօլիմիւ տա-
 խի իշպու Պասեք եօրթուսունտա զիբրի օլունմասը
 միւնասիպ վէ ույղուն կէօրիւնիւր իտի : Վ է Քը-
 րիսթիան Քիլիստիսինն իլք թէմէլէնմէսի՝ պիր կիւն-
 տէ իւչ պին քիմնէնին տէօնմէսի իլէ օլ Ե՛ղեղ Րու-
 հուն աճայըպ պիր դարղ իլէ տէօքիւլտիւյիւ վա-
 դըթ (Վորնի՛ . Բ . 41) պաշլամըշ սայրա պիլտիյի
 իչիւն , իշպու ա՛ղիմ վուգուաթըն զիբրի՝ Եհհու-
 տիլէրն Պենտեկոստէսի իլէ զիբր օլունմաղա մերամ
 օլունան վուգուաթըն զիբրինտէն էվա՛ սայըտը :
 Իլք զեմանլէր Քրիսթիանլարը՝ Քրիստոսուն տի-
 րիլմէսինի ղայէթ ա՛ղիմ պիր վուգուա՛թ սայտըգլարը
 իչիւն՝ Պասեք եօրթուսունու պէօյիւք թա՛ղիմ իլէ
 օսագլարլար իտի : Քրիստոսուն գըյամ ալմասը օն-
 լարն՝ հէմ տախի Պօղոս Եռաքեալն գըթընտա
 Քրիսթիանըգ պինասընըն թէմէլ դաշը սայըլըրը-

տը : Պա՛գ ա Աորնի՛ն . Պապ 15 : Օնկարն իմանը վէ հէփ իւմիտէրի՛ պո՛ւ վուգուաթըն սահիհիյի իւգէրինէ պինա օլունմուշուտու : Քրիստոս՝ էօլիւմիւն՝ մեզարըն՝ շէյդանըն վէ դարանլըղն հէփ գուվէ վէթլէրինին իւգէրինէ ղալիպ պունո՛ւն վասիդասի իլէ կէօրիւնտիւ : Ինսանըն Ֆիտասընըն ա՛ղիմ՝ ա՛մէլը՝ պունո՛ւն վասիդասի իլէ թէքմիլ օլունտու : Պունո՛ւն իչիւն օնլար իշպու կիւնիւ սըտգ իլէ պու գատար ա՛ղիմ սայարլար իտի : Պրիգոր՝ Կաղիանցի պու կիւնէ՛՝ «Աիւնլէրին՝ փասիլահը՝ էօրլուլարըն՝ էօրլուլու (ա) թէսմիյէ էտեր : Վէ Ոսկիբերան օնա՛՝ Ղիւլէ երթուլարըն լաճը վէ պալլեճասը՝ Բապպըն ա՛ղիմ կիւնի՛ն՝ կիւնլէրին էն ապիթ» և՛ տեր :

Քրիստոսուն էօլիւմիւ վասիդասի իլէ ինսան ճինսինէ իհսան օլան ա՛ղիմ՝ նիյմէթլէր իչիւն՝ պու կիւնտէ շաղլըգ նիշանլարը տախի իզհար օլունուրուտու : Օրուճ վէ գասավէթին հէփ նիշանլարը՝ պու կիւնտէ պերգարա՛ֆ օլունմագ մաղլուպ օլունուր իտի : Վէ Պենտեկոստէ տախի՛ սայքի հէման պու դարիգ իւգրէ կէօղէտիլեր իտի :

Պասեքտէն էվվէլ՝ էվվէլա հէր քէսին իրատէթինէ հէվալէ օլունմուշ պիր օրուճ դութուլուրուտու . վէ պու օրուճ՝ էյէրչի Տերտուղիանոսուն (բ) վէ Երանոսուն (դ) տէտիյինէ կէօրէ ալէսսէվի գըրգ սա՛աթ իտի իսէ տէ , պիր գանուն եա թէնպիհ իլէ օլմատըղնտան՝ պա՛ղը մահալլէրտէ պիր միգտար վէ ախեր մահալլէրտէ պիր միգտար գէման դութուլուրուտու : Վէ իշպու գըրգ սա՛աթ ղէմանը՝ Քրիստոս Լ Ֆէնտիմիղին մեզարտա եաթտըղ ղէմանըն միգտարինէ պէտէլ սէչիլմիշիտի , վէ Պասեք էօրթուսունտան էվվէլ օլան ճումա՛ վէ ճումաէրթէսի

(ա) Պաղ 19 : (բ) Օրուճ իւղ . Պաղ 2 : (դ) Եւսեբ . Քիթ . 5 , Պաղ 24 :

կիւնելքինստէ իտի : Լաքին պու օրուճ՝ էյերջի էվէ
վէլա հէր քէսին իրատէթինէ հէվալէ օլունմուշ իտի
խտէ տէ , զէմանն իլէ՝ օնու կէօգէթմէսի՝ հէվի Քը-
րիսթիանլարա քէնտիլէրին բուհանի մէնֆա՛ւթը
իչիւն՝ պիր ֆարզի ային վէ պօրճ թա՛յին օլունտու :
Եզար ազար՝ օնուն զէմաննընն ուզունըուզու տախի
արթըրըտը : Քրիստոս Լ՛ֆէնտիմիզին 250 թարի-
խին էննասընտա Ղրիոնէսիոս Եղէկասնդրացիին վազ-
թընտա պու՝ պիր հաֆթայա՛ հախօտ տահա՛ զիյա-
տէճէ արթըրըմը իտի (ա) : Պէշինճի տէհրտէ
պիրէր գըդա Քիլիսէ թարիլի հազան Սոկրատէս (բ)
վէ Սօզոմէնոս նամ (գ) միւէրիլէր՝ իշպու օրուճուն
հավաշ հավաշ արթըրըմաւր վէ քէնտիլէրին պու-
լունտուզու ա՛սրտէ ային ու ա՛տէթլէրին խուսուսուն-
տա տիգգաթ ու սա՛յրն զիյատէլէնմէտէ օլմասը պա-
պընտա սէօյլէրլէր : Ելթընճը տէհրտէ հազան Պէօ-
յիւք տէնիլէն Փափի Ղրիգորիոս՝ քէնտի կիւնլէ-
րինտէ իշպու՝ օրուճուն օթուղ ալթը կիւն օլտու-
ղունու զեբր էտէյօր (դ) : Վիհայէթի՝ հա իշպու
Ղրիգորիոս քէնտիսինտէն՝ հախօտ սէքիզինճի տէ-
հրտէ Իքինճի Ղրիգորիոս Փափտան պու օրու-
ճուն զէմանը գըրդ կիւնէ արթըրըտը , զերա միւէ-
րիլէր՝ պունլարըն իքիսինտէն հանկըսը պու օրու-
ճուն պու գատար կիւնէ օլմասընը թախտա էթտիյի
պապընտա իլսթիլա՛ ֆ էթմիշլէր տիր :

Պա՛զը միւէլիլէր զեբր էթմիշլէր տիր քի , պու
գըրդ կիւն օրուճ՝ Եռաքեալլարտան թա՛յին վէ թախ-
սիս օլմուշ տուր . չիւնքի Պէօյիւք տէնիլէն Բար-
սեղ կեսարացի՝ Եմբրոսիոս վէ Պէօյիւք տէնիլէն՝ Էոն
Փափ օնու՝ պիր ալլահանի ֆարզի ային թէսմիյէ

(ա) Պինկհամ Քրիսթ . էսբի թար . Քիթ . 21 , Պապ . .
Ֆասլ 8 : (բ) Սոկ . Քիթ . 5 , 22 : (գ) Սու . 7 , 19 : (դ)
Քարաղ . 16 , Ինճ . Էւզ :

էտերյէր : Լաքին պունա գարշը քիափի պիր ճէվապ պոն տուր քի , Օնլար՝ քէնտիլէրին գուլանտըղը իլլի քէլամ իսղիլահը միւճէպինճէ՝ չօգ քէրրէ՝ ֆայտալը սայարգլարը պիր շէյի ալլահանի՝ եախօտ րէսուլի (առաքելական) թէսմիյէ էտերլէր իտի : Պունտան գադը՝ նազար՝ էյէր պոն՝ Ըռաքեալլարտան թա՛յին վէ թախսիս օլունա՛յրտը , իպթիտասընտան պէրու Օնուն կէօղէտիլէճէք զէմանը պիր օլուրուտու , վէ հալա կէօրտիլիւմիլ կիպի՝ պաշգա պաշգա մահալլէրտէ՝ սայրսը պիրի պիրինէ ուլմաղ կիւնլէր վէ հաֆթալար՝ վէ պիր մահալլտէ պիր զէման՝ պիր պաշգա մահալլտէ իտէ պիր զայրի զէման գուլթմաղարը : Հայրապետլէրին թէլիֆաթլէրինտէ սլլահանի վէ րէսուլի լաֆղլէրի եօդարրտա զեքր օլունան մահալտէ գուլանըտըղլարը՝ Հերոնիմոս հայրապետա՛ն աշեքեար թագրիլիտէն պէյան օլունուր , քի օլ թագրիլի պոն տուր . « Հէր պիր մէմլէքէթ » (պոն օրուճ պապընտա) « քէնտի ա՛գլ ու իտրաքինի գուլանա պիլի » . վէ « Կէպիլէրին զանունլարը րէսուլի (առաքելական) նօմօլար սայրլա պիլիլլէր » (ա) : Ոսկերերանըն թէպա՛սընտան օլան Վասսիանոս նամ քիմնէ՝ քի պէշէնճի տէհրտէ եաղտը , աչըդտան աչըղա տէր քի , « Լաքի Բիլիսէսինին թամըղը պօզուզլուգտան փաք տուրտուգճա՝ պոն միսիլլի օրուճ ալլա եօղուտու :
 Լաքին առէմլէր՝ առաքելական տինտարլըդտան կէրի գալմաղա պաշայրպ ՝ քէնտիլէրինի քիւլլէյէն տիւնեավիլիյէ վէրտիքլէրի զէման , քէնտիլէրին փափազլարը՝ Օնլարը գանտուն իւզրէ օրուճ գուլթմագ վէ վագրթլարընըն Օնտա պիր փայընը Ըլլահա վագֆ էթմէք իլէ Օնլարը կէրի չէվիլ-

(ա) Լաքի Բիլիսէսին . 28 :

մէյէ սլէստեվի գարար գըւորար" (ա) : Այդ-
 թըն ընտա պիր փայը տեմէսի իլէ ընուն մերամը
 պեօյիւք փերհիզի անկլաթմադ տըր : Տէօրտիւնճիւ
 տէհրտէ՝ Ոսկիբերան տախի թագրիր էյլէտի քի՝
 ընլարըն էնգարոս ու պարպարը պու օրուճ կիւնլէրինի
 թա՛յին էյլէտիլէր (բ) : Իմտի փէք աշիքեա՛ր տըր
 քի՝ էյէրչի հայրապետլէրին պա՛ղըսընտան իշպու
 օրուճա բէսուլի վէ ալլահանի տէնիլիօր իսէ տէ՝
 ընլարըն պու օրուճ Ալլահըն էմրի իլէ Առաքեալ-
 լարտան թա՛յին վէ թախսիս օլտու տէյիւ անկլաթ-
 մադա սալա մերամլէրի տէյիլ տիր :

ՖԵՍԻ 2 :

Պէօյիւք ճոհա՛ կիւնիւ :

Իշպու Պէօյիւք ճումա՛ կիւնիւնիւ Պասեք իլէ օ-
 լան սըզը ալադասը սէպէպինտէն՝ պունա՛ տախի
 պիլ գասպի՛ թա՛ղիմ՝ վէրիլէճէյի աշիքեա՛ր տըր :
 Աքին պու կիւնտէ՛ հէր նէ այն ու ատէթլէր կէօ-
 ղէտիլեր իտի իսէ՝ ընլարըն պիլա վասըդա Պասեք
 հօրթուսու իլէ իլհագլըզլարը օլուպ՝ ընա՛ մերպուդ
 իտիլէր : Պունու քէնտի պաշընա այրըը պիր հօր-
 թու նազարը իլէ հըրիզ էթմէք ատէթինի՛ հալընըզ
 իքինճի վէ ընտան սօնկրաքի տէհրլէրտէ իզլէյէ պի-
 լերիզ : Պու Տերտուղիանոսուն (գ) վէ Որոգինեսին
 (դ) շէհատէթինտէն աշիքեար տըր՝ քի ընլար պունուն
 հագըրնտա՛ սատէճէ պա՛ղը մահալլէրտէ՛ միլճուտ
 իմիշ կիպի սէօյլէր : Օգոստինոս աշիքեարէ տէր քի

(ա) Մէճմա 21, Պաշ 30 : (բ) Ուի . Քար . 52 : (գ) Օլէլճէյի .
 Գ . 8 : (դ) Կիլի . Գարըզ . Գ . 8 :

(ա) , օ՛ պու կիւնիւ ա՛ղիզ սայմազըտը . լաքին օնուն պու թագրիբի վէրտիյի մէքթիւպտէն կէօրիւնիւր քի՛ օնուն զէմանընտա՛ եա՛նի տէօրտիւն՝ ճիւ տէ՛Տրտէ Լ.Փրիգանըն պա՛զը մա՛Տալէրինտէ պու կիւնիւ կէօզէտիլլէր իտի : Եւսէրիոս (բ) վէ Սօզըմէնոս նամ Վիլիսէ միւէրիլլէրինէ կէօրէ՛՝ Պէօյիւք Աոստանդիանոս 325 թարիլինտէ վազի օլան՝ Աիկիան սինադոսունտան պիր գաչ սէնէ սօնկրա մախսուսէն էմրլէր վէրմիշիտի , քի պու կիւն մախսուսէն կէօզէտիլլին . վէ իշպու փատիշա՛Տանի Ֆէրմանլարա՛ պինսէն՝ պու կիւն տա՛Տա՛ զիյատէ մու՛Տիմ՝ սայրլմաղա՛՝ վէ տա՛Տա ումուսէն կէօզէտիլլէյէ պաշլատը : Իշպու իշար օլունան քէյֆիյէթլէրտէն աշիքիար տըր քի , պու կիւնիւն ումուսի կէօզէտիլլէսի պապընտա էյէր էսքի զէմանլարտա պիր ա՛տէթ վար իտի իտէ , տէօրտիւնճիւ տէ՛Տրին օրթասը մէ՛Տէլլէրինտէ պաշլամըշ օլմալը տըր :

Իշպու կիւն կէօզէտիլլիյի մա՛Տալլէրտէ սըզը օրուճ իլէ կէօզէտիլլի իտի : Թէշէքքիւր իլա՛Տիլէրի թէրք օլունուպ՝ սատէճէ կաս ու մաթէմ մուզիդասընա բուխասթ վէրիլի իտի : Տուա՛տէ՛ Տիչ քիմնէ տիղ չէօքմէզիտի . վէ մու՛Տապպէթ էօփիւշիւնիւն բուսուսու իճրա օլունմազըտը : Հէմ Բապպըն Ըլաշամ՝ Վա՛մմընըն տոսի բէսմ ու այնի իճրա օլունմազըտը . վէ սեզանըն կանի ա՛ղիզ սօֆրանըն զիյնէթլէրի գալտըրըլըրըր :

(ա) Ղանուար Մէք : (բ) Պարք Աոստան : Վիլիսէ թէլարիս . ա . Պապ . 8 :

ՖԵՍԻ, 3 :

Վրիստոսոսն Դժլոպոս՝ Էսիօօր Օնոննդ :

Պոլ եօրթու՝ պէօրպինէիւ տէՏրտէ գուՏր էյլէ տիտտէ ապա էսէրլէրի վէ իզլէրի պուլունմազ , վէ Եոաքեալլարըն հախօտ իլք Վրիսթիանլարըն ա՛մէլ ու Տարաքէթլէրինտէ պունա նուֆուզ վէրէճէք պիր քպրէթ տախի եօգ տուր : Ճիւմլէ միւէրիկլէրին պիլ իթթիֆազ թագրիրի պու տուր քի , պու եօրթու իլք իւչ տէՏրլէրտէ պէսսէվի եօղուտու , վէ օնուն թախսիս օլունմասը՝ տէօրտիւնճիւ տէՏրտէ օլմուչ տէյիւ սապիթ օլունմալը տըր : Իլք Վիլիսէ՝ Վրիստոսուն կէնճիլիինտէ սիւրտիւյիւ էօմրիւն վուգուա՛թլարընը՝ օնուն ումումի խրզմէթինէ կիրտիքտէն սօնկրա սիւրտիւյիւ էօմրիւն վուգուաթլարընը սայտրգլարը գատար մուՏիմ սայմազլարըր . վէ օնլարըն տիգգաթի մախսուսէլէրի՝ օնուն էօլիւլէրտէն գըյամընա՝ կէօյէ պընմասընա վէ Եղիզ ՐուՏուն տէօրիւլմէսինէ վէրիլմիշիտի : Աղնմէս Եղէկսանգրացի թագրիր պիլէ էտէյօթի (ա)՝ Վրիստոսուն մէվուտու թարիխինէ տայիր թէֆթիլէրէ կիրմէք պիՏուտէ տիր . վէ օնուն պու թագրիրինէ ախէր մուսանիֆլէր տախի իթթիֆազ էտէրլէր :

Ոսկերերան՝ 386 թարիխինտէ Վրիստուն մէվուտու կիւնիւնտէ վա՛ղ էյլէտիյի պիր վա՛ղտա տէյօր քի՝ պու եօրթու Ենտիօքտա վէ Արիատա իլք

(ա) Սթրոմատա , . . :

տէֆա՝ ծնտան ծն սէնէ էվվէլ իտխալ օլունմու-
 շուտու (ա) : Իշպու եօրթունուն ումումի օլմասը-
 նըն սէնէսինի իսպաթ էթմէսի փէք կիւճ՝ վէ պէլքի
 միւմքիւնսիւղ տիւր . չիւն քի Քիլիսէէր պու եօր-
 թունուն սագլանմասըն՝ պա՛ղըլարը պիր զէմանտէ՝
 վէ՛ պաղըլարը պիր ախէր զէմանտէ գապուլ էթտի-
 լէր , վէ սագլանմասընա պա՛ղըլարը պիր կիւն՝ ախէր-
 լէրի տէ պիր պաշգա կիւն թային էյէյիպ՝ պու
 պապտէ իթթիֆագտէ տէյիլէրիտի : Ա է կէօրիւ-
 նիւր քի՛ պա՛ղը մա՛հալէրտէ՛ տէօրտիւնճիւ տէհրին
 իպթիտասընտա վաֆթիղին եօրթուսու իլէ պէրապէր
 պիր կիւնտէ սագլանըրըր : Ա է տէհր մէգքիւրին
 օրթասընտան Աիւնպաղը սէմթլէրինին Քիլիսէէրի
 Քրիստոսուն մէվուտու սագլանմասը իչիւն Իսկ-
 աեմբերին եիրմի պէշինճի կիւնիւնիւ թախսիս վէ
 թային էյէյիպ՝ Ա աֆթիղի կիւնիւ իչիւն տախի
 պիր սայիր կիւն թային էյէտիլէր : Ա է Աիւնտօղու
 Քիլիսէէրին պաղըսը տախի եավաշ եավաշ իշպու
 ուսուլի գապուլ էթմէյիլէ , պու եօրթունուն իլք
 պաշլանմասընըն զէմանը տէյիւ՝ տէօրտիւնճիւ տէհ-
 րին նրսֆընտան սօնունատէք օլան զէման թային օ-
 լունա պիլիր :

Իպթիտա պու եօրթու սէնէնին հանկը կիւնիւնտէ
 կէօղէտիլէճէյի պապընտա՝ Քիլիսէէր պէյսփնտէ
 վաֆիր իխթիլա՛ֆ վարըր . վէ պու՝ Քրիստոսուն
 տօղտուղու կիւնիւն վէ այըն սահիհան հանկըսը
 օլտուղու մա՛լիմ՝ օլմատրղընտան ա՛րիզ էթմիշտի :
 Ա է պունտան պէօյլէ՛ ա՛լիմլէր պու վուգուաթըն
 վուգու պուլմասը պապընտա՝ պիրի պիր այ վէ ա-
 խէրի պիր սայիր այ կէօսթէրիպ՝ սէնէնին հէման
 ճիւմլէ այլարընը կէօսթէրմիշէրիտի : Ապին իշպու

Եօրթույու ալէսսէվի կէօղէթտիբլէրի կիւնլէր՝ Գիկ-
տեմբերին 25ի վէ Յունվարըն ճար օլուպ՝ իլքի Պա-
դը Բիլիսէլէրինտէն վէ ախրըր Աիւնսօղու Քի-
լիսէլէրինին պա՛ղըսընտան կէօղէաիլիբիտի : Եզար
ազար Յունվարըն ալթըսը թէրք օլունուպ՝ Գիկ-
տեմբերին եիրմի պէշինճի կիւնիւ Քրիստոսուն մէվ-
լուտու կիւնիւ տէյիւ տաճա ալէսսէվի դապուլ
օլունտու , վէ իշպու մատտէ իւղէրինէ ալթընճը
տէճրէտէք պիր իթթիֆագ օլունտուղու թաճիին
օլունա՛մաղ (ա) :

Պու եօրթունուն իճտաս օլունմասընա վէրիլէն
սէպէպլէրտէ տախի իլիթիլաֆ վար : Պաղը քիմնէ-
լէր՝ տէօրտիւնճիւ տէճրին սօնունա՛ տօղըու Քը-
րիսթիանլարըն պէյինտէ զուճը էտէն պիր եօր-
թուլարըն սայըսընը արթըրմա՛գ սէվտասը սէպէպ
օլտու տէրլէր . ախէրլէրի Եէճուտի այինլէրինէ
ուլմա՛գ՝ պազգալարը տա Հերետիկոսլարըն գուր-
տուդլարը նիզամ ու թէրթիպաթա՛ վէ սայիրլէրի
տախի փութփէրէսթլէրին Սաթուրնալիա թա՛պիր
օլունան պայրամընա պիր մուվաֆիգաթէ պինտէն
թա՛յին օլունմուշ զիւիւմիւնտէ տիրլէր : Իճթի-
մա՛լ տըր քի պու եօրթունուն գուճրինէ՛ պու զիքը
օլունան քէյֆիլէթլէրին ճիւմլէսի տէ եարտըմ
էթմիշլէր : Լաքին ալէսսէվի գապուլ օլունան զիւ-
իւմ պու տուր քի , պու եօրթու՛ պալատէ ՚իւզքիւր
փութփէրէսթ պայրամընա իմթիսալէն թա՛յին օլուն-
մուշուտու (բ) , վէ պու պապտէ օլան իսպաթ՝
պաղի զիւիւմլէրին իսպաթընտան գալի տիր : Իշ-
պու պայրամ՝ Գիկտեմբեր այընըն 24 վէ 25ինճի
կիւնիւնտէ գութուլուրուտու . վէ պու կիւնլէր՝

(ա) ՍիկէԼ . Գիլիս . Էսքի թարիսի . Պապ 2 , սաճ . 192 : (բ)
ՍիկէԼ Գիւ . Էսքի թարիսի , Նիլու Բ . սաճ . 189 :

փութփերէսթլերին արասընտա ա՛ղիմ սէֆա վէ զէվք
 վէ պայրամ ու շաղլոգ կիւնլէրի խտի : Փութփե-
 րէսթլերին՝ Քրիսթիան տինի շաղլոգ ու սեվինճտէն
 ա՛րի՛ վէ եիւրէյի գասավէթ իլէ տօլտուրուր պիր
 տին տիր տէյիւ էթտիբլէրի տախլ ու զէմմի տէֆ՛
 էթմէք իչիւն՝ Բօմա Լչպիսկոպոսու Պիրինճի Յու-
 լիոս՝ (337 իլէ 352 թարիխի էննասընտա)՝ կիւնէ-
 շին շանընա կէօզէտիլէն իչպու փութփերէսթ պայ-
 րամընը տիւննանին Վուրթարըքսընըն շանընա կէօ-
 զէտիլմէք իւզրէ՛ պիր Քրիսթիան եօրթուսունա
 թէպտիլ էյլէտի (ա) : Իչպու զիւլմիւր՝ Քրիստո-
 սուն մէվլուտու կիւնիւնտէ Սաթուրնալիա պայրա-
 մընտա իճրա օլունմատէ օլմուշ օլան՝ մէսէլա տօսթ-
 լար վէ խրսըմ ազրապալար պիրի պիրինէ փէշքէշ-
 լէր կէօնտէրմէք՝ պէօյիւք վէ մասրաֆուր զիյա-
 ֆէթլէր էթմէք՝ Ալահա սունուլան իպատէթտէ
 Տէյազըլարտա վէ մէյտան օյունլարընտա օլան կի-
 պի սէյրանա՛ տայիր շէյլէր կէօսթէրմէք՝ քիլիսէ-
 լերի խիւլեաՎի պիր դարզ իլէ տօնաթմազ վէ սէր-
 խօշուզ վէ էտէպէ մուղայիր օայիր հարաքէթլէր
 իշլէնմէք վէ պունուն կիպի իշլերին այնիսի իճրա օ-
 լունմագտէ օլտուղու տախի սապիթ էտէր : Ա՛ է իշ-
 պու լայրգսրզ հարաքէթլերին փութփերէսթլերտէն
 ալընմա օլտուգլարընա՛ զէյլտէ իշարէթ օլունան
 միւէլիֆլէրին թէլիֆաթլերինէ պա՛գ (բ) : Տէօր-
 տիւնճիւ տէհրին սօնունա տօղու եազան Գրիգոր
 Վիւսացի եազորղը վա՛ղլարընտա զեբր էյլէտիյի
 պա՛ղը քէյֆիյէթլերտէն աշեքեար տրը քի՛ Բօմա-
 լըլարըն Սաթուրնալիա նամ՝ պայրամընըն՝ Քրիս-

(ա) Գօթէլերիոս Երաք • Գանունլար իւզէրինէ • է • 13 : (բ)
 Հասփինեան, ... • Սահ • 171 : Ա՛ է Փօլիտօր Վերիլիոս • ... •
 է • Պաշ 2 : Ա՛ է Հիլտէպրանտ • Քրիս • Սէվ • իւզէրինէ ,
 Պաշ ք : Ա՛ է Սարթէն Լչաք • Քիւ • թիւ • Քիլա գ • սահ • 110 :

տոսուն մեզուտու եօրթուտունա էպի զմանտէն պերու՝ ա՛ղիմ թէսիրի օլմուշուտու (ա) : Իշպու Զայրապետին տէտիյինի պուրատա իսթիխրաճ էթ մէսի՝ փէր ուզուն օլտուղունտան՝ միւմքիւն տէյիլ տիր :

Պատեր՝ Պննտեկոստէ վէ պէօյիք ճումակիւնիւ եօրթուլարը իլք իւչ տէհրտէ վէ տէօրտիւնճիւ տէհրին իպթիտասրնտան եարրսրնա գատար ա՛ղիմ իհթիրամ վէ տինտարլըզ իլէ կէօգէտիլիլէրիտի : (Սլարտան մերամ՝ պու եօրթուլարն զեքրէ կէթիր տիլէրի ա՛ղիմ վուզուա՝ թլէրին վէ թալիմա՝ թլէրին իւզէրինէ թէֆէքքիւր էտէրէք՝ պիր տինտարլըզ բուհու սապիթ էթմէք իտի : Վէ հէր խուտուտա ի նանմաղա սէպէպ վար տրը քի՝ ընլարն թէսիրա թը՝ օլ գատիմ զէմանլէրտէ ա՛լա վէ ֆայտէլու իտի : Վէ իշպու եօրթուլար ումումի օլմազտան էվլէլ վէ պէլքի ումումի օլտուգտան սօնկրա տախի սահիհ տինտար վէ աղըր պաշլը Քրիսթիանլարն հագ գընտա տախիպէօյլէ օլտուղունու ինանմաղա հագ գըմըզ վար : Աքին տէօրտիւնճիւ տէհրտէն սօնկրա պու կիւնլէր՝ քէնտիլէրին ա՛ղիլիլիյինի զայպ էյլէ տիլէր , վէ ընլարն ֆայիտէլի թէսիրաթը մահվ օլտու : (Սլար՝ ա՛ղիլիլք վէ ֆագիլէթ սէպէպլէրի օլաճաղլարը եէրտէ՝ տիւնեպի վէ ճիսմանի սիւրիւր ու սէֆա՛աթ զէմանլէրի օլմուշարըտը : Պատեքին վէ Պննտեկոստէնին արիֆէ կէճէլէրինտէ իճրա օլունան Վիլիսէ այինլէրի՝ ըէգալէթ վէսիլէլէրի օլմուշարըտը . շէօյլէ քի՝ պիր սինաղոտուն գանունլարը իլէ (բ)՝ ընլարտա գարըլարն պուլունմաը եասագ օլմուշուտու : Իմտի իշպու կիւնլէր՝ հէր նէ գատար էյի մերամ իլէ թախտիս վէ թա՛յին օլմուշլար՝ իտի իսէ տէ , վագըթ կէչտիլիյինտէ՝ ընլար պօ-

(ա) Վաշ 38 . Սէվ . Վրիս : (բ) Լիպէր Սինադ . Կոն . 35 . Թարիս . 305 :

զուլուպ , Քրիսթիանըզա մուղայիր ա՛մէլ ու հա-
րաքէթլէրէ վէսիլէ օլմուշարըտը :

Իլը Կէօրլ ԿէհրլէրԿէ Քիլիսէնին եալմըզ եօր-
թուլարը՝ իշպու զեբը օլունան տէօրթ եօրթու-
լա՛ր իտի (ա) , եախօտ հիջ տէյիլիսէ տէօրօիւնճիւ
տէհրին սօնունատէք ախէր եօրթուլար եօղուտու :
Օ իրա էյերջի պա՛զը մահալէրտէ շէհիտլէրին զեբ-
րինէ պա՛զը կիւնլէր կէօզէտիլի իտի իսէ տէ , սնլար
սատէճէ օլ ա՛զիզլէրին շէհիտ օլտուղլարը սէսթին
Քիլիսէսինտէ՝ եախօտ Քիլիսէլէրինտէ կէօզէտիլի-
լէրիտի , վէ զեբը էթտիյիմիզ եօրթուլար կիպի ու-
մումի եօրթուլար սայլմնազարըտը :

Պ Ե Ս Ս Է :

Ը հհիտլէրին զեբրինէ կէօզէտիլէն կիւնլէր :

Ը հհիտլէր՝ եանի մարտիրոսլար՝ Քրիստոսուն վէ
սօնուն Ինճիլիսին շան ու ճէլպի ուղուրունա քէն-
տի էօմրլէրինի Ֆէտա էթմէքտէ զավիլիքլէրի իշիւն

(ա) Օն ալթընճը տէհրտէ գուրուլան վէ Բօմա Քիլիսէսինին
թէմէլի սայլւան Տըրտինդ Սինադոտ տէր քի («ա՛դ՝ Հէմիշ Տը-
րտինդ Սինագոս թէֆթիլի , Ղիլիս Կ . ս . 263 .) , Իլը տէրօթ տէհը-
լէրէ գատար Քիլիսէսին եօրթուլարը պունլա՛ր իտի . 1 Աիրակի
կիւնիւ . 2 Քրիստոսուն իսքէնճէ շէքմէսի . 3 Քրիստոսուն տի-
րիմէսի . 4 Քրիստոսուն կէօյէ ալմնասը . 5 Պէնտիկոստէ . 6
Քրիստոսուն մէվուտու վէ Սաֆթիլի : Լճքեար տըլ քի , պիզիմ՝
պու պապտէ սէզլէտիյիմիզէ մուվաֆըդ տըլ : Աիրակի կիւնիւն-
տէն վէ Լճքէտիլիզին Սաֆթիլիտէն մատա՝ պազի եօրթու-
լարըն ճիւլիլի զեբը էթտիյիմիզ տէօրթ եօրթուլարըն իշինտէ
անկալըլըր : Պուրատա Աիրակի կիւնիւ իշիւն պիզ հի՛շ պիբ շէյ
սէզլէմէզըզ . զերա օ՝ էյերջի էօքի Քրիսթիանլարտան կէօզէտի-
լի իտի իսէ , լաքին սնլարտան թա՛յին վէ թախիս օ՛լմամըլար .
իււս օ՝ քէնտիլէրինէ Քրիստոս Լճքէտիլիզտէն վէ Լաքեար-
լարտան թէսիմ՝ օլունմուշըտու :

ա՛ղիմ ի՛թիպար վէ թա՛ղիմ իլէ նազար օլտուգլարը
 էճիլտէն , փէք էպրի զէմանտէ օնլարըն էօլիւմլէրի-
 նին զհրրինէ թա՛յին օլմուշ կիւնլէր պուլուրուզ :
 Պունլարըն էն էպրիսի՝ Իզմիր Լպիսկոպոսու Պողի-
 կարպոսուն կիւնիւ տիւր , քի օ՝ 167 սէնէսինտէ շէ-
 Տիտ օլտու , վէ օնուն էօլիւմիւնիւն զհրրինին սէ-
 նէվի կիւնիւ՝ օլ թարիխտէն պերու պաշլամըշ օլ-
 մալը տըր : Պու թարիխտէն սօնկրա՝ ախէր շէՏիտ-
 լէրին զհրրինէ՝ Վիւսատա՝ Վիւչիւք Եսիատա՝ Վայ-
 սերիտէ վէ Ենթաքեատա պէօյլէ սէնէվի կիւնլէր
 կէօզէտիլիբիաի . լաքին օնլարըն Տիչ պիրի օլ գա-
 տար էրքէն՝ Վիլիսէտէն ալէսսէվի կէօզէտիլմէզ ի-
 տի : Ե՛Տիտլէրին զհրրի հալընըզ օնլարըն շէՏիտ
 օլտուգլարը սէմթլէրտէ պու մինվալ իւզրէ թա՛ղիմ՝
 օլունուրուտու . վէ պունլար՝ սատէճէ մա՛հալ՝ վէ
 փէք փէք՝ պէլտէ եօրթուլարը իտիլէր :

Ե՛Տիտլէր չօղալմաղըլա՝ ճիւմլէսինէ պիրտէն
 թա՛ղիմ օլունմագ իչիւն պիր կիւն թա՛յին օլունտու :
 Լաքին իշպու եօրթու՝ Րումլարըն պէխինէ փէօր-
 փիւնիւ փէհրին սօ՛նկ սէնէլէրինէ գատար իտիսալ օ-
 լունմամը շտըր . վէ պաթը մէմլէքէթլէրին Վիլիսէ-
 լէրի պէխինէ պունտան տա՛հա՝ սօնկրա իտիսալ օ-
 լունտու : Պու եօրթունուն խուսուտունտա պուլ-
 տուղումուզ էն էպրի իշարէթ՝ Ոսկերբասնըն պիր
 վա՛ղընտա՝ պուլունուր (ա) : Վ է օ՝ 386 սէնէսինտէ
 վա՛ղ էթմէյէ պաշլատըր զընտան՝ պիլ իգթիզա թա՛հ-
 մին օլունա պիլիր քի՝ պու եօրթու՝ պու թարիխտէ
 ումումի օլմաղա պաշլամը շտըր , վէ ի՛Տիմա՛լ տըր
 քի՝ պունտան պիր գաչ սէնէ սօնկրա տախի օլա
 պիլիր , շէօյլէ քի հալա զհրր էթտիլիմիզ վէճճ
 իւզրէ օնուն զուհրու տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնկ
 սէնէլէրի էսնասընտա օլմուշ սայըլա պիլիր :

(ա) Ո՛ւն հր , ճիւնլէ Լ՛ղիլէր Եօրթուտու Իպիլիլի :

Իշպու կհնկէր՝ շէհտլէրին մեզարլարը եզրափընտա՝ կէօզէտիլիբիտի , քի օրատա՝ օլ ա՛ղիզլէրին նաղլէյէթլէրի օդունմաղըլա՝ օնլարըն մէտհլէրինէ տայիր վա՛ղլար սէօյլէնմէյիլէ՝ իպատէթլէր իճրաօլունմաղըլա՝ Րապպըն Մխշամ՝ Գա՛ամընըն իճրասը օլունմաղըլա վէ գէնկինլէր դարափընտան զիյաֆէթլէր վէրիլմէյիլէ օնլարըն զեքրինէ թա՛ղիմ՝ օլունուրուտու : Ասկերերանըն՝ Գրիգոր Այազհանցինին՝ Խարսեղին՝ Գրիգոր Աիւսացինին՝ Մըրրօսիոսուն վէ ախերլէրին պա՛զը էն մէշհուր վա՛ղլարը պու միսիլլիւ վազըթլարտա՝ սէօյլէնմիշիտի . վէ պունտան մէրամ՝ հայաթտէ օլան խալզը՝ էօլմիւշ օլան տինտարլարըն ֆազիլէթլէրինէ ույարազ ա՛մէլ ու հարաքէթէ ույանտըրմազ խտի : Լպրին պու Հայրապետլէր՝ էյէրչի ա՛ղիզլէրին զեքրինի պու միսվալ իւզրէ իգզէթլէրլէր խտի իսէ տէ՝ օնլարա տին ու մէզհէպճէ թա՛ղիմ վէրմէք թէօհմէթինէ քէնտի իւզերլէրինտէն տարղընլըզ իլէ բէտտ էտերլէր : Պու միսիլլիւ սէօյլէյիշ՝ Օգոստինոսուն (ա)՝ Տերտուղիանոսուն (բ)՝ վէ Ասկերերանըն թէլիֆաթլէրինտէ պուլունուր :

(ա) Contra fantasin. I, 20. c. 21. (բ) Apolog. 3. 5, վէ ad Scapulum. c. 5. Պուրատա նումունէ զմնընտա Օգոստինոսուն 101ին՝ Ճի բարորունտան պիր իսթիխրաճ կէթիբիբիւ : Օ տէր քի՝ «Շէհտլէրէ թա՛ղիմ՝ վէ թէքրիմ՝ վէրմէյէ վէ տէյիլ օնլարա իպատէթ էթմէյէ՝ ըաքին եալընըլ՝ շէհտլէրին ի՛պատէթ էթտիբլէրի Մլահա՛ ի՛պատէթ էթմէյէ թա՛ղիմ՝ օլունուտու : Երբա պիզ՝ ֆոթէրիւլէրին օլտուրլարը կիպի օլմաղ տէյիլը , քի պիզ՝ օնլարը՝ հէման պու խուտու իշիւն աճըրըլ , քի օնլար էօլմիւշ ատէմլէրէ ի՛պատէթ էտերլէր» : Վէ կինէօ՝ շէհտլէրին խուտուտունտա տէր քի , «Պիզ օնլարը ալահլար մեզամընտա դութմաղըլ , վէ օնլարա ալահլար կիպի ի՛պատէթ էթմէզիզ : Պիզ օնլարա իպատէթլանէլէր եա մէզպահլէր եաթմաղըլ . օնլարա դուրպան սունմաղըլ , վէ փաիազար օնլարա դուրպանլար պօղազլամաղլար : Հա՛շա . իշպու շէյլէր եալընըլ Մլահա՛ օլուրլար» : Օ՝ ա՛ղիզլէրին մեզարլարընտա օնլարա եօրթու դութուպ

Լաբին պու կիւնէր՝ էյէրչի զայէթ էյի պիր նիյէթ ու մէրամ իլէ թային օլունմուշար իսէ տէ , եանի հայաթտէ օլանլարն տինտարըղնա հարտըմ՝ վէ տէյիլ վէֆաթ էթմիշէրէ իպատէթ էթմէք մէրամը իլէ գապուլ օլունտուլար իսէ տէ , Վրիսթիանլըղա մուղայիր չօգ իշէրին գուհրինէ սէպէպ օլտուլար : Ագթըն մէրուրինտէ՝ շէհտլէրին մէգարլարը իզգէրինէ պինալար՝ հախօտ Վիլիսէլէր պինա օլունմաղա՝ վէ խալղ շէհտլէրին տէֆն օլտուզլէրի մալալէրտէ Ելահա իպատէթ էթմէքտէն՝ օնլարա՝ ալալալանի իպատէթլէր տունմաղա պաշանտը : Աէ պու մինգալ իզգրէ՝ օնտան սօնկրաքի տէհրլէրտէ ա՛տէթ օլմուշ օլան ա՛ղիզլէրէ իպատէթ տունմանըն թօխումու՝ հա հիչ տէյիլ իսէ քէօրլէրի՝ պու կիւնէրէ գաուար իղէնէ պիլեր : Սուրէթլէրէ վէ ա՛ղիզ տէնիլէն էսէրլէրէ իպատէթ օլունմա՛գ տալսի հէման պունտա՛ն պաշանմըշ տէնիլէ պիլեր (ա) : Ղըրիգոր Վիւսացի տէր քի (բ) , ա՛ղիզլէրին շանընա պինա օլունան Վիլիսէլէր՝ օնլարըն թասվիլլէրի իլէ զիյնէթլէնիլլէր իտի , քի օնլար՝ կէօրիւնիւր քի՝ ա՛ղիզլէրին եէրինի գուլթար կիպի սայըլըրլարըտը : Եւսէրիտուն թէլիֆաթլէրինտէ պիր իշարէթ պուլունուր քի (գ) , օ օնտա՝ փուլթիէրէսթլէրին ալ-

օնլարա իպատէթ էտէնլէրէ՝ իշար իշարէթէ արըտ սէօղէր իլէ պիր թէքտիր թէլաֆիլիզ էտեր : “Շէհտլէր սիղին շէրապ գապարընըղտան՝ գալմուրմա թալալարընըղտան՝ րէնտիլէրին մէքարլարընտա էյլէտիլինիզ սէրիսըլուդ էտէպսիվլէրլէրինիզտէն իբրա՛հ էտէրլէր : Պու սէօղէրի՝ էյլէ օ՛լմայան պիր քիմէնիլինա ճիթմէք եա գապահաթլը պուլմագ իշին սէօյլէ մէյօրում : Պուշում՝ պէօյլէ շէլլէրի էտէնլէր իզգէրլէրինէ ալընլար : Պէն տէրիմ քի , շէհտլէր պու շէլլէրտէն իբրա՛հ էտէրլէր , վէ օնլարը իշէլէնլէրի սէվմէզլէր : Իլա օնլարա տունլան հէր պիր ի՛պատէթտէն զայէթլէ իբրա՛հ վէ նէֆրէթ էտէրլէր” :

(ա) Պիսլէր էսքի Վիլիսէ . թ.էլ . ճիլտ ա . Սահ . 282 , 283 :
 (բ) Ղըրիգոր Վիւս . Ե՛ղիզ Վիտթորոս շէհտ . ճիլտ բ . սահ . 1011 : (գ) Praep. Evangel. XIII. c. 11 :

լահ օլմուշ սայտըգլարը միւթեպեր քիմսէլերէ վէ նիմ ալահ սայրանլարա վէրտիքլերի շանը վէ իզգէթի՝ շէհտլերին շանը վէ իզգէթի իչինն օլան իշպու եօրթուլար իլէ բուպար էտեր . վէ պունտան մերամը փութփերէսթլերին պու հարաքէթինի զէմմ ու թահգիր էթմէք տէյիլ՝ իլլա գապուլ օլունմաղա լայրգ կէօսթերմէք տիր : Փութփերէսթլէքտէն Վրիսթիանլըղա տէօնէնլեր՝ իշպու ա՛ղիզլերին սէնէվի կինլերինտէ՝ քէնտիլերին ալըշմըշ իտիքլերի այինլերէ փէք մուգապրգ պիր ույդունլուգ պուլմալարը իլէ , քէնտիլերին նիմ ալահարա վէրմէյէ ալըշմըշ իտիքլերի իզգէթլերի՝ պու կինլերտէ էօլմիւշ օլան շէհտլերի վէրմէյէ հազըր պուլունահազլարը՝ գապիսթտան արիզ էտէն պիր փուգուս՝թ տըր : Պու մինվալ իւզրէ Հայրապետլերին պու գատար շիտտէթ իլէ գարշը սէօյլէտիքլերի մալպուգաթա իպատէթ էթմէք ա՛տէթի՝ եավաշ եավաշ մէյտանսա՝ չըգտը :

Շէհտլերէ իպատէթ էթմէք ա՛տէթի՝ եավաշ եավաշ փութփերէսթլերին քէնտի ալահարընա սունտուգլարը իպատէթէ ույտուբուլտուղունս՝ Տէ Պօսօպր նամ միւէլիֆին մուֆասսալ պիր գարգ իլէ իսպաթ էթտիյինէ կէօրէ՝ հիչ պիր շիւպհէ եօզ աուր (ա) : Վրիգոր Վիւսպի Պէօյիւք տէնիլէն Վրիգորուն նագլէյէթինտէ պուլունան պիր իշարէթ տախի իշպու մատտէյէ էյի վէ գավի պիր իսպաթ տըր . վէ պու իշարէթի պուրատա իսթիխրաճ էտէրիզ : () տեր քի) (Վրիգոր՝ ճահիլ վէ նատան իսպղըն քէնտի փութփերէսթլէքլերինն քէնտիլերէ վէրտիլի ճիսմանի զէվք ու սէֆալերի սէպէպինտէն Օնտա տէվամ էթտիքլերինի տույունճա) Օնլարս՝ ա՛ղիզ շէհտլերին եօրթուլարընը դութտուգլարը զէման քէն-

(ա) Մանիքիուլուլարըն պատմ . ճիլտ ք , սահ . 642 , ԷՃ :

տիւրիսի զէվք ու սէֆայէ բուխսա՛թ վերտի” .
 (Կա՛նի ծնուն պունտան՝ վէ պունտան սօնկրա ծնուն
 սէօյէտիյի շէյլերտէն աշեքեար վէ շիւպհէսիգ պէ-
 յան օլունտուղունա կէօրէ՛ շէհիտլերին եօրթու
 կիւնլերինտէ բագս էթմէյէ , օյուն՝ օյնամաղա , քէյֆ
 ու զէվք էթմէյէ վէ փութփէրէսթլերին պայրամ-
 լարրնտա փութխանէլերինտէ իճրա էթմէյէ ատէթ-
 լերի օլան հեր շէյի էթմէյէ ծնլարա բուխսա՛թ վեր-
 տի .) «վէ ումարտը քի՛ զէման իլէ ծնլար քէն-
 տիլքլերինտէն տաճա եագը շըգլը վէ տաճա տիգ-
 գաթը պիր էօմիւր ուսուլինէ կէլէճէքլեր” : Պա՛գ
 Գրիգոր Նիւսացի Գրիգ . Վերամգէլ . Vossias
 նէշքի իւզրէ , սաճ . 312 :

Ֆ. Ե. Ս. 1, 5 :

Եւստիալար եօրթուսու :

Շէհիտլեր եօրթուլարնն թախտիսինէ պատի օ-
 լան սէպէպլէր՝ Եւստիալար եօրթուսունու տա-
 խի պատի հէման օ սէպէպլէր տիր : Եւստիալա-
 րն չօղու՝ ֆիլ վագի՛ շէհիտ օլմուշարրտը . վէ
 ճիւմլէսի տախի շէհիտլերէ մոխտուս օլան իզգէթէ
 լայրգ սայըմալարը իլէ՛ ծնլար իչիւն տախի պիր կիւն
 թախտիս օլունմաղա լայրգ կէօրիւլէճէյի՛ մասլա-
 ճաթըն դապիաթընա՛ մուվաֆըգ պիր հալ տըր :
 Իշպու եօրթունուն գահիրէ կէլմէսինէ իքի քէյֆի-
 յէթ եարտը՛ էյլէտի . քի պիրի՛ ճէմա՛թլարրն
 պաշգա պաշգա պիրեր Եւստիալտան գուրուլմուշ
 օլմագ իտտիա՛սը՝ վէ օպիրի սօնկրաքի վէմանլարտա
 տաճա ումուսի օլան հեր քէսին քէնտիսնէ պիր հի-
 մայէթ ու հրֆգ էտիճի ա՛ղիգէ մալք օլմագ հա-
 վէսի իտի , քի պու սուրէթտէ չօգ քերրէ պիր Ե-

ռաբեա՛լ սէջիւր իտի : Պօղոս իլէ Պետրոսուն պիր
 կիւնտէ օլան եօրթուսու՝ կէօրիւնիւր քի Ըռա-
 քեալարըն էն էաքի եօրթուսու իտի . լաքին ճիւմլէ
 Ըռաքեալար իչիւն ֆիլ վազի թութուլմուշ պիր
 եօրթունուն իսպաթը՝ ալլընճը փէհրփէ կէօրիւ-
 նիւր : Ֆուլիէնթիօս Եպիսկոպոսուն պիր վա՛ղըն-
 տան՝ (ա) կէօրիւնիւր քի՝ քէնտինին զէմանընտա պու-
 եօրթույու Ըֆրիգատաքի քիլիսէ կէօզէտիր իտի .
 լաքին Օնտան սօնկրա՝ օլ քիլիսէտէ պէօյլէ պիր
 եօրթու դութուլուղունուն էսերլէրի պիլէ դալ-
 մամըշտը : Եէտինճի տէհրին իլք նրսֆընտա՝ կէօ-
 րիւնիւր քի տէօրտիւնճիւ Պօնիֆաչիօս Փափ պու-
 եօրթունուն սազլանմասընը ալէսսէվի պիր ատէթ
 էթմէյէ չալըշտը . վէ պունտան կէօրիւնիւր քի՝ օ
 զէմանէ գատար՝ հանի 610 թարիխինէ գատար՝ պա-
 դը Քիլիսէսինտէ տահա ումուլի օլմուշ տէյիլի-
 տի : Կիւնտօղուսու Քիլիսէսինէ նէ զէման իտիալ
 օլտուղունուն սէնէսինի պուլմաղա պիր թարիխիմիզ
 եօգ տուր . լաքին իհթիմալ տրը քի՝ եէտինճի
 տէհրին իպթիտասընտան ուզագ պիր զէմանտէ պաշ-
 լամամըշ օլտուն : Ըմմա՝ էյերչի պու եօրթունուն
 պէօյլէ իզլէրի մէվճուտ պուլունուր իսէ տէ , ապա
 ումուլէն վէ տայիմա դութուլուր տէյիլ իտի : Օ՛ւ-
 րա պիր պէլտէտէ դութուլուր՝ վէ պիր սայիր պէլ-
 տէտէ դութուլմաղտը . հէմ եինէ հէման պիր պէլ-
 տէտէ պիր զէման սազլանըր՝ վէ Օնտան սօնկրա եինէ
 օ՛ պէլտէտէ թէրք օլունուրուտու : Ա՛լէ պունա՝
 ախէր չօգ ահվալտէն իսպաթլար կէթիրիլէ պիլտի-
 յինտէն մա՛տա՝ պու եօրթունուն իսմի պա՛զի տէֆա՛
 զէրք օլունուպ՝ Օնտան սօնկրա եինէ դայպ օլմուշ
 կէօրիւնտիւլիւ գավի պիր իսպաթ տրը (բ) :

(ա) Բանիսնոս Պամա , 1639 . սահ . 132 : (բ) Եիկէլ ճիլտ . .
 սահ . 133 :

Պետրոս իլէ Պողոսուն հորթուսու՝ տէօրտինն ճիւ տէհրին սծնու էննասը՝ վէ պէշինճի տէհրին իլք նրսփրնտան կէօրիւնիւր քի՝ հայլինճէ ումուժի ի տի . նիճէ քի թուրինլի Մաքսիմոսուն՝ Եմբրոսիսուն՝ Պէօյիւք Լէոնուն՝ Օգոստինոսուն վէ ախերլերին վա՛ղարրնտա աշիքեսար տրը (ա) : Տէօրտինն ճիւ տէհրտէ տօղուպ՝ պէշինճի տէհրտէ 420 թարիխինտէ վէֆաթ էտէն Հերոնիմոս տէր քի՝ քէնտիսի չօճուգլուղունտա Բօմաստա ատէթ օլան ալայլարտա Պողոս իլէ Պետրոսուն մէզարլարը՝ զիյարէթինէ կիթմիշիտի (բ) : Լաքին պու եօրթու տասա ումուժի օլմամբ շտը . զիրաէյերչի կիւնտօղուտու սէմթլերինտէ պա՛ղը մասալէրտէ ալէստէվի թութուլուր եօրթուլարտան օլտոն իտի իտէ տէ՝ Լնասթասիոս իմիէրաթօրուն կիւնլէրինէ՝ եանի 510 թարիխինէ գատար Խսթանպօլտա ումուժի օլմամբ շտը (գ) : Իմտի պու եօրթուսուն ումուժի օլմասը՝ իշպու թարիխտէն սծնկրա սայրմալը տրը :

Պունտան պէօյլէ հէր պիր Եռաքեսալ իչինն այրօր այրօր կիւնլէր թա՛յին օլունտու : Պու պապ տէ տէնիլէ պիլիւր քի՝ ծնլար իպթիտա՝ սատէճէ պա՛ղը պէլտէլէրտէ վէ պա՛ղը Քիլիսէլէրտէն պաշգա պաշգա սագլանրօլարրտը : Օնլարրն ումուժի օլմալէրինին զէմանը՝ թատգիգան կէօսթէրիլէ մէլ : Լաքին իթթիմատ էտէճէք էլտէ պուլունան իսպաթլարա նազարէն՝ ծնուն եանի Եռաքեսալարրն պաշգա պաշգա եօրթուլարրնն ումուժի օլմալէրինին թարիխի պալրնտա տէնիլէ պիլիւր քի՝ վաֆթիղ էտիճի Յովհաննէսին եօրթուսու պէշինճի տէհրտէ՝ Յովհաննէս Լէտարանիչին ծնտան պիրաղ սծնկրաճէ՝ վէ

(ա) ՍիկէԼ ճիլտ 4 • սահ. 205 : (բ) Հերոն . Եղեկ . իւզ . Պաշ 40 : (գ) Theodor Lector co'lecten, 1, 2 .

հօգարտա խիմլերի զեբր օլմանը շարրն ճիւղէսինին
 հօրթուլարը՝ 1,000 վէ պազըլարրնն 1,200 թա-
 րիխինտէն սօնկրա թախսիս օլունտու (ա) : Իշպու-
 մատտէնին իւզէրինէ պունտան զիյատէ թաֆսիլէն
 սէօյլէ մէյէ հաճէթ հօգտուր :

Ֆ Ե Ս Լ 6 :

Պէտեր (Կոյ) Մարիամնէ Եօրթուլարը :

Իշպու հօրթուլարը պիր պիր թաֆսիլ էթմէզտէն
 էվվէլ՝ ա՛ղիզ Մարիամա օլունան թա՛ղիմլէր վէ
 իպատէթ իւզէրինէ պիր դաչ՝ շէյլէր իշարէթ էտէ-
 ճէյիզ :

Ե՛ղիզ Վիթապլարտա՝ Լ՛ֆէնտիմիզն վալիտէ-
 սինէ իպատէթ վէ տին թա՛ղիմի վէրիլտիյինն էսէրի
 ա՛յլա պուլունմազ : Քիլ վագի Մարիամ՝ մէլէքտէն
 «Վարըլարրն արասնտա միւպարէք» տէնիլտի • վէ
 քէնտիսի տախի պիր ալլաճանի վէ փէյլամպէրլը
 բու հու թէսիրի տախիլինտէ իքէն , քէնտիսի հագ-
 դրնտա՝ «Իշթէ շիմտէն սօնկրա հէփ սիլսիլէլէր պա-
 նա նէ մութըու տէյէճէքլէր» տէմիշ տիր (բ) : Լա-
 քին պու միսիլի թա՛պիրլէրտէն՝ օնուն իպատէթէ
 միւսթաճազ պիր զաթ օլաճաղը սնկլաշըլմազ : Ե՛նի
 Ե՛հարն պիր պաշընտան օպիր պաշընա գատար պու
 միսիլի պիր զիւիւմէ նուֆուզ վէրիր պիր խանէ ա՛ս-
 լա պուլունմազ • հէր Ե՛ռաքեպլարրն ա՛մէլ ու հա-
 բաքէթլէրինտէ տախի պու զիւիւմիւ սատրը էտէ-

(ա) De die fest celebrand. comment. à Ludov. Thomasino 1. II. c. 23. 10. (բ) Ղ Գ Ի . 28 , 48 :

ճէք ասլա պիր էսեր եօզ տուր : Պունու ասղիզ
Մարիամը թահգիր էթմէք իչին սեօյլէմէյօրուզ .
չին քիօ՝ Լճէնտիմիզին վալիտէսինէ՝ վէ պիր աս-
ղիզ զաթա՝ վէ Ելլահըն ինտինտէ լուգֆ պուլմուշ
պիր մուգատտէսէ կիսի՝ դարաֆըմըդտան բաղպէթ
վէ իզգէթ օլունմաղա լայրգ տըր : Լաքին բաղպէթ
ու իզգէթ՝ պիյաթ ու իպատէթ տէյիլ տիր :

Վատիմ գէմանլէրտէ Վիլիսէնին ասլէ ու հա-
րաքէթի տախի իշպու թագտիմ էյլէտիյիմիզ ըէյէ
մուվաֆըզ իտի : Ինքեար օլունամազ պիր հալի
սահիհ տիր քի՝ Լճէնտիմիզտէն սօնկրա Կէօրլի-
էիւլ Կէնէ միգտարի՝ Մարիամն տին թա՛ղիմի վէ
իպատէթ պիլինմիշ շէյ տէյիլիտի (ա) : Լաքի իման
իգրարլարըն հիչ պիրինտէ պունուն էսերի ասլա պու-
լունմազ : Ին էսքի Հայրապետլէր վէ քիլիսէ միւ-
երիխլէրի Մարիամըն հաղգընտա եա պիր շէյ սեօյ-
լէմէզլէր , եախօտ օնու Պուրթարըմըզըն վալի-
տէսի ինվանի իլէ զեքր էտերլէր , քի պու ինվան
էսքի իման իգրարլարընտա տախի պուլունուր (բ) :
Պէշինճի տէհրէ գատար օնա տահա տին թա՛ղիմի վէ
իպատէթ սունուլմատրղը՝ Վրիսթիանլըզըն պիր դա-
գըմ տիւշմէնլէրինին՝ եա՛նի Յուլիանոս՝ Վէլսոս՝
Փօրֆիրոս՝ Հիերաքլէս վէ Լիվանիոսուն պու պապ-
տէ սիւքիւթլէրինտէն աշեքեար տըր : Պունլարիւ-
չինճիւ վէ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ օլտուլար , վէ
Վրիսթիան տինինէ շիտտէթ իլէ զըտտ տուրտու-
լար : Պու մատտէյի իսպաթ էտէն պիր քէյֆիյէթ
տախի էսքի Հայրապետլէրինտէն չօղու՝ մէսէլա Ե-
րանոս (գ)՝ Տերտուղիանոս (դ)՝ Որոզինէս (ե)՝ Բար-

(ա) Սիկէլ ճիլս 4 . սահ 318 . (բ) Սիկէլ ճիլս 4 . սահ . 316

(գ) Երանոս , 4 . 18 : (դ) Տերտուղիանոս de carne Christ 7 .

(ե) Որոզինէս՝ Լուկ . իւզ . վազ 17 :

սեղ (ա)՝ Ոսկերեբան (բ)՝ վէ (Օգոստինոս (գ) կիպի
 Հայրապետէր՝ օնուն գուտուրարը հագգընտա սեօյ-
 լէ մէյէ իճթինապ էթմէտիէր : Եպիփանիոս՝ (տէօր-
 տիւնճիւ տէ հրտէ) Ե՛ղիզ Մարիամա միւնասիպէթ-
 սիզ իպատէթ սունան պա՛ղը ճաճիլ գարըրարը հե-
 րետիկոսլա՛ր սըրասընտա պիլէ սայար(դ) : Իշպու գա-
 րըսարա Κολλυριδιανοί եա՛նի սիմիտճի թապիր օլու-
 նուրուտու . վէ պունլար Մարիամա պիր տիշի ալ-
 լաճ կիպի իպատէթ էտիպ սիմիտ սունարըրարտը :
 (Նլար փութփերէսթլէր իքէն , պագըլ զեւիւմլէ-
 քինէ կէօրէ տիշի օլան զօճրէ՝ եանի Եփրոզիտէ
 փութունա սիմիտ սունամաղա ա՛տէթինտէ իտիլէր ,
 վէ Վրիսթիանլըղա տէօնտիւքլէրի զէման զանն էթ-
 տիլէր քի՛ պու իզգէթ շիմտի Մարիամա վէրիլմէյէ
 եագըշըր օլմալը տըր (ե) : Եպիփանիոսուն պու
 պապտէ քէնտի սեօզլէրի պունլա՛ր տըր . «Մա-
 րիամըն վիճիւտիւ հագիգաթ ա՛ղի՛զ տիր , լաքին
 Ելլաճ տէյիլ տիր : Հագիգաթ պիքեր՝ պիր պիքեր
 իտի , լաքին օ պիզէ իպատէթ օլունմագ իչիւն վէ-
 րիլմէմիշ տիր . իլլա օ քէնտիսի՛ քէնտինտէն թէնճէ
 տօղան՝ վէ Փէտերին գօյնունտան կէօքտէն էնմիշ
 օլանա սէճտէ վէ իպատէթ էտէրիտի : Վէ պու-
 նուն իչիւն Ինճիլ պիզի՛ «Եա՛ գարը պէնիմ իլէ
 սէնին արամըղտա նէ՞ վար , սա՛աթըմ տաճա կէլ-
 մէմիշ տիր» տէմէսի իլէ (պու միսիլլի շէյտէն) իճ-
 թիրա՛ղ էթտիրիր . շէօյլէ քի՛ «պէնիմ իլէ սէնին

(ա) Բարսեղ Մէթիւպ. 250 (317) ad Optimum. (բ) Ոսկերե-
 վա՛ղ 45 Մատթ . իւզ . վէ վա՛ղ 21 Յաւէ . իւզերինէ : (գ)
 Օգոստ . de nat. et grat. Պապ 36 : (դ) Եպիփան . Հերե-
 տիկ . 78 , § 23 , վէ Հերետ . 79 : (ե) Սիկէլ Քրիմուէլէֆ իս-
 թիեբրաճ , Մօշախփն Վիլլիսէ թարթիս , Վիթ . 2 . դըս . 2 . Պապ
 5 . § 625 տէ պունունտուզու կիպի :

արամրդտա նե վար" սեօզէրի իլէ Կ Տիչ քիմնէ պի-
 քիրի՝ գարրտա՛ն պիր շէյ զիյատէ տիր զանն էթ-
 մէսին : Օ (եա՛նի Քրիստոս Լ՛ֆէնտիմիզ) ճնա
 Գարը տէյիւ՝ տիւնեատա վագը՝ օլաճագ օլան ֆրը-
 գալար վէ Տերետիկոսլուզլարա նազարէն՝ վէյ-
 դամպերլիք էտէր կիպի տէմիշ տիր . շէօյլէ քի՝
 Տիչ քիմնէ պու Տերետիկոսլուզ տիվանէլիյինէ՝ եա-
 նի ճնա հատտէն զիյատէ թազիմ էթմէք (թէօՏ-
 մէթիսէ) տիւշմէսին : Օիրա Տէփ իշպու Տերետի-
 կոս նազլիյէթի զէվզլէնիլմէյէ լայրգ պիր սեօզ տիր՝
 վէ գօճագարը մասալը կիպի պիր շէյ տիր : Պիզէ
 Ե՛զիզ Քիթապլարըն հա՛նկըսը պէօյլէ պիր շէյ
 նազլ էտէր : Փէյդամպերլէրին հա՛նկըսը՝ տէյիլ
 պիր գարընըն՝ իլլա պիր էրքէյին պիլէ իպատէթ օ-
 լունմասընա բուխսաթ վէրիր : Օլ գապ՝ (եանի
 վիւճիւտ՝) հազիգաթ ա՛լէա՛ իտի . լաքին պու
 ճիւմիէ իլէ օ՝ եինէ գարը իտի , վէ գապիա՛թը իլէ՝
 Տիչ պիր վէճՏիլէ ա՛տէթա ախերլէրտէն ֆարգը
 տէյիլիտի , վէ ա՛ղըլ Տէմ տույուշտան եանա՛ ա-
 խէր ա՛ղիզլէրին վիւճիւտլէրի կիպի իզգէթլէնմիշ-
 իտի . վէ էյէր ճնուն մէտՏի իչիւն ճնտան զիյատէ
 սեօյլէյէպիլիբուէք , նիճէ Լ՛ղիա տօղտուգունտան
 պերու պիքիր միսալի օլուպ՝ տայիմն էօյլէ գալտը ,
 վէ էօլիւմ կէօրմէքսիզին եօզարը ալընտը , վէ նիճէ
 Յուհաննէս քի Րապպըն կէօքսիւնէ տիւշաիւ , վէ
 Յիսուս ճնու սէվէրիտի , վէ նիճէ ա՛ղիզ թօէքլա՛
 Վարիա՛մ տախի էօյլէ իտի : Փազաթ օ՝ լայրգ
 սայըտը զը խրզմէթտէն էօթիւրիւ ճնլարտան տա-
 հա՛ ա՛ղիզ իտի : Լաքին Լ՛ղիա՛ էյէրչի հայաթտա
 օլանլարըն արասընտա իսէ տէ՝ իպատէթ օլունմալը
 տէյիլ տիր . վէ Յուհաննէա՛ էյէրչի տուա՛լարը իլէ
 էօլիւմիւնիւ ա՛ճայրպ էյլէտի՝ եախօտ տահա սա-
 ՏիՏի Ելլահ թարափընտան պու միսիլի ինայէթէ

նայիլ օլտու իսէ տէ , իպատէթ օլունմալը տէյիլ տիր : Աէ կերէք թուքլա կերէք ա՛ղիզերինն ճիչ պիրի իպատէթ օլունմալը տէյիլ տիր . զերա պու էսքի պադըլըգ պիզի զապդ էթմէլի տէյիլ տիր . շէօյէ քի պիզ Եաշայանը (եա՛նի Ելլահը) պիր եանա պրադըպ՝ ծնուն եարաթտըղը շէյէրէ իպատէթ էաէլիմ : «Եարաստըլը շէյէ Եարասանա՛ պէտէլ իպատէթ էթտիլէր» (Հոովճ. . . . 25 .) վէ տիվանէ օլտուլար : Օլերա էյէր մէլէքլէր՝ իպատէթ օլունմալը տէյիլ իսէլէր , դա՛նտէ գալտը օ՝ քի՛ Եննա տան տողտու , օ՝ քի՛ Եննայա վէ Յովակիմտէն վէրիլտի , օլ քի՛ պապայա վէ վալիտէյէ տուա՛ վէ դայրէթ ու սա՛յ վէ վա՛տ իլէ վէրիլտի , օլ քի՛ դարզի ախէր իլէ՛ դա՛պիաթէ մուղայիր պիր վէճճիլէ տօղմատը , իլլա ճիւմլէ ատէմլէր կիպի պիր էրքէյին զիւրրիլէթի վէ պիր գարընըն բահմի՛ վասիգասի իլէ տողտու զերա ատէմին դա՛պիաթընա մուղայիր պիր դարզ իլէ պիրի տողմագ՝ միւմքիւն սիւզ պիր շէյ տիր . զերա եա՛լընըգ ծնա՛ (Վրիստոսա) պիր Փարզ օլունտու , դապիաթ եա՛լընըգ ծնա՛ թապի՛ օլտու : «Պունճիլէյին օ՛ պիր Եարատըճը՝ վէ մատտէնին եափըճըսը կիպի՛ քէնտի վիւճիւտիւնիւ՛ եերտէն կիպի՛ պիքիրտէն եափտը . վէ Ելլահ կէօքտէն էնիպ՝ Վէլամ պիքիրտէն թէն ալտը , լաքին պիքիրին թէնինտէն տէյիլ՝ քի ծնա իպատէթ օլունտուն . նէ տէ ծնուն ատընա պիր շէյ սունալըմ տէյիւ : Մարիամա թա՛զիմ ու թէքրիմ օլունտուն , լաքին Փէտէր՝ Օղըլ վէ Եզիզ Րուհա՛ իպատէթ օլունտուն , ամմա Մարիամա ճի՛չ քիմնէ իպատէթ էթմէսին» (ա) :

(ա) Լպիսիա . 80 Տերիտ . դարը , ճիւտ 2 , Վրիթապ 3 Κατά Κολλυρδιανῶν τῶν τῆ Μαρία προσφερόντων.

Վէստորիոս իլէ օլուն նիղա՛նըն վազթընտա՛ Մա-
րիամա Ալլահ վալիտէսի (Θεοτόκος Աստուածամայր)
իւնվանի սեօյլէնիբիտի . վէ պու խիմ՝ ճուռն ի-
պատէթ օլունմասընը իտիսալ վէ սապիթ էթմէյէ
հարտըմ՝ էյլէտի . լաքին պու լաֆգ՝ թա պէլննի՛
տէՏրէ գատար քիւլլիյէն նամա՛լիւմ իտի . վէ պու
տէՏրին իպթիտասընտա գուլլանըմաղա պաշլանտը .
վէ թա ա՛լէսսէվի իսթիմալէ կէլէնէ՛ գատար պիր
չօգ հայըմատա՛ օլտու : Թարիխի 444տէ էօլէն
Եղէկսանդրիա Ապիսկոպոսու Աիւրիզ վէ 446տէ
վէֆաթ էտէն Իսթանպօլ վաթրիյի Փրօզլօս՝ Մա-
րիամա ալլահանի իպատէթ ու թա՛ղիմէր սոււնմաղա
պաշլայանլարըն իլքի իտիլեր (ա) : Վէ պու միսիլիւ
իպատէթի թա՛յին էտէն իլք սինադոս՝ 692 թարի-
խինտէ Իսթանպօլտա Μεθέκτιո իսմի իլէ՛ եանի ալ-
թընճը վէ եէտինճի ումոււմի տէտիքլէրի սինագոս-
լարըն նօգսան պրաֆտրգլարընը թէքմիլ էթմէյէ՛
Թրուլօ հա՛նի Վուպպէ սինագոսու թա՛պիր օլու-
նան սինադոս իտի (բ) : Ըէօյլէ քի՛ էյեր Մա-
րիամա իպատէթ օլունմանըն պաշլանմասը թարիխի
թէֆթիլչինէ կիրէճէք օլուրսազ . տէյէ պլիլիբիզ քի .
էօթէ պէրի պա՛ղը մահալլէրաէ պաշլանմասընըն թա-
րիխի պէլննի՛ պէհր տիր . վէ եէտինճի տէՏրին սօ-
նու մէՏէլլէրի իլէ սէքիզինճի տէՏրին էվվէլլէրի ու-
մոււմի՛ օլմասընըն թարիխի տիր . զիրա ճուռ իլք
թային էտէն սինագոստան էվվէլլ ումոււմի օլտու
տէյիւ թահմին էթմէսի՛ ա՛ղլէ հազըն մէվատտէն
տէյիլ տիր :

Քիլիսէ միւլէրիլլէրինին Մարիամա օլունան իշ-
պու թա՛ղիմ ու իպատէթէ վէրտիքլէրի սէպէպլէրին
պա՛ղըսը աշաղատէ իշարէթ օլունուր :

(ա) Վօլման Վիլիս . էսք . թար . ս . 440, վէ Աիկէ . Տիւր 3 .
ս . 319 : (բ) Ալնադ . Թրուլ . դան . 52 :

... • Տէօրտիւնճիւ տէճրտէն սօնկրա Քրիսթիանկարն փութփերէսթլէք մէզճէպի մասալարննն պա՛ղը պաշլըճա զիւրմէրննի Քրիսթիանկըղա իլավէ էթմէք ճավվէսի իտի : Այու միսիլլիւ պիր շէտիտ ճավվէս իւչիւնճիւ տէճրին սօնու մէճէլլէրինտէ պիլէ վէ տէօրտիւնճիւ տէճրտէ վէ ծնտան սօնկրա Քրիսթիանկարն արասընտա մէվճուտ օլտուղու՝ էսքի Քիլիսէ միւէրիլլէրինտէն փէք աշխքեա՛ր տրը (ա) : Փութփերէսթլէր՝ Քրիսթիանկըղա՛ պիր սօղուգ՝ գուրու՝ վէ ինսանը գասավէթլու էտէր պիր մէզճէպ տիր տէյիւ գուտուր պուլլուրլարը : (Յըլարն պու սիթէմլէրննի ըէֆ՝ էթմէք իչիւն՝ փութփերէսթլէրին զայէթ սէվտիյի զիւրմէրինտէն վէ ա՛յիլլէրինտէն պիր չօղու Քրիսթիանկըղա՛ իտիսալ օլունտու) շէօյլէքի՝ օնլարը Քրիսթիանկըղա էյի կէօզ իլէ պազմաղա վէ օնա պիր մուճապպէթ պաղամաղա մայիլ էթսինլեր : Քրիսթիանկարն տախի պիր չօղու՝ ճէնուզ փութփերէսթլէքտէն տէօնմիւշ օլմալերի իլէ՛ պու միսիլլիւ ատէթլէրի գապուլ էթմէյէ տաճա՛ գէյատէ ճազըր իտիլեր : Ա՛ է պունա էօրնէրլէր տէյիւ ինանըլլօր քի՛ պիր գաչ փութփերէսթ ալլաճարընն սուրէթլէրի Քրիստոսա՛ թէպտիլ օլունտու • վէ Քէլամըն իւզէրննէ օլան էն էսքի իլաճիլէր՝ փութփերէսթլէրին կիւնէշ ալլաճընա սէօյլէտիքլէրի նաղմէրտէն ալմա իլէ) վէ Աունանլէրին զայէթլէ միւթէպեր սայտըզլարը զօճրէ նամ ալլաճարընն փութլարը՝ Վարիամըն սուրէթլէրի հափըտը) վէ էսքի գէմանլէրտէ փութփերէսթլէր քէնտիլէրին տիշի օլան ալլաճարը զօճրէյէ սէօյ-

(ա) Միկէլ ճիլու 3 • ս • 319 , 320 : Մօսճայմ՝ Քիլիսէ թարիտի • ճիլու 1 • սաճիֆէ 311 , 312 : Միսլէր Քիլիսէ թէվարիտի ճիլու 1 • պապ 4 :

չետիքէրի նազմէրին՝ սօնկրաքի զէմանդերտէ Վը-
րիսթիանկարտան Վարիամա սեօյլէնիլէն իլահիլէրէ
ա՛ղիմ տիգգաթէ շայէսթէ պիր պէնկզէյիշ վար :
Վ է պունտան մա՛տա՛ եսքի միււրիլէրին պա՛զը-
լարը պո՛ւ զիւիւմտէ տիրլէր քի : Վարիամա թախ-
սիա ու թա՛յին օլունան կիւնլէր՝ ապընտան փութ,
փէրէսթ եօրթուլարը իտիլէր : նիճէ քի աշաղատա
աշէքեա՛ր օլունաճագ տրը :

Բ . Պիր սէպէպ տախի պիքիրլըք հալի հազգընտա
մալիք օլտուգլարը հատտէն աշքրը տար ու աճա-
յուպ զիւիւմլէր տիր : քի պիքիրլըյի զայէթ փաք
վէ ա՛ղիպ պիր հալ սայարլարըտը : քի պու զիւ-
իւմլէր տէօրտիւնճիւ տէհրտէ զայէթ ալէսսէվի ի-
տի : Վիլիսէ Լայրապետլէրինին պիր չօղու պու
միսիլլիւ զիւիւմլէր սահիպլէրի օլտուգլարը՝ պիքիր-
լըք հալնէ վէրտիքէրի հատտէն թէճափուպ մէտհ-
լէրտէն աշէքեար տրը : Վ է պու զիւիւմլէր էլպէթ
թէ ա՛լը ու ֆիքրի պիքիրլըք քէմսլըյէթին խա-
յալի սուրէթի տէյիւ շիտաէթ իլէ Վարիամա չէ-
վիւմլէյէ պատի օլաճագլարը շիւպհէսիզ տիր : վէ
պունտան պէօյլէ ծնա օլան րաղպէթ ու իթիպարը
զիյատէսի իլէ չօղալտրպ՝ ծնա ալլահանի թա՛ղիմ ու
թէքրիմլէր վէրմէնին եօլունու հազըրլայաճագլարը
աշէքեա՛ր տրը :

Գ . Պիր սէպէպ տախի պէօրպի-նճի- պէհրպէ չօ-
ղալմաղա պաշլայան շէհիպլէրէ վէրիլէն մախտուս
իզգէթ ու րաղպէթլէր վէ ծնարըն ղեզարլարընտա
իպատէթ էթմէնին՝ վէ հաճէթ վագթընտա ծնարա
Ելլահա շէֆա՛սթճիլէր կիպի նիտա էթմէնին ա՛-
տէթի օլտու : Ե՛զիզլէրէ վէ շէհիտլէրէ վէրիլէն իշ-
պու պադըլ իզգէթ ու թա՛ղիմլէրին՝ փութփի-
րէսթիք մէզհէպնտէն ալընմա պինլէր օլուպ՝ իպ-
թիտա Եռաքեալարա վէ սօնկրա մէլէքլէրէ վէ ծն-

տան սօնկրա պիքիր Կարիամա վերիդտիքլէրի՝ Շորդ նամ միււրիսին թէլիֆ էլէտիյի Վիլիսէ թարի-խինին տօգուզունճու գրամրնտա 191 սահիֆէտին տէ աչըդ աշխար իսպաթ օլունմուշ տուր :

դ . Պիր սէպէպ տախի Կարիամին իսմինէ քիլիսէ-լէր թախսիս օլունտուղու տուր : Թարիխի 431 տէ Եփեսոստա պիր քիլիսէ Կարիամին առթ իլէ թէս-միյէ օլունտու . վէ պու քէյֆիյէթ՝ առէթտէն խարիճ պիր շէյ զկրր օլմատըղընտան՝ կէօրիւ-նիւր քի՝ օլ գէմանտէն էվվէլ պու պիր միւսթէ-մէլ ա՛տէթ օլմուշ օլմուլը իտի : Իշպու առէթ զկրր օլունան օ պիր քէյֆիյէթլէր իլէ պերապէր՝ Կարիամին թա՛ղիմ ու իպատէթ օլունմատընա եօ-լու աչըպ՝ իճրասընը գօլայլամըշ օլմուլը տրրլար :

Պիքիր Կարիամին եօրթուլարը իւզէրինէ թագ-տիմ օլունան միւլհաղալար պու ալթընճը ֆասլա մուղատէմէ կիպի օլուպ՝ Կարիամին պա՛ղը պաշլըճա եօրթուլարը պու ֆասլա իլավէ այրը այրը գըսըմ-լարտա տէրճ օլունամագլար : Օնլարրն պաշլան-կըճլարը հագղընտա ալէսսէվի տէյէ պիլիքիզ քի , ժնլար պէշինճի տէհրտէ 421 սէնէսի մէհէլէրինտէ պաշլայլալ՝ ժնտէօրտիւնճիւ տէհրէ գատար ազար ազար սապիթ օլմուշ տուր . լաքին ժնլարրն հիչ պիրի ալթընճը տէհրէ գատար ումու մի օլմուշ տէ-յիլ տիր (ա) :

« . Պիքիր Կարիամին փաքլանմատը , (եա՛նի Տեանընդառաջ) եօրթուտու :

Իշպու եօրթու ալթընճը տէհրտէ թա՛յին օլուն-մուշ տուր (բ) : Պունուն իսպաթընը Պինկհամ

(ա) Վամպէֆիզիւս հայրապետ . քիւթիւպ . ճիւս . . . ս . 301 :
 Սիկէլ ճիւս 3 . սահ . 34 : (բ) Նիքէֆօրուս . թէվարիխ 17 , Պայպ
 28 :

նամ միւշիֆ թէքմիլէն կէօսթերմիշ տիր (ա) : Պու պապտէ մէվճուտ օլան շէհատէթլէրին իսթիլաֆ էյլէտիքլէրի եալընըզ խուսուս պոլ տուր քի թարիխի 518տէն 527յէ գատար սալգանաթ սիւրէն Յուստինոս փատիշահն էյամընտա՛մը՝ եօխաս թարիխի 527տէն 565է գատար սալգանաթ սիւրէն Յուստինիանոսուն կիւնլէրինտէմի օլտու տէյիւ թատգիգան մա՛լիւմ տէյիլ տիր : Վաքին պու սօնկրաքի ըէյ՝ կէօրիւնիւր քի իհթիմայլէ տահա՛ եազըն տըր :

Եմնա օնուն էն եազըն սէպէպի եախօտ սէպէպլէրի՝ փութփերէսթիլք ա՛տէթլէրինտէն պմա օլմասընա մէմիւլ էթմէյէ գուվլէթլի սէպէպլէր վար : Պիր դազըմ՝ միւշիֆլէր՝ մէսէլա Հասիփիսիան (բ)՝ Պավմկարթէն (գ)՝ Շմիտ (դ)՝ Փափ Հիլտէպըրանտ (ե) վէ () կուսթի պոլ ըէյտէ տիրէր : Իշպու եօրթու՛նուն իճըասընա թային օլունան շուպադ հանի Փետրվար այը՝ Բօմանըն փութփերէսթիլք գէմանընտա՛ էն պէօյիւք վէ չօդ եօրթուլարըն սազլանաճաղը այ սայըլըրըտը : Փէպըուար լուղէթի՝ մութէգատէմինին ինտինտէ պիլ իթիֆազ փաքլէմէք՝ թէմիղլէմէք մա՛նասընա խտի : Իշպու այըն սօնու մէհէլլէրինտէ՝ փութփերէսթլէրին Մէրիհ տէտիքլէրի իլահլարընըն վալիտէսի Փէպրուանըն շանընա պիր փաքլէմէք եօրթուսու դութուլըրուտու . վէ պունտան մա՛տա պու այտա փութփերէսթ Բօմալըլարըն՝ Նոնօ Փէպրոսերպա (Juno Februata) Փրօսէրփինա (Proserpina)

(ա) Պինկամ . թէվարիս . ճիւտ 9 . սահ 172 , 173 : (բ) Հասի . տ . 1 . սահ . 40 : (գ) Պավմկարթէն սահ . 290 — 291 : (դ) Շմիտ եօրթու . թէվարիս . սահ . 90 : (ե) Հիլտէպըրանտի թիւթապ . սահ . 43 :

Սադրա փուլթոնիս (Sacra Plutonis) եանի փուլթոնամ իլահըն փանայիրի, Մանեսին՝ (Manes) եանի բուհարըն խղմէթի մեզէպիյէլէրի՝ վէ ճէհէնէմ իլահըրինին իպատէթի վէ ախեր պիր դազըմ հորթուլարը դութուլուրուտու : Իշպու պտա փաբլէմէք խուսուսունտա խալըրն ա՛զլ ու ֆիբրինտէ ղալիպ օլան զիւիւմլէր՝ փէք դօլայ փուլթիերէսթ իլահարընտան Մարիամըն փաբլանմասը շանընա պիր հորթուլա թէպտիլ օլունա պիլերիտի : Քիլ վազի Գաթօլէք միւէլիֆլերտէն պիր դաջը տախի՝ մէսէլա Եագօպ տէ Վօրակինէ (Jacob de Voragine,) Պարոնիօս (Baronius) Տուրանտ (Durand) վէ ա՛լէլ խուսուս ա՛լիմ վէ մէշնուր Պէտա (Beda) պու զիւիւմնէ իտիլէր քի, պու հորթունուն ապը՝ հալէա հօգարըտա զիբր էթաիյիմիզ՝ օլ զէմանլերտէ Քիլիսէնին գապուլ էյլէմիշ իտիյի գանունտան՝ եա՛նի Քրիսթիանլըղա սալթանաթ վէրմէք՝ հէմ տախի պա՛զը էտէպ ու էրքեանէ մուղայիր ա՛տէթ ու ա՛մէլէրի տէֆ էթմէք իչիւն՝ փուլթիերէսթլիյին պա՛զը հորթուլարընը Քրիսթիան հորթուլարընա թէպտիլ էթմէսի խայրըը սայրմատան ա՛րիզ էյլէմիշ տիր :

Եօգարըտա թագտիմ օլունան քէյֆիյէթլէր իւզերինէ տահա չօգ սէօյլէնէ պիլեր, վէ ճնլարըն եպախլարը դահա մոֆասուլ պիր դարդ իլէ վէրիէ պիւր : Լաքին միւմբիւնի մերթէպէ իճմալէն սէօյլէմէք արզուսու՝ պունու էթմէքտէն պիզի կերի դութայօր : Իշպու խպաթլար իչիւն՝ Միկէլին ճիլտ 3 . սահ . 326—327 թէլիֆաթընա մուրաճա՛աթ օլունա :

Ք . Պիբիր Մարիամըն Միւժտէսի (եանի Լւետուլմ) հորթուսու :

Պու հորթունուն պաշանտըղը թարիխ պապընտա իխթիլաֆ վարըտը : Պաղըլարը ճնու տէօրտիւնճիւ

Ք • Մարիամըն Եղիսարէթի զեյարէթ էթմէսի-
նին եօրթուսու :

Պու եօրթու՝ 1389 թարիսինստ Ելթընճի Ուր-
պանոս նամ՝ Փափըն թային էյլէտիյի տիր • վէ օ-
նուն ասըլ սէպէպի՝ Մարիամն չօգտան պերու
Քիլիսէտէ օլան թաղսիմ ու ֆրոգայը տէֆ՝ էթսին
տէյիւ նէյազ էթմէք խոի • չիւն էլլի սէնէ միգ-
տարի՝ պիրի Բօմատա վէ պիրի Երիկոն շէհրինստէ
իքի Փափ վարըտը : Լաքին պու ճիւմէլէ իլէ Պա-
սիլ սինադոսունա՝ եանի 1441 սէնէսինէ գատար՝
Բօմա Քիլիսէսինստէ պիլէ ալէսսէվի կէօզէտիլիը եօր-
թուլար սըրասընա կէշմիշ օլմատը , քի պու սինա-
դոստա մախսուսէն գապուլ օլունուպ իպգա՝ օլուն-
ուու (ա) :

Դ • Մարիամըն վէֆաթը վէ կէօյէ չըգմասը (եա-
նի Վերափոխումն) եօրթուսու :

Ե՛տի Ղէտիտ՝ Մարիամըն վէֆաթը խուսու-
սունտա քիւլլիւյէն սիւքիւթտէ տիր : Վէ Լֆէն-
տիմիլտէն Կէօրլէ եի-զ սէնէ սօնիրայա գատար շայ-
րապետէրտէն ճիչ պիրի պունուն ճագգընտա պիր
շէյ պիլիը իտտիա՛սընտա օլան օլմատը : Տէօրտիւն-
ճիւ տէհրին սօննէնա տօղրու Եպիփանիոս՝ Մարի-
ամըն տիւնեատան կէօզմէսինի ճալլ օլունմալ պիր
միւշքիւլ մէսէլէ թագրիր էտեր (բ) : Լաքին պէ-
շինճի տէհրատ Քիլիսէնին ալիմ վէ մէշհուր խօ-
ճալարընտան պիր միգտարի տիւշիւնմէյէ պաշա-
տըլար քի՝ Ելլահըն գուվլէթի Մարիամըն վէֆա-
թընտա աշըքնար օլմուշ օլա պիլիը • Լաքին օնլար՝
մուգլագա պէօյլէ պիր շէյ վագի՝ օլտու տէյիւ աս-
ըս տէմէտիլէր , իլլա պունու իճէթիմալ պիր շէյ
կիպի սէօյլէտիլէր :

(ա) Պաս • Սին • ճէմ՝ • 43 : (բ) Լպիտի • շերետ • 89 • 611 :

Ղիւմէսինսն պու պապտէ 'սէ շէքիլ' քիւլլեյէն պիսապէր օլտուզլարընը կէօսթէրմէք իչիւն' իգթիւ զա էտէր քի ։ պու խուսուստա ծպարըն պէյսինտէ ճարի օլան էնվաի զիւրւմէրի զեքր էտէլիմ' ։

ա . Պազըլարը պու զիւրւմտէ իտիլէր քի ։ Վարիամ պիր դապիա'թ էօլիւմիւ իլէ էօլտիւ ։ լպքին ծնուն ճանը տէր ա'գապ կէօյէ ալընտը . վէ պու ճիւմէ իլէ պոււնլար' ծնուն վէֆաթ էթմէսինսն կիւնիւ վէ սէնէսի պապընտա իխթիլաֆիթէ իտիլէր ։ Պու զիւրւմտէ օլանլարտան պիրի Ելսէբիոս իտի (ա) ։

բ . Ելսէրլէրի Պ . Գ . Բ . 35 տէ սէօյլէնէնի կէօսթէրէրէք' շէհա էօլիւմիւ իլէ էօլմիւշ տէրլէր իտի (բ) ։

գ . Ելսէրլէրի տախի ծնու էօլիւմնիւզ սայարագ' ծնուն ինսան դապիա'թը սահիպի օլտուզու՛նու ինքեար էտէրլէր իտի ։ վէ ծնուն հագգընտա էօլիւմ փէշին խապէր վէրիլմէք' գապիլսիզ տիր զիւրւմիւնտէ իտիլէր (գ) ։

դ . Սայիրլէրի տէ' ծնուն թէնինի տիւնեատէմի թէրը էյլէտի ։ էօխսա պէրապէրինճէ կէօյէմի ալտը' եքի ըէյին հանկըսընը գապուլ էթմէք շիւպէսինտէ իտիլէր (դ) ։

Պէշինճի տէհրտէ էն ալէսսէվի օլան զիւրւմ պու իտի քի ։ Վարիամ' ճանը վէ թէնի իլէ պէրապէր կէօյէ ալընմը շտը ։ Պու զիւրւմէ պաշլըճան սէպէպ' Գիոնէսիոս Երիսպագացիտէն գալմա պիր ըիվայէթ օլտու ։ քի օլ ըիվայէթին մէֆհու՛մու պու տուր ։ « Վարիամին վէֆաթընտա' Եռաքեալլար Ինճիլի վա'զ էթմէքտէ օլտուզլարը տիւնեանըն հէր պիր թարաֆընտան անի վահիտտէ Երուսաղէմէ ճէնա »

(ա) Ելսէք . թարիսինտէ ։ (բ) Եմբ . Ղ . Կ . Ի . Գ . վէ Isidor. de vita et obitu Sanctior. (գ) Եպիի . Զերե . 79 ։ (դ) Ուսուարոտս վէ Ետուն շէհատէթ նամէլէրինէ պա'գ ։

զէնին օլտուղու էվէ ճէմ՝ օլտուլար : Անտէն Յիսուս կէլիպ Մարիամըն ճանընը պտըր , վէ ընու պաշ մէլէք Միքայէլէ թէսլիմ էյլէտի : Էյրթէսի կիւն Առաքեալլար Մարիամըն թէնինի տէֆն էթտիլէր , վէ Բապարն կէլմէսինի պէքլէյերէք՝ ընու կէօզէտէ գալտըլար : Օնտան Քրիստոս եհնէ կէօրիւնիւպ օլ ա՛ղիզ թէնի պիր պուլուլթ իլէ կէօյէ գալտըրթտը , քի օրատա եհնէ ճանը իլէ պիրլէշիպ՝ սէմամի էպէտի սա՛ատէթին սէֆասընա նայիլ օլտու" (ա) : Իշպու ըիվայէթ պապընտա իշարէթ օլունա պիլիք քի , 1 Ա՛հաի ճ՛էտիտտէ սալա պէօյլէ պիր շէյ պուլունմազ . հէմ իլք տէհրլէրին ինանըլմազա շալան միւլէրիլէրին հիչ պիրի պէօյլէ պիր շէյ զէքր էթմէյօր (բ) : 2 Պու ըիվայէթին ալընմըշ իտիյի Քիթապլար՝ շիմտի ումումէն գալլ վէ էաֆմա՝ սալլըլար (գ) . զերա պու քիթապլար ալթընճը տէհրտէն էվիլէլ հիչ պիր միւլէլիֆտէն զէքր օլունմայօրլար իտէ տէ (դ) , պունլարը եազան քիմնէ իտէ՝ Առաքեալլարըն զէմանընտա հայաթտա իմիշ տէնիյօր : Էյէր պու քիթապլար՝ Ֆիլ վազի խամի իլէ ճարի օլտուղլարը քիմնէնին թէլիֆաթլէրի օլլայըլար , ընլարըն հազգընտա՝ իլք պէշ տէհրին պունճէ Հայրապետլէրի վէ պիր չօգ միւլէլիֆլէրի հիչ պիր շէյ սէօյլէմէմէյէ միւլքիւնսիւզ իտի : Իմտի պու միսիլլի հիչ սալը ֆատըր եօգ պիր նազլէյէթէ սալա պիր իթթիպար վէրիլմէզ : Լաքին իշպու ըիվայէթ՝ պիր քերրէ խալզըն աբասընա նէշը օլուպ կէչտիքտէն սօնկրա՝ պու եօրթունուն ազամէթինի պէօյիլթտիլ : Իպթիտա՝ Կօ-

(ա) Աիկիի . Քիլիս . թարիի . 52 . Պաշ 21 , վէ 65 պ . 14 :
 (բ) Աիկէլ ճիլա 3 . սահ 336 : (գ) Մօսայա՝ քիլիսէ թէվարիի . ճիլա ա . սահ . 225 : (դ) Աէանտէր թէվարիի ճիլա 3 . սահ . 54 :

μησις τῆς Θεοτόκου Եստուածամայրն վէֆաթը ինն վանի իլէ Բուժարտան կեօզէտիլերիտի : Վէ պու՝ իհթիմալ տրո քի պղնձի տէհրտէ պաշատր , լաքին ծնտան սօնկրաքի տէհրլէրէ գատար ումուժի օլմուշ տէյիլիտի : Աիկեփորոս միւէրիսէ կեօրէ՝ եօրթույու ումուժի էտէն 582 սէնէսինտէ սալթա նաթ սիւրմէյէ պաշայան Սաւրիկիոս իտի (ա) : Լաքին տօզուզունճու տէհրէ գատար պիլէ Սարիամըն թէն վէ ճան իլէ կեօյէ չըգմասընըն եօրթուսու տէյու ումուժի օլմամը շտը . չիւնքի օզէմանէ գատար պու պապտէ շիւպհէ իլէ սէօյլէ նիրիտի (բ) : Տեօրտիւնճիւ Աոն ֆափ՝ 847 սէնէսինտէ պու եօրթույա պիր փէրհիզ վէ պիր ա՝րիֆէ իլավէ էտիպ՝ ծնու ա՛ղիմ եօրթու փայէսինէ չըդարտը : Աիհայէթի 13ինճիւ տէհրտէ՝ վէ տէյիլ ծնտան էվվէլ՝ Սարիամըն ճանը վէ թէնի իլէ կեօյէ չըգուսարըն եօրթուսու օլտու . չիւնքի ծնտան էվվէլ՝ ծնուն էօլմէսինտէ ճանընըն վէ թէնինին էրտիյի հալ՝ չօզ քիմսէլէրտէն պազի ինանան լարըն էրտիյի հալտէն փէք պիր ֆարգլը սայլըմազըտը (գ) :

է . Սարիամըն մէվուտու :

Իշպու եօրթունուն պաշամը իտիյի սահիհ թաբիլինի սապիթ էթմէք պապընտա չօզ միւշքիւլէր ա՛րիզ էթմիշ տիր : Պունուն իլք զուհրունու՝ պա՛ղըլար պէշինճի՝ ախէրլէրի եէտինճի՝ տիկէրլէրի տօզուզունճու վէ սայիրլէրի տախի ծնպիրինճի տէհրէ վէրմիշլէր տիր : Լաքին իհթիմալէ էն եաշըն թահմին պու տուր քի , պու եօրթու իպթիտա՝ կիւնտօզու սէմթլէրտէ իտիսալ օլունուպ եէ-

(ա) Աիկեփ . Վիլն . Թարք . պապ 17 , ֆասլ 25 : (բ) Caroli M. Constitution. L. I, c. 14. (գ) Baumgarten Erlauter L. I, p. 308. վէ Սիկէլ ճրլու 3 . սահ . 337 — 340 :

տինճի տէճրտէ պիր ալէսսէվի մալիւմ վէ սապիթ եօրթո՛ւ օլտու , վէ կիւն պադը սէմթէրինտէ օն պիրինճի եա օնիքինճի տէճրտէ ումո՛ւմի սապիթ պիր եօրթու օլտու իսէ տէ , ազար ազար՝ վէ զօր իլէ վէ պիր ա՛տէթ օլմուշ օլմաղըլա վէ տէյիլ Վիլիսէնին պիր մախսուս գանո՛ւնու իլէ օլմուշ տուր (ա) :

Զ . Մարիամըն լէքէսիզ սնա ըաճմինէ կէլմէսի եօրթուսու :

Իշպու եօրթունուն զուհուրինէ սէպէպ վէրէն թալիւմ պո՛ւ իտի քի , Մարիամ՝ դապիաթտան խարիճ դարիգտէ պիր միւճիւզաթ իլէ սնա ըաճմինէ տիւշիւպ տօղտու . շէօյլէ քի , աթալարըն կիւնասի ապլնտէն հիսսէտար օլմատը : Իշպու զիւիւմիւ ումո՛ւմէն իլք թագրիւր էտէն՝ տօգուզունճու տէճրտէ՝ պիքիր Մարիամըն մէվուտու իւզէրինէ եազար զր քիթապընտա Փառքասիոս Րատպէրթոս նամ՝ քիմսէ իտի : Լաքին՝ էինէ օլ թարիխտէ օլսն Րաթրամնոս՝ վէ օնտան սօնկրաքի տէճրէրտէ Ընսէլմոս վէ սայիր քիմսէլէր՝ մախսուսէն օնա գարշը տուրտուլար : Լաքին իշպու զիւիւմ՝ էյէրջի տօգուզունճու տէճրտէ սալթ պիր ատէմտէն թագտիմ օլունտու իսէ տէ , իւչ եա տաճա զիյատէ տէճրէր էնսաարնտա եայրլմըշ տէյիլիտի : Օնիքինճի տէճրտէ պու զիւիւմիւ Պետրոս Լօմկարտոս նամ՝ քիմսէ եինէ թագէտէն մէյտանա՝ չըգարտը : Լաքին Պէրնարտ (բ) վէ թոպմաս Ըգուինաս (գ) միսիլիւ օնիւհիւնճիւ տէճրին մէշհուր վէ միւթէպէր վէ ալիւմ ատէմլէրի օնա գարշը սէօյլէտիլէր , վէ ումո՛ւմէն ըէտտ օլունմուշ կիպի օլտու (դ) : Պին

(ա) Օկուսթի , թէվարիկս . ճիւտ 3 . սահ . 102 : (բ) Մէքթուպ 123 (գ) Thom. Summa Theol. P. 111, Q. 27 art. 1 . (դ) Պիպէր պապ 5 . Փասլ 78 :

եիւզ գըրգ թարիխնտէ՝ Գրանսատա վազի Վիօն
 նամ պէլտէտէ Գանննլու նամ պիր գարիգ ըուհ-
 պանէր պու զեիւմիւ թէսասհիւպ էթմէլէրի ելէ՝
 իշպու եօրթույու իճատ էյլէտիլէր : Թէվարիս-
 լէրուէ պու եօրթունուն հազգընտա իլք տէֆա պու
 թարիխտէ զեքր օլունույօր՝ վէ պունտան էվվէլ
 թահրիր օլունմուշ եա սրիարըշ իլէ վէրիւմիշ հիչ
 պիր իշարէթ եօգտուր : Վաքին պու խուսուս իւ-
 զէրինէ պիր ա՛ղիմ միւճատէլէ պաշլատը՝ վէ եքի եա
 իւչ եիւզ սէնէ՝ եախօտ օնտան զեյատէ սիւրտիւ .
 վէ Փարիզ շէհրինին ա՛ղիմ մէտրէսէսի պիլէ պու
 միւճատէլէյէ գարըշըշաը : Պին եքի եիւզ եիրմի
 եքի թարիխնտէ՝ Օքսֆօրտտա ճէմ՝ օլան սինա-
 դոս՝ պու եօրթույու իգթիզասըգ սայտը : Պու
 միւճատէլէտէ Գրանչիսգան վէ Տօմինիգան տէնի-
 լէն ըուհպանլար հերարէթ ու զայրէթ իլէ դա-
 րաֆիիր օլուպ՝ պու թա՛լիմի՝ Գրանչիսգանլար թէ-
 սասհնուպ՝ վէ Տօմինիգանլար ըէտտ էտէրէրիտի :
 Պին տէօրթ եիւզ օթուզ տօգուզ թարիխնէ գա-
 տար՝ պիր Ֆարգի ային մէգամրնա կէշմիշ տէյիլի-
 տի . լաքին պու թարիխտէ՝ Պասէլ շէհրինտէ ճէմ՝
 օլան սինադոստա՝ օնուն օթուզ ալթընճը ճէմիյէ-
 թինտէ մուգարէր օլուպ՝ սապիթ պիր եօրթու օլ-
 տու : Պու եօրթունուն սագլանմասը խուսուսուն-
 տա գանուն ու ֆերման սատըր էտէն իլք Փափ՝
 1476 սէնէսինտէ տէօրտիւնճիւ Միքստոս նամ
 Փափ օլուպ՝ Փափի մէգթիւր՝ պու եօրթույու ֆարգի
 ային սայարագ սագլայանլարըն ճիւմիլէսինէ կիւնահ
 ա՛ֆվըղը վա՛տ էյլէտի (ա) :

(Նուն պու վէճհիլէ եավաշ եավաշ եայրմասը-
 նըն սէպէպի՝ օնա պունճէ գարշը տուրսնլար օլ-

առուղու օլմուշ տուր : Ելէրջի եօգարբուա զեբր՝ օլունան սինադոս պու եօրթուլու մու գարէր էլլէտի՝ վէ պիր Փափրն հիւքմ ու ֆերմանը օնու նաֆրգ գըլտը՝ վէ օն իքինճի տէհրտէն պէրու պա՛ղը մահալէրտէ կէօղէտիլմէտէ օլտու իտի իսէ տէ , օնէէտինճի տէհրէ գատար ու մու մի օլմուշ տէ յիլիտի (ա) :

Եօրթուլար պապրնտան իշպու բիսալէտէ պունտան զէյատէ մու ֆասսալ պիր գարղ իլէ սէօլլէյէ՝ ճէք եէրիմիզ օլմատրղընտան , ալէսսէվի պու գատար իշարէթ էտէրիզ քի՝ պունտան ագտէմ մէվճուտ օլմուշ՝ վէ հալա մէվճուտ օլան եօրթուլարըն ճիւմլէսի՝ պէշինճի եա ալթընճը վէ օնլարտան պիր չօղու օնտան սօնկրաքի տէհրլէրտէ զուհր էթտիքլէրի մու գարէր տիր :

(ա) Աիկէլ , ճիլտ 3 . սահ . 368 :

ՊԵՊ ԻՒԻՆՆԻ :

ՈՒՐՈՒՃՈՒՆ ԵՍԼԸ ՎԷ ՄԻՔԵՄ ՈՒ

ՄԵՔՍՈՒՏՈՒ :

ԻՆք Քրիստիանւորնսն պու խոստուտա ա՛մէլ ու
Տարաքէթինին նագլինի թագտիմ՝ էթմէզտէն էվ
վէլ՝ պու խոստուտուն Ե՛Տտի Տ՛էտիտուէ նիճէ
պուրունտուղունու պէյան էտէճէյիզ :

Խէլլա էտիճի Լ՛ֆէնտիմիզ իրատէթ իլէ օլան
ուրուճու՝ նէ էմր նէ տէ հասագ էյլէտի : Մ՛ուլ
սէսին նօմօսունա զամմ՝ օլունուպ՝ Փարիսեցիլէրին
ա՛ղիմ տիգգաթ իլէ կէօգէթտիքլէրի ուրուճլարը՝
քէնտիսի ի՛Տմա՛լ էյլէտի (Մ՛արթ . Ժ . 18 , 19) .
վէ պու միսիլլիւ այինլէրի՝ քէնտիսին տինի գապի-
աթընա մուզայիր պիլէ կէօսթէրտի : Մ՛արթ . Բ .
14—18 : Մ՛արկ . Բ . 15—22 : Ղ՛ուկ . Ե .
33—39 : Վ՛է օ՛ Տէր նէ գատար Տիւննիւ իրա-
տէթ ուրուճլարընը նէ էմր նէ տէ հասագ էթմէտի
իսէ տէ , ուրուճունն Տագգընտա՝ պա՛ղը սուրէթ-
լէրտէ միւնապ՝ վէ պա՛ղը Տալլէրտէ ֆայտալը տրո
կիպի սէօյլէմիշ տիր : Մ՛արթ . Բ . 15 , վէ Ժ .
21 : «Իր աղըր վէ ա՛ղիմ մասլաՏաթտէն էվվէլ՝
քէնտիսի տախի ուրուճ գութմունշ իտի (Մ՛արթ .
Դ . 2) . Լաքին պու ճիւմլէ իլէ քէնտի շայիրտէ-
րինի՝ պու միսիլլիւ այինլէրին ատէմլէրէ կէօրիւն-
մէք մէրամը իլէ վէ միւրայլըլըզ իլէ կէօգէտիլմէ-
սինտէն սագընմաշա նասիՏաթ ու թէնպիՏ էյլէտի :
Մ՛արթ . Գ . 16—18 : Լաքին պու տիգգաթ օ .

լունմալը տըր քի՛ Վրիստոս ԼՅՓէնտիմիզ՝ ուրո՛ւն
լուղէթի իլէ Տէր պիր դա՛ամտան կերի տուրմագ՝
վէ տէյիլ դա՛ամ տէյիշտիքմէք՝ եա՛նի ուրո՛ւն վէ
տէյի՛ւ Քերհիզ անկլաթմաղա մերամ էյլէտի :

Մաքեալարըն տախի թա՛լիմաթը վէ պու խու
սուստա ա՛մէլ ու հարաքէթի այնի պունուն կիպի
խտի : Օնլար ուրուճու՛ նէ էմի նէ տէ նէճի էթ
տիլէր : Վէնտիլէրի պա՛ղը ա՛ղըր մասլաճաթլար վա
զա՛սը իչիւն պիրլիքտէ ուրուճ դութուուլար : Վորթ .
ԺԳ . 2 , 3 , վէ ԺԳ . 23 : Պու սուրէթտէ՛ Ե՛Տտի
Ղ՛էտիտին պու պապտէ կէօսթէրտիյի բէյ պու
տուր . եա՛նի ուրո՛ւն պիր Ֆիստիպ դարալ վէ
րուհ իլէ կէօլէտիլիլիլի Լաֆտիքտէ էյի վէ Ֆայտա
լէ՛ դըր . լա՛տն հի՛ւ պիր էէրտէ է՛ր օլո՛ւնմաճըլ վէ
Ֆարդէ այնն պէյի կէօսթէրիլէթիլ պիր . իլլա ճէ
զէման՝ վէ հաֆլետայա էա այտա էաթօթ սէնէրէ
գալ էէրրէ ուրո՛ւն դո՛ւթմագ լաղըմ կէլիլիլիլի հէր
էէտն իլիլիլարընա՛ (էանի սէլլիլիլ) իէր+ օլո՛ւնմաճըլ
դո՛ւր :

Պիր զէման ապա դա՛ամ ալմամագ՝ կիւնաս ա՛փվ
լըղը վէ լուդփ ու ինայէթ թաճսիլի իչիւն ալչագ
լանմագ վէ տուա՛ սունմագ իլէ պերապէր իճրա օ
լունտուղու թագտիրտէ՛ Տէմ ֆայտալը՝ Տէմ տէ
Ելլահըն՝ Վէլամընա մուվափրգ տըր : Պա՛ղը պա՛ղը՝
պիր կիւնիւ պու միսիլիւ ուրուճ իլէ կէչիքմէք՝
եա՛նի ա՛զլ ու Ֆիքիր ալլահանի շէյլէր իլէ մուէ
սէր օլմաղա տաճա էյի հաղըրլանմագ՝ վէ եիւրէք
կիւնաս իչիւն գասավվէթ իլէ տօլմագ՝ վէ քիչի
քէնտինի ալչաղլաթմատա վազթը տաճա՛ էյի դուլ
լանա պիլէք իլէ Ե՛զիզ Վիթապլարը օգումագ
տա՛ րուճանի շէյլէր թէփէքքիւրիւնտէ վէ խիւ
լիւսանէ մախտուս տուա՛լէրտէ կէչիքմէք իչիւն ապա
դա՛ամ ալմամագ՝ մագպուլ վէ ճանա ֆայտալու

պիր իպատէթ տիր : Ե՛զիչ Վիթապլար միւճէ -
պինճէ ուրուճ թէսմիյէ օլունան պո՛ւ տուր . վէ
օրատա էյի պիր շէյ կիպի զեբր օլունան ուրուճ
պու՛ վէ եա՛լընըզ պո՛ւ տուր :

Իչք Վրիսթիանլարըն պու պապտէ ա՛մէլ ու հա -
րաքէթլերի՛ կէօրիւնիւր քի՛ իշպու թագտիմ՝ օլու -
նան զիւիւմէ փէք մուվաֆըզ իտի : Օնլարտան
պիր չօղու՛ պա՛զը պա՛զը մախֆիճէ քէնտի իպա -
տէթլերինէ ուրուճու իլավէ էտէրլերիտի , լաքին
պու՛ հէր քէսին քէնտի հիւննիւ բիզասրնա հավա -
լէ օլունուպ՝ նէ դատար ուրուճ էտէճէյի քէնտի
րէյինէ պրաղըմը շտը (ա) : Լաքին էյերչի պա՛զը
մէրթէպէ սատէճէ ուրուճ տախի դութուլուր իտի
խէ տէ , Վիլիսէ Հայրապետլերինտէն իլք տէհը -
լերին Հայրապետլերի՛ պունուն հագգընտա փէք ազ
սէօյլէրլէր : Իլք տէհըտէ եազըլան « Հերմասըն Չօ -
պանը » նամ քիթապ օնուն հագգընտա հագարէթ
իլէ սէօյլէր , վէ օնուն սէօզլերի պունլա՛ր տըր .
« Փազիլէթ եօլունտա թէնճէ դա՛մա՛ ալմամաղըլա
հիչ պիր շէյ օլմազ , հիչ պիր շէյ գազանըլմազ :
Լաքին տահա էյիսի պո՛ւ տուր , քի ուրուճուն՝ ֆի -
նալըզ էթմէմէք՝ եիւրէյինտէ քէօթիւ խրոս սագ -
լա՛մամագտա իպարէթ օլուն » (բ) : Ոսկեբերան
տախի տէր քի , « Իսասալէթ էտերիմ՝ քի , պու -
նու » եանի ուրուճու՛ « Փազիլէթլերին էն էտնա
մէրթէպէսինտէ իքէն՝ խէլասէ քիֆայէթ էտեր զանն
էտերսինիզ , տահա աղըր գըյմէթտէ օլան շէյլերի՛
եանի մուհապպէթի , ալլազ կէօնիւլլիլիլու վէ մէր -
համէթի իտէ իհմա՛լ էտերսինիզ » (գ) :

(ա) Մօսհայր՝ Վիլիս . Պատ . Ճիլո 1 . սահ . 106 : (բ) Հերմ .
Չօպ . 53 , թէնպիճ 5 : (գ) Ոսկ . Մա՛ղ 47 Մարթ . իւզ . սահ .
425 :

Կէօրիւնիւր քի՛ ուրուճլար Վիլիսէյէ՛ ահէսթէ ահէսթէ վէ ազար ազար իտխալ օլունտու : Երևզ ալթմըչ տէօրթ՝ հախօա 167 թարիկինտէ վէֆաթ էտէն Յուստինոս վիայ Եփեսոստա վաֆթիլտէ ուրուճ դութարլարտը տէր : Եքի եիւզ էքի սէնէսինտէ շէճիա օլան Երանոս Հայրապետին վագթընտա պա՛ղը մահալէրտէ Պասիքտէն էվվէլ ուրուճ դութմայը ա՛տէթ էթմիչլէրիտի . վէ Աղնմէս Եղեկսանդրացի՛ հաֆթա ուրուճլարը խուսուսունտա սէօլլէր : Լաքին ուրուճունն ո՛ւմնուի պիր ա՛տէթ օլմատըը պունտան աշխբար տըր քի , 200 իլէ 220 սէնէսինին մապէյնինտէ պիր քիթապ հազան Տերտուղիանոս՝ ուղղափառ Վիլիսէյին ուրուճա փէք աղ տիգգաթ վէրտիյինտէն շիտտէթ իլէ թէշէքքի էտէյօր (ա) : Իւչիւնճիւ տէճրտէ պիր չօգ քիթապլար հազան Արոգինէս՝ պու պապտէ հալընրգ պիր տէֆա՛ հա՛նի՛ Լէլիլիլէր Վիթապընըն իւզէրինէ Օնունճու վագընտա՛ սէօլլէյօր , վէ պու պապտէ ճէր խուսուստա առաքլլական գիւիւմլէր իգհար էտէյօր : Եպիփանիոսուն թէչիֆաթլէրինտէն կէօրիւնիւր քի (բ) , տէօրտինճիւ տէճրին սօնունտա չարչանպա վէ ճումա՛ կիւնլէրինտէ՛ վէ Պասեքտէն իլէրի գըրգ կիւն ուրուճ դութուլուրուտու . վէ պու Հայրապետ իշարէթ էտէյօր քի , պունլարտան ղայրի ուրուճ հօղուտու : Լաքին պու տախի տիգգաթ օլունմայը տըր քի , իշպու թարիլտէ՛ հա՛նի՛ տէօրտընճիւ տէճրտէ պիլէ՛ պու պապտէ Վիլիսէ ումնումէն իթիֆագտէ տէյիլիտի : Հէր պիր Վիլիսէյին քէնտընէ մախսուս պիր հօլա կէօրէ ա՛մէլ էտէրիտի (գ) : Վէ էյէրչի Օնա՛ Պըրգ կիւնլէրտա

(ա) Տերտուղ . ուրուճլար հագընտա : (բ) Իման հագընտա թալմա՛ քիթապլինէ պա՛դ : (գ) Աիկէլ ճիլտ 2 . սահ . 75 , 76 : ...

պիտի ինչ լեռնայն օլոնդոտ իսկ արեւ Վրբուսոսոսոսան
պոս Գասարոս անկրոս՝ Եանն պոս արեհրոտ պիտի հեղ
պիտ Վեհեիլն օլոսարոս ոսլոնն պեյիլեթի : Հեր-
քես՝ կիւնիւն պիտ միգտար զեմանընտա եսխոտ սա-
պահտան ախշամա գատար զա՛ամ՝ այմայարագ՝ իս-
թետիլի միգտարի կիւնիլը ուրուճ գուլթարբար՝
վէ ազ չօգ էթտէն տախի փերհիզ օլունուրուտու
(ա) :

Պու պապտէ մախոուսէն իգթիզալը օլան՝ հալէա
իշարեթ էթմիշ օլտուղումուղ խուտուսու տուր՝
քի իլք Վրբսթիանլարըն պէյնինտէ ճիւմիլն ու-
րուճ՝ պիւլիւնն պիւլիւնն հեր քէսին հիւանիւ ի-
րասպէլիկն ճերպոսոս Խոթի : Վիլիսէ՝ հիջ քիմնէյի
ուրուճ գուլթամազա ճէպր էթմէզ խոթի : Պու ա՛-
տէթ՝ հեր նէ գատար մէվճուտ խոթի իսէ տէ՝ սիւ-
քիւթ իլէ խոխալ օլունուլ՝ հեր քէսին քէյիկն
պրաղըլմը շտը (բ) : Լսքի Վրբսթիանլարըն էն ա-
լէստէվի կէօզէթտիքլէրի ուրուճ՝ Պէօյիլք ուրուճ
տէնիլէն ուրուճ խոթի վէ պու ճիւմիլն իլէ Տերտու-
ղիանոս վէ Ոսկեբերանըն զեմանընտա՝ էքսէրի հեր
քէսին հիւսնիւ իրատէթիկն հէվալէ օլունմուշու-
տու : Ոսկեբերան պա՛ղը մահալէրտէ՝ մէսէլա օ-
նունճու վէ եիրմիլիքիկն Վա՛ղարընտա մուֆաս-
սալ պիտ դարզ իլէ ուրուճ պապընտա պու վէճհ-
իլէ սէօյլէր : (գ) Տերտուղիանոս տէր քի՝ Պա-
սեքտէն իլէրի օլան ճոււսա՛ վէ ճոււսա՛ էրթէսի կիւն-
լէրիստէն մա՛տա օնուն զեմանընտա Վրբսթիան-
լար պէօյիլք ուրուճտա հիւանիւ իրասպէլիլէրիստէն
դոս լիսոս-գլարը կէնլէրտէն զայրի ուրուճ գուլթ-
մազար (դ) : Ոսկրատէն նամ Վիլիսէ միւլէրիլի

(ա) Վեանդրոս՝ Վիլիս . թար . ճիլտ դ . զրսմ 2 . սահ . 626 —
647 : (բ) Ոսկէլ ճիլտ 2 . սահ . 76 : (գ) Ոսկ . Վա՛ղ 22 de Jra
Կ . 1 . ս . 277 : վէ վա՛ղ 10 (Եաննդ . իւզ . ս . 91 : (դ) Տերտուղ .
ուրուճ հազգընտա : Պալ 2 վէ 13 :

տախի պունուն կիպի զեւելմէր թագտիմ էտեր .
 Հէմ պունուն օլտուղու ասիրէրտէ եանի պէշինճի
 իլէ պլթընճը տէհրէրտէ եազան փրուտէնթիոս՝ Ան-
 դաքեալը Վ իգթօր փրօսփէր վէ Օգոստինոս կիպի
 միւէլիֆլէր տախի պուն մինվալ իւզրէ եազարլար :
 Օնլարըն րէյլէրի իչիւն՝ թէլիֆաթլէրինէ մուրա-
 ճա՛աթ օլունա (ա) :

Աքբին պու՝ էյերչի իպթիտա հիւնսիւ իրատէթէ
 մէրպուդ պիր ա՛մէլ իտի իսէ տէ , սօնկրատան պիր
 ֆանրղ օլմաղա թա՛յին օլունտու : Աքբին 501 սէ-
 նէսինտէ Օլլէանս շէհրինտէ ճէմ՝ օլան իքինճի է-
 յալէթ սինադոսունուն իքինճի գանունու ա՛գտ օ-
 լանա՛ գատար՝ պու միսիլլիւ պիր գանուն պաղլան-
 մըշ տէյիլիտի : Թողէտօ սինադոսու պէօյիւք ու-
 բուճտա էթ եէյէն հէր պիր քիմնէյի միւթէհիմ
 թազրիր էտէր . վէ սէտիլինէն քէհրքէ՛ ուրուճ
 սավապ վէ պիր խայրը ամէլ սայրլմաղա պաշլանտը ,
 վէ թային օլունմուշ վազըթլարտա ուրուճու պօզ-
 մազ՝ պու գապահաթը իշլէյէնի ա՛ֆօրօզ՝ եանի
 Քիլիսէտէն րէտտ օլունմազ թէքտիրինէ իլգա է-
 տերրիտի (բ) :

Պու խուսուստա միւլճաղայէ վաճիպ պիր շէյ
 տախի պուն տուր քի , ուրուճ տէմէքտէն մէրամ՝
 հէ՛ր կէօնէ դա՛ամպան կէրի՛ գորմօգ՝ եանի քէյիլ
 փէրհիլ՝ իլա ուրուճ գուլթմազ իտի : Սառէճէ
 պիր դա՛ամ տէյիշտիրմէք ուրուճ սայրլմազըտը .
 Աքբին ուրուճ գուլթուլան կիւնտէ սապահտան ախ-
 շամա գատար հի՛չ պիր շէյ եէնմէղիտի (գ) : Է-
 յերչի Տերտուղիանոս վէ ախեր քիմնէլէր միսիլլիւ
 պա՛ղըլարը ուրուճ սապահտան ախշամա՛ գատար
 գուլթուլմազ վաճիպ տիր տէյիլ իտտիա էտերլէրիտի

(ա) Taylor. Duct. Dub. p. 629. (բ) Սիկէլ ճիլտ 2 . սահ . 74 :

(գ) Պինկհամ . թէվ . քիթապ 21 . Պապ 1 . ֆապ 16 :

խոստէ, տէօրօտինճիւ տէ՛հրտէ եազան Լպիհանիոսունն (ա) վէ Փրուտէնթիոսունն (բ) թիլիֆաթլէրտէն կէօրիւնիւր քի, ալէսսէվի իքինտիյէ գատար դութուլուրուտու : Մութէգատէմին՝ եա՛նի էգրի զէման ատէմլէրինին ինտինտէ ուրուճ լուղէթինին ասըլ մա՛նասը՝ Տիչ ասլա դա՛ամ եէմէմէք իտի : Վ է Պասեքտէն էվվէլ ուրուճունն պու մինվալ իւզրէ դութուլուրու Մարոսիոս (դ) Ոսկիքերսն (դ) վէ Բարսեղ (ե) միսիլլե՛ վէ ախեր միւէլիֆլէրին թէլիֆաթլէրինտէն աշէքեա ր տըր : Վ է Բաթուլք միւէլիֆլէրինտէն Վէլլարմինոս նամ միւէլիֆլին իսպաթ էյլէտիյի վէճ՛ իւզրէ պու սասի՛ճ տիր քի (զ) Ի ծնիքինճի տէ՛հրէ գատար Բաթուլք Բիլիսէսինտէ պու ա՛տէթ ճարի իտի : Լաքին ուրուճ դութանլար՝ սապաստան ախշամա գատար ուրուճ դութուտուգտան սոնկրա՛ իսթէտիքլէրի դա՛ամը՝ էթ օլտունն ախեր նէվ դա՛ամ օլունն՝ եերլէրիտի (է) :

Ուրուճունն ա՛սըլ մա՛նասը պու իտի, վէ պու պապտէ ա՛մէլ ու հարաքէթ պու մինվալ իւզրէ օլունուրուտու : Օնտան սոնկրա՛ ի՛ճթիմալ քի իւլիւնճիւ տէ՛հրտէ՛ ուրուճ՝ վագթընտա սատէճէ էքմէք իլէ թուղ վէ սուտան զայրի պիր շէյ եէմէմէք ատէթի իտիսալ օլունտու : Լաքին իշպու աղըր ա՛տէթ՝ եավաշ եավաշ կէվէտի, վէ ծնպիքինճի տէ՛հրտէ վէ պէլքի ծնտան տա՛հա՛ սոնկրա՛ էթ՝ եիւմուրթա՛ փէյսիր վէ շարապտան (ը) մա՛տա հեր տիւրլիւ դա՛ամըն եէնիլմէսինէ բուխսաթ վէրիտի : Պու մինվալ իւզրէ կէօրիւնիւր քի վէրճիգ՝ եա-

(ա) Լպիհ . Տիտոս շէհր : (բ) Փրուտէնթիոս իլահի 6 վէ 8 :

(դ) Մարոս . ուրուճ . Պապ 10 : (դ) Ոսկ . վա՛ղ 4 Եննդ . իւղ : (ե) Բարսեղ վա՛ղ 1 ուրուճ . իւղ : (զ) Վէլլար . իսայր ամէլէր . քիթապ 2 . Պապ 2 : (է) Պինկհամ քիթապ 21 . Պապ 1 . ֆասլ 17 : (ը) Սիկէլ ճիւտ 2 . ս . 76 :

խօս սատեճէ պազը կէօնա դա՛ամէրտէն սագըն-
մագ ուսուլու պազը սէմթէրին Քիլիսէսինէ Քրիս-
տոս Լփէնտիմիզտէն պին եիւզ սէնէ միգտարի զէ-
ման կէշտիքտէն սօնկրա իտխալ օլունտու :

Ուրուճ իւզէրինէ իշպու ալէստէվե շէյլէրի իշա-
րէթ էթտիքտէն սօնկրա , հէր պիր ուրուճ իւզէ-
րինէ պաշգա պաշգա սէօյլէմէյէ իգթիզարզ կէօ-
րիւնիւր : Պասեք ուրուճու հադգընտա հալէա սէօյ-
լէմիշիզ . 17 վէ 18 սահիֆէլէրէ պա՛գ : Քրիստոս
Լփէնտիմիզին մէվլուտունտան էվվէլ տախի ուրուճ
դութուլուրուտու : Չարշանպա վէ ճումա՛ կիւն-
լէրինտէ դութուլան հաֆթա ուրուճլարը՝ իլէրքիսի
Նէհուտիլէր օլ կիւնտէ Լփէնտիմիզին ա՛լէյհինէ
իթթիֆալ էթտիքլէրի՝ վէ սօնկրաքինտէ օնու խա-
շա չըգարտըզլարը իչենն դութուլուրուտու : Վէ
պու ուրուճլար կէօրիւնիւր քի՛ էպքի զէմանտէ պաշ-
լամը շար : Իքինճի տէհրտէ Տիրտուղեանսս վէ Ար-
ղեմէս Աղէկսանդրացի վէ իւչինճիւ տէհրին սօնու
մէհէլլէրինտէ շէհիտ Վ իգթորինսս պունլարը զէքր
էտէրլէր : Լաքին օնլար՝ էյէրչի էպքի զէմանտէ
դութուլուր իտի իսէլէր տէ , հէր քէսին հիւնիւ
րիզասընա հէվալէ օլունմուշարրտը , վէ եօգարրտա
զէքր օլունտուղու կիպի իքինտիյէ դաւար հիչ պիր
շէյ եէմէմէյիլէ դութուլուրլարրտը :

Իշպու պապտէ խիթամ զըմնընտա՝ ճիւմէ ու-
րուճլարըն պօրճ ու ֆարզ օլմալէրի եա օլմամալէքի
հադգընտա իշպու ալէստէվե իշարէթի թագտիմ է-
տէրիկ քի , պուրատա իշարէթ օլունմայան ուրուճ-
լարըն հիչ պիրի՝ վէ ֆիլ հագիգէ պագիլէրին ճիւմ-
լէսի տախի ալթընճը տէհրտէն էվվէլ Քիլիսէս նու-
ֆուզու իլէ՛ ֆարզ վէ պօրճ օլմաղա թա՛յին օլուն-
մատը : Պու միսիլլիւ շէյլէրին թա՛յին օլունմատը՝
իշպու թարիխտէն սօնկրա վագի՛ օլտու :

ՊԵՊ ԻՒՉԻՒՆՆԻՒՆ :

ԵՕԻԵՕԼԵՐԵ ՎԷ ՄԵԼԵՔԵԼԵՐԵ ԻՊԵ-

ՏԵՌԻՆ ԶՈՒՆՈՒՐՈՒՆ :

ԻՍԷ ԻԼՂ տէ՛Տրին Վրիսթիանյարը՝ քէնտի իպա-
տէթլէրինտէ մախլուգա իպատէթէ պէնկզէր Տէր
պիր շէյտէն տիգգաթի ա՛ղիմ՝ իլէ իՏթիրա զ է-
տէրլէրիտի (ա) : (Նյար քէնտի իպատէթլէրինի՝
եա լննրդ Լլա՛հա՛ թագտիմ էտէրլէրիտի : Վ է Մ՝-
զիզլէրէ Տէմ՝ մէլէրլէրէ իպատէթ էթմէք ա՛տէթի՝
տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի տէ՛Տրէ գատար ալէսսէվի
օլմուշ տէյիլիտի (բ) : (Նուն իխտասընա սէպէպ
օլաճագ պա՛ղը ուզագ նիշանէլէրի վէ իզլէրի պիլէ
պու թարիխտէն էվիլէ կէօրիւնմիւշլէրիտի . լաբին
օլ վազթի գատար ումումի օլմուշ տէյիլիտի :

Պունա տօղըու տօղըույա տէլիլ օլան գուվիլէթլի
սէպէպլէրի՝ մէշուր միւշլիթլէրին պիրի պու մին-
վալ իւզրէ սայար (գ)՝ քի պիզ օնյարը պուրատա
սատէճէ թագտիմ էտէրիզ :

ա . Է Էհիթլիտ հալինէ հապարէն ղեյաթէ ի՛նիպար
վէ ղեյագաթլ վէրմէր , վէ շէհիթլէրին տիէր քիճ-
սէլէր հագգընդա շէֆա՛ալննը դայէլի մագոդու-
նանմագ : Իպթիտա Որոգինէս՝ Բարսեղ Անսա-
րացի՝ Վրիգոր Նիւսացի (դ)՝ Վրիգոր Նազիանցի

(ա) Սիկէլ Ճիւտ 2 . ս . 263 : (բ) Սիուէր Ճիւտ ա . Գապ 5 .
Ֆաու 97 : (գ) Սիկէլ Ճիւտ 2 . ս . 263 — 265 : (դ) Բարսեղ վաղ
19 . Վրոգ շէհիտլէր . Ֆաու 8 :

(ա) վէ Սսկերեհրան միսիլիւ Հայրապետէր վէ սայրիլէրի վազարնտա շէհիտէրի հատտէն թէճա վուզ մէտճ էթմէյէ վէ օնլարըն շէֆա'աթընը դալլապ էթմէյէ պաշխատչար : վէ պու միսվալ իւզըն' մախլուզուն իպատէթ օլունմասը ատէթինէ դայէթ ա'զիմ հարտըմ էյլէտիլէր : Վէ պու էյէրջի էվ վէլտէն ապան մա'լիւմ օլմուշ շէյլէրտէն տէյիլ իտիխտէ տէ : պու վէճճ'յէ օնուն պաշխանմասընա օնլա'ր տախի պիր ա'զիմ վէսիլէ օլմալարը իլէ' դապիա'թը իլէ հայըլլապ ումումի օլտու :

Բ . Հիհիպուլէրին Ջըղաբլարը ի-լէրինէ թիւտէլէր պիճա օլունմանըն' վէ սահիհան Ետիօյ լեահմինէն օնլարըն վէճի-պուլէրինին էտերլէրի օնլարըն ի-զինպէ պո-լունմանըն' վէ օնլարա մի-ճի'ալալ իշլէմէյէ գո-վէլի վէրիվէնին թէյֆիլիլի : Իշպուքէյիթիլէթ' վէ խալզըն արասընտա շէհիտէրին վէ ա'զիլլէրին քէնտի իսիմլէրինէ վազֆ օլան մահալլէրտէ բուհանիճէ հազըր պուլունմալարը հազըրնտա գուվվէթ պուլմուշ օլան պազըլ իթիգատ' պու միսիլիւ իպատէթին սապիթ օլունմասընա ա'զիմ հարտըմ էթմիշ օլմալը տըրար :

Գ . Օլ հարաթէն լեճալու-շ սօֆո-լու-գ թի' սերլի վէ շէրիպ րէյալլէլպէն հալզ էտերրիտի : վէ լէրթի րի-նէտ էլմէյէ վէ բահիլիյի սըֆարըլ էտերրիտի : վէ ֆալիլիլի իթիյէ լեադաթ էտիպ' պիրինին Ջըլիլէպէնին էպնա վէ օպիրինին թիլի պահա' տ'լէտ սայարբար : թի պո- ա'լէտաընը ինսան ա'պէլեա իլիլէ-ճ վէ էօմիլէն ո'հո-մի դարթիլլէրինպէ ի-թէն թէսալ էտէ'ճըլ իարթա'սընապա իտի : Իշպուզարիգատ սիւլիւք էտ'իպ' պու ուսուլ միւճէպինճէ էօմիլը սիւրմէքտէ քէնտիլէրինի պազի ատէմ-

(ա) Գրիգոր Ազգիանցի Ն'զիլ թմեղոր • իւզ • վազ :

լերտէն փերդ էտէն քիմսէլեր՝ շէհալեր նազարը
իլէ պագըլը պ' ծնլարա՛ տախի հէմանն օ իզզէթ ու
րաղպէթ վէրիլերիտի :

Դ • Փոռնիկերէսնէր ի՛նիգապը օլանն նիֆլահ-
լարա վէ էվլալարա ի՛ցէլն ա- բաղպէլն վէրնէ+
կերէ+ օլտո-ղո-՝ վէ հրֆղ ա- հիմայէլն էտիճի իւ-
լահլար վար պէյի- ինանարգլարը : Տէօրտիւնճիւ-
տէհրին օրթասը էննարնտա չօզ փութփերէսթլեր
Քրիսթիանըղը դապունլ էթմիշլեր իտի : Օլար
շէհալերէ վէ ա՛ղիզլերէ տինճէ իզզէթ ու րաղպէթ
անէլինտէ քէնտիլերին էպի տին զիւլմլերինէ պէնկ-
զեր պիր շէյ պուլտուզլարընա սէվիներէք՝ տեր ա՛-
դապ քէնտիլերին մուզատու մա հրֆղ ու հիմայէթճի
իլահլար վէ քիւշիւք իլահիյէթլեր պապընտա օլան
իթթիգատլերին մարտիրոսլարա եանի շէհալերէ վէ
ա՛ղիզլերէ ինթիգալ էյլէտիլեր : Հայրապետլերտէն
պիր չօղու իշպու հավէսի րէտա էտէճէքլերի նէ-
րինէ ծնա րիզա՛ կէօսթերտիքլերի՝ հալէա եօզարը-
տա զեքր օլունմուշ տուր : Պա՛գ Յ1 վէ Յ2 սա-
հիֆէլերէ : Փուլթփերէսթլերին հէր պիր էյալէթի
վէ հէր պիր շէհրի՝ քէնտինէ մախսուս պիր հրֆղ
ու հիմայէթ էտիճի իլահա նիճէ մալիք իտի իտէ ,
ծնուն կիպի՝ թէնդորէտոսուն սէօյլէտիյինէ կէօրէ
(ա)՝ շէհալեր վէ ա՛ղիզլեր հրֆղ ու հիմայէթ է-
տիճի իլահլար օլունմուշուտու :

Ե • Իլչոյո- ա՛պէլնէ՛ իպլիխաա ալլընճը պէհրպէ
պալլայլը պ' սօնիրա սէ+իլինճի պէհրպէ սապլիլ օլո-
նան սո-րէլլէրէ ի՛պապէլն էլնէ+ ո-սո-լէ պատի
պա՛ղը Ջրլիլէպէ էարարճ էյլէտի : Ա՛ղիզլերին սու-
րէթլերինէ պիր քէրրէ իպատէթ օլունտուզտան
սօնիրա՛ ծնլարըն քէնտիլերի իպատէթէ լայրգ զաթ-
լար սայրլաճաղընա շիւպհէ եօ՛գ տուր :

(Թ) Եվ արդիստէն իսպաթ օլտուղու միսիլիւ (ա)՝
 իշպու նէվ իպատէթի իլք իտխալ էտէնլեր Սումլա՛ր
 օլմուշ տուր . վէ օնլար ճիւմիէ ա՛ղիզլէր ուրուճու
 նու՝ Վաթիլէրտէն պիր գաշ եիւզ սէնէ էվմէլ կեօ
 զէտիլլէրիտի : Վաթին պու աստէթ եավաշ եավաշ
 իշթի՛հար պուլտու իսէ տէ , վագըթ պէ վագըթ օնա
 գարշը տուրմայանլար տախի օլմատը : Սփաննօլ
 մէմէքէթինտէ վագի Պարքէլօնա նամ շէհրնտէն
 օլան տնտա՛ր Վ իկիլանթիոս պունտն կիպի քիմ
 սէլէրն պիրի իա՛ն : Քէօթիւ աստէթլէրէ գարշը
 եագտըզը պիր քիթապընտա՛ շէհիտլէրէ վէ օնլա
 րն քէմիքլէրինէ վէ պագի էսէրլէրինէ իպատէթ
 էտէնլէրէ՝ քիւլէ իպատէթ էտէնլէր վէ փութփէ
 րէսթլէր աէր (բ) . վէ օնլար՝ սէֆիլ քիւլէ վէ
 քէմիքլէրէ պու միսիլիւ թա՛ղիմ ու իղզէթ վէ ի
 պատէթ էթտիլլէրի վէ օնլարը ալթուն վէ կիւմիւշ
 վէ ա՛ղիմ գըյմէթիլ էսվապլար իլէ գապլատըղլարը
 իշիւն զէվքլէնի (գ) :

Պէշնճի աէհրն իպթիտասընտան ա՛ղիզլէր իշէն
 տուա՛ սունուլմատը թէրք օլունտու . շիւնքի պու
 օնլարն էրմիշ իտիլի ճէլիլ հալէ միւնասիպէթաիզ
 պիր շէյ սայրլըրտը : Վ է օնլարա ա՛ղիմ գուտ
 րէթ վէ ճէլալ սահպի զաթլար նազարը իլէ պա
 գըլըրտը : Եվմէլտէն մա՛ղիւմ օլմայան շէհիտլէր՝
 աէնիք քի՛ քէնտիլլէրինի րույալարտա աշիքեա ր էյ
 լէտիլլէր , վէ սայրլարը տա կէօմիւլմիւշ իտիլլէրի
 մահալլէրի տիւշլէրտէ կէօսթէրտիլլէր (դ) : Ե իմտի
 Քրիսթիանլարտան՝ տուա՛լարնը Ելլահա՛ ա՛րղ էթ
 մէսի փէք նատիր մաղլուպ օլունտըրուտու (ե) . վէ

(ա) Ինտար . պ սպ 90 : (բ) Հերան . մէքթուպ 109 Ռիխար :
 (գ) Հնրոն . Վեկիաթ . ֆ սպ է : (դ) Մարո . մէքթուպ . 22
 պիրատէրէ : (ե) Մարոսիասթէր Ռամալ , ս . 22 . իւղէրինէ :

ճարի օլան ատէթ՝ ա՛ղիզլէրին պիրինէ քէնտի շէֆա՛ -
 աթը իչիւն տուա՛ էթմէքտէն իպարէթ իտի : Ա է
 շէհիտլէրին վէֆաթը թարիխինտէն զէման կէշտիքճէ՛
 օնլարա օլունան թէքրիմ ու թա՛ղիմ տախի արթմադ -
 տա իտի : Ա է օնլարըն իպատէթ օլունանար պիր քէր -
 ըէ ատէթ օլոուգտան սօնկրա , օնլարա տուա՛ էտէն -
 լէրին սայրսը դայէթ չօղպար : Ետէմլէր՝ Տէր քէս
 քէնտինէ մախտուս պիր հիմայէթճի ա՛ղիզ սէչէրլէր -
 իտի ր վէ պու ա՛ղիզլէրին իսմինէ քիլիսէլէր վազֆ
 էտէրլէրիտի : Ե՛ղիզլէրէ իշպու իպատէթ էթմէք
 ատէթի օլ տէրէճէ չօղպարչ վէ օլ դատար հատ -
 տէն զէյատէ օլմուշուտու քի էպքի զէմանլէրտէ
 Քրիսթիանլարըն՝ ատէմէ իպատէթ էտէյօրլար տէ -
 յիւ զէմմ էթտիքլէրի փութփէրէսթլէր (ա)՝ Տէ -
 ման պու սիթէմ ու զէմմի Քրիսթիանլարըն իւզէ -
 րինէ տէօնտէրմէյէ ույղուն ֆուրսա՛թ պուլմուշ -
 ւարսը (բ) :

Տէօրտիւնճիւ տէհրին իպթիտասընտան սօնունա
 գատար՝ Պիքիր Մարիամա պագի ա՛ղիզլէրտէն
 ֆարգլը իզգէթ ու իթիպար վէրիլմէղիտի : Օլ զէ -
 մանլարտա՛ օնուն սատէճէ տայիմ պիքիր գալմասը
 ինանըլըրսը (գ) :

Մէլէքլէրէ իպատէթ սունմազ խուսուսու իսէ ,
 կէօրիւնիւր քի՛ օնու 397 թարիխինտէ վէֆաթ է -
 տէն Եմբրոսիոս՝ իլք տէֆա՛ մէա՛հ իլէ զիքը էյլէմիշ
 տիր (դ) : Օնուն վազթընտան սօնկրա՛ մէլէքլէրէ՛
 վէրիլմիշ իպատէթին չօղ նիշանէլէրի պուլունուր ,
 լաքին պու ճիւմիէ իլէ ա՛ղիզլէրէ վէրիլէն իպատէ -
 թին նիշանէլէրինտէն չօղ աղ սրը :

(ա) Եմբրոս . շէթանոս . գարշ . Ղ . 8 : (բ) Հուլիանոս . Պիւ -
 բէղտէ Հուլի . գարշ . ծ : (գ) Իիւլիոսճլուս . Պապ 5 . Փատշ 97 :
 (դ) Եմբրոս . տուլ գարըլէր . Պապ 9 :

ՊԵՊ ՏԷՕՐՏԻՒՆՆԵՐԻՒՆ :

ԹԵՍՎՈՒՐԼԵՐԼԵՐԻՒՆ ԻՊԵՏԻՒԹԻՆ ԶՈՒՆՈՒՆ :

ԲՈՒՆ :

Թաավիրլերէ իպատէթ օլունմագ՝ 786 թարիխն տէ՛ Արիկիա շէ՛Տրինտէ ճէ՛մ՝ օրնուշ եկտինճի ու մուսի տէնիլէն սինադոստա՛ իլք մուգարէր օլմուշ տուր : Սուրէթ ու թաավիրլեր օնտա՛ն եվմէլ պուլուննուրուտու , լաքին Քրիսթիանլարա թաավիրլերէ թա՛ղիմ վէ իպատէթի պօրճ էտէն իլք պէօյիւք սինադոս պուլ խտի : Իլք իւշ տէ՛Տրլերտէ Տիչ պիր թարափտա սուրէթլերէ իպատէթ օլուն սուղունուն ա՛սլա էսերի պուլունմագ : Ա՛ է պուլ փուլթիէրէսթլերին Քրիսթիան միւլէլիֆլերինէ գարշը կէթիրտիլերի պէ՛Տանէլերտէն՝ եա՛նի օնլարըն Քրիսթիանլարըն Տէյքէլերի եօգ վէ ԱլլաՏը խալգա կէօսթերէճէք թաավիրլերի պիլէ եօգ տէյիւ էթտէլերի շէքվալերտէն՝ վէ Քրիսթիանլըղա զտատ սուրան Աէ՛Տուտիլերին պուլ պապտէ սիւքիւթ էթտիլերինտէն աշիքեա՛ր սըր . զիրա օնլար էյեր պու միսիլլե իպատէթին պիր էսերինի կէօրսէլերիտի , օնու սիւքիւթ իլէ կէչմէլլերիտի : Հէ՛մ սէօյլէտիյիմիղն սապիթ էտէն պիր Տա՛լ տախի պուլ տուրքի՛ իլք իւշ տէ՛Տրլերին Հայրապետլերի՛ տինէ տալիւ շէյլերին սուրէթ ու թաավիրլերինէ ղայէթ զտատ օլուպ ա՛ղիմ իքրա՛Տլըգ կէօսթերիլլեր . Տէ՛մ տախի օնլար՝ Քրիստոսուն վէ պա՛ղը ֆէյլէսօփլարըն թաավիրլերինի քէնտի իպատէթիանէլերինէ գօյան

պա՛ղը հերետիկոսարա՛ վէ ա՛լէլսուսուս Անոսթիգ
 թա՛պիր օլունուր հերետիկոսարա հերարէթ իէ
 գարջը տուրուրլար : Ա՛է իշպու կերէքլէյէ պիր
 իսպաթ տասի պո՛ւ տուր քի : Վրիսթիանլըղըն
 գարտ ու գօվալայը շը էննասընտա խարապ օլուննն
 քիլիսէլէրին էշնալարը պէյնինտէ թասվիր ու սու-
 րէթ ապա զիբր օլուննայօր : Ա՛է իշպու սէօյլէ-
 տիքլէրիմիգի՛ Սիկէլ վէ Պինէհամ նամ միւլէլիֆ-
 լէրին (ա) թէլիֆաթլարընտա մու ֆասսալ պիր գարգ
 էլէ կէօսթէրիլէյօր :

Օլ գէմանլարըն Վրիսթիանլարը քէնտիլէրին
 պէգէքլէրինտէ վէ էվ էշնալարընտա՛ մէսէլա միւ-
 հիւր եիւզիքլէրինտէ պիր կէօյէրճին եա կէմի
 եա պիր քէման միսիլիւ տինտ ապիր թէշպիհէր
 գօմագտան հազգ էտէրլէրիտի . լաքին պու ճիւմլէ
 էլէ՛ քիլիսէլէրէ պունա՛ պէնկղէր պիր շէյ գօմա-
 սընա քիւլլիլէյէն ըուխասթ եօղուտու . լաքին կէօ-
 ըիւնիւր քի : Տերտուղեանտս պու թէշպիհէրին
 զիբր օլուննն էշնալէրտէ պիլէ գուլլանըմասընը միւ-
 նասիպէթսիգ սայսյօր (բ) . վէ թասվիր ու սու-
 րէթէ պէկղէյէն հեր պիր շէյէ գարջը օլ տէրէճէ
 զըտու կէլիյօր քի՛ «Տիւնեպէ պու սուրէթ վէ փութ
 վէ հեր կէօնա թասվիր սանա՛աթընը էօյրէտէն շէյ-
 գան տըր» տէր (գ) :

Իշպու ատէթէ նագլաշմանըն իլք էսէրլէրի՛ տէօր-
 տիւնճիւ տէհրատէ քիլիսէլէրտէ՛ Մ՛գիգ Վիթապ-
 լարտա նագլ օլուննն վուգուաթլէր թասվիրլէրինէ
 գօմագ օլտու . վէ իհթիմալ տըր քի՛ պու ազար
 ազար իւշիւնճիւ տէհրին սօնունտան տօղըու պաշ-

(ա) Սիկէլ ճիլտ . ս . 212 , 213 , վէ Պինէհամ . ճիլտ է . ս .
 296 : (բ) Տերտուղ . հիւնալ . իւզէր . Պապ 10 : (գ) Տերտուղ .
 փոթիքլէրէթ իւզէր . Պապ 3 :

լանմը շ օլա : Պունու՝ Լ'իկզ Քիթապարը օգու-
 յա՛մայան ճահիլէր իչինն էտերլերիտի . վէ օնար-
 տա՛ կէօնա կէօն վուգուաթլերին վէ ախլէագլերին
 րէսմ ու թասվիրլերի կէօրիննիւր իտի . մէսէլա Կ-
 դամ իլէ Եւանընն հասագ օլմուշ մէյվէտէն եէ-
 տիքլերի : Յուսէփին քէնտի գարընտաշարընտան եէ-
 սիր սաթըլաղըր , Գաւիթին Գողիաթ իլէ ճէնքլէշ-
 տիյի , Սողոմոնունն պինա էյլէտիյի Տէյքէլինի
 թագտիս էյլէտիյի , Քրիստոսունն խաչ իւզերինտէ
 ճանն թէսլմ էթտիյննի , վէ պունունն էմալի շէյ-
 լերի կէօսթերիլերիտի : Աինն տողուսու սէմթլէ-
 րինտէ պու շէյլերի իլք զիքր էտէն 9 : սէնէսինտէ
 վէֆաթ էտէն Գրիգոր՝ Կիւսացի իտի (ա) , վէ պաղը
 սէմթլերինտէ 4) 9 — 13) սէնէսինտէ Կօլա Եպիս-
 կոպոսու Փաւլինոս իլք զիքր էտէն տիր (բ) : Վէ
 պու ա՛տէթտէն մերամ՝ սատէճէ օգուճամը շ օլան
 քիմնէլերէ՛ այնի շիմտի չօճուգլարա օգուճաղա գա-
 տիր օլմագտան էվլէլ րէսմ ու թասվիրլեր վասի-
 դասի իլէ օլմուշ վուգուաթլար էօյրէտիլտիյի կի-
 պի՛ քիթապարտան թաճսիլ էթմէյէ գատիր օլա՛-
 մատըգլերի շէյլերի էօյրէթմէք իտի : Իմտի մագ-
 սուտ օլան սատէճէ պու օլուպ՝ պա՛ղըլարը քիլի-
 սէլերտէ պիր կէօնա թավիր ու սուրէթ պուլուն-
 սուղունն պիլէ ֆէնա սայմատա օլտուգլարընտան
 սօնկրա՛ Քրիսթիանլարըն սուրէթլերէ իպատէթ ու
 թաղիմ էթմէլերի մերամը իլէ օլարը գուլանտըգ-
 լարը թաճմին էթմէք՝ ա՛գլ ու իտրագտէն միւմքիւննի
 մէրթէպէ ուղագ պիր շէյ տիր : Օնար՝ պու մի-
 սիլլիւ շէյնն ֆիքիրտէն պիլէ կէչմէսինտէն զայթթ
 իքրաճ էտերլերիտի . վէ պու՝ օլ ա՛նիրլերինն Տայրա-

(ա) Գրիգոր . շէհտ . վաղ . Պապ 2 : (բ) Paulin, natal. IX.

Felicitas,

պետէրինն սէօյլէտիբլերի շէյլերտէն աշքեաւ'ր տըր :
 Պէօյիւք Կոստանդիանոսուն գրգ գարրնտաշը Գայ-
 սերիյէ Եպիսկոպոսու Եւսեբիոստան Վրիստոսուն
 պիր թասլիրինի մագլուպ էյլէտի : () պու մագ-
 լուպա ճէփսպ տէյիւ եագաղղը պիր մէքթուպուն-
 տա՝ թասվիր ու սուրէթլէրէ գարը ուզուն ուզա-
 տիյէ պուրհանլէր կէթիրիյօր : ()նուն պու պապ-
 տէ սէօյլէտիյի պա՛ղը շէյլերի իսթիխրաճ էտէ պի-
 լերիղ : () Վրիստոսուն ճէլալէ էրմիշ շէքլինն
 պիր թասվիրինի էթմէք միւմբիւնսիւղ օլտուզունու
 թարիֆ էթտիքտէն սօնկրա տէր քի , Վաքին է-
 յէր սէն՝ օնուն պունճիլէյին թէպտիլ օլմագտան՝
 (եաննճէլալէ էրմէգտէն) դօփրագտան օլան էօլիւմ-
 լիւ թէնննն պիր թասվիրինի եափմաղա մէրամ է-
 տէյօր իսէն , կէօք իւղէրնտէ վէ եէր իւղէրնտէ
 պուրունան հիչ պիր շէյին թասվիր ու սուրէթինի
 եափմասըն տէյիւ էմր էտէն Աղեղ Վիթապարըն
 խանէլէրինի ունութմուշուն : Վիլիստէ հիչ պիր
 եէրտէ ապա պէօյլէ շէյլէր կէօրաշլիւն՝ եախօտ
 ախէրլէրտէն իշիթաիյին վարմը : Պիւթիւն տիւ-
 նեատա պու միսիլլիւ շէյլէր Վիլիստէրտէն տէֆ՝
 օլունմատըլարմը՝ : ()ստան սօնկրա պու Հայրապետ
 նագլ էտէր քի՝ օ պիր քէրրէ պիր գարը կէօրտիւ ,
 քի օնուն՝ ֆէյլէսօֆ էսփապարը իլէ կիյինմիշ շէք-
 վինտէ իքի քիմսէլէրն սուրէթինի կէօսթէրէն պիր
 թասվիրի վարըտը , վէ օ գարը օլ իքի քիմսէլէրն
 պիրի Վրիստոս վէ օպիրի Պօղոս տուր տէրիտի . լա-
 քին պու Հայրապետ օլ թասվիրի վարալատը ,
 շէօյլէ քի օնուն վասիդատը իլէ նէ օ գարը նէ տախի
 ախէր պիր քիմսէ սիւրմէյէ , հէմ տախի «Վրիս-
 թիանպար կէօրիւնմէսին քի փութփէրէսթլէրին էթ-
 տիբլէրի կիսի՝ քէնտիլէրին Ալահընը պիր թասվիր
 իլէ էօթէ պէրի թաշըյօրլար՝ տէտի : Աիհայէթի՝

պու Զայրապետ տէր քի : « Այլէր պունտան սօնկրա պիր քիմնէ Գուրթարըճըյը եիւզ պէ եիւզ կէօր մէգտէն ծնուն պիր թասվիրինի կէօրմէյէ իսթէյէճէք օլըրսա : օ Եղիզ Քիթապլարտա քէնտիսի րէսմ էյլէտիյի քէնտիսինին թասվիրինտէն էյիսինի նէրէտէ կէօրէ պիլիր » (ա) :

Արդէնէս՝ Կէլոսա դարչը ըիսալէսինտէ տէր քի : պիր ստէմէ՝ թասվիրլէրէ իպատէթ էթմէյլէ Ելլաճըն իլմինի քէսպ էթմէսի միւմքիւնսիւզ տիւր : Եպիփանիոս պիր քէրրէ պիր մահալտէ պիր թասվիր կէօրմէյիլէ : ծնտան էօթիւրիւ օլ գատար կիւճէնտի քի : ծնուն օլ րէսմ օլընմունը իտիյի մնըլամայր փարչա փարչա՝ էյլէտի : (Օ)՝ պու խուսուստա իչպու նաղլիյէթի վէրիր : « Պաղէստինին քէօյլէրինտէն Ենապլաթա նամ պիր քէօյիւնէ կէլտիյինտէ : տէյօր քի (բ)՝ « Օրատա քիլիսէնին դարիուսունտա պօյանմը շ վէ նագշ օլընմունը պիր մնըլամա՝ աքլը պուլտում : քի ծնուն իւզէրինտէ Քրիստոսուն եախօտ պիր աղիլին սուրէթի րէսմ օլընմունըլտու . չիւնքի քիմին սուրէթի օլտուղու էյիճէ խաղրլմտա տէյիլ տիր : Պունու՝ Եղիզ Քիթապլարա պուգատար մնըլայիր իքէն պէօյլէ կէօրտիլիւմտէ՝ ծնու երթմտրմ » : (Օ)՝ օրայա պիր զայրի փերտէ կէծնտերտի . վէ մագլուպ էյլէտի քի : « Ամր ու թէնպիճ օլընսուն : քի տինիմիզէ մնըլայիր օլան պու միսիլիւ փերտէլէր Քրիստոսուն Քիլիսէսինէ աքլմասին » : Եմասիա Եպիսկոպոսու Եսթէրիոս 400 թարիխինէ տօղրու՝ Քըրխտոս Էթէնտիմիզին թասվիրլէրինի րէտա էտէր

(ա) Ելուեր . Գայսար . մէքթուպ . Վօնսիմանթ : (բ) Եպիփանի . մէքթուպ . Նօճան . Կրուսապ :

(ա) : Ոսկեբերան իշպու ա՛տէթի պու սեօզէր իէ
 իպգալ էտէյօր . «Ղանա էյրէթ քի , քէնտինէ
 Վրիստոսուն աղգը շէքլինտէ պիր աղգը եափսն .
 զիրա օ իսթէրսէ , քէնտինէ պու շէքիլ պիր աղգը
 հափա պիլիր : Վէ պու՝ նա՛նըլ օլուր . հա՛նկը
 րէնքէր իէ՝ հա՛նկը շէյլէր իէ : Պու րէնքէր՝
 վէ շէյլէր իէ օլմալ , իլա սալթ Փազիլէթ իէ՝
 մահճուպուզ վէ ալչազ կէծնիլլիւք իէ օլուր» (բ) :

(Գ) գոստինոս տախի պու պապտէ պու սեօզէրի
 տէր . «Պունճիլէյին օլ քիմնէլէր պիլթիւն պիլ-
 թիւնէ եանղըլըրլար քի , Վրիստոսուն վէ ծնուն
 Եռաքեալարնրն թասվիրէրինի՝ Եղիզ Վիթապ-
 արտա տէյիլ՝ իլա նազշ օլմուշ տիվարէր իւզէ-
 րինտէ արարլար (գ) : Վէ պիր ախէր մահալտէ՝
 «Սէղարլարա վէ թասվիրէրէ՝» իպատէթ էթմէյի՝
 պիր պաղըլ սօփուլուզ թա՛պիր էտէր . հէմ տա-
 խի թասվիրէր հագգընտա պու սեօզէրի սէօյլէր .
 «Օնլարն ճանը պօզմաղա՝ օնա թալիմ վէրմէք-
 տէն տահա՝ զիյատէ գուվկէթլէրի վար» . վէ «Թաա-
 վիրէրէ իպատէթ էտէն քիմնէ՝ սալթ աուր իէ Վը-
 րիսթիան օլուպ Վրիսթիանղղըն դապիաթընտասն
 հիջ պիր շէյէ մալէք օլմայան պիր չօգ քիմնէլէր
 սըրասընտա տըր» տէր (դ) : Եթանասիոս վէ Լազ-
 թանթիոս տախի պու ա՛տէթի րէտտ էտէրլէր .
 հէմ տախի իշպու մատտէ իւղէրինէ Լպիփանիո-
 սուն պիր մէքթուպունու նէշը էտէն Հերոնիմոս
 պու իթթիգաթտէ իտի (ե) : Հէմ տախի 30^հ
 թարիխինտէ Լշիպէր նամ շէհրտէ ճէմ՝ օլան էյա-

(ա) Asterii hom. iu Divitem et Lazarum. (բ) Վէանտէր ,
 Ոսկեք . հազէր . Քասլ 2 . վէ Ոսկեք . Սատթ . վազ . 78 : (գ) De
 consensu Evangel . նամ քիթապընտա , I. 10 : (դ) De morib .
 eccles. cath. I. 31. (ե) Սըլնէրին Վիլիսէ թարիխինտէն ճիլա 3 :
 սահ . 112 , 113 իսթիխրաճընա կէօրէ :

լէթ սինպոստոնուն Յօննի գանունու իլէ մահսու-
սէն՝ պու ա՛տէթ հասագ օլունտու , քի իշպու գա-
նունուն պու պապտէ գուլանտրղը սեօզէր պուն-
լա՛ր տըր . «Քիլիսէլէրտէ թասվիլէր պուլուն-
մալը տէյիլտիր . թաքի՛ իպատէթէ վէ թա՛ղիմէ
լայրգ օլան՝ տիվարլէրին իւզէրինտէ ըէտմ՝ օլմուշ
օլմասըն՝ : Իմտի կէօրիւնիւր քի , էյէրչի պու ա՛-
սիրլէրտէ պու ա՛տէթին պա՛ղը էսէրլէրի պուլունտուր
իտի իսէ տէ , Քրիստոսուն Քիլիսէսինտէ գազան
մէմնու վէ եասագ իտի :

Լաքին էյէրչի Հայրապետլէր սուրէթ ու թաս-
վիլէրէր գարջը պուննիլէյին շիտտէթ իլէ սէօյլէր-
լէր իտի իսէ տէ , պէշիննի տէ՛հրտէ օնլարա մայիլ
օլմագ հավվէսի հավաշ հավաշ արթմագտա՛ օլտու .
վէ ալթըննը տէ՛հրին սօնունտա՛ պա՛ղըլարը սուրէթ-
լէրի էօփմէյէ՛ օնլարն էօնիւնտէ տիղ չէօքմէյէ
վէ քիւնլիւք վէ մօմլար եա գանտիլլէր եագմաղա վէ
պունուն կիպի ախէր շէյէր էթմէյէ պաշատըլար
(ա) : Եէտիննի տէ՛հրտէ՛ Գըպըրս ստասընտա օլան
Եէտափօլիս նամ շէ՛հրին Եպիսկոպոսու Եէօնթիոս՝
Եէհուտիլէրին Քրիսթիանլարա փուլթփէրէօթլիլէ
տիւշմիւշիւնիւզ տէյիւ էթտիլլէրի սիթէմլէրէ
գարջը պիր ճէվապնամէ հաղըպ՝ իշպու ա՛տէթի շէրի՛
վէ հազգ կէօսթէրմէյէ ճէհտ էտէյօր : Օպիր թա-
րաֆտան՝ Սիւրիատէ Հերափօլիս նամ շէ՛հրին Ե-
պիսկոպոսու Փիլօքսէնոս նամ գաթ՝ քէտինի իշպու
ա՛տէթէ զըտտ թագրիր էյլէտի , վէ տէրիտի քի ,
օնու հի՛ջ քիմնէ՛ Քրիստոսա թասվիլլէր վասի-
գասի իլէ իզգէթ ու թա՛ղիմ էտէն պիր քիմնէ տէյիւ
գանն էթմէսին , չիւնքի Քրիստոս սալթ բուհ իլէ
վէ կէրչէքլէք իլէ օլան իպատէթտէն հազգ էտէյօր :

(ա) Հէկէկէ , պա՛գ Մօսհայմ՝ ճիլտ Բ . . . էէ :

Վէ իշպու զաթ՝ պունճիլէ յին Տեփ թասվիր ու սու-
րէթլերի Քիլիսէլերտէն զսլորբար (ա) : Սուրէթ
ու թասվիրլերէ իպատէթ էթմէք ա՛տէթիսին Տավ-
վէսի՝ Ետիսնճի տէՏրտէ տաՏա՛ զիյատէ արթար՝
վէ սէքիզինճի՝ տէՏրտէ՛ պիր սէրթ վէ Տիյպէթր-
միւճատէլէյէ վէսիլէ օլտու : Քիլիսէտէ իլէրի ու
լան քիմսէլերտէն պիր չօղու՝ սուրէթ ու թասվի-
լերի պիւթիւն պիւթիւնէ ըէտտ էտերլերիոի . ա-
խերլերի իսէ . ծնլարը զապուլ էտիպ իսթիմալլէ-
րինի շէրի՝ թագրիր էթմէլերի իլէ պու խուսուստա
ա՛ղիմ միւճատէլէլէր վագի օլուպ՝ պու նիզա՛ պլթ-
մըշ Երլ միգտարի սիւրտիւ : Բուճ իմիկրաթօ-
լու Վէօն՝ օնուն օղու Քօնսթանթինոս վէ թօրնու
Վէօն՝ Տէր պիրի քէնտի փատիշաՏլղընըն զէմանըն-
տա սուրէթ ու թասվիրլերին իսթիմալինի տէՓ՝ ու
րէՓ՝ էթմէյէ չօգ չալըշարլար : Իշպու փատի-
շաՏլարըն սալթանաթը զէմանընտա Իսթանպօլ-
տա՛ պիրի 750 վէ պիրի 754 սէնէսինտէ իքի՝ Ե-
պիսկոպար սինագոսլարը ճէմ՝ օլունտու . վէ՛ պու
սինագոսլարըն իքիսի տախի սուրէթ ու թասվիրլերի
րէտտ ու Եասա՛գ էթտիլեր : Պունտան պէօյլէ չօգ
թասվիր ու սուրէթլեր Տէլաք օլունտու . վէ ա-
թէշէ աթըլտըլար . վէ ծնլարա թէսաՏՏուպ էտէն-
լերէ թէքտիր՝ վէ կէօնա կէօն ա՛ղապլար՝ օլուն-
տու : Լաքին Իմիկրաթօրիշա Իրինի նամ մէլիքէ-
նին սալդանաթը զէմանընտա՛ Վիկիատա Եօգարրոտա
զէքը օլունտուղու կիսլի՝ պիր սինագոս ճէմ՝ օլու-
նուպ՝ սուրէթ ու թասվիրլերէ իպատէթ օլունմալը
մուգարէր էյլէտի . վէ իպատէթ ու թա՛ղիմ Եա՛-
լընըղ ԵլլաՏա մախսոււս օլուպ սալթ օնա՛ օլունմալը
տէյիւ իթթիգաարընը թէսաՏՏիւպ էտէնլերէ՛ գարըը

Թա՛ղեր ու թէքտիրէր թագրիր էլլէտի : ՕԼ զէմանտէն սօնկրա պու ա՛տէթ ա՛լէսսէվի օլմաղա պաշլատը , լաքին ումուրի օլմուշ աէյլիտի . զիրա 802 թարիխնտէ Իրինի մէլիքէնին վէֆաթընտա՛ սուրէթ ու թասվիրէր խուսուսունտա միւճատէլէ թէքրար թագէլէնիպ՝ էլլի երլ տաճա՛ սիւրտի : Իշպու՛ վէ պունտան սօնկրաքի՛ եա՛նի սօգուզուն՝ ճու տէճրտէ կիւնպազը սէմթլէրինտէ Լաթինլէրին արասընտա տախի պունուն կիպի պիր միւճատէլէ վարըտը : Աէտի կիւլ սօգսանտէօրթ թարիխնտէ Քրանքօթթուն սինազոսու սուրէթ ու թասվիրէր իպատէթինի ըէտտ ու եասագ էլլէտի . վէ օնտան սօնկրա ախէր սինազոսպ՛ր տախի էօյլէ էլլէտիլէր :

Սուրէթ ու թասվիր իպատէթի պու մինվալ իւզրէ պիր չօգ վէ ուզուն միւճատէլէ վէ նիզա՛տան սօնկրա՛ Րումլար արասընտա սէքիզինճի՛ վէ պաղըտա Լաթինլէր արասընտա սօգուզունճու տէճրտէ խախալ օլունտու . լաքին Լըմէնի վէ Վէրմանիա միլլէթլէրի օնու տաճա օ զէման ըէտտ էտէրլէրիտի (ա) , վէ իշպու էքի միլլէթին պէյննտէ պու ա՛տէթ օնիքինճի տէճրէ գատար պիլէ ըէտտ օլունուր իտի : Իսթանպօլտա 1180 թարիխնտէն 1206 թարիխնտէ գատար փատիշաճըգ սիւրէն Րում իմփէրաթօլլարընըն պիր թարիխնի եազան՝ Աիկիտաս Աօնիատէս նամ միւլէրիխ տէր քի , «Պազը սէմթլէրինին իմիլէրաթօրու Պարպարօսսա նամ՝ փատիշաճ 1190 սէնէսինտէն սօնկրա Քիլիպէ շէճրինէ կիրտիյի զէման՝ օրատա սալթ Լըմէնիլէր գալմըշըտը . զիրա օնլար՝ Վէրմանիալլար իլէ տին խուսուսունտա պաշլըճա մատտէլէրտէ իթիֆագտա՛ ի .

տիւէր , վէ սորէնլէրէ Ռա'ղե՛մ՝ իչպո՝ ձԼԼԵՒ-
 Լէրին իտիննաթէ՛ր աստի Եասագ Իթի (ա) : Պունճի-
 Լէյն Լըրմէնիլէր պէյնինտէ պու ա՛տէթ ընիքինճի
 տէ՛հրն սօնունա՛ գատար մէմնու վէ Եասագ Իտի :

Օնիքինճի Պէնէտիգթոս Փափ՝ ընտէօրտիւնճիւ
 տէ՛հրտէ՛ Լըրմէնիսթանըն փատիշահընա վէ Կաթո-
 ղեկոսունա շիքեայէթ էտէրէք տէր քի , օ՛ ապա
 շիւպհէ կէօթիւրիւլէմէզ մահալէրտէն էօյրէնիշ-
 Իտի քի , կէրէք պէօյիւք վէ կէրէք քիւչիւք Լը-
 մէնիսթանտա պա՛ղը փէք Ֆէնա պաղըլ Իթթի-
 գատլէր վարըտը : Վէ օ՛ մաղլուպ էտէրիտի քի ,
 օլ պաղըլ Իթթիգատլէր պիր Լըրմէնի սինաղոսու
 վասըգասը իլէ տէֆ՝ ու րէֆ՝ օլտունլար : Վէ օ՛
 իչպու պաղըլ Իթթիգատլէրի եիւզ ընէտի մատ-
 տէլէրէ թաղսիմ էտիպ՝ եէթմիշտէօրտիւնճիւ մատ-
 տէսի պ՛ու տուր քի , «Պէօյիւ՝ Լըրմէնիսթանըն Լը-
 ճիլիլէրի՛ արասընպա՛ խալա զգճըլըն (Եա՛նի Վը-
 րիստոս Լ՜ֆէնաիմիգին) նէ տէ ա՛ղեղէրտէն հի՛չ
 պիրինին սորէն ու Ռասսվրի Եօ՛գ պո՛ր» (բ) :

Իմոի հայէա զեքր օլունան թէվարիխտէն իչպու-
 իքի սահիհ վուզուսթը պիրի պիրինէ բուպար է-
 տինճէ , աշիքեա՛ր օլունուր քի , թասվիր ու սու-
 րէթլէրին իսթիմալի Լըրմէնիլէր պէյնինտէ ընիքին-
 ճի տէ՛հրէ կէլէնէ գատար պաշանմը շ տէյիլիտի .
 վէ ընտէօրտիւնճիւ տէ՛հրէ գատար պիլէ ընլարըն
 արասընտա ա՛լէսսէվի իտիպալ օլունմամը շարըտը :
 Իմոի Լըրմէնիլէր՝ թասվիր ու սուրէթլէրի գապուլ
 էթմէք պապընտա Վրիսթիան Փըրզալարընտան էն
 սօնկու արասընտա օլմուշարըտը :

(ա) Խասագ Ընիկըս թարիխի . Վիթ . 2 . Փարիզ պամմար .
 1847 . Եունանիճէ : (բ) Բայնալտոս Վրիխէ թէվարիխ . 1341 սէ-
 նէ , նոււ . 45 — 49 :

ՊԵՊ ՊԵՇԵՆՆԱՆՆԱՆ :

Ի ԵՉԵ ԻՊԵՏԵԹԻՆ ԶՈՒՀՈՒՐՈՒ :

ԻՍաչ չըզարմագ խուսուսունտա՝ Ե՛զեզ Քիթապ-
լարտա հիչ պիր շէյ զեբր օլունմայօր : Լաբին
կեօրիւնիւյօր քի , պու ա՛տէթ իլք Քրիսթիան-
լարտան փէք էքի զէմանտա գապուլ օլունմուշ-
ուտու : (Սու զեբր էտէնլերին իլքի՝ 220 թարի-
խինտէ վէֆաթ էտէն Տերտուղիանոս իտի . վէ օ-
նուն կիւնլերինտէ հայաթտա պուլունան Հայրա-
պետլերին հիչ պիրի պունու ապա զեբր էթմէյօր :
Լաբին օնուն՝ պու ա՛տէթ խուսուսունտա սէօյլէ-
տիյի դարզտան պէլլի տիր քի (ա) պու ա՛տէթ օ-
նուն կիւնլերինտէ ա՛լէսսէվի օլմուշ օլմայը իտի ,
հիչ աէյիլ իսէ՝ օնուն պուլունտուղու մահայտէ
եանի Եֆրիզատա էօյլէ օլմայը իտի : Պու Հայ-
րապետին հայաթտէ պուլունտուղու տէհրին ա՛գա-
պրնճա՝ պու ա՛տէթ ախեր միւէլիֆլերտէն տախի
զեբր օլունույօր :

Իսաչ չըզարմաննն ապը՝ պունտան նէշաթ էթ-
միշ տիր , քի Քրիսթիանլարնն ա՛գլ ու ֆիբրինէ՝
խէլասնն եալնըզ Քրիստոս Լճֆէնտիմիզին խաչնն
իւզէրինտէ տէօբտիւյիւ գաննն վասըգասը իլէ քէսպ
օլտուղունուն ա՛գիմ վէ թէմէլլի ինճիլ միւլահա-
զասը թէսիր էտիպ եիւրէքլերինէ օլ գատար իլնէ-
միշ իտի քի , օ՛ տայիմա թէֆէքքիւր էյլէտիքլերի

(ա) Տերտուղ . աքեր . թաճ . իւզեր , պապ 15 :

մատտէ իտի : Իմտի իշպու ա՛ղիմ թա՛լիմաթը տա-
յիմա ա՛գըլլարընտա սագլամաղա արգուլտորգլա-
րընտան՝ հէմ Վրիստոսուն էօլիւմիւնտէն պիզէ
իհսան օլունան հէփ պերէքէթլէրէ միւնասիպ պիր
նիշանէ արատրգլարընտան՝ պու խուսուստա ույ-
ղուն վէ սատէ օլտուղու իչիւն՝ խաչ նիշանընր
թա՛յին էյլէտլէր : Լաքին պու ընլարըն ի՛նտինտէ
աստէճէ պիր նիշան՝ վէ ընասն զեյասէ պիր շէյ
պէյիթիթի : Ելէ՛ խապա՛ նէ՛ որէ ընոն նիշանընտ պիր
Գո-վէլի վէրմէ-զլէրիթի : Պու ընլարտան սատէճէ
պու խուսուս իչիւն գուլանըլըրտոր) քի կէօզլէրէ
կէօրիւնիւր պիր նիշան իլէ Վրիսթիանլարըն հէփ
ա՛մէլլէրի վէ ճիւմլէ էօմիւրլէրի խաչա չըգմըր Գուր-
թարըճըյա իման իլէ վէ քիւլլիւյէն ընա իթիմատ
էթմէյիլէ ա՛ղիզլէնմէք կերէք օլտուղունուն՝ վէ հէր
պիր պէլա վէ քետերի եէնմէնին վէ պիր քիմնէ
քէնտինի օլ միսիլիւ պէլալէրտէն հըֆզ էթմէնին
էն գուվլէթլի իլաճը պու իման օլտուղունուն միւ-
լահազասընը խադրտան չըգա՛րմասընլար :

Իշպու մա՛նայը ֆիթըր էտերէք՝ ընլար խաչ չը-
գարըլլարըտը : Էէր պիր ա՛մէլ ու հարաքէթլէ-
րինտէ՛ եաթտրգլարընտա վէ եաթագտան գալգորգ-
լարընտա՛ եէմէքտէ՛ պիր իլէ պալլամագտա՛ տու-
ա՛տա՛ խիւլասէի քէլամ հէր պիր խուսուստա խաչ
չըգարըլլարըտը) վէ մերամլարը պու իտի քի) Ին-
ճիլի տինին թէսիրի էօմրիւն հէր պիր իլինտէ գու-
լաղուզ օլմալը օլտուղունու պէյան էթսինլէր :

Լաքին իքիմճի տէ հրին սօնկ մէհէլլէրինէ տօղըն՝
վէ պիւթիւն իւչիւնճիւ տէ հրտէ՛ էյիլլի խաչ չը-
գարմագ պու ֆիթիրտէ իճրա օլունույօր իտի խտ-
տէ) տէօրտիւնճիւ տէ հրտէ՛ պու խուսուստա պիր
պէօլիւք թէպտիլլիք օլտու : Առտանտիանոս իմ-
փերաթօր՝ Մաքսէնտիոսու եէնմէսինի խաչըն գուվ-

վէթինէ (ա) վերտիյի գէմանտէն պէրու Ե խաչա
տահա՛ զիյատէ իզգէթլէր օլունմազա՛ պաշանտը :
Իշպու Աոստանտիանոս իմփերաթօրուն վալիտեսի
Հեղինէ 326 սէնէսինտէ՝ տէնիյօր քի՛ Երուսաղէմ
տէ Վրիստոս Ի՛ ֆէնտիմիզին օլ իւղէրինտէ խաչ
լանմը շ իտիյի ասըլ խաչն՝ պուլտու (բ) ։ վէ թէ
վաթուր օլունտու քի ։ օլ խաչն՝ վասրգասը իլէ՛
վէ ծնուն փարչալարը վէ սուրէթլէրի իլէ տախի
պէօյիւք միւճիւզաթլա՛ր իշէնիլլէրիտի (գ) ։ Պու
բատա՛ ասըլ խաչն՝ պուլունաճաղը ինանըւա պիլիբ
պիր շէյ օլտուղու եախօտ օլմատրղը խուսուսունտա
պիր շէյ սէօյլէմէզիզ ։ լաքին շու դատարընը իշա
րէթ հտէրիզ ։ քի պու՛ հալէա օգումուշ վէ ա՛լիմ
քիմնէլէրին էքսերիսինտէն ինանըլմայօր ։ լաքին պու՛
սահիհ օլուն ։ եանիլըշ օլուն՝ պու որիարը շ վէ
ծնուն վասրգասը իլէ մի՛ւճիւզաթլար իշէնմիշ օլ
տուղունուն խապէր ու րիվայէթլէրի ։ ծնուն էն
ա՛ղիմ թա՛ղիմէ լայրզ պիր շէյ սայըլմասընա սէպէպ
օլուպ՝ էնճամը ծնուն փարչալարը զանն օլունան աղաչ
փարչալարը մէզպահլարըն իւղէրինէ գծնուլտու (դ) ։
Պու գէմանտէն կերէք խաչա վէ ծնուն փարչալարընա
վէ կերէք ծնուն թասվիլլէրինէ ա՛ղիմ գուվվէթլէր
վէրիլմէյէ պաշանտը ։ վէ ծնու թա՛ղիմէր վէ իպա
տէթ օլունմազտէ օլտու ։ Հէր եերտէ՛ ծնուն վա
սիդասը իլէ մի՛ւճիւզաթլէր իճրա օլունմազ իտտի
ա՛սընտա օլունուլուտու ։ վէ ծնտան ա՛ղիմ նի
մէթլէր թասսիլ օլունմազ մէմիւլ օլունուրուտու ։
Լաքին իւլ իլէ պէհրլէրին իլէնպէ պու միսիլլիւ

(ա) Ելսէք . Աոստան . վարըր . ա . 40 . վէ ք . 6—9 , 16 .
վէ Սոլոմ . ա . 8 : (բ) Եմբոս . իմէտոր էօյիւմ . իւզէր . վազ .
վէ Սոկ . վազ 85 . վէ Բուֆինոս քիլիսէ թէվարիս . չ . 7 , 8 :
(գ) Բալլինոս Պօլանոս մէթթուպ 31 : (դ) Սոլոմ . քիլիսէ
թէվարիս . ք . 3 :

Թա՛ղիմէրին սալա հսերէրի պուլունմազար : Վէ տէօրտիւնճիւ տէ՛հրտէն էվվէլ խաչա թա՛ղիմէր օլունմատորղը՝ մախուս շէ՛հատէթլէր վասիդասը իլէ խապաթ օլունա պիլեր : Իւչիւնճիւ տէ՛հրին իպթիտասընտա՝ Բօմատա թէլիֆ էտէն Մինուքիոս Ֆիլիքս նամ պիր Վրիսթիան միւէլիֆ՝ պիր միւքեալէմէ՛ եազտը , քի օնտա՝ իգրա՛ր էտէյօր քի , Վրրիսթիանլար Վրիստոսա՝ թա՛ղիմ էտէրլէրիտի . լաքին խաչէր խուսուսունտա՝ օնլարըն խաչլարա թա՛ղիմ էթտիքլէրինի հէմ տախի օնլարը թա՛ղիմ էթմէյէ իսթէտիքլէրինի պիլէ մախսուսէն ինքեա՛ր էտէյօր (ա) :

Խաչա պունճիլէյին թա՛ղիմէրատէթ օլտուգտան սօնկրա՝ խաչլարը պօյնլարընտան աշաղա ասմադ՝ գօլլարընտա նազշ էթմէք վէ էվին կէօնա կէօն էշեասը իւզերլէրինէ րէսմ էթմէք ա՛տէթի տախի դապիա՛թը իլէ կէլմիշ տիր : Հէմ տախի Կէօր Կիւնճի Կէհր Կէն պէրոս՝ խաչլար քիլիսէլէրտէ գուլլանըլմագտա օլուպ՝ քիլիսէ էշեալարընըն իւզէրինտէ րէսմ օլունմագտա վէ ախէր խուսուսլարտա իսթիմալ օլունտուլար :

(ա) Մինաս . Ֆիլ . Օղթալ . ս . 28 է . տիպ Լուկո . 1672 :

ՊԵՊ ԵԼԹԻՆՆԻՆԻ :

ՓԵՓԵՉԵ ԿԻՒՆԵՆ ԻԳՐԵՐԸ ՊԵՒՓԵՒՑ

ԲԵԹ ԵՄԵԼԼԵՐԻ :

Կիրնասը Ելլասա՛ իգրար՝ վէ օնտան թէվպէ էթմէք քիւլլէյէն Ե՛ղեղ Վիթապլարա մուվաֆըզ վէ ա՛ղիմ՝ մէտճէ շայան պիր շէյ տիր : Լաքին իշպու իքի շէյին հալէա պա՛զը Վիլիսէլէրուէ իճրա օլունմագտէ օլտուգլարը ուսուլ՝ հա՛նի կիրնասը վափազա մախֆիտէ իգրար էթմէք՝ վէ օնա միւքիաֆաթ տէյիւ քէֆարէթ ա՛մէլլէրի իճրա էթմէք՝ ճէր վէճհիլէ Ելլասըն Վէլամընա մուղայիր տիր . նէ տախի իլք Վրիսթիանլարըն իպրէթի պէօյլէ պիր շէյ էօյրէտիր : Իգրար՝ լէմրի իճրա օլունմագտէ օլտուգլար 1215 սէնէսինէ գապար հոգարէր օլունլ րէյիլէտի : Դի պուլարիտի իւլլանիլ Իննովէնտիոս Փափ օնո հոգարէր էյլէտի (ա) , վէ 1550 սէնէսինտէ իշպու ային կիրնապաթը Վիլիսէսինտէ՛ Տրիսէնզ սինադոսունտան սապիթ ու իպգա օլունուպ՝ օլ Վիլիսէտէ իգրարըն իպթիտա պիր սըրը օլունմասընըն վագթը պու իտի (բ) :

Փափազա իգրարը սապիթ էթմէք իչիւն Ե՛ճտիճ՛էտիտտէն կէթիրիլէն իսպաթլար՝ ա՛տէթա՛ Մապր . Գ . 6 . վէ ո Յովհ . ո . 9 միսիլլիւ խանէլլէրտիր : քի իգրար՝ իչիւն սէօյլէրլէր : Լաքին իշպու

(ա) Տրիտ . Սին . ճէմ՝ . 14 . գան . 6—8 : (բ) Լաթեր . Սին . սէնէ 1215 , գան . 21 :

խանէլէրէ փեքազ տիգրաթ օլունտուգտա՝ անկլա-
 շըլա պիլիբ քի օնլարըն մերամը մախսղուտէն պիր
 փափազա իգրար էթմէյի անկլաթմագ տէյի՝ իլլա
 թէվլէ էտիպ Ալլահա իգրար էթմէյի անկլաթմագ
 տըր քի օնսուզ կիւնահ ա՛ֆվլըղը էլէ կէլէմէզ :
 Յակուլթոս Առաքիալըն մէքթիւպիւնտէ է . 16 խա-
 նէ՝ քի օնա պո՛ւ գատար կիւվէնիյօրլար՝ աշիքեար
 տըր քի տէյիլ թէնհատէ պիր զաթա՝ իլլա պի-
 բի՝ պիրինէ իգրար էթմէյի էօյրէտիր : Օրատա
 տէնիյօր քի օ պիրի պիրինիլէ գապահախլարընըլը՝
 իգրար էտին փէ փափապ կիւնահլարընըլը իգրար
 էտին տէնմէյօր փէ պու թա՛պիր՝ հէր նէգատար
 խալգտան փափազա՝ իգրար էթմէյի զալապ էտէր
 իսէ օգատար տախի փափաղլարտան խալգա՝ իգ-
 րար էթմէյի դալապ էտէր : Պու խուսուս իշին
 Ա՛ղիլ Քիթապլարտան պիր դաչ խանէլէր տահա՛
 կէօսթէրիլիյօր . լաքին օնլար իշպու թա՛լիփի սա-
 տէճէ իսթիարէ իլէ էօյրէտիր տէյիլ թահմին օ-
 լունտուղու՝ փէ օնլարըն իւզէրինէ սէօյլէմէսի պիղի
 էլիլիլիլտէ օլան մատտէտէն ուզազ կէօթիւրէճէյի
 էճիլտէն՝ օնլարը պիր եանա՛ պրաղըրըլ :

Իգրար՝ շիմտիքի զէմանլէրտէ իճրա օլունմագտէ
 օլտուղու կիպի՝ էքի Քրիսթիանլարա մա՛լիւմ տէ-
 յիլիտի : Հագիգաթ օնլարըն՝ Էօմոլօցիս (էքսօ-
 մօլօյիսիս) իսմի իլէ թա՛պիր էթտիքլէրի իգրար՝
 Ա՛իւմէյէ գատիր Ալլահըն հուզուրունտա փէ ճէ-
 մա՛աթըն հուզուրունտա պիր կիւնահ իգրարը փէ
 պիր Քիլիսէ թէրպիյէ ու թէտիպինտէն իպարէթ
 պիր շէյ օլուպ՝ թէնհա պիր փափազա իգրար փէ
 օնտան կիւնահ ա՛ֆվլըղը էտինմէք տէյիլիտի : Բար-
 սեղ Անսարացի (ա) փէ Ոսկերիւան (բ) միսիլլիւ

(ա) Բարս . Անս . 4է Ոսղ . իւզ . 8 : (բ) Ոսկեր . վա՛ղ 31 .
 Էքր . իւզէրինէ :

Հայրապետէր՝ աշխբեարէ էջրէտիրլէր քի , իգրար եա՛լննըդ Ալլահա՛ օլուննը տրո , վէ պիւթինն Վիլիսէյէ օլունն եախօտ թէք թէք Վիլիսէ խրղմէթճիլէրինն օլունն՝ հիչ պիր վէճճիլէ ինսանա օլուննմալը տէյիլ տիր : Իշպու իգրար՝ Վիլիսէ թէտիպէ վէ թէրպիյէսի զըմնընտա օլուննտուղու վագըթ՝ ճի՛ւճէ Վիլիսէնն հոգորոնն օլուննա՛ սատէճէ թէնհա պիր Ապիսկուպոսա եա պիր փափազա օլուննա՛ զըտը . վէ պու՛ ա՛մմէնն հուզուրունտա պիր կիւնահ իգրարը իտի : Աքին պու՛ էյէրչի շիմտիքի իճրա օլուննագտէ օլան փափազա թէնհա կիւնահ իգրարընտան փէք Փարգլը պիր շէյ իտի իսէ տէ , ազար ազար վէ տույուլմաղ տէրէճէ եա վաշ եա վաշ ծնուն մէյտանա կէլմէսինն վէսիլէ օլուն :

Իւք իւչ տէհրլէրին Վրիսթիանլարը՛ իգրար վէ միւքեաֆաթ տէտիքլէրի շէյ պու իտի : Պիր քիմնէ պիր աչըգ կիւնահա տիւշտիլիւ զէման , եախօտ Վիլիսէնն իլհագլըղընտան իխրաճ օլուննտուղու վագըթ՝ օլ քիմնէ թէքրար Վիլիսէնն իլհագլըղընա կիրմէյէ իսթէտիյի թագտիրտէ , ալլազ կէծնիլլիւք պէյան էտէր պա՛ղը ա՛մէլլէրին իճրասընը գապուլ էթմէյէ մէճպուր օլուրուտու , վէ պու ա՛մէլլէր օլ քիմնէնն քէնտիսի ինքեար էթմէյէ հազըր վէ իշէտիյի ֆէնալըղա փիւշման վէ ճան ու տիլտէն թէվպէ էթտիյինն պիր նիշանն օլուպ՝ պունլարըն ճիւմէսի իլէ ծնտան կէլէճէք զէմանտէ արթըգ էջլէ էթմէյիպ՝ ամէլ ու հարաքէթինի տօղըուլտուպ իսլահ էտէճէյինն ծնտան աղըղ իգրարը գալլապ օլուննուրուտու : Պաւ պապտէ ծնտան մաղլուպ օլուննան՝ իթիյէ թագսիմ օլուննուրուտու . ա , աշխբեարէ կիւնահալարընը իգրար էթմէք . ք , ալլազ կէծնիլլիւք վէ նէֆսինն ինքեար էթտիյինն կէօսթէրէն պա՛ղը ա՛մէլլէր : Իմտի իգրար վէ միւքեաֆաթ ա՛մէլլէրի թապիր

լէրի պունտա՛ն զուհր էյլէտի . լաքին պու՛ ֆիլ
վագի Քիլիսէ թէրպիյէ ու թէտիպինտէն զայրի պիր
շէյ տէյիլտի : Ա է պու միսիլլիւ քիմնէլէրին հէր
պիրինտէն մադլուպ օլունուրուտու . քի քէնտի կիւ
նահլարընը՝ կէօղ եաշլէրի վէ ահուզարլար վէ ֆի
ղանլար իլէ իզրար էթմէլէրի իլէ թէվպէ ետիպ դա
սավէթտէ օլուուզլարընը աշիքեար էյլէսիլլէր : Իշ
պու դասավէթ ու էլէմ՝ իզհարինի պիր դաչ տէֆա՛
թէքրարլամաղա՛ վէ Քրիսթիանլարըն քէնտիլէրի
հագգընտա տուա՛լէր ետիպ շէֆա՛աթ էթմէյէ եալ
վարմաղա օնլարա իզթիղաի հալտէն իտի :

Քէնտիլէրտէն պչազ կէօնիւլլիւյէ տայիր օլան
ա՛մէլլէր՝ պագի ճէմա՛աթ այապտա տուրուր իքէն
օնլար տիզ իւզէրինտէ իպատէթ էթմէք՝ շագլըզ
վէ ֆէրրահլըզ իզհար էթմէքտէն սագընմազ՝ չուլ
կիյմէք (վէ պաշլէրինի քիւլ իլէ էօրթմէք՝ համամա
կիթմէքտէն՝ զիյաֆէթլէրէ վէ սէյիլլէրէ կիթմէք
տէն վէ հէր կէօնա զէվքտէն սագընմազ վէ պու
նուն կիպի ա՛մէլլէր օլուպ՝ էրքէքլէրտէն սաշլարընը
քէսմէք վէ թրաշ օլմազ՝ վէ դարըլարտան սաշլարը
էօրիւլմէմիշ վէ պու հալէ մախսուս պիր նիզասպ
իլէ կէզմէք (ա) վէ պունուն կիպի նէֆսի ինքեար վէ
ալչազ կէօնիւլլիւք իզհար ետիճի հարաքէթլէր իտի :

Լաքին պունուն ճիւմլէսի՛ Ելլահպան օնլարըն վա
սըրպոսի իլէ իւլա՛ս գապանմազ՝ եախօտ պո՛ս՝
ճիլլէր կիանահա շէֆարէ՛լ օլմազ իլէն թա՛յին օ
լունմաղար իտի : Պունլարտան մերամ՝ տէյիլ Եւ
լահ իլէ սուլճ օլմազ՝ իլլա Քիլիսէ իլէ պարընմազ
իտի : Իսքի Հայրապետլէր աշրզ աշըղա սէօյլէրլէր

(ա) Եւսեք . Քիլիս . թար . Քիթ . է . ս . 28 . վէ Հէրոն .
Իէք . 30 . վէ Տերուուղ . թէվպէ իւզէրինէ . գ . 9 . վէ Ախր .
Արեւահա տէնէնլէր իւզ :

քի , Վիլիսէ՛ եայլննրդ քենտինէ՛ գարշը՝ օլունան գապահաթլա՛ր իչիւն ա՛ֆվլըզ թագտիմ՝ էտեր . վէ՛ հեր պիր կիւնահըն ա՛ֆվլըղնը՝ օ Լլահա՛ հեվալէ էտեր : Իշպուլ ըէյին թէքմիլէն պէյանի պապրնտա՛ Արպրիանոսուն էլլի պէշինճի մէքթիւպիւննէ պա՛գ , քի օնուն պու զիւրմիննէ օլ ա՛սիրին սխեր միւէլէֆլէրի տախի իթթիֆապ էթմիշէր տիր :

«Պիր սայիր խուսուսու տախի խաղըրտա սագլան մաղա իգթիղալը տըր քի , միւքեաֆաթ տէտիքլէրի ա՛մէլէրին ճիւմլէսի՛ թէվպէ էտէնին հիւսնիւ ըիզա սրնա պաղը իտի : Վիլիսէ՛ օնլարը իճրա էթմէյէ հիչ քիմնէյի զօրլամազ իտի : Պունլար պիր ինալէթ ու իհսան միսլլիւ սրփարըշ օլունուր՝ վէ պիր ճէգա՛ կիպի թա՛յին օլունմազար իտի : Հիչ պիր քիմէ՛ պու միւքեաֆաթ ա՛մէլէրինին իճրասընա՛ Եպիսկոպոստան եախօտ իսթիարտան եանի Վիլիսէ խատէմէսինաէն իղին օլմատըգճա՛ նամղէտ պիլէ գապուլ օլունմազըտը : Իշպուլ մատտէ իւզէրիննէ՛ ճիւմլէ Վիլիսէ թէվալիխի եազան միւէլէրիլէր իթթիֆա՛գ էթմիշէր տիր :

Թարիխի 249տա թախթա չըզան Վեկիոս իմփերաթօրուն կիւնլէրինտէ վուգո՛ւ պուլան գարտ ու գօվալայրշտա իմանտան տիւշէն վէ պունունիչիւն Վիլիսէ իլէ պարըշմագ իչիւն՝ իշպու միւքեաֆաթ ա՛մէլէրիննէ ըուխսաթ գալապ էտէն քիմնէլէրին սայըսը օլ գատար չօգ օլմուշուսու քի , Եպիսկոպոս՝ մախսուսէն Վիլիսէ խատէմէլէրի թա՛յին էյլէմիշ իտի , քի աշիքաբէ թէվպէ ա՛մէլէրիննէ հազըրլանմագ իչիւն օնլարըն իգրաընը տինլէսինլէր : Իշպու մանսուպ տէօրալունճիւ տէհրին սօնունտա կիւնտօղուսու մէմլէքէթլէրինտէ պաղալ օլունմուշուսու . լաքին պաղը Վիլիսէլէրինաէ՛ վէ

ալէլիուսուս Բոմատա պագի գաւմը իտի (ա) :
 Լաքին մախուսէն խազրտա պու սագլանմալը տըր
 քի : իշլու Վ իլիսէ խաւտէմէլէրինէ օլունան պու
 իզրար՝ Ալլաստան ա'փվլըզ ալմազ իչիւն տէյիլ
 իլլա սաւտէճէ Վ իլիսէնին իմթիազաթ ու հուզուզինի
 թէքրարէն էլէ կէթիլմէք իչիւն օլուր իտի : Հա-
 գիգաթ՝ իզրար իպթիտա կիզ լիճէ՝ օլունուր իտի իսէ
 տէ : սոնկրա թէվպէ ա'մէլլէրնին իճրասը իչիւն աշե-
 քեւար օլունմազ մէրամը իլէ օլուր իտի : վէ օլ
 ա'սիրտէ՝ եա'նի տէօրտիւնճիւ տէհրին սոնունտա՝
 հիչ պիր Վ իլիսէ խաւտէմէսի Ալլասըն իսլինտէ կիւ-
 նաս ա'փվլըզ վէրմէք գուվլէթինէ մալք օլմազ
 իտտիա'սընտա տէյիլիտի (բ) : Լաքին իշլու՝ սոնկ-
 րատան թէվպէ փափասլարը թա'պիր օլունան խա-
 տէմէլէրին թա'յին օլունմասը՝ օնտան սոնկրաքի զե-
 սանլարըն իզրար էթտիլիճիլէրին (խոստովանասայր-
 լարըն) իճատընա եօլու հազըրլստորընա շիւպհէ
 եօզտուր :

Իլք տէհրին Վ իլիսէնին շէտիտ թէրպիյէ ու
 թէտիպ ուսուլու՝ հավաշ հավաշ սէօյիւնտիւ .
 շէօյլէ քի՝ Վ իլիսէնին հուզուրունտա զա'իէյէ վէ
 կիւլէ կիւնասլարը իզրար էթմէնին էաքի ա'տէթի՝
 պէշինճի տէհրին օրթասընտա մա'հվ օլմուշ իտի :
 Պիլթիւն Վ իլիսէնին հուզուրունտա աշիքեարէ պիր
 իզրարըն եէրինէ սա'լթ պիր փափասըն էօնիւնտէ
 թէնհա կիզիլ իզրարլա'ր օլունուրուտու (գ) : Պա-
 զը խոսուսլարտա պու միսիլլիւ պիր իզրար աշե-
 քեարէ օգունուրուտու : Լաքին 440 իլէ 461 սե-
 նէլէրինին պէյնտէ Փափալըզ սիւրէն Պէօյիւք տէ-
 նիլէն Անն Փափ՝ պունճիլէյին պիր իզրարըն ա-

(ա) Սոկրատէս Վիւ . (ձեւ) . Վիթ . է . Պաշ 19 . վէ Սոզրմե-
 նոս , Վիւ . (ձեւ) . է . 16 . (բ) Պա'դ Շ . դէօզ . քիլիսէ թէվլարիլի .
 ք . 318 — 321 : (գ) Սոսայմ Վիւ . (ձեւ) . ճիլտ . ո . սաս , 417 :

չիքեարե օլունմասընը եասա՛վ էյլէտի (ա)՝ վէ պուն-
տան՝ թէնհա վէ կիզլի իգրարըն ուսիլնինն իտխալի՝
այէսսէվի ծնա՛ վէքիլէյօր : Իչպու ուսուլէ կէօրէ՝
թահմին օլունուրուտու քի՛ հէր պիր փափասըն
կիւնահլա՛ր իգրարըրը տինկլէմէյէ՝ թէվպէ էտէն
քիմսէ իլէ Ալահըն պէյնինտէ միանծրլըզ էթմէյէ՝
վէ Ալահըն իսմինտէ ա՛ֆվլըզ թագրիր էյլէմէյէ
գուվվէթ ու հիւքիւմաթը վարրտը : Լաքին պու ու-
սուլ պիլէ՝ ծնիւչիւնճիւ տէհրտէ իտխալ օլունան
կիզլի իգրարըն վէ փափասըն կիւնահլա՛ն ա՛ֆվ էթ-
մէսի ուսուլինտէն փէք Փարզլը իտի : Ջիրա օ
զէմանտէ՝ կիւնահլարըն իգրարը՝ հէր քէսին զասի-
քինէ՝ պրազլըրլըպը՝ վէ թէվպէ ա՛մէյլէրի՝ պոն-
պոն պահա՛ զէյապէ քիլնինն իրապէլիննէ Լէրք օ
զոնհոզոպոն : Վէ իքրասընա հի՛վ քիմէյէ ճէպը
չոտնմազլարը : Հիմ պասի փափասպա կիւնահլա՛ն ա՛ֆվ
էլիմէյէ գոնվէլն ու հի-քի-թիլ վար պէյի-զանն
չոտնմազլարը : Վէ պու Լէոնուն զէմանընտա՛ն
սօնկրա պիլէ պիր կիւնահլարըն՝ եա փափասաեա
խօտ Ալահա՛ կիւնահլարընը իգրար էթմէք խու-
սուսու՝ քէնտիննն ըէյինն հէվպէ օլունմուշուտու
(բ) :

Կիւնահլար իգրարը՝ օնիքինճի պէհրէ գապար
ա՛ֆվլըզ գազանմանըն հէր վէճ՛ իլէ իգթիզլը պիր
շարդը սայըմազլտը՝ իլա սա՛տէճէ իսլահըն պիր
վէսիլէսի սայըլըր իտի . նիճէ քի օլ ա՛սիրինն իքի
ա՛ղիմ խօճալարը օլան Կրաթիանոս վէ ֆէթրօս Լօմ-
պէրտոս նամ՝ ա՛լիլէրինն թէլիֆաթլէրինտէն պէ-

(ա) Սէգրիւր վրափըն թէլիֆաթլէրինն պա՛ղ . Սէք . 130 . եա-
խօտ պիւր պասասարա կէօրէ Սէք . 80 : (բ) Շրեօզ քիլիս . թէվ .
դ . 315—321 . վէ Կօրման Վիլ . էսքի թէվար . ս . 346—347 .
վէ Սիկէլ Վիլ . էսքի թէվ . Պրու . ս . ս . 124—125 :

յան օլունուր (ա) : Հեմ տախի օլ պէմանէ գատար փափառարասա՝ պիր կեանահար ասփիլ գոմէլէն ու հիւտիմէնի վար ինանընադարը . զերա իգրարտան սօնկրա՝ «Պէն սէնի ափիլ էտէրիմ» , և՛ , ըէամէն թագրիր օլունան ափիլը սէօզլէրին եէրինէ , օնլար՝ «Ղիւմլէյէ դատիր Ալլահ սանա մէրհամէթ էյլէսին վէ սէնին կիւնահարընը ափիլ էյլէսին» տէյերէք սա՛տէճէ տուա՛ էտէրլէրիտի (բ) : Ղէմնա՛թտան պայաղը պիր ատէմ էօնիւնտէ պիլէ իգրար էթմէյէ բուխսաթ վարըտը (գ) . վէ Պէօյիւք Ալպերթոս պու միսիլիւ պիր իգրարէ սըրո եանի խորհուրդ գուվլէթինէ մալէք թագրիր էյլէտի (դ) : Լէյերչի կիւնահարը իգրար էթմէք պիր պօրճ սայըլըր իտի իսէ տէ , պու ճիւմլէ իլէ հէր քէս իսթէտիյինէ կէօրէ եա մախֆիճէ եալընը Ալլահա՛ եախօտ սէօզ իլէ պիր ատէմ հուզուրունտա իգրար էյլէսին տէյիւ ըէյինէ պրաղըլմըլտը (ե) :

(Ն) Իքիմնճի տէհրէտէք պագըր Քիլիսէսինտէ իշպու խուսուս պէօյլէ իտի : Աքբին օնիքիմնճի վէ օնիւչիւնճիւ տէհրէրուէ՝ պունտան ֆարգըլ զիւիւմլէր զալիպ օլմաղա պաշլատըլար . վէ պունլար իպթիտա եալընըլ ըէյ ու զիւիւմլէր իտի , լարին սօնկրատան՝ իշպու պապըն պաշլանկըճընտա զիքր օլունտուղու միսիլիւ՝ Իւչիւնճիւ Իննովիէնտիոս նամ ֆափտան պիր ֆէրման իլէ մուգարրէր օլունտուլար , շէօյլէ քի՛ հէր քէս՝ հիչ տէյիլ իսէ երլտա պիր քէրրէ օլունն՝ փափասա իգրար էթմէլի իտի : Իշ-

(ա) Արաթիանոս թէվպէ իւզէր գըսմ բ . սէպէպ 33 . վէ Պէտ . Եօմպ . Քիթթապ Գ . ըիս 17 : (բ) Պիտ Եօմպ Քիթթապ Գ . ըիս . 18 : (գ) Պիտ . Եօմպ . Քիթթ . Գ . գըս . 17 . մատ . 3 : (դ) Ալպերթոս Մակնոս Քիթթ . Գ . գըս . 17 , ֆասլ 58 վէ 59 : (ե) Յով . Տալլիս , մախֆի իգրար իւզէրինէ . վէ ախէր լօպ միւէլիւնէր :

պու վագրթտան պերու էօլտիւրիւճիւ կիւնաճար
 ա'ֆվլըղնը գազանմանն էալընըղ էօլու՝ լգրար
 էթմէք խիւնասը (ա)՝ վէ փափասն Մլլաճնն պիր
 վէքիլն կիպի իշպու ա'ֆվլըղ վէրմէյէ գատիր օլ-
 մաննն վէ ծնու վէրմէյէ էալընըղ փափասն գատիր
 օլտո-ղո- զիւիւմիւ իշթիճար պուլտու (բ) : Պուն-
 տան պէօյլէ ծնիւլիւնճիւ տէճրտէ ծնլարնն պէյ-
 նինտէ իգրարտա կիւնաճ ա'ֆվլըղ պապլնտա տուա՝
 էթմէնն՝ եանի «Մլլաճ սանա մէրճամէթ էյլէսին
 վէ կիւնաճարնն ա'ֆվ էյլէսին» , ԱՐ ըուսուճու
 արթըգ գուլանըմազ օլտու . վէ փափաս՝ «Պէնսա-
 նա ա'ֆվլըգ վէրիիմ» , ԱՐ տէրիտի : Լաքին օլ ա՝
 սիրտէ պիլէ՝ Մլլաճա՝ մախտուս օլան պիր գուվվէ-
 թի ինսանա՝ վէրիր պիր թալիմ տէյիւ՝ պունա գար-
 շն տուրուրլարըտը (գ) : Եօգարըտա զիքր օլու-
 նան թալիմաթլէր իշթիճար պուլմաղա պաշայըն-
 ճա , պաշաղը ճէմա'աթտան պիր քիմսէյէ իգրար
 էթմէննն առէթի էլպէթթէ գալտրըրլար :

Պու մինվալ իւզրէ կէօրիւրիւզ քի , իգրար էթ-
 մէննն շիմոիքի գէմանլէրտէ պուլուճտուղու ուսուլ
 էպի Քիլիսէլէրէ քիւլլիւյէն նամալիւմ իտի , վէ
 ղայէթ աճէսթէ աճէսթէ մէյտանա չըգտը , վէ
 Լճէնտիմիլտէն Բա պին իւլ էի-ղ սէնէ սօնկրայա՝
 գապար սապիթ օլմամը շ իտի :

Լաքին Լըրմէնի Քիլիսէսի իգրարը պու կիւնլէր-
 տէ օլտուղու ուսուլ իւզրէ պու զիքր օլունան վա-
 գրթլարտա՝ պիլէ էյլէմէզ իտի : Օլիրա ծնտէօր-
 տիւնճիւ տէճրտէ էաշայան եօգարըտա զէքր օլուն-

(ա) Թոմմա Մստուածարանութիւն զըսմ 4 . մատ . 84—80 :

(բ) Թոմմա եինէ օ . քիթանգ . զըսմ 4 . մատ . 8 . ֆտու 1 վէ 2 :

(գ) Թոմմա քիթապճիլլէր 22 . ա'ֆվլըգ ըէսմինի իւզրէ
 վէ ծնուճ Մստուածարանութիւն զըսմ . 4 . մատ . 83 . ֆտու 3 :

մուչ Եդեմիսի Բենեդիկտոս նամ փափ՝ Լըմենիս-
 թանըն փատիշահընա վէ Կաթողիկոսունա Լըմենիս-
 թանըն պազը եանկըչ լըգլարը խուսուսունտա շէք-
 վա՛ էտեր, վէ օնլարըն պիր սինադոս վասիգասի իլէ
 տողրուլմասընը դալապ էտեր, վէ օլ եանկըչըգ-
 լարը 117յէ սայրպ՝ 82նձիսի իչիւն տէյօր քի, «Պիր
 առէմ՝ Բապպըն Եխշամ Գա՛ամընա իլճադ
 օլմաղա իսթէտիյի վագըթ՝ պիր փափաս պիր ա-
 լէսսէվի իգրա՛ր օգույուպ՝ խալգ օնու փափասըն
 արտըսըրա սէօյլէր • լաքին մախֆիտէ պիր Լըմենի-
 նին փափասա իգրար էթտիյի փէք նատիր՝ եա Տիչ
 էթմէտիյի պիր շէյ տիր : Օնլար տէրլէր վէ ի-
 նանըրլար քի՛ պու ալէսսէվի իգրար՝ կիւնահլար
 ա՛ֆվլըղընա քիֆայէթ էտեր՝ (ա) : Պուրատա սէօյ-
 լէնէն սէօզլէրտէն անկլաշըլըր քի, օնլար էյէրչի
 պիր կէօնա իգրարը էտէրլէր իտի իսէ տէ, օլ միլ-
 լէթտէն շիմտի մադլուպ օրընան մախֆի իգրարտան
 ֆարգլը պիր իգրա՛ր իտի : Իմտի շիմտիքի, ա՛տէթ՝
 սատէճէ օնտէօրտիւնձիւ տէ՛հրին եարըսընտան՝ վէ
 պէլքի օնտա՛ն տախի չօգ սօնկրա ալէսսէվի օլմուչ
 օլմալը տրը : Օնլար պունու ախտը շէրգի Վիլի-
 սէլէրտէն սօնկրա գապուլ էյլէտիլէր :

(ա) Բէնալտոս Բիլնս Թէվարիտի, 1841 սէնէ, նու.մըրօ 45 —
 43 :

ՊԵՊ ԵԷՏԻՆՃԻ :

ԹԻՊՏԻԼԻ ԶԵԹՐՆՆԵՆԻ ԳՈՅԵՓՈՒԹԻՆ
ԹԻՒՆՈՒՆ ՊԵՊ ՄԵՇՄ ԳԵՄՔԻՆ
ՆԵՆ ԻՄՓԻՅԻ ՊԵՇՄՔԻՆՆԵՆ ԻՊԵՇՄ
ՏԻՐՈՒՆՍԵՄՆԵՆ ԶՈՒՆՈՒՐՈՒՆ :

Րապպըն Ախշամ Գա'ամընըն էքմէյի վէ շէրապը՝
Քրիստոսոսն սահիհ լէննէ վէ գանընա լէպպիլ
էա լուհիլ օլմարընըն զիւհիւսիւ՝ էպի Քրիսթի-
անյարա նա մալիւմ իտի : Հիմտիքի գապուլ օ-
լունտուղու հիյէթտէ՝ իպթիտա տօգուղունճու տէ-
հրտէ զուհր էյլէտի . լաքին օնիւչիւնճիւ տէհրէ՝
եա'նի խչիւնճիւ Իննուկէնտիտուն զէմանընա՝ գա-
տար ալէսսէվի գապուլ օլունմուշ տէյիլիտի , վէ
Քիլիսէնին պիր թալիմի օլմամըշտը , քի օլ Փա-
փըն եէտի իլէ սապիթ օլունտու :

Քրիսթիանըղըն իլք տէհրլէրինտէ՝ Րապպըն Ախ-
շամ Գա'ամը զայլէթ ա'գիւմ սատէլիք իլէ իճրա օ-
լունտուրուտու : Քրիսթիանյար քէնտիլէրին ումուկի
ճէմիյէթլէրինէ իրատէթ փէշքէշէրի կէթիրիլէր-
իտի , քի օնյարտան՝ Րապպըն Ախշամ Գա'ամընա
իգթիզալը օլտուղու գատար էքմէք վէ շէրապ ա-
լընըրտը , վէ օնյարա՝ Ապիսկոպոսուն եէտի իլէ
տուա՝ օլունտուրուտու , վէ խալգ՝ Աթն տէրնտի
(ա) : Վէ օնտան սօնկրա պու էքմէք վէ շէրապ՝
սարկաւանդարըն էլի իլէ խալգա՝ տաղըլըրլար իտի .
վէ պու բուսում պիթտիքտէն սօնկրա՝ մուհապ-
պէթ զիյափէթի տէտիքլէրի՝ ատէթ իճրա օլունտու-
րուտու :

(ա) Յուտինոս վէպ . իքինճի ճէվապ , սահ 98 , 100 :

Լաբին հիչ պիր քելամ սեօյլէնմէզ խոի Ի քի՝
 տօղրու անկլաշըլար զն թագտիրտէ Ի օլ Քրիսթի-
 անկարն էքմէք վէ շերապըն Քրիստոսուն թէնի վէ
 գանընա թահվիլ ու թէպտիլ օլտուղունու զանն
 էթտիքլէրինի կէօսթէրսին : Հագիգաթ իշպու ային՝
 Քրիսթիանըղըն փէք էպրի զէմանլէրինտէ պիլէ պա-
 զըլարտան՝ մէսէլա Յուստինոս վկատան Արանտոսան
 վէ սայրիլէրինտէն պիր գուրպան՝ պիր հէտիյէ թէս-
 միյէ օլունուր խոի • լաբին Օնլարըն պու սէօզլէրինի
 քէնտիլէրին պու մատտէ իւզէրինէ սէօյլէտիքլէրի
 ախէր շէյլէր իլէ բուպար էթտիյիմիզտէ՝ աշէքսար
 օլունուր քի Ի պու սէօզլէր հարփը հարփընա անկ-
 լաշըլմալը տէյիլ իլա իէհիլ վէ իէլլիէն սայլմալը
 տըրլար : Օնլար իշպու ային՝ Քրիստոս Լաբէնտիմի-
 զին խաչ իւզէրինտէ էյլէտիյի կիւնահլար իշին
 ա՛ղիմ գուրպանըն պիր նոհոնէ վէ իէլլիէն մէգա-
 մընտա սայարլար խոի • վէ Քրիստոսուն Րապպ Ելս-
 շամ Դաամընտա գուրպան օլտուղունու ինանմալ-
 լար խոի : Վէ պունու աշաղատա իսպաթ էտէճէ-
 յիզ :

Պա՛ղը թապիրլէր տախի գուլանըլըր խոի Ի քի
 իլք պագըրշտա՝ էքմէքտէ վէ շերապտա պիր թէպ-
 տիլ օլմաղլըգ պէյան էտերլէր կիպի կէօրիւնիւր-
 լէր : Իշպու միսիլլիւ սէօզլէրի՝ Արանոս՝ Արուսա-
 զէմի Նիւրեղ վէ ախէրլէրի գուլանըրլար : Լաբին
 Օնլարը թէֆթիշ էյլէտիյիմիզտէ աշէքսար օլուր
 քի Ի պու թէպտիլլէք՝ էքմէյին վէ շերապըն սա-
 հրէն թէն վէ գանա տէօնտիւյիւնիւ՝ պիր դապիաթ
 թէպտիլլիյի անկլաթմաղա մէրամ էթմէյօրլար •
 իլա Օնլարը՝ եանի շերապը վէ էքմէյի պիր տիւ-
 նեափի խըզմէթտէն այրօրպ բուհանի խըզմէթէթա՝
 յին էտէր պիր թէպտիլլէք պէյան էթմէք մէրամ
 էտէյօրլար : Օնլար տահա դապիաթտէ թէպտիլ

օլունմամը շ պայաղը էքմէք վէ շէրապ սայարլար իտի:

Օնլարըն ֆիլքրի պու օլտուղու՝ իշպու շէյէր-տէն պէյան օլունուր:

1. () Նլարըն՝ պո- իեպտիլ լէյէ կէօսլէրթէ+ իլէ-ն գո-լանարդէլարը նէյէ նէլէ էօրնէ+լէրթէն: Աիւ-րնղ (ա)՝ Երանոս (բ)՝ Գրիգոր՝ Աիւսացի (գ) վէ սա-յիրլէրի պունու եաղա՝ եախօտ պիր մէզպահա՝ եա պիր Վիլիսէյէ՝ իհտա վէ թագտիս օլունտուգլարը թագտիրտէ ճնլարա օլան թէպտիլլիյէ՝ պայաղը ճէ-մա՝ աթտան պիր քիմնէյէ Վիլիսէ խրզմէթիսէ նասպ օլմագ վասիդասը իլէ օլան թէպտիլլիյէ՝ եէնիտէն տօղմամը շ պիր քիմնէյէ եէնիտէն տօղմագ վասի-դասի իլէ օլան թէպտիլլիյէ էմնալ պիր շէյ կէօս-թէրիյօրլար: Իմտի հիչ քիմնէ՝ իհտա վէ թագ-տիս օլունմու շ եաղ դասպիաթընը թէպտիլ էթ-միշ եախօտ պիր մէզպահահըն եապըմը շ իտիյի դաշ վէ քիրէճ եա աղաճ վէ էնքսերլէր էվվէլքի կիպի գա՝ մատըզլարընը՝ եախօտ պիր քիլիսէնին քերէս-թէլէրի վէ սայիր շէյէրի թագտիս օլունտուգտան սօնկրա պիր պայաղը խրզմէթտէն ա՛զիզ պիր խրզ-մէթէ այրըմը շ օլմալէրինտէն մա՝ տա՝ ճնլարա պիր թէպտիլլիք օլտուղունու ապա զանն՝ էթմէզ: Վէ-զալէք հիչ քիմնէ Վիլիսէ խրզմէթի իլիւն թագ-տիս օլմու շ քիմնէլէրի՝ վէ հէփ Վրիսթիանլարըն օլտուղու կիպի՝ Ե՛զիղ Բուհտան եէնիտէն տօղ-մու շ օլանլարը թէնճէ դասպիաթլարընը թէպտիլ էթմիշ ա՛պա զանն էթմէզ: Օնլար պու խուսուս-տա՝ այնի ճնտան էվվէլ օլտուգլարը կիպի տիրլէր: Օնլարըն թէնճէ դասպիաթլարը տէյիշմէմիշ տիր: Օնլար՝ ֆագաթ տիւննապի վէ պայաղը խրզմէթ-

(ա) Աիւրնղ՝ Տին թա՛լիսի, Արր 3 . սահ . 235 : (բ) Երանոս
շիրտիկ . գարշէ Վիթ . ր . Պաշ 34 . Քասլ 6 : (գ) Գրիգ .
Նիւս . Պաթիթիլ իւզ . ճիլտ ր . ս . 369 :

լէրտէն այրոտ օլուպ՝ ա՛ղեղ վէ բուհանի խրզմէթ-
լէրէ թախսիս օլունմուշա՛ր տրո : Ալունտան պէօյ-
լէ՛ էյէր պու եմնալ ու թէշպիհլէրին պիր մա՛նա-
սը վա՛ր իսէ , Բապպըն Եխշամ Գա՛ամընըն էքմէյի
վէ շէրապընտա պիր թէպտիլլէք թալիմի պիզէ
էօյրէտէմէզլէր . չիւն քի՛ ծնլարա՛ էօրնէք վէ էմ-
սալ կէօսթէրիլէն շէյլէր հիչ պիր թէպտիլլէյի
միւպթէլա օլտուզլարը ասլա զանն օլունմամըշ տրո
(ա) :

2 . Իսի Զայրապետէր տլէտարէ Բագրէր է-
պէրլէր քի , իհտա վէ թագտիս օլունմուշ էքմէք վէ
շէրապ՝ Քրիստոս Իֆէնտիմիզին թէնիսին վէ զանը-
նըն սա՛տէճէ էօրնէդլէրի՛ նոհոննէլէրի՛ Բէլլիհլէ-
րի՛ ծնլարո անկապան սո-րթիլլէրի՛ տիրլէր : Ալ է եա՛-
լընըզ պու տէյիլ՝ իլլա հէր կէծնա եանիլըշ անկա-
շըլմագ թէհլէքէսինտէն սագընարագ՝ աշքեարէ
Թագրիր էտէրլէր քի , Քրիսթիանլար Բապպըն
Եխշամ Գա՛ամընըն իհագլըզնտա՛ Քրիստոս Ի-
ֆէնտիմիզին ճիամանիճէ ասըլ թէնիսի էէճէվէր ,
վէ ճիամանիճէ ասըլ զանընը իչմէզլէր : Իշպու-
մատտէ զայէթ աղըր վէ մուհիմ պիր մատտէ օլ-
մաղըլա , հէմ տէ՛ էքի Զայրապետէրին պուխու-
սուստա նէ էօյրէթտիքլէրինի պիլմէսի արղուլանա-
ճագ պիր շէյ օլմաղըլա , պուրատա՛ ծնլարըն թէ-
լիֆաթլէրինտէն պագը իսթիխրաճլէր կէթիրիրիզ :

« . Կղեմէս Եղէկսանդրացի իքինճի տէհրտէ տէր
քի , « Չիւնքի Քրիստոս թագրիր էյլէտի քի սիզէ
վէրտիյիմ էքմէք պէնիմ թէնիմ տիր , վէ չիւնքի
թէն զան իլէ սուվարըլըյօր , պուլունն իչիւն շէ-
րապ՝ Բէճիլլէն զա՛ն քի՛նիլլէյօր : Օլորա Քէլամ՝
եա՛նի Քրիստոս , « Բէճիլլէն տիւրլիւ տիւրլիւ իսիմ-

լէր իլէ՛ մէսէլա էթ վէ թէն վէ դա՛ամ վէ էքմէք վէ դան վէ սիււտ Բէսօիյէ օլոսնոյօր : Իմօի Ըղիզ Քիթապ շէրապը Ըղիզ գանըն պէր սըրը Բէսօիյէ սէօյլէյօր : «Պունտան գադը՛ նազար՛ Քրիստոս շէրապը միւպարէքլէյիպ տէտի . «Մլըն իչին , պու պէնիմ՛ դանըմ տըր՛ , իւզիւմին գանը տըր : Իմօի բուհա ֆէրրասլըզ վէրէն թագտիս օլունմուշ շէրպէթ՛ Բէլպիհ ու Բէսօիյէն՛ կիւնասլար ա՛ֆվլըզը իչին չօգլարըն ուղուրունա քէնտինի տէօքէն Քէլամը պէյան էտէր" (ա) :

Բ . Իքիմճի տէհրին սօնու՛ վէ իւչիւնճիւ տէհրին էվլէլէրի մէհէլէրինտէ եաշայան Տերտուղիանոս՛ իչպու սէօզլէրի սէօյլէր . «Մլաս Ինճիլէրի նիզտէ պու մատտէյի պէօյլէ իհամ էյլէմիշ տիր , քի էքմէյէ քէնտի թէնի տէյօր , շէօյլէ քի՛ սիզ պունտան օնուն էքմէյի քէնտի թէնինյն Բէսօիյ ու Բէլպիհի օլմաղա նիճէ վէրտիյինի անկայա՛սընըզ" (բ) : () չօգ քէրրէ տէյօր քի՛ Քրիստոսուն թէնինէ թէշպիհ օլան էքմէք տիր (գ) : Վ է եալընըզ պու տէյի՛լ տիր , իլլա քէնտի հավվասըմըզն եանի էլլէրիմիզն , աղզըմըզն , կէօզլէրիմիզն , եւ տույուշարընըն շէհատէթինէ իթթիմատ էթմէյէ իգթիզալը՛ օլտուղունու պիզէ էօյրէտէրէք տէյօր քի , «Չ իրա հավվասըմըզն՛՛ եանի տույուշարըմըզն՛՛ «տօղրուլուղունա ինանմալը րզ . օլմայաքի՛ օնլարըն տօղրուլուղունա՛ Քրիստոսուն քէնտիսի հազգընտա պիլէ վէսվէսէ էտէլիմ՛ : Չիւնքի հավվասըմըզն տօղրուլուղունա վէսվէսէ էթտիյիմիզ թագտիրտէ , իհթիմա՛լ տըր քի , Քրիստոս՛

(ա) Աղև . Ղզկ . Paedagogus . Քիթ . ս . պ . 6 . վէ էրնէ օրատա , Քիթ . 4 . Պաշ 2 . վէ էրնէ օրատա Վիլ . Բ . պ . 2 :
 (բ) Տերտուղ . Մարկիանոսա գարըն . Քիթ . 4 . ֆ 12 , 13 . սաճ . 209 : (գ) Տերտուղ . Մարկիանոսա գարըն . Քիթ . 4 . Պաշ 14 :

չէյթանըն կէօքտէն տիւշտիւյիւնիւ կէօրտիւյիւ պօշ խայալ իտի Եախօտ քէնտիսի հագգընտա փէտէրին շէհատէթ էթտիյի սէսինի իշէթտիյի պօշ խայալ իտի Եախօտ Պետրոսուն գայնանասընը սաղաթտըղընտա՝ ալտանմըշ իտի Եախօտ քէնտի գանընըն պէրիսիթէթ թագտիս էյլէտիյի շէրապտա պիր ֆարգըլէզգէթ ալտը՝ տէմէյէ գուլաղուզընանալըմ՝ (ա) : Իշպու սէօզէրիլէ պու Հայրապետ աշխրաբէ տէմէք իսթէյօր քի չիւն քի պիղ պու շէյլէրի սաթտըղըմըզտա վէ կէօրտիւյիւմիւզատ օնլարըն տահա էքմէք վէ շէրապ օլտուղունու տաթար վէ կէօրիւրիւզ ինանմալըյըգ քի՝ օնլար դապիաթտէ վէ սուրէթտէ թէպտիլ օլմամըշ գալըրլար :

գ . Իւչիւնճիւ տէհրտէ եաշայան Վիպրիանտս տէյօր քի՝ Շէրապ իլէ՝ «տիգգաթ էթմէլիյիլ քի՝ Քրիստոսուն գանը կէօսթէրիլիյօր» (բ) :

դ . Որոգիւնէս սախի տէօրտիւնճիւ տէհրտէ տէյօր քի՝ «Տիւնեալի էքմէք հիչ պիր խուսուստա սիւեր պիր դա՛ամտան ֆարգըլ տէյիլ տիր» (գ) :

է . Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ եաշայան Իւսեբիոս Վեսարացի էքմէյէ վէ շէրապա Քրիստոսուն թէնիսին վէ գանընըն թէշպիհ ու թէմիլիլէրի տէյօր (դ) . վէ Յովհաննէսին Ինճիլիսին ալթընճը պաշընտա պուլունան Իշֆէնտիմիլիս սէօզէրիսնէ՝ քի օրատա Վուրթարըմըզ թէշպիհ ու թէմիլ իլէ Քրիսթիանլարըն օնուն թէնիսի եէմէք վէ գանընըլէմէք խուսուսունտա սէօյլէյօր՝ պու էքի Հայրապետ շէրհ վէրէրէք տէյօր քի՝ «Չանն էթմէն քի՝ իշպու թաշըտըղըմ թէն խուսուսունտա՝ սայքի օ

(ա) Տիրուղ . ճան իւզէրիսն օլան քիթապընտա : (բ) Վիպր . մէքթ . 63 . Պաս . Օդոսիս 1682 : (գ) Որոգ . Հով . թէֆտիր . ճիլտ 32 . ֆաու 16 . վէ Վատթ . թէֆ . 898 : (դ) Ինճիլիս իսպաթ . քիթապընտա :

նէնմէլն տիր տէրիմ : Վէ զանն էթմէյին քի , պէն սիգէ պու դապիաթի ճիսմանի գանըմը իցմէյէ սիգէ սունարըմ . լաքին պիլին քի՝ պէնիմ սիգէ սեօյլէ տիյիմ սեօզլէր բուհ վէ էօմիւր տիւրլէր , շէօյլէ քի պէնիմ սեօզլէրիմ վէ նասիհաթլարըմ թէն վէ գան տրըլար : (Նլարը քէնտինէ գապուլ էտէն քիմնէ՝ պիր սէմավի էքմէք իլէ կիպի պէսլէնմէյիլէ՝ պիր սէմավի էօմիւրէ հիստետար օլաճազ տրր) (ա) :

Գ . Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Վիւրնղ Երուսազէ մացի տէյօր քի , « Օ իրա էթմէյն իէլլիէն » իէմ սիլէ ալթընտա՝ սանա օնուն թէնի՝ վէրիլէյօր . վէ շրտարն իէլլիէն » իէմսիլէ ալթընտա՝ սանա օնուն գանը՝ վէրիլէյօր , քի պու վէճհիլէ Քրիստոսուն թէնիտէն վէ գանընտան հիստետար օլուպ օնուն իլէ պիր թէն վէ պիր գան օլասըն (բ) :

Է . Գրիգոր՝ Վիւսացի՝ տախի տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Քապարն Եխշամ Գա՛ամընա Քրիստոսուն գուրպանընն ա՛ղիմ սրորընըն թէշպիհի՝ ինսան ճինսինին խէլասընը իճրա էտէն գուրպանըն նոհոնէսի՝ վէ էօրնէյն տէր (գ) :

Ը . Տէօրտիւնճիւ տէհրին ա՛ղիմ ըջղը օլան (զ) գոստինոս տէր քի , « Քապա՝ քէնտի թէնինին պիր նումունէ վէ էօրնէյնի կէօսթէրմէյէ մէրամ էյլէտիյինտէ , « Վու պէնիմ գանը՛մ տրը՝ տէմէյէ վէսվէսէ էթմէյօր » (Դ) : Վէ եհնէ օ՛ էքմէյէ վէ շէրապա՝ « Օնուն թէնինին վէ գանընըն սուրէթի » տէյօր : Վէ պիր պաշգա՝ մահալտէ Քրիստոս իլէֆէնտիմիղի կէօսթէրիյօր քի , շայիրտլէրինէ պէօյլէ տէյօր . « Աէն սեօյլէտիյիմի բոհտի ճէ տնիլա »

(ա) Քիլիսէ Լոստաւածարանօթիւնու 4 . Պատւ 12 :
 (բ) Վիւրնղ տին թա՛խիմի Գ իւնճիւ սրոր . ս . 217 : (գ) Գրիգ . Նսալ . վաղ Գ . (Դ) Օգոստ . Լտիմանթ . գարշը , պաշ Է :

լն : Սիգ՝ իշպու կէօրտիւյինիւզ ճիսմանի թէնի
 եէյէճէք տէյիլտինիզ . վէ պէնի խաչա չըգարաճագ
 ոլան քիմնէլէրին տէօրէճէք օլտուզու ճիսմանի գանը
 իչէճէք տէյիլտինիզ : Պիլ ա՛քս՝ պէն սիզէ պիր
 սըրր էմը էյլէմիլնմ՝ քի , էյէր օնո րոհանիճէ
 անկրա՛րսանըզ , սիզէ հայաթ վէրէճէք տիր : Պու՛
 էյէրչի կէօրիւնիւր պիր վէճճիլէ իճրա օլունմայը
 քսէ տէ , կէօրիւնմէզ պիր վէճճիլէ անկաշըլմաը
 տըր" (ա) :

Բ . Պէշինճի տէհրտէ թէոգորէտոս տէր քի ,
 « Սըրրանի թէշպիհ ու թէմնիլէր" (եանի էքմէք վէ
 շէրապ) «իհտա վէ թագտիս օլունտուզլարընտան
 սօնկրա քէնտիլէրին դապիաթի մախսուսէլէրինիղայպ
 էթմէզէր . զիրա օնլար՝ օնտա՛ն սօնկրա՛ էվմէլքի
 զաթտան վէ շէթիլտէն վէ ճինստէն օլմազու պագի
 դալըրլար" (բ) :

Ժ . Ալթընճը տէհրին Ապիսկոպոսլարընտան Ափ-
 րիգանըն Փագունտոս նամ պիր Ապիսկոպոսու տէր
 քի , « Հագիգաթ՝ տէյիլ քի էքմէք սահիհան օ-
 նուն թէնի՛ հախօտ շէրապ սահի՛հան օնուն գանը
 տըր . իլա չինքի օնլարըն իչինտէ՛ օնուն թէնիլնին
 վէ գանընըն սըրրլարը՛ պուլունուր" (գ) :

Ժա . Պէշինճի տէհրտէ՛ Վէլասիոս Փա՛փ պիլէ
 տէր քի , « Աքին էթէյն՝ վէ շէրապըն զալլարը
 վէ դապիաթիլէրի մեմէլար օլմագտան գալմազար .
 վէ սահիհան սըրրլարըն իճրասը վագա՛սընտա Քը-
 րիստոսուն թէնիլնին վէ գանընըն իւլալիհի վէ եօր-
 նէյէ՛ պէյան օլունուր" (դ) :

(ա) Օգոստ . 98 Սաշ . իւզէր . շէրհ : (բ) թէոգոր . Erastus
 միւքեալ . բ : (գ) Փագունտ . Սինադ . Քազէ . Չատագալ .
 Քասլ թ : (դ) Վէլասիոս՝ Աէսթօրիոս վէ Աւտիքէս գարչ . Biblio-
 theca Patrum . vol. IV, a . 422 :

Պոլ միտիլիւ իսթիխրաճէր տահա՛ կէթիրիլէ պիլիւր . լաքին պուգատարը քիֆայէթ էտեր : Օնլար հեր վէճհիլէ իսպաթ էտերլեր քի , էպի Վիլիսէ իշպու այնի՛ թէշպիհ վէ պիր զեքր էտերի սալարըտը , վէ շմտիքի զէմանլերտէ ինանըլտըղը կիպի՛ ընտա Վրիստոսուն սահիհ՝ Դէնի վէ գանրնա տայիր պիր թէպտիլիք օլուր ինանմա՛զ իտի :

3 . Թէպտիլի զաթ՝ եսխօտ Վոյափոխութիւն թա՛լիմի էպի Վիլիսէնին թա՛լիմի օլմատըղընը պէյան էտէն պիր միւլահազա՛ տախի պոլ տուր քի , օլ զէմանլերին Վրիսթիան տիւլմանլարընըն՝ պունու ինանտըլարը իչիւն Վրիսթիանլարը զէվքէ ա՛պա պտըղլարը օլմամը շ տըր : լաքին էյի պիլիմիլշ պիր սահիհ վազա՛ տըր քի , ընլարը՝ Վրիստոսա իպատէթ էթտիքլերի իչիւն զէվքլէնիլլեր իտի , հէմ ընլարա՛ ա՛զիզ Վշպիլլիք թալիմի իչիւն տախի սիթէմ՝ էտերլերիտի : Օնլարըն սիթէմլերի իշպու թա՛լիմաթլերին օլ զէմանլերտէ մէվճուտ օլտուղլարընա իսպաթլար տըր : Իմտի էյեր իշպու թէպտիլի զաթ թա՛լիմի օլ զէմանլերտէ մէվճուտ օլսալըտը , ընլարըն ընու տախի մասգարալըղա չէվրիպ զէվքէ ալաճաղլերի՛ հէման շիւպհէսիզ պիր շէյ կիպի կէօրիւնիւր . զերա պու՛ պիր փութփերէսթ քիմսէնին ա՛զլ ու ֆիքրինէ՛ Վրիստոս Լշիէնտիմիզին Վշպիլլիք թա՛լիմի գատար ա՛զլէ զըտտ պիր շէյ կէօրիւնէճէյիտի : Իմտի ընլարըն պու պապտէ իշպու սիւքիւթիւ՛ պու թա՛լիմին էպի Վրիսթիանլարըն ինանմատըլարը շէյլերտէն օլտուղունու իսպաթ էտեր :

Վրիսթիանլարըն էն պէօյիւք տիւլմանլարընտան պիրի՛ Յուլիանոս իմփերաթօր իտի : Պոլ՝ քիւչիւքտէ Վրիսթիանլըգտա թէրպիյէ օլունուպ՝ Վրիսթիանլըղը իգրար էտեր իտի . լաքին պու ա՛զիզ տիւ-

նի երկրէքտէն գապուլ էթմէմիշ օլտուղունտան՝
 սօնիրատան մուրթատղղա սափրպ փութփերէօթ
 օլտու : Վ է պու՝ տիգզաթէ շայան պիր խուսուս
 սուր քի , պու քիմսէ՝ ա՛տէթա վա՛թթիզ օլուն
 մուշ՝ վէ Քիլիսէ մանսուպարընա պիլէ կիրմիշ օ
 լուպ՝ Իգնիմիտ Քիլիսէսինտէ ումումի Ընթերցող
 եա՛նի օգույուճու մէսնէտինի քէսպ էթմիշտի :
 Իմտի օ՝ Քիլիսէսին Տէփ թալիմաթլէրինէ վուզուֆ
 օլմուշ օլմալը իտի , վէ էյեր օ զէման պու թէպ
 տիլի զա՛թ թալիմի տախի Քիլիսէսին թալիմէ
 րինտէն պիրի՛ օլսայրտը , օ էլպէթթէ ծնա՛ տախի
 վուզուֆ օլմալը իտի : Լաքին օ՝ քէնտինին թէլի
 ֆաթլէրինին իչինտէ պունու ա՛լա զիքր էթմէյօր :
 Պու՝ ա՛լիմ վէ չօգ օգումուշ պիր քիմսէ օլուպ՝
 չօգ քիթապլար եազար • վէ պունլարըն իչինտէ՝
 Քրիսթիանլղա՝ գարշը պիր թէլիֆաթը վար իտի :
 Իշպու քիթապըն իչինտէ օ՝ Քրիստոսուն ԵլաՏ
 լղղընը՝ Եղեզ ՔուՏ վասիգասի իլէ անա՛ լասմինէ
 տիւշմէսինի՛ պիքիր Մարիամուան սօղմասընը վէ
 ԵլաՏ կիպի իպատէթ օլունմասընը՝ Քրիստոսուն
 ա՛լէմին Եարատըճըսը՝ ԵլաՏըն Օղու՝ ԵլաՏըն
 Քէլամը վէ Փէտերին էմալի վէ պերապերի օլմա
 սը վէ Իւշպիրլիյին թալիմաթլէրինի վէ ախեր չօգ
 խուսուսլար զէվք ու մասգարալղա ալըր : Օ՝
 Բալիլ՝ալըլար թա՛պիր էյլէտիյի Քրիսթիանլարը՝
 Քրիստոս քէնտիլէրի իչին պեր Ժերրէ գուրպան օլ
 տու , վէ պունուն իչին քէնտիլէրի հէ՛շ գուրպան
 սունմաղա՛ր տէյիւ պիլէ զէվքլէնիը : Վ է պու ճիւմ
 լէ իլէ՛ էյերշի օ՝ Քրիսթիանլղա խուսուսմէթինտէ
 պու գատար աճը օլուպ՝ ծնլարը զէվքլէնմէյէ սէ
 պէպ վէրէճէք հէր պիր քէօշէյի արայրպ պուլ
 մաղա՛ մախսուսէն չալըտը՛ իտի իսէ տէ , իշպու
 թալիմաթը աալա զէր է՛ Խճ-Պիշտի , եախստ հիչ

տէյիլ իսէ օնա մէնտուպ պիր շէյ պիլէ իշարէթ
էթմէմիշ տիր: Աքին օ՛ էյեր օ զէմանլէրտէ սա-
հիհան մէվճո՛ւտ օլայլըր , պու միմքի՛նմի խտի:
Պիզէ կէօրիւնիւր քի , հեր պիր պիղարազ ատէմին
ագլը գանմալը տըր քի , պուրատա՛ Յուլիանոսուն
հազտըղը զէման օլան տէօրտիւնճիւ տէհրտէ իշպու
թա՛լիմաթ պիւ թիւն պիւթիւնէ նա՛մա՛լիւմ՝ օլտու-
ղունա թէքմիլէն իսքնաթ էտեր իսպա՛թ վար (ա) :

Աքմէքտէ վէ շերապտա դապիաթի թէպտիլլէք
իպթիտա պէշինճի տէհրտէ Հերետիկոս Եւտիքէս-
տէն սատըր օլտու , վէ օնտան ահէսթէ ահէսթէ
Վիլիսէ իչինէ կիրմէտէ օլտու (բ) . Աքին էքմէյին
վէ շերապըն Վրթապոստոսն սահիհ իւնիսէ վէ գա-
նընա թէպտիլ օլմասը՝ թա՛լիմաթը շիմտիքի ինա-
նըտըղը՝ կիպի՛ սօգուզունճո՛ւ տէհրտէ իպթիտա
զուհուր էտիպ պիր շուրուգա՛ պաղլանտը :

Եւտիքէս իշպու դապիաթի թէպտիլլէք թա՛լի-
մաթընը իլք մէյտանա չըգարտըղը զէման տեր ա՛-
գապ Թէոդորէտոս օնա գարչը տուրուպ՝ պիր քի-
թա՛պ հազար , քի օ քիթապտա Ուղղափառ Վր-
լիսէսինին իթթիգատընը՝ Ուղղափառ իսմինտէ պիր
քիմսէնին աղըրնա գօտուղու սէօզէր իլէ պէյան
էտեր : Պու Ուղղափառ նամ խայալի զաթ Վր-
լիսէնին մուգարրէր վէքիլի մէգամընտա տեր քի ,
«Օհրա սրբանի իւղլիւրէր» (Էանի էթմէթ վէ շէ-
րապ) , «Լաֆալիս օլոնդոն-գոսն սօնկրա՛ թիւսիլէ-
րին դասպիս՛լընդոսն զէֆմալլար . զէնտի օլար՝
էինէ էոտի գալլարընդա վէ հիլիլլէրինպէ վէ շէթլ-
լէրինպէ՛ գալլար , վէ օլար՝ այնի լաֆալիս օլոն-
մալլոսն էվէլ օլոն-գալլար՝ կիպի կէօրիւնէ վէ պօ-

(ա) Քապեր . Difficulties of Romanism. ս . 100—102 :

(բ) Թէոդ . Սիւքէալիմէ 2 . Քըլո , 4 . ս . 84 :

գոհանա պիլերէր" (ա) : Իմտի թօնողորէտոսա կէօրէ՛ սնուն զէմանննտա՝ Քիլիսէնին պու պապտէ իթթիգատը պու իտի :

Բօմա Փափը Գէլս'սիոս տախի՛ իչպու թա՛լիմաթէ գարչը կէլմէքտէ թօնողորէտոս իլէ իթթիֆա՛գ էտէր՝ վէ եօգարրուա կէօրտիւշիւմիգ կիպի թագրիը էտէր քի : «Վքմէյին վէ շէրապրն գաթը եախօտ դապիա՛թը մէվճուտ օլմագտան գալմագ" : Վաքին Եւտիքէպիլէրէ էյէրչի Փափըն՝ նուֆուզու իլէ պու վէճճիլէ գարչը՝ տուրուլըը իտի իսէ տէ , ծնլար քէնտիլէրին նէվ իճատ թա՛լմաթէրինի սրգը՝ սագլատըլար , շէօյլէքի պունտան սօնկրաքի եա՛նի ալթընճը տէՏրտէ՛ Ընտիորը Եփրիմ՝ Օնա գարչը եազմագա քէնտինի մէճպուը սայտը : Օտէր քի , «Մ՛գը պաշնտա օլան Տիչ պիլը ատէմ՝ դութուլըը օլտուն դութուլմագ օլտուն՝ կէօրիւնիըը օլտուն կէօրիւնմէգ օլտուն շէյլէրին դապիաթը պիլը տիր տէմէգ : Պոննիլէյին իման կէլիլըմիլ շէմէլէրտէն ալընան Քրիստոսոն իէնի՛ շէնտինին հրս օլտնան (Եանի կէօրիւնէն , իլէպիլէն , դոնտուն , ԱՁ) դոտիտիլընտան զըգմագ , էյէրչի թագաթիս դուվլէթի վասիդասի իլէ պիլըր րուՏանի քէրէմ իլէ պիլլէշիը իսէ տէ (բ) :

Պունտան աշիքեա՛ր օլունույօր քի , պու թա՛լմաթ պիլը Տերնտիկոսուն իճատկէրտէսի՛ տիր , վէ պէշինճի Տէմ ալթընճը տէՏրլէրտէ՛ Տերնտիկոսըլըգ միսալի զէմմ՝ ու րէտտ օլունտու :

Իսթանպոլտա՛ 754 թարիսինտէ ճէմ՝ օլան ետիննճը՝ ձմուկ մի սինագոս թագրիը էյլէտի քի , «Քըրիստոսուն եա՛լընըգ սաՏիՏ թասվիր ու սուրէթի՛

(ա) Թէող . Միւք . 2 . Ճիլտ . 2 . ս . 85 : (բ) Եփրիմ Ընտիոր . Եւտիքէպէ գարչը :

խոի քի Թագտիստէն սօնկրա էքմէք վէ շէրապտէ՝
 եալընըզ օնլարըն շէքլի վէ կէօրիւնիւշիւ գալըր Կ
 օրատա Վրիստոսուն սահի՛՛՛ թէնի՛ Լախօտ էթի վէ
 գանը՝ հազըր իտի Կ վէ ֆիլ վազի՛ օրատա օլան՝
 հէման պիտիբարէն Կօզան խապըն Եպէրինիտ Խաֆէնճէ
 Վէտէն վէ Դեզարբան գալգան Բէնին Դէնպիտի՛ Խոի :
 Լաքին օլ գէմանըն հէփ իլլի իլահի խօծալարը պու
 թա՛լիսի հէնի պիր շէյ սայրպ օնա զըտտ տուր
 տուլար . վէ պու սահի՛՛՛ վուգուա՛թ օնուն պու
 գէմանա գատար պիր Վիլիսէ թա՛լիմաթը տէյիւ գա
 պուլ օլունմամը շիտիյինէ պիր իսպա՛թ տըր : Օլրա
 էյէր պու՝ գապուլ օլունմուշ օլան ա՛լէսսէվի պիր
 իթթիգատ թա՛լիմի օլսայրտըյնէ օնա օգատար գարշն
 տուրուլուրուտու՝ նէ տէ հէնի պիր շէյ կէօրիւնիւր
 իտի : Վարդօս Տա՛ղ նամ Իմիէրաթօր Րաթրան
 վէ Յովհաննէս Սգօթօս իսմինտէ իլմ ու լիյա
 գէթտէ մէշուր իքի քիմնէյի՛ Րատպերթոսուն իֆ
 սատ եա՛նի պօզմուշ իտիյի գանն օլունան թա՛լի
 մաթէ թէֆսիր վէրմէյէ թա՛յին էյլէտի . վէ օն
 ար պիրէր քիթապ եազտըլար : Յովհաննէս Սգօ
 թօսուն վէրտիյի րէյ պու իտի քի Կ էքմէք իլէ
 շէրապ՝ Վրիստոսուն հազըր օլմայան թէնիսին վէ
 գանընըն նիլանլարը վէ Բէլլիհլէրի՛ պիր (ա) :
 Քաթրա՛մն տախի պու հէնի թա՛լիմաթը պիւթիւն
 պիւթիւնէ րէտտ էյլէտի (բ) Կ վէ թագրիր էտէր
 իտի քի Կ էքմէք վէ շէրապ Վրիստոսուն թէնիսին
 վէ գանընըն թէշպի՛՛՛լէրի՛ տիր Կ վէ Րապպըն Լիս
 շամ Վա՛մմնա իլհագ օլանլար՝ րոհանիճէ Վրիս
 տոսուն Բէնի վէ գանը իլէ իման իլէ պէսլէնիթ
 էր : Օլ տէ՛՛՛՛րտէ՛՛ մէհարէթտէ վէ ա՛ղիմ ա՛լիմ

(ա) Սոսլայմ, 2 ճիւղ, ս. 105 : (բ) Քաթրա՛մն . Վրիստոսուն թէնի
 վէ Կանը իւզէրինէ :

լիքստէ՛ վէ եազարդը քիթապլերին չօղունտա էմնալի
 հօգ սայրւան վէ Արքեպիսկոպոս մանսուպունա է-
 րէն Բապանօս Սաւրոս նամ ա՛լիմ տախի պունու
 գուվվէթի սեօյլէ յիշէր իլէ ըետտ էտէր (ա) , վէ
 օ տախի՝ սատէճէ պիր թէշալի՛ճ ու թէմնիլ զիւ-
 իւմիւնիւ թէսասճիւպ էտէր : Օ՛ տէր քի , «Պու
 եանկըշըզա պիւթիւն գուվվէթիմիլ իլէ դարշը
 տուրտուգ» (բ) : Գալաֆրիտոս Սթրապօ (գ)՝
 Վրիսթիան Տրութմար (դ)՝ վէ Փլօրոս Մակիւ-
 թէր (ե) տախի՝ քի պունլարրն ճիւմլէսի պու տէճ-
 րին միւէլիֆիլերի իտի , պու եէնի թա՛լիմաթէ դարշը
 եազարլար : Տրութմար պունա դարշը օլ տէրէճէ
 շիտտէթ իլէ եազար քի , պու թալիմա՛թըն տօսթ-
 լարընտան պա՛ղսը՝ պու միւէլիֆին թէլիֆաթլերի-
 նի պօզանլա՛ր օլմուշ տէյիւ կէօսթէրմէյէ ճէճտ
 էթտիլէր . լաքին ծնլարրն ճէճտլերի պօշա՛ չըգտը :
 Պուրատա իշար օլունան քէյֆիյէթլէրտէն աշիքնար
 օլույօր քի , պու թալիմա՛թ պու տէճրտէ էյէրջի
 մէյտանա չըգմըշ վէ թէսասճիւպ օլունմագտէ իտի
 իսէ տէ , ծնու սէվէնլէրտէն՝ ծնա դարշը տուրան-
 լարը տաճա՛ չօգ իտի : Աքսէրիյէթ՝ ծնա ճէր վէճճ-
 իլէ զըտտ իտի :

Աքին էյէրջի իպթիտալարաա ծնա չօգ դարշը
 տուրուլտու իտի իսէ տէ , ազար ազար եայրտը .
 շէօյլէ քի՝ ծնունճու տէճրտէ՝ Բապարն Ախլամ
 Գա՛ամընտա Վրիստոսուն սասիճ թէնի վէ գանը
 ճազըր պուլունտուղու իթթիգատ էտէն քիմսիլէ-
 րին միգտարը՝ պու պապտէ ճիլ պիր ըէյ ու իթ-
 թիգատլերի օլմայան՝ եախօտ թէնին վէ գանըն զա-

(ա) Բաթր . Մ . Սէթթ . Հերիպալտ . պ . 23 : (բ) Բաթր . Մ .
 Սէթթ . Հերիպ . պ . 33 : (գ) Գալաֆ . Սթրա . de rebus ecclesia .
 պ . 16 : (դ) Վրիս . Տրութ . Սատթ . Կէճֆ . էպ . 26 : (ե) Փլօր .
 Մակ . de expositione missae . պ . 4 :

Թէն հազոր տէյիլ՝ իլլա ճանրն պիր ա՛ղիզ հարա-
քէթի իլէ գանպուլ օլունուր ինանանլար տասի պու-
լունուրուտու . լաքին պու զայէթ ա՛ղիմ պիր ճա-
հլլլէք տէվթի իտի : Իշպու խուսուս իւզէրինէ պօ-
միսիլիւ իթթիգատ իսթիլաֆընրն պու ա՛սիրատ
մէվճուս օլտուղու՝ հէփ ա՛ղիմ միւէլիֆլէրտէն իգ-
րա՛ր օլունուր : Բաթերիոս (ա) վէ Աբպերթ կիպի
միւէլիֆլէր՝ պու թալիմաթը հիմայէթ էտերէք
եազտըլար : Օպիր թարաֆտան լանտէսին պաշ-
րահպի հէրիկեր՝ Քրիստոսուն թէնի վէ գանը իւ-
զէրինէ Հայրապետէրտէն պու թալիմաթէ գարշը
չօգ իսթիլարաճլէր կէթիրտի (բ) : Լաքին հէր նէ
իսէ՝ իշպու տէհրտէ պու մատտէ իւզէրինէ պիր
միսսուս միւճատէլէ օլմամըշտը :

(Սպիրինճի տէհրին օրթասընա՛ գատար՝ իշպու
իթթիգատ իսթիլաֆը՝ թէհամիւլ օլունուպ՝ օ-
նուն իլլեն հիչ քիմսէյէ թէքտիր օլունմազըտը :
Լաքին 1045 սէնէսինտէ՝ Պերէնկարիոս իսմինտէ
պիր ալիմ Փրանսըղ Քիլիսէ խատէմէսի՝ թէպ-
տիլի գա՛թ թալիմաթընը աշէքնարէ զէմմ էյլէտի)
վէ Սգօթօսուն զիւլիւմիւնիւ՝ Եանի էքմէք վէ շէ-
րապ Քրիստոսուն տէյիլ սահիհ թէնի վէ գանը՝
իլլա օնլարըն թէշպիհու թէմսիլի օլտուղունու թէ-
սահիւս էյլէտի (գ) : (Նուն զիւլիւմլէրի հէման
նէշը օլտուղլարը կիպի՝ անիտէ պիր միւճատէլէ
պաշլատը : (Նուն իւզէրինէ իքի սինադոս հիւքմ
թագրիր էյլէտի) քի օնլարըն պիրի 1050 թարի-
խինտէ Բօմատա՝ վէ օպիրի օնտան սօնկրա Վէր-
սէլլիտէ ճէմ՝ օլտուլար . լաքին օ՝ պունլարըն հիչ

(ա) Բաթ . Սէք . 6 . Բապպըն թէնի վէ գանը իւզէրինէ :

(բ) Փապրիքիոս Bibliotheca Ecclesiastica . ս . 109 :

(գ) Պէտէնկ . Գանկ . մ.քթ :

պիրինտէ հազըր տէյլիտի : Թարիխի 1059 վէ 1078 վէ 1079 տէ՝ իւչ սինադոսլա՛ր ճէմ՝ օլունտու , քի պունչարտա օ՝ տիւշմէնչերինին թէհտիտլէրի վէ գօրգութմալէրինտէն եէնիլմէսի իլէ՝ պիր տին իգարարնը իմզալատը քի , օնտա՝ քէնտինին օնտա՛ն ագտէմքի զիւիւմլէրինի րէտտ էյլէտի : Օնուն՝ քէնտի տիւշմէնչերինէ՝ տէյիլ գանտղընտան՝ իլլա գօրգուսունտա՛ն ույտուղու պունտա՛ն աշքեար տրը քի , օ՝ օնտա՛ն սօնկրա օլ իգարարնը կէրի ալլպ՝ օնտան էվվէլքի զիւիւմլէրինի գութարրտը : Օնա՛ գարջը օլան իչպու ումուսի զազապտէն ումումէն խալըն իթթիպարը օնտան գալգտը . լաքին օնուն տահա պիր չօգ տօսթլարը գալմըշ իտի : Ետիննճի Գրիգորիոս Փա՛փ պիլէ՝ Պերէնկա՛րիոսուն զիւիւմլէրինէ՝ օնուն տիւշմէնչերինիքինտէն տահա՛ զիյատէ մէյիլի իտի (ա) :

Օնիքիննճի տէհրտէ՝ Բապպըն Եխշամ Գա՛ամը հագգընտա՝ եալընըգ մէտրէսէլէրտէ տէյիլ իլլա եազըլան թէլիֆաթլէրտէ՝ տախի տիւրիւ վէ միւլսթէլէֆ զիւիւմլէր թագրիր օլունուրուտու : Չօգ քիմսէլէր՝ էյերչի Պէնկարիոսուն զիւիւմլէրինի րէտտ էթմէք իտտիա՛սընտա՛ իտի իսէլէր տէ , օնտան չօգ պիր ֆարլարը եօղուտու (բ) : Իլք Լաթերան սինադոսունտան էվվէլ հեր քէս՝ Քրիստոսուն Եխշամ Գաա՛մընտա հազըր օլմասընըն գարջը խուսուսունտա իսթէտիյի կիպի տիւշիւնմէյէ ազատ իտի (գ) :

Տէօրտիւննճիւ Լաթերան սինադոսունա գատար իչպու մատտէ իւզէրինէ օլան զիւիւմլէր պու հալ-

(ա) Ելու՛ . Մարթինոս . Եէջը օլունմամըշ գուգուա՛թլէր խաղին . Ճիլտ . 4 . ս . 99 — 108 : (բ) Մօսհայմ՝ , Ճիլտ 2 . սահ . 201 :

(գ) Թօնոսթալ , Բապպ Եխշ . Գա՛ամ . Իթթ . 1 . ս . 116 :

տէ խոի, քի 1215 սէնէսինտէ Իւլիւնճիւ Իննով-
կէնտիոս Փափ ֆերման էյլէտի քի, թէպտիլի
զաթ թալիմաթը՝ շիմաի շէրգ Վիլիսէլէրինտէ թա-
լիմ օլունտուզու կիպի՝ Վիլիսէսին գապուլ էյլէ-
տիյի թալիմաթը օլունն (ա) : Լյէրչի պու թա-
լիմաթ իշթիհար պուլմուշ վէ չօգ եայրմըշ իտի
իտէ տէ, չօգ քիմնէլէր ծնու տաշա գապուլ էթ-
մէմիշէր իտի, վէ թա պու սինագոսա գատար՝ Տիչ
պիր ումումի վէ ալէսսէվի միւզաքէրէ իլէ նէ Ի-
նանըմայը օլտուզու գարար գըլնմամըշ իտի : Լա-
քին պէօյլէճէ պիր սինագոս էլէ պունա գարար վէ-
րիմի՝ իքէն տախի, պու խուսուստա իլմի իլաշի
խօճալարը պէյնինտէ՝ պիր չօգ մատտէլէր վէ ա-
լէլխուսուս թէպտիլի զաթըն գարգը իւզէրինէ միւ-
ճատէլէ օլունուրուտու : Իշպու միւճատէլէլէրին
պաշլըճա խուսուսլարը իչիւն Աիպէր նամ միւլէլի-
ֆին իլք քիթապընտա՝ Տինճի պապընտա 77ինճի
գըսմընա մուրաճա՝ աթ օլունա : Պուրատա իսթիխ-
րաճէ եերիմիզ եօզ տուր :

Պու վէճճիլէ կէօրիւնիւր քի, իշպու թալիմաթ՝
Իատպէրթտէն աշիքեարէ թագտիմ օլունան զէ-
մանտէն՝ եա՛նի 831 թարիխինտէն պերու 400 սէնէ
միգտարի միւճատէլէ օլունմուշ տուր, վէ պու-
գատար միւզաքէրէլէրտէն սօնիրա էնճամը սապիթ
օլունմուշ թալիմաթ օլտու իտէ տէ, եինէ ծնուն
իւզէրինէ իխթիլա՛ֆ վարըտը : Լյէր պու՝ պիր Ը-
վիզ Վիթապլա՛ր թալիմաթը օլայըտը, եախօտ
իլք Վիլիսէլէրին ինանտըղը օլայըտը, պու միսիլ-
լիւ միւճատէլէլէր ծնուն իւզէրինէ ա՛լլա օլմազը-
տը : Օսուն իւզէրինէ օլան իխթիլա՛ֆ՝ ծնուն նէվ
իճատ պիր շէյ օլտուզունա պիր իսպա՛թ տըր :

(ա) Լաթ . Սին . 7 իւնճիւ . Սին . իգարընտա , Պապ 1 :

Լաքին Լըմենի Վիլիսէսի պունու՝ զիբր օլունան
 զէմանտէն ալթը եիւզ սէնէ սօնկրայա՝ գատար գա-
 պուլ էթմէմիշ իտի . վէ պու՝ եօգարրտա զիբր
 օլունան ծնտօրտիւնճիւ տէհրտէ հալըլըշ Աէ-
 տինճի՝ Պէնէտիկտոս Փափրն հալտրղը թահրերաթ-
 տէն իսպաթ օլունուր : Պունտան կէօրիւնիւր քի՝
 մէզքիւր Փափ՝ Լըմենիսթան Կաթողիկոսունա մէք-
 թուպլէր՝ վէ վէքիլէր պիլէ կէօնտէրմիշ իտի , քի՝
 Լըմենիլէրին՝ քէնտինին ծնլարը հանկըլըգտա զանն
 էթտիյի խուսուսլարտա՝ իթթիգատլէրի նէ օլտու-
 դունու էօյրէնսին : ()՝ պու պապտէ ճէվապլար
 ալմըշտը . լաքին պիր պաշգա՝ մէքթուպտէ՝ «Պիզ՝
 պու միսիլլիւ ճէվապլէր իլէ սիզ՝ վէ Վիւչիւք Լը-
 մենիսթանըն հէմանն օ՝ Վիլիսէսի չօգ շէյլէր խուսու-
 սունտա սահիհան վէ խիւլիւսանէ նէ ինանտրղընը-
 զը էյի էօյրէնմէյէ գատիր օլա՝մատրգ , վէ հիչ
 սալա գատիր տէյիլիզ՝ տէյիւ զանմատրղընա շի-
 քիսայէթ էտէր : Պու մէքթուպտէ պիր վաչ շէյ
 տահա սէօյլէտիքտէն սօնկրա՝ օ՝ Լըմենիլէրին վէ
 Կաթողիկոսունն րէտտ էյլէտիքլէրի պա՝զը թա՛լի-
 մաթլարը զիբր էտէր . վէ ախէրլէրտէն մա՝տա պիրի
 պու տուր քի՝ , ծնու պու սէօզլէր իլէ պէյան է-
 տէր , «քի Վրիստսունն թէնի՝ թազտիսին սէօզ-
 լէրինտէն սօնկրա սայրտա՝ պիքիր Մարիամուն
 սօղտուզու վէ խաչ իւզէրինտէ գուրպան օլտու-
 դու միգտարը գալըր» : Իմտի պունտան կէօրիւնիւր
 քի՝ , պու մէքթուպլաշմագտան սօնկրա , վէ Լը-
 մենիլէրին պու խուսուստա զիւիւմիւնիւ էօյրէնմէք
 իչիւն մախսուսէն օրայա կիտէն վէքիլէրտէն սօնկ-
 րա , Փափ պուլտու քի՝ , Լըմենիլէր օլ վազըթ-
 տա՝ հա՛նի 1351 թարիխիստէ՝ պունտան 500 սէնէ
 էվլէլ քի՝ թէպտիլի զաթ թա՛լիմիսի տահա գա-

պուլ էթմէմիշէր իտի (ա) : Պու թա՛լիմ՝ օնտան սօնկրա օնլարըն արասընտա նէ թարխտէ իշթա-
հար պուլտուղունա գարար վէրմէյէ գատիր տէ-
յիլիզ . լաքին շու իսպսթ օլունմուշ տուր քի ,
պու՝ օնտէօրտիւնճիւ տէհրին օրթասընտան սօնկ-
րա օլմալը տըր :

Իշպու թէպտիլ զաթ թա՛լիմինէ պաղանմըշ
վէ պիրլէշիլ՝ պու թա՛լիմ՝ տախի տիր քի , թագ-
տիստէն սօնկրա Վրիստոս՝ պիր տէֆա՝ քէնտիսի
խաչըն իւզէրնտէ պիր գանլը գուրպան սունմուշ
իքէն՝ եհնէ վափասըն վասիդասի իլէ տիրիլէրին վէ
էօլիլէրին ուղուրունա պիր գանսը՝ գուրպան սու-
նուլուր :

Պու՝ Վրիստոսուն թէքրար պէ թէքրար գուր-
պան սունուլմասը՝ թայիմի՝ Լլահըն Վէլամընըն
էօյրէթտիյին գապան գապանընա զնտտ տըր : Օլի-
րա Պօղոս Ըոաքեալ՝ Եքր . Բ . 28տէ աշէքեարէ
տէր քի , «Վէզալէք Վրիստոս չօդ քիմնէլէրին
կիւնասլարընը գալտըրմադ իչիւն պէ՛ր՝ թէրրէ սու-
նուլուր» . վէ . Ժ . 10տէ տէր քի , «Վրիստո-
սուն թէնիսին պէ՛ր՝ թէրրէ սունուլմասը վասըգասը
իլէ մուգատտէսէնմիշիզ» . վէ եհնէ Բ . 26տէ տէր
քի , «չիւն օ՝ տիւննանըն գուրուլմասընտան պէ-
րու չօգ տէֆա՝ էլէմ չէքմէք կէրէք օլուրուտու .
ամմա շէմտի ա՛սիրլէրին թէքմիլնտէ՝ քէնտիսին
գուրպանը վասըգասը իլէ կիւնասլարըն իպգալ օլ-
մասը իչիւն՝ ՊԻ՛Ր ՎԻ՛Ղ ՄԻ՛Ղ աշէքեար օլտու» : Պու
սօնկրաքի խաննտէ Ըոաքեալ՝ աշէքեա՛ր տըր քի ,
օնուն չ՛գ թէրրէ սունուլմասընըն միւլահազասընա՛
պիլէ աչըդտան զնտտ տուրույօր : Վէ քէզալէք
Ըոաքեալ եհնէ պու մէքթուպուն է . 27տէ տէր

(ա) Բայնալուօ , 1851 թարխիս :

քի , ընուն չօգ գուրպանլար էյլէմէյէ իՏԹիաճը
 Եճգտուր , նիճէքի քեաՏինէր տայիմա գուրպան-
 լար սունարլարըտը . « Օչիր » տէյօր Լուաքեալ ,
 « ՔԼԷՆՏԻՆԻ » սունմաղըլա պունու ՊԻ՛ՐՔԻ՛Ր-
 ՐԼ՛ էյլէտի :

Թալիմի մեզքիւր Լ՛ղեղ Քիթասլարտան էօյ-
 րէտիլմէտիյի միսիլլիւ՝ Քրիսթիանլըղըն իլք կիւն-
 լէրինտէ տախի պիլինմէմիշ իտի : Հազիզաթ Հայ-
 րապետէրտէն պա՛ղըլարը՝ մէսէլա Կիւրեղ (ա) վէ
 Ոսկեբերան էքմէյէ վէ շէրապա՝ « պիր ա՛ղեղ վէ
 Տիյպէթլու գուրպան » , « պիր Տիյպէթլու սըրր »
 վէ պունուն կիպի իւնվանլէր վէրիյօրլար : Լաքին
 Տալէա Եօգարրտա կէօսթէրիլմիշտիր քի պու՝ սա՛լթ
 թէմնիլէն վէ թէշպիՏէն պիր սէօյլէյիշ իտի : Օն-
 լարըն մէրամը՝ սաՏիՏան պիր գուրպա՛ն տըր տէյիւ
 տէյիլ՝ իլա Քրիստոսուն կիւնաՏլար իչիւն էյլէ-
 տիյի ա՛ղեմ գուրպանըն պիր թէմնիլ ու թէշպի-
 Տի՛ տիր տէյիւ անկլաթմաչ տըր : Պու ընլարըն
 թէլիֆաթլէրինտէն աշիքեա՛ր տըր : Ոսկեբերան՝
 Երր . Մէքթուպու իւզէրինէ վա՛ղընտա Յիւնճիւ
 գըսմընտա տէր քի , « Պիզ Տէր կիւն (գուրպան)
 սոճնմայօրմուլուզ : Պէլի սունա՛րըզ , լաքին էօյլէ
 պիր գարզտէ քի , Քրիստոսոսուն էօլի-Տի-նին «սալ-
 ղիքրինի՛ անկարըզ : Պիզ տայիմա Տէման օ շէյի
 սունարըզ , Եախօտ տաՏա սաՏիՏի՛ Տէման օ պիր
 շէյին զեքրինի՛ անկարըզ » : Օգոստի՛նոս տախի պու
 զիւիւմիւ թագտիմ էտէրէք տէր . « Քրիսթիան-
 լար Քրիստոսուն թէնինին վէ գանընըն սունմասը՝
 վէ ընտան իլՏազ օլմալարը իլէ , պիր քէրրէ սու-
 նուլմուշ գուրպանըն զեքրինի՛ անկարլար » (բ) :

(ա) Ուր . Տին թա՛լ . ա՛տէտ . 5 : (բ) (Քրիստոսա գարըզ .
 Քիթ . 20 . Պաշ 18) :

Հէմ Բապարն Եխշամ Գա'ամընա՝ «պու մա'նա տա պիր գուրպան տըր . չիւն քի օ՝ Վրիստոսուն գուրպանը՝ եօրթուսունուն զեքրինի պէյան էտէն պիր սըրր տըր» տէր (ա) : Օ պու խոսուսուն իւզէրինէ ուզուն ուզատի սէօյլէյիպ՝ իշպու ա'լէա իշարէթլէրի թադտիմ էտէր . «Սաճիճ գուրպան պունտա'ն իպարէթ տիր քի , ճան սէմսվի մուհապպէթին աթէշի իլէ դութուշուպ՝ քէնտինի պիւթիւն պիւթիւնէ Ելլաճա՝ թէպիմ էտէր : Պու միսլիլիւ պիր ֆիքիր հալինտէն սատրօ օյան հէր պիր հարաքէթ պունուն կիպի գուրպա'ն տըր : Ելլահըն ֆիտա օլունմաշ պիւթիւն միւլքիւ՝ ա'զիզէրին ճէմա'աթը՝ օլ ումումի գուրպա'ն տըր քի , օլ ա'զիմ պաշ քեհաճինին վասիդասը իլէ Ելլաճա՝ սու'նուլտու , քի օ՝ պիզիմ իչիւն քէնտինի սունտու , քի պիզ օնուն էօրնէյինէ ույմաղըլա , պունճիլէյին պէօյիւք պիր պաշըն վիւճիւտիւ օլալըմ : Բապարն Եխշամ Գա'ամընըն գուրպանը պէյան էյլէտիյի պու սուր . Վրիստոսուն գուրպանընտա՝ ճէմա'աթ տախի հէման օզէման քէնտինի Ելլաճա գուրպա'ն կէթիրիր : Եա'նի Վրիսթիան իլհազըլընտա՝ Վրիստոսուն գուրպանը զեքրինին հանան աթէշի իչինտէ պու ֆիքիր վար քի , Իլէլաս էտիճիյէ իման վասիդասը իլէ պիրէշէրէք Ելլաճա պիր ճէմա'աթ օլուրլար՝ ֆիտա օլտուգլարը՝ կիպի Խէլաս էտիճիյէ բուհտա ույմաղըլա , քէնտիլէրինի պիւթիւն պիւթիւնէ Ելլաճա՝ սունարլար . շէօյլէքի , օնլար՝ քիւլիւյէն Ելլահըն օլունլար վէ օնա՝ խըզմէթ էթսրնէր» (բ) :

Իմտի Հայրապետէր Բապարն Եխշամ Գա'ամընա պիր գուրպա'ն տէտըքլէրի զէման՝ օնլարըն

(ա) (Էինէ օրատա . պ . 21) : (բ) De civitate Dei L. 10 § 6.

սէօյլէ յիշինի թէ շարհէն անկամալ յըզ : Եօղիսէ՝
 օնլարըն աչըզ իլէ թէ մնիլանէ սէօյլէ յիշէրինտէ պիր
 իսթիլա՛ֆ վար , վէ օնլարըն պիր սէօզիւ՝ օպիր
 սէօզէրինէ ույմաղ վէ մուղայիր օլմուշ օլուր :

Լաքին էյերչի պու սէօյլէ յիշ իպթիտա սատէ՝
 ճէ թէ շարհէ ու թէ մնիլանէ իտի իսէ տէ , վազըթ
 կէչտիքճէ՝ հարֆը՝ հարֆընա անկաշըլմաղա պաշ-
 լատը . շէօյլէ քի՝ ալթընճը տէ հրտէ (Մապըն Եթ-
 շա՛մ Գա՛ամը՝ էօլիւլէր վէ տիրիլէր իչիւն պիր սըր-
 քանի գուվվէթէ մալեք՝ հարֆը հարֆընա պիր գուր-
 պան սայըլմաը չօգ քիմնէլէրին զիւիւմիւ օլմաղա
 պաշլատը : Պու այնին հագգընտա պէօյլէ պիր՝
 զիւիւմ օլ տէ հրտէ պուլունտուզու կիպի Պէօ-
 յիւք Իրիգորիոս Փաիրն թագրիրի իլէ զամիլէն-
 տի : Լաքին օ՝ թահմին օլունան գուրպանա պիր
 սըրըանի գուվվէթ վէրիր իքէն , օպիր դարափտան
 տէր քի , եօգարըտա իսթիլարաճ օլունան Օգոս-
 տինտուոն տէտիյինէ կէօրէ՝ կէրէ՛ք տիր քի , պիր
 քիմնէ քէնտինի պիւթիւն պիւթիւնէ Ելլահա՛ թէս-
 լիմ էյլէսին : Օ տէր քի , « Հագիգաթ պու՝ պի-
 զիմ իչիւն Ելլահա՛ օ զէման պիր գուրպան օլուր
 քի , պիզ քէնտիմիզի՛ գուրպան էտէրիզ » :

Պու թա՛լիմ պու մինլալ իւզրէ մէյտանա չը-
 գարըլըպ պիր չօգ եայըլտը . լաքին օնալթընճը տէ հ-
 րէ դատար Քիլիսէնին գապուլ օլունմուշ թա՛-
 լիմի օլմամըշ իտի : Հագիգաթ պիր չօգ եայըլ-
 մըշ իտի . լաքին իպթիտա Տրիտէնդ սինագոսուոն-
 տան՝ օնու պիր գաշ ա՛մէլինտէ վէ ալէլ խոստուս
 օնուն եիրոի իքինճի մէճիխինտէ (Պ . 2) սապիթ
 օլունտու :

Ստորոգյ լինչամ Պոստոմոնըն էր սեյնի Վէ շէրոս-
պընը Էիւփսեյէ Գալարըրմագ Վէ օնլարա տէնպէ՛ Գըւ-
մագ ա՛րեթի :

Մապ Նիշամ Դա՛ամընըն էքմէյինի վէ շէրա-
պընը՝ ճէմա՛թա տողըթմազտան էվվէլ խալգ օն-
լարը կէօրսիւն տէյիւ եիւքսէյէ գալարըրմագ վէ
օնլարա սէճտէ գըլմագ ա՛տէթի՛ տէօրսիւննճիւ վէ
պէշինճի տէհրէրտէ պիր գաչ մաճալտէ իճրա օ-
լունուը պիր ա՛տէթ իտի իսէ տէ , ա՛լէսսէվի վէ օւ-
մումի պիր շէյ տէյիլիտի : Բու՛մ Քիլիսէսինտէ
եէտինճի տէհրտէն՝ վէ Ղաթին Քիլիսէսինտէ օն-
պիրինճի տէհրտէն պերու պու ա՛տէթ ումումի օլ-
մաղա պաշխարը : Ղաթին Քիլիսէսինտէ պունտան
էվվէլ պու միսիլիւ պիր ա՛տէթին զեքրի՛ պիւլէ
օմնայօր : Օնեէտինճի տէհրին պիր մէշուը Ղաթին
միւէլիֆի օլան Պօնա նամ միւէլիֆ պիգէրվա իգ-
րա՛ր էտէր քի (ա) , պունու թէվարիստէ պունտա՛ն
իլէրի պուլա՛մնպըզ , վէ պու իգրապըր Պօնա Քիլի-
սէսինին էն մէշուըր միւէլիֆէրի՛ տախի էտէր :

Ղաթին էյերջի էքմէք վէ շէրապ պու թարիստէ
եիւքսէյէ գալարըրըր իտի իսէ տէ , պունտան մէ-
լամ՝ օնլարա սէճտէ օլունմագ տէյիլ՝ իլլա Քը-
րիստոսուն խաչա չոգարըրըրընը թէշպիհէն պէ-
յան էթմէ՛ք իտի : Պու՛ 715 թարիսինտէ Իս-
թանպօլ փաթրիյի Գերմանոստան (բ) թագրիր
օլունույօր , հէմ տախի պալատէ զեքր օլունան Պօ-
նա միւէլիֆտէն պէօյէ շէճատէթ օլունույօր : Պու
միսիլիւ սէճտէ մերամ՝ օլունմատըրը՝ իշպու միւ-
լաճազալարտան աշիքեա՛ր տըր : (1) Լէքմէյին վէ
շէրապըն՝ էքրի Քրիսթիանլարտան՝ գապիա՛թէրինի

(ա) Պօնա Իթուրինա իւղ . Քիթ . 2 . Պ . 13 . զըմ՝ 2 :

(բ) German. Theoria Rer . Divin . Bibl . Patr . Gr . Lat .
T . 2 . p . 163 .

թէպաիչ էթմէզլէր ինանըտըզը՝ նիճէ քի եօզարըտա
 պէյա՛ն էյլէմիշիզ , պիր իսպաթ տըր քի , պէօյլէ
 պիր սէճտէ մերամ՝ օլունմա՛ղ իտի : (2) Լչքի
 միւէլիֆլէրին ճիչ պիրի պէօյլէ պիր սէճտէ զէքր
 էթմէյօր : Լչէր պէօյլէ պիր շէյ մէվճո՛ւտ օլա-
 յըտը , ծնլարնն ծնու սիւքիւթ իլէ կէչիպ ասլա
 զէքր էթմէյէճէքլէրի ինանըմաղ պիր շէյ տիր :
 (3) Փութփերէսթլէրին Վրիսթիանլարա՛ գարըք
 սէօյլէտիքլէրի սիթէմլէր պէյնիստէ՛ եա՛նի ծնլարա
 կիւնէշէ՛ պիր էշէք պաշընա՛ խաչա չոգմըչ վէ էօլ-
 միւշ ատէմլէրէ իպատէթ էտերլէր տէյիւ էյլէ-
 տիքլէրի իֆթիրալա՛ր արասընտա՛ էքմէյէ վէ շէ-
 րապա՛ իպատէթ էտէյօրլար տէյիւ ծնլար իչիւն
 սէօյլէնտիյի ծլմատը : Լչէր պո՛ւ միսիլիւ պիր շի-
 քեայէթէ վէսիլէ վէրէճէք կէօրիւնիւր պիր մատտէ
 օլալըտը՝ շիմա՛քի ճալտէ չօգ քերրէ օլտուղու մի-
 սիլիւ՛ օգէման տախի Վրիսթիանլըգտա գուսուր
 պուլմաղա կէօղիւ աչըգ օլան փութփերէսթլէր էօյլէ
 էտէճէքլէրի՛ մասլաճաթըն գապիաթընա ղայէթ
 մուվաֆըգ պիր քէյֆիլէթ տիր : (4) Լչքի Լի-
 թուրեա քիթապլարընտա՛ Րապպըն Ըխշամ Գա՛-
 ամընա շիմտի կիւն տօղուսու Վիլիսէլէրինին Լի-
 թուրեա քիթապլարընտա օլտուղու կիպի՛ տուա՛-
 լէր՝ թէշէքքիւրլէր վէ իլաճիլէր եօզ տուր : (5)
 Լչքի Վրիսթիանլար փութփերէսթլէրէ՛ սաղըր վէ
 տիրսիզ վէ տուղուսու օլմայան վէ ճանսըզ օլուպ
 ատէմլէրին ումուղլարընտա կէօթիւրիւլմէյէ՛ վէ
 եերէ տիւշտիւքլէրինտէ գալըմաղա գատիր օլմայան
 շէյլէրէ՛ խըրըզլարտան էմին գալմազ իչիւն պէք-
 ճիլէրէ միւճթաճ՝ աթէշտէն՝ ճավատան՝ փաստան՝
 գուրթտան վէ ախեր վէճճիլէ կէլէն զկյանլէրտէն
 էմին օլմայան շէյլէրէ՛ պօղուլմաղա վէ սրչանլար-
 տան վէ աիւեր ճայվանլարտան եէնմէյէ միւպթէլա

շլան շէյլերէ իպատեթ էտէյօրլար տէյիւ գարջը սէօյլերլէրտի : Իմտի էյեր օնլարըն պէյնիստէ Մապարն Ախշամ Գա'ամըննա՝ եա սուրէթէրէ՝ եա էսքի էսերլէր ու քէմիքլէրէ՝ եա խաչլարա սէճտէ ու իպատեթ էթմէսի ա'տէթ օլմուշ իտի իսէ 1 փուլթփէրէսթլէրէ գարջը ա'սլա պոլ միսիլիւ սէօզլէր սէօյլէյէմէզլէր իտի • չիւնքի՝ քէնտիլէրի՝ տախի Տէմանն օ սիթէմէ միւսթաճազ օլուրլարըտը (ա) :

Իշպու Մապպ Ախշամ Գա'ամընըն էքմէյինէ վէ շերապընա սէճտէ ու իպատեթ գըլնագ՝ թէպտիլի զաթ թա'լիսինէ սըգը սըգըյա պէնտ օլտուղու աշիքեա'ր տըր • վէ թէվարիխտէն իսպաթ օլուրնուր քի 1 իքիսի տէ պիր գէմանտէ մէյտանա չըգտըլար :

Վ է պու միսիլիւ իպատեթ օնիւչիւնճիւ տէճրէ գատար ումուլի պիր ա'տէթ օլմուշ տէյիլ իտի • վէ օնու իպթիտա Քիլիսէլէրէ սօզան 1203 թաբիխինտէ Կարգինալ Վ իտօ իտի : Վ է պու ատէթ 1217 թարիխինտէ Շնօրիոս Փափանըն (բ) պիր ֆերմանը իլէ՝ Տէմ օնտան պիր գաչ սէնէ սօնկրա Օնունճու Գրիգորիոս Փափանըն ետի իլէ մուգարէր օլուրնտու (գ) : Լաքին օնիւչիւնճիւ տէճրտէն էվվէլ՝ պու միսիլիւ սէճտէ վէ իպատեթին էսերի պիլէ պուլունմազ :

Պու ա'տէթին Մ՛ճտի Ճ՛էտիտէ պիւթիւն պիւթիւնէ մուղայիր օլտուղունու տուրուպ իսպաթ էթմէյէ Տաճէթիլիկ եօզ տուր • չիւնքի օ օնուն աաթ պիր մաճալինէ տէյիլ իլա օնուն կէրէքեազըսնա վէ կէրէք ըուճունա Տէր պիր վէճճիլէ զըտտ տըր :

Լաքին պիզ՝ էյերջի շիմտի պա'զը Քիլիսէլէրին

(ա) Պինկճամ • էսքի Քիլիսէ թ14 • Քիթ • 25 Պապ 5 :

(բ) Ֆերման Օնունճու Գրիգ • Փափ • Քիթ • 3 • զըմ 11 • 4 •

10 • (գ) Mabill. Museum Ital. T. II p. 235.

Րապպըն Ախշամ Դա'ամը խուտուտունտա էօրէթ-
 տիբլէրի թա'լիմաթլէրէ վէ իճրա էյլէտիբլէրի ա'
 մէլէրէ տայիր պու վէճճիլէ սէօյլէտիբ իսէ տէ ,
 մերամըմըղ Րապպըն Ախշամ Դա'ամընըն ա'զիզ
 ա'յնինի սսլա թահգիր էթմէք եախօտ ա'յարընը
 աչազլաթմազ տէյիլ տիր : Իսա'յըր . պու Րապ-
 պըն քէնտիսինտէն թա'յին օլունտուղը միսիլլէլ'
 ղայէթ ա'զիզ վէ մուհիմ պիր ային տիր , վէ Տէր
 պիր խալիս Քրիսթիան օնու ա'զիմ տինտարըզ իլէ
 տիգգաթ էթմէյէ պօրճըլ տուր : Պիր ատէմին
 էօմրիւնտէ՝ Քրիստոսուն գրորըմըչ թէնինին վէ
 տէօքիւլմիչ գանընըն թէմսիլ ու թէշպիճլէրինի
 ալմագտան զիյատէ ա'զիզ վէ աղըր իչ եօգ տուր :
 Օհրա էյէրչի էքմէք վէ շէրապ Քրիստոսուն սա-
 ճիճան թէնինէ վէ գանընա թէպտիլ օլմագլա'ր իսէ
 տէ , պու ճիւմիլէ իլէ օնլարը իման իլէ ալանլարըն
 Տէր պիրինէ ըուհանիճէ հաղըր տըր , վէ քէնտինի
 օնլարա պէյան էտէր , վէ օնլարը միւպարէքլէր :
 Հէմ տախի պու՝ Քրիսթիանա իհասան օլունան էն
 ա'զիմ քերէմ ու ինայէթլէրին պիրի տիր , քիճէ-
 լալէ վարմըչ օլան Րապպըն՝ պու մինվալ իւզըն մու-
 հապպէթինի զիբըր էյլէսին . զիրա պու՝ տիրի իման
 իլէ աչազ կէօնիւլլէք իլէ՝ վէ եիւրէքտէն լայըզ-
 սըզ օլմանըն պիր տույուշըլ իլէ՝ վէ Քրիստոսուն
 ա'ճայըպ մերհամէթինին վուզուֆլուղու իլէ իճրա
 օլունտուղու թագտիրտէ , Քրիսթիանա տէյիլ
 սա'տէճէ թէսիլլի՝ իլա ըուհանի գուվվէթ վէ պէս-
 լէմէք տախի վէրիր : Իմտի պու ա'զիզ այն՝ իսէ-
 լաս էտիճինին Տէր պիր սահիճ շայիրտինտէն իճրա՝
 օլունմալը տըր :

ՊԵՊ ՍԷՔԻՉԻՆՆԻ :

ՓԵՔԼԵՅԵՆԻ ԵՓԵՍՈՍԻ ԵՍՆԻ ԲԵՐԵ-

ԲԵՆ ԹԵԼԻՓՈՒՆԻՆ ԶՈՒՆՈՒՄՈՒ :

Իշպու թա՛խմ էջրէտիր քի , էօլեմտէն սօնկ-
ճան կիւնահտան իսքէնճէ ու էզիյէթէր չէքմէք
վասիդասի իլէ փաքլէնիր , վէ պու՝ սլէլիուսուս
պիր փաքլէյիճի աթէշ վասիդասը իլէ օլուր :

Պու զիւհլմ՝ փութփէրէսթլէրտէն ալընմա օլտու-
ղու իճթիմակի զպիպ տիր : Փութփէրէսթլէրտէն պիր
չօղու պու միսլլիլի զիւհլմէր սահիպի օլտուգլարը՝
Տէր պիր շիւպՏէտէն խարիճ տիր . վէ փութփէ-
րէսթ ֆէյլէսօփու մէշուր Պղատոն՝ աջըզ աջըղա
էջրէտիր իտի քի , ճանդարըն պա՛ղըսը՝ պիր միգ-
տար վագըթ ճէՏէննէմտէ տուրուպ՝ շէտիտ իսքէն-
ճէլէր վասիդասը իլէ փարլանարագ ա՛փվլնդ էլէ
կէթիրտիրտէն սօնկրա խէլա՛ս պուլա՛ճագլար (ա) :
Պու փաքլայըճը ուսուլուն թէսահՏիւպ էտիճիսի-
նին պիրի օլան Կարդինալ Պէլարմինոս (բ) պիլէ՝
պու թա՛խմէ պիր իսպա՛թ տէյիւ էսքի փութ-
փէրէսթլէրին օնա ինանտըղարընը՝ կէթիրիր . այնի
շունսն կիպի քի , փութփէրէսթլէրին ինանտը-
լարը տօղու օլմալը . քի պու ուսուլէ ույունճա
Տէփիմիզ փութփէրէսթլէր օլմալըյըզ : Վայրա-
պե տլէրտէն պիր գաջը՝ մէսէլա Պրոզրնէս՝ Օգոս-

(ա) իլսերիոս . Praeparatio Evangelica Քիթ . 2 . պապ 33 :
(բ) Պէլար . փաք . աթէշ իւզ . Քիթ . 1 . Պ . 2 :

տինոս՝ վէ Հերոնիմոս պիլէ՝ փաբլէ յիճի աթէշ թա՛-
 լիմի՛նէ հազաշըր զիւիւմէր թաղրիր էթտիլէր :
 Պոլսլար՝ Պղատոն ֆէյլէսօֆուէն իլմի ֆէյլէսօֆուգ
 ուսուլունա զասհիպ օլուպ պոլ ուսուլէ ա՛ղիմ րաղ-
 պէթ էթտիլէրինտէն էօթիւրիւ՝ շիւպհէ եօղ տուր
 քի , Օնլար պու զիւիւմիւ ծնտա՛ն ալտուար . զիրա
 Օնլար պունու՝ Ինճիլտէն ալմը շ օլա՛մազար . շիւն
 քի Ինճիլտէ՛ պու զիւիւմէ հարտը՛մ սուրէթի պիլէ
 կէօսթէրիր ա՛սլա պիր էսէր պուլունմաղ : Լաքին
 պունլար՝ էյէրչի պիր փաբլայրճը թէրթիպ խու-
 սուսունտա սէօյլէմիշլէր իտի իսէ տէ , շիմտիքի
 էօյրէտիլէն փաբլէ յիճի աթէշտէն չօղ ֆարգը պիր
 շէյ իտի : Օնլար զիւիւմ՝ էտէրլէր իտի քի , ին-
 սանըն էն էյիսինտէ պիլէ՛ պա՛ղը մէրթէպէ գու-
 սուր հափրշմը զալըր , վէ շէրա՛ւթ կիւնիւնտէ
 պու ծնուն իւզէրինտէ՛ պուլունաճաղ տըր . վէ
 պունտա՛ն գուրթուլմաղ իչիւն՝ Օնլար թասմի՛ն է-
 տէրլէր իտի քի , սննկ կիւնիւն ա՛լէֆլէրինտէն կէչմէք
 իճապ էտէր իտի , վէ պունտան՝ փէյղամպէրլէր վէ
 Եռաքիսլար՝ պիլէ մէսէլա՛ Իանիէլ՝ վէ Լզգէկիէլ՝ վէ
 Եւետարանիչ Յովհաննէս վէ պիքիր Սարիա՛մ տախի
 պէրի վէ ազատ տէյիլէր իտի : Լաքին պոլ տիգ-
 գաթ օլունմալը տըր քի , Օնլար՝ խիւլիա՛ էտէր-
 լէրիտի քի պու աթէշ թէճրիւպէսի շէրա՛ւթ կիւ-
 նիւնտէ՛ սալթ պիր քէրրէ վուգու պուլաճաղտը , վէ
 պու կիւնքի զանն օլունան փաբլայրճը աթէշ կիպի
 պիր տայիմ գալ էտիճի Ֆուրուն օլաճաղ տէյիլ
 իտի : Հէր նէ իսէ Օգոտոնոս պու պապտէ փէք
 գալի պիր իթթիմատ իլէ հա՛զմայօր : Օ՝ տէյօր
 քի , « Ինանըլմաղ շէյ տէյիլ . օլա պիլիլ :
 Պու պէօյլէմի օլաճաղ տէյիւ մա՛լիւմ տէյիլ տիր
 վէ օ պունա զըտտ սէօյլէյէմէղ , զիրա
 իհրիմա՛լ աըր թի պու կէրչէ՛ք օլունն » :

Իւջ տէ՛հրէրին Հայրապետէրի պու թալիմէ ի նանմատրգլարը՝ քէնտի թէլիֆաթէրինտէն աշիքիա՛ր ալը :

1 . Պօղէկարպոս՝ քի 167 սէնէսինտէ վէֆա՛թ էյլէտի , էյէրչի էօլիւլէրտէն տիրիլմէք խուսուսու իւզէրինէ թաֆսիլէն սէօյլէյօր իսէ տէ , փաքլէյի՛ճի աթէշի ապլա զիքր էթմէյօր (ա) : Եյէր օ՛ պու թալիմէ ինանայրտը , ծնու պուրատա՛ զիքր էթմէ՛ցմիտի :

2 . Իքինճի տէ՛հրտէ Աթէնադորաս տախի էօլիւլէրտէն տիրիլմէնին իւզէրինէ պիր թէլիֆա՛թ էազտը . վէ կէօրիւնիւր քի , էյէր օ՛ պու թալիմէ իթիթիգատ էթմիշ օլայրտը , ծնու՝ էազտըղը մատտէ զիքր էթմէյէ մէճպո՛ւր էտէճէյիտի . լաքին օ՛ ծնու ապլա զիքր էթմէյօր (բ) :

3 . Երինէ իքինճի տէ՛հրտէ Իզնա՛տիոս տախի՛ աշիքիարէ սէօյլէր քի , « Եծնիւմիւզտէ՛ օպիր տիւնեատէ՛ սալթ իքի հալ կէօրիւրիւզ , քի պիրի էօմիւր վէ պիրի էօլիւմ հալի տիր , շէօյլէ քի՛ հէր պիր կէօջէն՝ քէնտինէ մուվաֆրգ օլան հալէ կէօջէճէք տիր » (գ) : Օ՛ փաքլէյի՛ճի աթէշտէն անկլաշըլան միտիլիւ պիր իւշիւնճիւ հալ հագգընտա հիշ պիր շէյ սէօյլէմէյօր :

4 . Կղնմէս Աղնկասնդրացի՛ քի իւշիւնճիւ տէ՛հրին էվվէլինտէ վէֆաթ էյլէտի՛ թազրիր էտէր քի , « Կիդ՝ պիր քէրրէ պու տիւննատան կէօտիւլիւմիւզ թագտիրտէ , արթըգ օպիր տիւննատէ պիզէ՛ նէ իզրար նէ տէ թէվպէ էթմէյէ պիր եէր գալըր » (դ) : Պու պիր սէօյլէյի՛շ տիր քի , էյէր օ՛ փաք-

(ա) Պօղէկ . Վիլիպ . մէթթուպ . դըմ՝ 2 . 7 : (բ) Աթէնակ . Ելիւլ . տիրիւլ . սահ . 143 — 219 : (գ) Իզն . Սահնէսէ մէք . գըմ՝ 5 : (դ) Կղնմ . Աղնկ . « Կղնիթ . մէթթ . գըմ՝ 23 — 27 :

լէյիճի աթէշէ Խանայրտը, Էլպէթթէ օնու գուլ-
լանմագըտը :

5 . Իւչինճիւ տէճրտէ Կիպրիանոս տէր քի ,
«Պիղ՝ պիր քերրէ պուրատան կէօջտիւքտէն սօնկրա
պիզէ՝ արթըգ պիր թէվպէ եէրի եօգ տուր , ար-
թըգ պիր սուլճ Խճրասը օլա՛մագ» : Վ է իման կէ-
թիրմիշ քիմնէ խուսուսունտա սէօյլէյէրէք տէր
քի , «() անիպէ էօլէ-մարէն սօնկրա՝ պիր Տր-պա-
րէշ էօլէ-մար-վլէ-յէ կէլէր» (ա) :

Պունճիլէյին աշխարհար օլունուր քի , իւչ իւք
տէճրէրտէ՝ պու թա՛լիմ նամա՛լիւմ իտի . վէ տէօր-
տիւնճիւ տէճրտէ Օգոստոսնոսուն վէ ա՛խէրլէրին
գուլանտըգլարը թա՛պիրլէ՛ր պիլէ օնու՝ շի՛մտի գա-
պուլ օլունտուղու կիպի էօյրէթմէզլէր : Լաքին
էյէրչի իշպու թէճսիս վէ շիւպճէլի զիւլմէրտէն
փաքլէյիճի աթէշ թա՛լիմի աչըգտա՛ն աչըզա չըգա-
րըլա՛մագ իսէ տէ , ճանլար էօլիւմտէն սօնկրա պիր
կէօնա աթէշ վասըգասը իլէ փաքլանաճագ տէյիւ
զիւլմ էթմէսի՝ պիր չօգ եայրմըշ իտի : Պու
զիւլմէլէր պէշինճի տէճրտէ մէյտանա՛ չըգտըլար
(բ) , վէ պլթընճը տէճրտէ՝ պէօյիւք Գրիգորիոս
Փասիրն նուֆուղու իլէ սապիթ օլուպ՝ տաճա՛ ու-
մուլի օլտուլար : ()՝ պու տիւնեաստան կէօլէն քիմ-
սէլէր բուճլարընըն չէքտիքլէրի իսքէնճէլէրինի թէ-
սիրլի նագլէյէթլէր իլէ թա՛րիֆ՝ վէ օնլարըն պա՛զը
գուրպանլար վասիդասը իլէ ճաֆիֆլէնմէսինի պէ-
յան էյլէտի (գ) : Պու զէմանտէն սօնկրա իշպու
թա՛լիմ կիթտիքճէ իթթիպար պուլմագտա օլուպ՝
ազար ազար էնճամը շիմտիքի պուլունտուղու սու-

(ա) Սէէթ . Գիմետր . ս . 196 : (բ) Մօսայմ՝ , ճիլո . ս . ս .
406 : (գ) Գրիգ . Պէօ . Սըւքիալի . Իիթ . Դ . Պ . 39 . վէ Իիթ .
Դ . 23 . . . 40 , 45 :

րէթէ գարար գըտը : Լաբին 1439 «Ինքնապէ
 լաֆի՝ օլան Քլօրէնկա սննարոսունա Գապար՝ պի
 ֆարդէ ա՛յնն կեպն սայըմաղար : Օնալթընճը տե-
 ճրտէ Տրիտնդ սինազոսու տախի պունու՝ Քի-
 լիսէտէն գապուլ օլունաճագ պիր կերքէքլէք տե-
 յիւ թագրիր էյլէտի : Օնտա՛ն պերու պու թա՛-
 լիմ Բօւսի Քիլիսէսի՛նն պիր թա՛լիմի օլուպ՝ Օնա
 պիր պէօյիւք իրա՛տ փունկարը օլուու :

Բում վէ Լըրմէնի Քիլիսէլէրի պու թա՛լիմի սեօզ
 իլէ ըէտո՛ւ էտերլէր իտէ տէ , եհնէ էօլիւլէր իչիւն
 տուա՛լար սունարլար . լաբին էօլիւլէր իչիւն օլու-
 նան ճէր պիր տուա՛տան անկաղըլլէր քի , Օնլարըն
 ճալի տիրիլէրին նիյաղարը իլէ տաճա՛ էյիյէ թէպ-
 տիլ օլունա պիլեր իթթիգատ օլունույօր : Լաբին
 պու տախի ճէման փաքլէյիճի աթէշ զիւլիմիւ գա-
 տար եանկըջ՝ վէ Ե՛ղեզ Քիթապլարըն թա՛յին էյ-
 լէ՛մէտիյի պիր ային տիր :

Ե՛ղեզ Քիթապլարըն իչպու մատտէ իւղէրինէ
 էօյրէթտիքլէրի՛ պիր գաշ սեօզլէր իլէ պէյան օ-
 լունա պիլեր : Ե՛ղեզ Քիթապլարտա՛ պունա նու-
 ֆուզ վէրիր սալա պիր շէյ պուլունմազ : Պունա
 մուղայիր զիւլիմտէ օլանըն ճէր պիրինի տա՛-
 վէթ էտերիլ , քի Ե՛ղեզ Քիթապլարտան՝ տօղու
 թէֆտիր օլունտուղու թա՛գտիրտէ՛ պու թա՛լիմէ
 վէսիլէ վէրէն պիր թէք խանէ կէօսթերէ պիլերսէ
 կէօսթերսին : Պիլ աքս՝ պունու ըէտտ էտէն Օն-
 լարտա չօզ խանէլէր պուլունուր . վէ պուրատա՛
 զէնկին քիմսէ իլէ Վազարոսուն թէմսիլինի՛ զկբր
 էթմէք քիֆայէթ էտեր : Վա . 1 . 19—30 :
 Ճէճէննէմին ա՛լէֆլէրի իչինտէ իսքէնճէ չէքէն պու
 միսիլիւ պիր քիմսէյէ տէնտի՛ քի , «Պիղիմ իլէ
 սիզլին արանըգտա պիր պէօյիւք ճէնտէք գայիմ օլ-
 մուշ , թաքիմ պուրատան» (Եանի կէօքտէն) «սիզէ

Կեչմէյէ իսթէյէնէր գատիր օլմայալար, հէմ օլ
 րատա" (եա'նի ճէհէննէմոէ) "օլանլար պիզէ կէչմէ-
 յէլէր": Պուրատա՛ մատտէյի միւմքիւնի մերթէպէ-
 յէյի՛ անկլատոր սէօզէր իլէ թաստը՛ գ օլունույօր քի՛,
 իսքէնճէ՛ մահայլինտէն ա՛սլա պիր գուրթուլան հիչ
 պիր վէճհիլէ օլմայաճագ տըր, վէ հայաթտա օլ-
 անլարտան սնլար իչիւն հէրնէ՛ գատար հէրարէթլի
 վէ խիլիւսանէ տուալէր սունուլա՛ տախի, օն-
 յար օլ քէնտիլէրի իլէ կէօքտէ օլանլարն պէյնիստէ
 գայիմ՛ օլան "պէօյիւք հէնտէյի" կէչմէյէ գատիր
 օլա՛մայաճագլար: Հէմ Առաքեալլարն իպրէթին-
 տէ՛ տախի պու թա՛լիմէ գուլաղուզլայաճագ պիր
 էսէր հօգտուր:

ՊԵՊ ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ :

ԻՕԼԻԼԷՐ ԻՉԻՆ ԼԻԳՈՒԲԵԼԷՐ ԵՆ-

ԻՕՏ ՊԵՏԵՐԵՊԼԷՐ :

ԻՅԻԼԷՐ ԻԿԻՆ ԼԻԳՈՒՐԵԱԿԱՐ ՕԳՈՒՆՄԱՂ Ա՛ՌԵԹԻՆԷ
ԵՕԼ ԿԵՕՍԹԵՐԷՃԷՔ՝ Ը՛ղԵՂ ՔԻԹԱԿԱՐՄԱ ՏՐԻՆՉ
ԱԻՐ ՉԷՅ ԿՈՒՐՈՆՄԱՂ : Ա՛Է ՔԻԼԻՍԷՆԻՆ ԻՒՔ ՄԵ-
ՏՐԷՐԻՆՄԵ՛ ԽԱԽԻ ԿՈՒՆՈՆՆ Ա՛ՍԼԱ ԱԻՐ ԷՍԵՐԻ ԵՕԳ-
ՄՈՒՐ : Ը՛ՆՏԻՊԷՐԻՆ ՄԷՂԱՐՂԱՐՐՆՄԱ ՎԷ ՃԷՆԱԳԷ-
ԼԷՐՄԵ՛ ՐԱԿԱՂ Ը՛ԽՆԱՄ Պ՛Ա՛ՄԱՐՆՐՆ ՐԵՍՄ ՈՒ Ա՛յ-
ՆԻՆԻ ԻՃՐԱ՛ ԷԹՄԷՔ ԱԻՐ Ա՛ՌԵԹ ՎԱՐ ԽԱԽ • ՎԷ Ա՛Մ-
ՂԸՂԱՐՐՆ զՐՅԱՐՆԱ ԿԵՕՐԷ՛ Ա՛ԳԻԳԷՐ ՎԷ ԷՕԼԻԼԷՐ
ԻԿԻՆ ԼԻԳՈՒՐԵԱԿԱՐ ՕԳՈՒՄԱՆՐՆ Ա՛ՌԵԹԻ՛ ԿՈՒՆՄԱ՛Ն
ՄՈՂԱՅՐ ՉՈՒՏՐ ԷԹՄԻՂ ՄԻՐ : ԻՅԻԼԷՐԻՆ ՏԵՂԱՐ-
ՂԱՐՆՊ՛՛ ՐԱԿԱՂ Ը՛ԽՆԱՄ Պ՛Ա՛ՄԱՐՆՐՆ ՍԱՄԵՃԷ ԱԻՐ
ԻՃՐԱՍՐՆՐ ԷԹՄԷՔ ՂԵԼԻԼՄԻՆՄԵՆՆ՝ ԷՕԼԻԼԷՐԻՆ ՔԷՆՄԻ-
ԼԷՐԻ ԻԿԻՆ ՄԱՍՈՒՆԷՆ ԼԻԳՈՒՐԵԱ ՕԳՈՒՄԱԳՄԱՆ ՓԱ-
ՅԻՄԵ ԿԵՕՐԷՃԷՔԷՐ ՂԵԼԻԼՄԻՆՆԷ ԿԷՇՄԵՍԻ ԳՕԼԱ՛Յ ԱԻՐ
ՉԷՅ ՕՂՄԱԳՂԱ , ԿՈՒ ՍՕՆԿՐԱՔԻ ՂԵԼԻԼՄԷ՛ ԿԵՕՐԷ
ՄԱԽԻ Ա՛ՄԷԼ ՕՂՈՆՄՈՒ :

ՊՈՒ ԱՄԵԹԻՆ ԻԱԹԻՄԱ՛ՆԷ ՂԷՄԱՆ ԱՄՂՄԱՆՈՐԴՐՆՐ
ՎԷ ՕՆԱ ԳՈՒՂԱԴՈՒՂԱՅԱՆ ՍԷԱԷԱԿԷՐԻ ԻԳԷՄԷՅ Ե՛ ԳԱ-
ՄԻՐ ՕՂՄԱՄՈՐԳ : ԼԱՔԻՆ ՉՈՒԳԱՄԱՐՐ ՍԱՏԻՏԱՆ
ՄԱՂԼԼՄՄ ՄԻՐ ՔԻ , ՔՐԻՍԹԻԱՆ ԹԱՐԻԽԻՆԻՆ ԻՒՔ ԱԷՂ
ՄԵՏՐԻ ԿՈՒՆՄԱՆ ԱԳԱ՛Մ ԽՈԽԷՐ : Պ՛Ա՛ՂԸՂԱՐՐ զՐ-
ՅԱ՛Ս ԷԹՄԻԷՐ ՔԻ՛ ՅՕԳ ՔԻՄՆԷԼԷՐՄԵՆ՝ ԷՕԼԻԼԷՐ Ի-
ԿԻՆ ՍՈՒՆՈՒՂՄԱԳՄԵ՛ ՕՂՄԱՆ ՄՈՒԱՂԱՐՄԱՆ ԻԼԷՐԻ ԿԷԼ-
ՄԻՂ ՄԻՐ • ՎԷ ԻՏԹԻՄԱԿ ՄՐՐ ՔԻ , ԿՈՒՆՈՆՆ ԿՈՒ-

պապտէ պա՛զը մէրթէպէ թէսիրի՛ օլսուն : Լարին պունուն զուհուրէ կէլմէսինին սայընը՝ փաբէլիճի աթէշ թա՛լիմինտէ արամասը՝ մաւլահաթըն դապի- ա՛թընա տահա՛ մուվաֆըզ տըր : Խալզ պիր քերրէ պունուն եագըճը փաբէմէք իսքէնճէլէրինին գօր- գուլարընը ա՛գընա գօտուգտան սօնկրա՛ Օնլարտան գուրթուլմանըն չարէլէրինի տախի պուլմաղա չաը- շաճաղը՝ մաւլահաթըն դապիաթընա մուվաֆըզ տըր : Ա՛ է քէնաիլէրին պու տիւննատան կէօզմուշ խրամ ու ագրապալարընը՝ Լիզուրեալար օգութմա- ղա պիր միգտար ագչէ սարֆ կթմէյիլէ գուրթարա պիլմէնին ֆուրսաթը հայաթտէ օլուպ Օնլար իչիւն եաս չէքէն տօսթլարընտան սէվինճ իլէ էլէ այընտը : Եօգարըտա հալէա կէօսթէրիլիշ տիր քի , Լի- դուրեա թա՛լիմի շիմո՛քի գապուլ օլունտուղու հիյէթինտէ՛ եա՛նի Բապպ Եխշամ՝ Բա՛ամըն էք- մէյինին վէ շերապընըն՝ Քրիստոսուն սահիհ թէ- նինտ վէ գանընա թէպտիլ ու թահվիլ օլմագ՝ վէ փափասըն էքմէյի վէ շերապը հէր պիր թագ- տիս էթմէսինտէ Քրիստոս նէնիտէն պիր գանսըզ գուրպան սունուլմագ իթթիգատը Օնիւչիւնճի- տէհրէ դատար թէքմիլէն թէրթիպէ կիրմիշ տէյիլ- հտի : Իմտի էօլիւլէր իչիւն լիզուրեա օգունմա- նըն ա՛տէթի՛ լիզուրեա իթթիգատը Լաթինլէր պէյ- նինտէ իշթիհար պուլմաղտան էվիլէլ իտխալ օլմա- տըզը աշիքեա՛ր օլմաղըլա , Օնլարըն զուհուրու տա- խի՛ օ ա՛սիրլէր մէհէլէրինտէ օլմալը տըր :

Իաթողիքլէրտէն օլան Մարինօս նամ՝ միւլէլիֆ պիր փէք տիգգաթըլ թէֆթիշտէն սօնկրա՛ պիր փա- փաս թագտիս օլունմագ րէսմի սուրէթի պուլտու , քի Օնտա՛ փափասլարտա Կերբէլէր վէ էօլիւլէր ի- շիւն լիզուրեալա՛ր օգունմագ հիւքիւմէթի վէրիլիլ- իտի . լաքին պու րէսմ սուրէթի՛ Լիֆէնտիմիլտէն

900 սենե սօնկրատան էսքի տէյիլ իտի (ա) , Հէմ տէ օլ զէմանե գատար՝ էօլիւլէր իչիւն Քուվարտան մա՛տա լիզուրիա զիքր էտէն պունտան զայրի պիր էսէր պուլունմատը : Վէ պունտան կէօրիւնիւր քի , պու ա՛տէթ՝ պա՛զը մահալէրտէ պազը մէրթէպէ իճրա օլունուր իտի . լաքին ա՛լէսսէվի օլմամը օլմալը տրը : Պունու Քօմա Քիլիսէսինտէ պիր թա՛լիմ տէյիլ սապիթ վէ մուգարէր էտէն իլք սինադոս՝ ծնագուզունճու տէհրտէ ճէմ՝ օլան Տրիտենդ սինադոսու իտի , քի պունու ՉՉնճի վէ ՉՉինճի մէճլիպէրինտէ՛ էյլէտի (բ) :

Պու մինվալ իւզրէ աշիքիար տրը քի , պու ա՛տէթին տէյիլ սալթ Մ՛ղիզ Քիթապլարտա ապա էսէրի՛ պուլունմայօր , իլլա էսքի Քրիսթիան Քիլիսէսինին սէսի՛ էն ազալի պին սէնէ միգտարի պունա գարշը տուրմուշ պուլունույօր :

(ա) Պուրնէթ Նպիտկ . Փափաս թագափսի իւզ . Սարինտան էյլէտի իսթիլորաճ . ոահ . 24 : (բ) Տրիտ . Սին . Ս՛ճ . 22 . Պ . 1 , վէ գան , 3 . վէ Ս՛ճ . 25 . Փաք . աթէշ . գանուն :

րեղ տէր քի : «⁽¹⁾ Իզ ա՛զեզ պապալարըմըզ վէ Եպիսկոպոսլարըմըզ վէ պիզտէն էվվէլ ուշուհուշ օլանլարըն ճիւմվէսի իչիւն տուա՛լէր տունարըզ • չիւն ինանըրըզ քի՛ ծնլարըն ճանլարընա՛ տուա՛ օլունմազ տա ա՛զիմ ֆայիտէ՛ վար» (ա) : Ոսկերերա՛ն տախի եարամազլարըն ճանլարը իչիւն սէօյլէյէրէք՛ ծնլարը Քրիսթիանլարըն տուա՛լարընա սրփարըշ էտէր :

Լաքին պու ա՛տէթին էյլիյի՛ հազզընա պու գատար սէօյլէյէնէր օլտու իսէ : չօք քիմնէլէր տախի ծնա՛ գարը սէօյլէտիլէր : Եօչարըքի իսթիխրաճտէ պունու սրփարըշ էտէն Կիւրնդ՝ եինէ օ քիթապտա տէր քի : «⁽²⁾ Կէն չօք քիմնէլէր պիլիբիմ՝ քի՛ տէրլէր քի՛ պու տիւննատան եա կիւնահ իլէ եախօտ կիւնահարզ կէօչէնլէրին ճանընա՛ էյէր ծնու տուա՛ տա զեքր էտէրսէն՝ նէ՞ ֆայիտէ՛ էտէր» : Եօչարըտա զեքր օլունանլարտան Կիպրիանոս տախի ծնու պու սէօզլէր իլէ րէտա էտէր • «⁽³⁾ Պուրատան կէօչտիթտէն սօնկրա՛ թէվպէյէ պիբ եեր գալմազ՝ վէ սուլճ օլունմազ» (բ) : Գրիգորիոս՝ Եսազիանցի՛ «⁽⁴⁾ զէման՝ ֆիզան էտէնլէրի գուրթարմազա պիբ քիմնէ նաֆիլէյէ չալըշաճազ : Պուրատա պիբ քիմնէ՛ պիբ չարէ՛ պուլա պիլիբ • լաքին օրատա՛ պէնտլէրտէն ղայրի պիբ շէյ եօչտուր : եախօտ հէր շէյ պիբ սրզը պէնտ աիբ՛՛ սէօզլէրի իլէ պու զիւլիւմիւ րէտա էտէր (գ) : Քիւչիւք Լըմէնիսթանըն միւլթէմէքիւնլէրինտէն Եւրիոս նամ՝ պիբ Քիլիսէ իիսթիարը (Լըրէցի) էօլիւլէր իչիւն տուա՛ էթմէք ա՛տէթինէ գարը՛ ֆայիտէսիզ տէյիւ պու քէլամլարը թագրիբ էտէր(դ) : «⁽⁵⁾ էֆաթ էտէնլէրի՛ էօլիւքտէն սօնկ

(ա) Կիւր • Տին թա՛ւ • սըր 5 • ատէտ 8 : (բ) Կիպ • Գէմէտը • մէքթ • § 16 : (գ) Գրիգ • Եազ • շիբ • de rebus suis. (դ) Եպիս • Էերետիկ • գըսմ 3 :

րա նէ՛ շէյէ պինաէն զերբ էտերսինիզ : Եւյէր պու-
րատա օլանլարըն տուա՛լարը՝ ֆիլ վագի՛ օպիր տիւ-
նետտէ օլանլարա ֆայխտէ էտերլէր իսէ , Տիչ քիմ-
սէյէ տինտարլըղա ըաղպէթ էթմէյէ՛ եախօտ էյի
ա՛մէլլէր իլէ տօլու օլմաղա հաճէթ Նօզտուր . լա-
քին օ՛ պիր գաչ տօսթ հըֆզ էյէսին , վէ ծնլար՝
օպիր տիւնետա իսքէնճէ չէքմէսինլէր տէյիւ տու-
ա՛լլէր տունաճաղար տըր” : Ըմբրոսիոս տեր քի ,
“Վօլիւմ” պիր րահաթլըգ լիմանը տըր , վէ հալի-
միղի տահա՛ պէթէր էթմէզ . լաքին հէր պիր առէմի
հէր նա՛սըլ պոլլուրսա , կէլէճէք շէրա՛թա ծնու
էօյլէ՛ հըֆզ էտէր” (ա) : Հերոնիմոս տախի պու-
նուն կիպի ըէյլէր թաղրիբ էտերէք տեր քի , “Պիզ
պու տիւնետա պուլլունտուզճա , պիրի պիրիմիզէ
կերէք տուա՛լլէր իլէ վէ կերէք նասիհաթլէր իլէ եար-
տը՛մ էտէ պիլիբիզ . լաքին Քրիստոսուն շէրա՛թ
տիվանը հուզուրունա կէլտիյիմիզ գէման՝ նէ Յովք
նէ Վանիէլ նէ տէ՛ Վոյ՛ հիչ պիր քիմնէ իչիւն նի-
յա՛զ էտէ պիլեր . լաքին հէր քէս քէնտի եիւքիւ-
նիւ գալտըրմալը տըր” (բ) : Վէ՛ Պարքէլունա շէհ-
րինտէն օլան Վ իկիլանթիոս իամնտէ պիր Քիլիսէ
իլսթիարը (Նրէցի)՝ 404 թարիխ մէհէլլէրինտէ
տեր քի , “Պիզ հայաթտա՛ եքէն , պիրի պիրիմիզ
իչիւն տուա՛ էտէ պիլերիզ . լաքին էօլտիւքտէն
սօնկրա , հիչ քիմնէսին տուա՛սը պիր ախտի իչիւն
գապուլ օլունմազ” :

Պունտան կէօրիւնիւր քի , պու միսիլլիւ տուա՛-
լարըն իք զերբինի էտէն իւչիւնճիւ տէհրտէ Տեր-
տուղիանոս տուր : Իւչիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ
տէհրտէ Հայրապետլէրին պա՛զըսը՝ պու առէթէ

(ա) Ըմբր . de Bono Mortis, c. 4 : (բ) Հեր . Վիթ . 3 ,
Գաղ . Պ . 6 իւլ . շէրհ :

րիցա՝ վերտիլէր • ասէրլէրի՛ իսէ օնու րէտա էթ-
տիլէր : ՕԼ զէմանկերին իլէրիտէ պուլունան քիմ-
սէլէրին պէյննտէ պու պապտէ իխթիլա՛ֆ վար-
ըտը • վէ հէր քէսէ պու խուսուստա քէնտի րէ-
յինի հըֆզ էթմէյէ ըուխասաթ վար իտի : Պու
մատտէ իւզէրինէ րէյ իթթիֆագը Եօղուտու : Պու՛
հէր քէստէն գապուլ օլունաճագ՝ վէ ա՛մէլէ գօնա-
ճագ պիր թա՛լիմ տէյիւ հէր քէտին պօյնունա պիր
պօրճ սայրլմագիտի : Պունա իմզա գօյամայան քիմ-
սէլէրէ՛ պու խուսուստա ախէր զիւիւմտէ օլմաղա
ըուխասա՛թ վարըտը :

Լյէրչի Ը՛զիզ Վիթապարտա՛ Ըլլահըն խալ-
զընտան սունուլմուշ չօղ տուա՛լա՛ր թահրի օլուն-
մուշ պուլունուր իսէ տէ , Եօլիւլէր իչիւն՝ օնպարըն
արասընտա հիչ պիր տուա՛ պուլունմագ : Վէ է-
յէրչի օրատա տուա՛ էթմէնին պօրճու հէր քէսէ
պիր ֆա՛րզ թային օլունույօր , վէ աիւրիւ տիւր-
ղիւ հէմ չօղ տուա՛ Էտէճէք մատտէլէր կէօսթէրի-
լիյօր իսէ տէ , Եօլիւլէր իչիւն տուա՛ հիչ պիր թէք
քէրրէ պիէ զիքր օլումայօր : Ըլլահըն Վէլամընըն
պու ա՛տէթէ րիզա կէօսթէրմէտիյինէ պու քիֆա-
յէթ Էտէր պիր իսպա՛թ տըր : Լյէր պու շէրի՛ պիր
շէյ օլպարտը , Եախօտ էյէր Եօլիւլէր հայաթտա օ-
լանպարըն տուա՛լարընտան սահիհան մէնֆա՛աթ կէօ-
րէ պիլմիշ օլսալար իտի , պիր քէրրէ օլուն Ը՛զիզ
Վիթապարտա զիքր օլունմայաճաղը ա՛ղըլ քէսէ-
ճէք պիր շէյ մի : Պունու՛ հիչ պիր պիղարաղ ա-
ղըլ ինանա՛մագ :

ՊԵՊ ՕՆՊԻՐԻՆՆԱՂԻ :

ՀԵՂ ՈՒ ԶԻՅՆԵԼԹՎԵՐ :

Վաճ ու զեյարեթ տեմէյիէ՛՝ ա՛զիզ սայրան
մահալերէ վէ էսերերէ՛՝ ընլարն վասիդասը իլէ
լուդֆ ու ինայեթ թահսիլ էթմէք մերամը իլէ եօլ-
ճուլուգ էթմէյի անկարրգ :

Իլք իււջ տէհրերտէ՛՝ Պաղեստինէ հաճ ու զիյա-
բէթ իչիւն վարըւարդընըն հիւջ պիր զեքրի օյունմա-
յօր : Վէ պու քէյֆիյէթին սեպէպի՛՝ օլ զեման-
լերտէ Քրիսթիանկարա գարըը վուգու պուլմագտ
օլան շէտիտ դարտ ու զօվալայր շար օշուուգու զօ-
լա՛յ անկաշղա՛ պիլեր : Օրալարա վարմասը՛ քէն-
տիլերէ էմին տէյիլ իտի : Վաքին տէօրտիւնճիւ
տէհրտէ Աոստանդիանսուն հիմայեսի ալթընտա
Քրիսթիանկար ընլարը դօվալայանկարտան էմնիյէթ
ու սէլամէթ պուլտուգլարը՛ զեման՛ պու էնկէլ օր-
թատան գալպտը : Օզեման պու զեյարեթլերին տինի
մա՛մուր էտիճի վէ սէվապը դասիա՛թը՛ հազզընտա
ալէա զեիւմէր տախի իշթիհար պուլտու : Ին-
սանկար դըյա՛ս էթմէյէ պաշլատըլա՛ր քի , Պաղես-
տինէ վէ շէհուլերին մեգարլարընա հաճ ու զեյա-
րեթլեր էթմէլերի իլէ ա՛զիմ տերեճէ ա՛զիզ լիյէ վէ
սահիհ խէլա՛ս իւմիտլերի թահսիլ էտէճէքլեր : Իշ-
պու ահվալէ պինսէն՛ Աոստանտիանոս իմիէրաթօ-
րուն վալիտեսի Հեղինէ սահիհ խաշը պուլմագ իչիւն
Երուսաղէմէ պիր հա՛ճ էյլէտի : Պունուն իպրէթի՛
օլ ա՛զիմ տէվէթին ալթընտա օլան չօդ էյալէթ

լերտէն վէ շէհրլերտէն զայէթ չօշ խալզը Մապ-
պըմըզըն վէ ծնուն Մուքեալարընըն հօմրիւնիւն իք
վուգուա՛թլերի վէ իսքէնճէլերի հէմ՝ էօլիւմէլրիսին
վուգու պուլտուզու մահալլերին զիյարէթիսէ՛ վար-
մաղա այադլանտըրաը (ա) : Աէշինճի տէհրտէ պու
հաճ ու զիյարէթլեր՝ օլ գատար ա՛լէսսէվի իտիլեր
քի , պա՛ղը Քրիսթիանլար օլ տերէճէ ա՛ղ ու
խորաքէ եազըզմազ իշլերէ տիւշտիւլեր քի , սահի-
հան մասխարալըգտան իպարէթ շէյլեր իտիլեր : Պու
հաճ ու զիյարէթլեր՝ արթըդ սալթ Պաղեստինէ օ-
լունմամաղա պաշլանտը : Օիրա պազ՛ը հաճիլեր՝
Յովըուն խասթալըղընտա օթուրտուղու կե-պրէ՛
էրընընը կէօրմէյէ վէ ծնուն միւպարէք գանընը է-
մէն դօփրաղը՝ էօփմէյէ Մրապիսիանա՛ գատար
վարտըլար (բ) : Աէշինճի տէհրին սօնունսան պէ-
րու իշպու եօլճուլուգլար՝ էյիճէ մալիւմ՝ օլտուղու
կիպի՛ վէք պէսսէվի օլտու , վէ պու ա՛տէթ պա՛ղը
մէրթէպէ պու կիւնէ՛ գատար տէվլամ՝ էթմէքտէ՛
գալմըշ տըր :

Մաքին պու ա՛տէթ հերնէ գատար պէսսէվի վէ
ումումի օլմուշ իտի իսէ տէ , տէօրտիւնճիւ վէ
պէշինճի տէհրին պա՛ղը է՛ն մէշհուր վէ միւլթէպէր
Հայրապետլերի ծնու՛ զայէթ մուգիւր տէյիւ շէտիտ
թա՛պիրլեր իլէ րէտտ էյլէտիլեր : Պունլար՝ Պրի-
գորիտս Վիւսացի՛ Ոսկեբերան՛ Հերոնիմոս (գ) վէ
Օքոստինոս միսիլլիւ գաթլա՛ր տըր :

Պու խոսուստա պիր էօրնէք իշիւն՝ պուրատա
Պրիգոր՝ Վիւսացիսին պիր տօսթունա եազորըը պիր
մէքթուպտէն պիր իսթիխրա՛ճ կէթիրիրիւ (դ) : Պու

(ա) Մօսհայմ՝ ճիւտ 1, սահ. 311 : (բ) Ոսկ. վաշ 5, գըմ
1. de statuis. (գ) Հերոն . Մէք. 49 փաւլիստա : (դ) Պրիգ .
Վիւս . Նրուսաշ . հաճ էթմէք իւշ . Մէք . ճիւտ 3 , փաւրիս
պասմար 1035 . ս . 661 :

Հայրապետ՝ պիր Վրիսթիան քէնտի ա՛մէլ ու հա-
 րաքէթինի Խնճիլ գանունունա մուվաֆըզ էթմէլի,
 վէ էյէր ծնուն իշէտիյի իշէրին Ե՛հտի Ճ՛տիտ-
 տէն նուֆուզու եօղիսէ, րէտտ օլունմալը տըր տէ-
 տիքտէն սօնկրա տէր քի, «Մապպ՝ միւպարէքէրի
 կէօյիւն փատիշահլըղընըն միրասընա տա՛վէթ էթ-
 տիյինտէ՝ թէքմիլլէքէրին արասընտա Երուսաղէմէ
 հաճ էթմէյի զիքըր էթմէյօր: ()՝ պու զայրէթի
 օլ շէյլէրին իչինէ գօմազ: Վաքին նէ՞ իչիւն, (վէ
 ազլը պաշընտա օլան քիմնէ պուլնու միւլահազա՛
 էյլէսին) չիւն քի պիր ատէմէ նէ սա՛ատէթ վէր-
 մէյէ՛ նէ տէ կէօյիւն փատիշահլըղընա գուլաղուզ-
 լամաղա գատիր օլան պիր զայրէթ իզհա՛ր օլունմալը
 տըր: Եյէր պէօյլէ պիր ա՛մէլ քէնտինտէ ֆայ-
 տալը օլսա պիլէ, քեամիլլէրէ մէշընլ օլմազ իչիւն
 սըփարըշ օլունահազ պիր մատտէ օլամազ: Վա-
 քին տիգգաթ իլէ միւլահազա օլունտուղու թագ-
 տիրտէ, կէօրիւնիւր քի, խիւլիւսանէ պիր տին-
 տար էօմիւր սիւրէնլէրէ սահիհան ճանը իֆսատէ-
 տիճի (պօզուճու) պիր շէյ տիր. վէ հէր քէսէ կէ-
 րէք տիր քի, ծնտան պիր զարար չէքմէմէյէ տիգ-
 գաթլը օլսուն»: Օստան սօնկրա պու Հայրապետ
 կէօսթէրիր քի, պու միսիլլիւ հաճ ու զիյարէթ-
 ւէրտէ տիշէհլի գըսմը նէ թէհլէքէրէ միւլթէլա
 օլուրլար, վէ չօգ գարըլար՝ էվվէլքինտէն պէթէր
 տէօնէրլէր: Օստան սօնկրա տէր քի, «Եյէր Ե-
 րուսաղէմին ա՛զիզ մահալլէրինտէ (ախէր ետրէր-
 տէն) տահա՛ զիյատէ լուղֆ ու քերէմ՝ օլայլաը,
 օրատա էօմիւր կէչերէնլէրին դապիաթը կիւնահտան
 փա՛ք օլուրուտու: Վաքին սահիհի պու տուր քի,
 հիչ պիր նէվ՝ ֆէսատ պուլունահա՛մազ քի, օրատա
 իճրա օլունմայօր, մէսէլա եարամազ լըգ՝ զինա՛ խըր-
 սըզ լըգ՝ փութփէրէսթլէք՝ զէհիլլէմէք վէ գաթլ

միտիլիւ (Ֆէստառար իճրա օլունուրար) : Վէ ֆիլ վապի պու քէօթիւլիքէր օրատա էօյլէ եերէշմիշ տիրէր քի , հիչ պիր եերտէ օրատա կիպի գանա սուսամըշ քիմնէլէր պուլունմաղ . օրատա ատեմլէր՝ քէնտիլէր կիպի ատեմ օյանլարըն գանընա՝ խամ դամա՝ սէպէպինտէն՝ ճանապարլա՝ր կիպի սուսամըշ պուլունուրար : Իմօի նի՞ճէ կէօսթէրիլէ պիլիւր քի , պնւ միտիլիւ եարամաղ լըգլար իճրա օլունան մահալէրտէ տահա՝ զիյատէ լըգփ ու քէրէմ պուլունուր" :

Իշպու Հայրապետ քէնտիսի պիղգաթ Վաղեստինտէն կէչէրէք՝ Քիլիսէնին մաօրահաթը բույէթի էջին Երապիսթանս վարմաղա իշի տիւշմէյիլէ աեր քի , «Պիղ պնւ պապտէ եալընը կէօզէրիմիղ իլէ կէօրտիւքէրիմիղի՝ թագրիր էտէրիղ" : «() Լ մահալէրէ եէթիշմէզտէն չօգ էվլէլ՝ Քրիստոսուն սահիճ Ելահ կիպի տիննայա պունտան չօգ էվլէլ կէօրինտիւյունին կէրչէքլիյինի գանըտըգ , վէ պունուն իլէ իմանըմըղ նէ արթտըղ նէ տէ էքսիլտի : (Քրիստոսուն) Պիքիրին վասքդասը իլէ թէն պլմանըն սըրըրնա՝ Բեթլէհէմէ եէթիշմէզտէն աշնա՝ խտիք" , և , և : «Իշպու սէֆէրիմիղէն սատեճէ պու ֆայտայը՝ թահսիլ էթտիք քի , բուպար իլէ էօյրէնտիք քի , պիլիմ սէմթլէրիմիղ՝ եատ սէմթլէրտէն չօգ զիյատէ ա՛ղիղ տիրէր" , և , և :

Պու պապտէ Ոսկերբանըն (ա) Հերոնիմոսուն (բ) վէ (գ) գոստինոսուն (դ) զեւիւմլէրի տախի պէօյլէ օլտուղու՝ թէլիֆաթլէրինտէն աշիքեա՝ր տըրլաքին պուրատա օղարտան խթիլարաճ կէթիթմէսի զիյատէ սայրլըպ՝ իշարէթ օլունան թէլիֆաթլէրինէ մուրաճա՝աթ օլունա :

(ա) Ոսկ . Պ ա՛ղ . 1 , Փիլիմ՝ . մէք . էւղ : Վէ Ընդի . խալքնա զաղ 3 : (բ) Հերոն . Սէք . 49 Փաւլինոսա : (գ) Ղոստ . վաղ 1 . de verb. Apost. վէ ա՛ղիլէր էւղ . վաղ :

Պուրատա հալընրդ պուննու զամմ՝ էտերիզ քի՝
 էյերչի պիր տինտար ա՛գլէ՝ Քրիստոսուն տօղտու-
 ղու՝ հաշատրղը՝ էգեյէթ չէքտիյի վէ էօլտիւյիւ
 մահալերի կէօզ իլէ կէօրմէսի արզուլու պիր շէյ
 իսէ տէ՝ Մ՛գիզ Քիթապլարըն հիչ պիր մահալին-
 տէ պուննա տայիր պիր էմր պուլունմա՛յլ քի՝ ծն-
 լարը կէօրմէք իլէ պիր տերեճէ ա՛ղիզ լի՛ք թահսիլ
 օլունուր : Ահլրէքտէ՝ կերչէքլէք պիր թէսիր էթ-
 մէտիքճէ՝ վէ օ՛ կերչէքլէքտէն ա՛ղիզէնմէմիշ գալ-
 տրզճա՝ պու մահալարըն սա՛տէճէ պիր բույէթ
 ու թամաշարը պիր քիմնէյի խելաս էթմէզ : Պիր
 քիմնէ՝ էյեր պիւթիւն էօմրիւնիւ Քրիստոսուն
 գանընր տէօքտիւյիւ մահալին իւղերինտէ կէչիրտէ՝
 էյեր կիւնահլարընտան թէվպէ էթմէզ՝ վէ պիր ա՛-
 ղիզ էօմիւր սիւրմէ՛զսէ՝ օ եինէ հէլա՛ք օլաճադ
 տրը : Ա է էյեր Խնճիլին կերչէքլէքլէրինին օգուն-
 մասը վէ տինկէնմէսի պիր քիմնէնին եիւրէյինէ
 քեա՛ր էթմէզսէ՝ օլ քիմնէ Պաղեստինին վէ ծնուն
 ա՛ղիզ մահալերինին կէօրմէսի՝ իլէ տախի պիր Փայ-
 տէ թահսիլ էտէմէզ :

ՊԵՊ ՕՆԻՔԻՆՆԻ :

ԷՍԵՐԼԵՐԻՆ՝ ԵՆՆԻ ՄԵՍՈՒՆ՝ ԲԼԵՐԸ ԻՊՊԻՐ :

ՈՒ ԹԵՊՈՒՄ ԷԹՄԵՆՆԻՆ՝ ՕՈՒՂՈՒՐՈՒՐ :

Պու միսիլիւ թա՛ղիմ ու իպատէթին էլ էւլ Կէ-
հրաթ մէվճուտ օլտուղունա հիչ պիր իսպաթ եօզ-
տուր : Եիւպճէ եօզտուր քի , շէհտլէրէ վէրի-
լէն ա՛ղիմ բաղպէթ ու իթթիպար՝ աղար աղար պու
ա՛տէթէ եօլ հազըրլատը . լաքին պու խուսուսա
խաղտա հէր նէ դատար մէյլ վա՛ր իտի իսէ աէ ;
տէօրտիւնճիւ տէհրէ՛ Աոստանտիանտուն Քրիս-
թիանկարա աղատըզ վէրմէսինէ՛ եա՛նի 324 սէնէ-
սինէ՛ դատար՝ պու մէյլ պիր գարար ու սուրէթէ
կի՛րմէմիշ իտի :

Պունուն ապը վէ քէօքիւ պապլնտա՝ Քրիսթի-
անըղըն սինօրունտան տիշարը՝ պագմալըյըզ . չիւն
քի Ե՛ղիզ Քիթապլարըն պիւթիւն ըուհու վէ մէյլ
պունա գարշը տըր : Պիլ ի՛թթիֆազ իգրար օ-
լունոյօր քի , էպքի Մըսրըլըլար՝ Էունանկար վէ
Րօմալըլար պէյնիտէ ա՛ղիզ սայտըզլարը էսէրլէրէ
պու միսիլիւ թա՛ղիմ ու իպատէթ էթմէսի ա՛լէս-
սէվի պիր շէյ իտի . վէ ծնլարտան՝ չօզ քիմսէլէրին
զըլասը իւզրէ՛ Քրիսթիանկար տախի պունու ալ-
մըշլար տըր : Պու վէճհիլէ պու ատէթին ապը վէ
պաշլանկըճը՝ փութփէրէսթլէքտէն սայրմալը տըր :
Պու՝ 404 թարիխիտէ Պարքէլճնա շէհրինին Քի-
լիսէ իխթիարը (երէցի) օլան Վիկիլանտիոստան
աջըգտան պէօյլէ՛ թագրիր օլունոյօր , քի պու

զաթ՝ իշպու Էսերլերէ թա՛ղիմ էթմէնին նալայրգ
 հարաքէթինի զէմմ էտեր , վէ պու միսիլիւ հա-
 րաքէթուտ պուլունանլարը քիւլ զօփլայրճըլար վէ
 քիւլիերեսթլեր՝ վէ ատեմ քեմիքլերինէ իպատէթ
 էտէն փուլթփերեսթլեր թէսմիյէ էտեր , վէ պու ա՛-
 տէթի փուլթփերեսթլերտէն ալմը շար տըր տեր (ա) :
 Աւսեբիոս տախի տեր քի , Վրիսթիանլար շէհա-
 լերէ վէ օնլարն էսերլերինէ թա՛ղիմ էթմէք ա՛տէ-
 թինտէ փուլթփերեսթլեր իլէ պիր իտիլեր . վէ պուն-
 տան պիր իւմի՛տ կէօսթերիյօր քի , պու իթթիֆազ
 փուլթփերեսթլերի Վրիսթիանլարա տահա՛ զիյատէ
 տօսթանէ հարաքէթ էթտիրէճէք(բ) :

Աքին իշպու ա՛տէթ՝ էյերջի հագգ իւզրէ՛ պու
 գատար ալազ պիր փունկարտան չըգմըշ տէյիւ
 շիւպհետէ օլունուր իտի իսէ տէ , տէօրաիւնճիւ
 տէհրին սօնկու գատար էրքէն զայէթ ումուլի՛ օլ-
 մուշուտու : Պաղեստինտէն՝ վէ ա՛ղիզ լիքլերի ի-
 չիւն րաղպէթ օլունան ախեր մահալլերտէն գաշ ու
 զօփրա՛գ կէթիլիլիլիտի . վէ եարամազ բուհլար
 հասարաթընտան զայէթ գուվլէթլի պիր հըֆղ է-
 տիճի շէյ սայրլարազ՝ հեր եերտէ աղըր պահա իլէ
 ալընըլար վէ սաթըլըրլարտը (գ) : Իսպզըն պու
 խուտուտա պաղըլ իթթիգատը պու հալտէ պու-
 լունուր իտի քի , օնլար չօգ քերրէ՛ հիլէպա՛զ
 քիմնէլերտէն ալտանըլար իտի : Հի՛չ պէօյլէ պիր
 շէյ օլմայան մահալլերտէ՛ ա՛ղիզլեր վէ շէհտլեր
 մէզարլարը օլմագ գըյաս օլունուրուտու (դ) : Ե՛-
 զիզլեր իամլերինին տէֆթերինտէ էսամլեր՝ սահթէ

(ա) Հերոն . Բիփարիոսա մէքթ . 404 թարիխտէ Ալիլիանտիո-
 սա գարը վէ Պալու de Vigilantio haeretico orthodoxo. (բ) Եւ-
 սեք . de Praep. Evang. 14 . 11 : (գ) Օղոստ . de civitate Dei.
 Վիթ . 11 . Պաշ 8 . § 6 , վէ սայիւ շօք քիմնէլեր : (դ) Վարթա-
 գինէ Սին . 5 . դան . 14 :

Իսպարէթ պիր շէյ օլմուշուտու : Գըյաս օլմուշու-
րուտու քի շէհիտլերին քէմիքլերի՝ ճինլերին չարփ-
մալարընա վէ սայիր տերտու պէլալարա զայէթ ա՝
զիմ իլաճլա՛ր իտի յ վէ խասթալըզլար տէֆ՝ էթմէ-
յէ՝ էօլիւլերի տիրիլթմէյէ՝ տիւշմէնլերի գաչըրմա-
ղա՝ օլաճազ շէյլերի փէշն պիլտիրմէյէ վէ սայիր
չօզ պունտն կիպի իշէր էթմէյէ գատիր սայը-
լըրլարըտը (ա) : Լշվմէլտէն սալա մա՛լիւմ օլմայան
շէհիտլեր՝ տէնիլերիտի քի՝ քէնտիլերինի ըույալար-
տա աշքեար էթմիշէրիտի . վէ ինանըլըրտը քի՝
պաշգալարը՝ տա քէնտիլերին տէֆն օլմուշ օլուուզ-
լարը նէրլերի՝ աշքեար էթտիլեր : Խալգ՝ Տեր պիր
թէնճա վէ այրըճա տուրան՝ պիլինմէմիշ պիր մէզարը
պիր շէհիտ մէզարը ինանմաղա մայիլ իտի (բ) :

Նալա պու գատար պէօյիւք օլան պու թէնա-
լըգ՝ ալթընճը տէհրտէ տաճա՝ պէօյիւք օլտու ,
վէ իշպու ա՛ղիզ տէնիլէն էսերլեր վասըգասը իլէ
իճրա օլունսն Տիլլէլեր վէ պտտաորճըլըզլար տաճա՝
աշքեար վէ տաճա սերպէսթանէ իճրա օլունուր-
լարըտը : Պէօյիւք Գրիգորիոս Փափ պու նէվտէն
օլան պիր շէյ նազլ էտեր , եա՛նի քի՝ իքի Բում
բուճպանլարը Բոմայա կէլիպ՝ կէճէ գարանըղընտա
Ը՛զիղ Պօղոս քիլիսէսինին եանընտա կէօմիւլմիւշ
պաղը ճէսէտլերի չըգարտըլար , վէ քէմիքլերի սագ-
լատըլար : Սօնկրա պունլար դութուլուպ՝ պունու
էթմէքտէն մերամլարը նէ իտի տէյիւ սիւալ օլուն-
տուղլարընտա , իգրա՛ր էյլէտիլեր քի , քէմիքլերի
ա՛ղիզլեր էսերլերի տիր տէյիւ Եունանիսթանա կէօ-
թիւրմէյէ խթէտիլեր (գ) : Քրանստա ալտա-

(ա) Քրուտէնթիոս եէրի 11 . de . Coran. վէ Սուրիթ .
Սէվ . մէթթ . 1 . վէ Ռսկ . վազ 66 : (բ) Սուրիթ . Սէլ . Մար-
տին . էօմ . իւզ . 11 : (գ) Պէօ . Գըիգ . Գիթ . Գ . Սէք . 39 ,
Սուզ . Օղս :

տըճըննն պիրի պիր թօրպա՛ տօլուսու էսերլէր իլէ կէզտիյինտէն խալգըն տիգգաթընը ճէլպ էյլէմիշ խտի • լաբին թօրպասը թէֆթիշ օլունտուղունտա , իչինտէ քէմիքլէրին արասընտա տիւրիւ տիւրիւ օթլար՝ քէօսթէպէք տիշլէրի՝ սրչան քէմիքլէրի վէ այը՛ դըրնագլարը պուլունտու (ա) : Իշպու տէ՛ Տրտէ ա՛զիզ էսէր իսմի իլէ կէօսթէրիլէն շէյլէրէ՛ չօգ տէ՛ֆա՛ ա՛զիզ զանն օլունան իսմինտէն զայրի պիր շէյ մա՛լիւմ տէյիլ իքէն՝ սէճտէ վէ իպատէթ օլունուրուսու (բ) : Ի՛ճթիմա՛լ սըր քի , պու՛ ֆէնալըզըն իշթի՛ճար պուլմասընա Պէօյիւք Վրիգո՛րիոս Փափտան զէյատէ եարտըմ էթմիշ ատէմ օլմատը , չիւնքի պու՛ էսերլէր Տագգընտա էն ազլէ՛ զըտտ նագլիյէթլէրի էտէր :

Իշպու էսերլէրին եէտիւճի վէ սէքիզիւճի տէ՛ Տրտէ զու՛ճուր էթմէյէ սէպէպ վէրտիքլէրի Տիլէ՛ պագլըզլար վէ ալտատըճըլըզլար՝ տա՛ճա՛ զիյատէ օլտու • լաբին ծնլարը արթըգ պուրատա նագլ էթմէյէ եէրիմիզ եօգտուր :

Պա՛զը պիր գաչ մա՛դուլ ա՛տէմլէր պու պէտ ֆիլյէրէ՛ գարշը սէպլէրինի գալտըրտըլար • լաբին փէք ազ ֆայտէ էյլէտի : Պիր ատէմ շաշար , քի Տանկըսընա տա՛ճա՛ զիյատէ թա՛ճիւպ էյլէսին , ալտանմըշ խալգըն ինանըճըլըզընա՛մը , եօխսա պու ալտատըճըլըզլարը իճրա էտէն քիմսէլէրին ութան՛ մազ եիւզտիւզլիւյինէմի :

Պու ա՛տէթին Ալլա՛ճըն Վէլամընտա պիր էսէրի ապլա պուլունմատըզընա տայիր տուրուպ միւզաքէրէ էթմէսի՛ սայքի իգթիզասըզ կիպի պիր շէյ տիր :

(ա)՝Պէօ • Վրիգ • Բ • 6 : (բ) Պէօ • Վրիգ • Վրիթ • Ը • Սէք • 29 :

ՊԵՊ ՕՆԻՒՉԻՒՆՆԻՒՆ :

ԲԻՒՆԼԻՒԻՒԻՒՄ ՍԵՆՆԵՍԻՒՅԻՒՆ ՄՕՄ

ՍԵՆՆԵՍԻՒՅԻՒՆ ԵՍԵՊՄԵՊՅԻ ԵՏԻԹԻՆԻՆ

ՋՈՒՆՈՒՐՈՒՆ :

Քիչնչիւք եազմաբ՝ քիլիսէլէրտէ տէօրտիւնճիւ
տէճրտէն էվվէլ իտխալ օլունտուղունու իս-
պաթ էթմէք իչիւն էյի իսպաթլարըմըզ եօգտուր .
վէ պազըլարը իտտիա՝ պիլէ էտէրլէր քի , պու՝ օլ
տէճրտէն սօնկրա գապուլ օլունմոնշ տուր :

Պու ատէթ՝ էքքի Վրիսթիանլարտան՝ փութ-
փերէսթլիք մեղճէպինին իպատէթինէ մերպուգ պիր
ա՛մէլ տէյիւ իքրա՛ճ օլունուրուտու . վէ Օնուն
իչիւն Վրիսթիանլըգտա սաշա իճրասընա բուխ-
սաթ վերիլմէզ պիր շէյ սայարլարըտը : Տերտու-
ղիանտս պունուն ճազգընտա պու մինվալ իւզրէ
սէօյլէր (ա) , վէ Լթէնազօրասըն տախի պէյան
էյլէտիյի զիւիւմ պունուն կիպի տիր : Վէ պու-
նու՝ տէյիլ սալթ չայրապետլէր զէմմ էտէրլէր ,
իլա օլ տէճրլէրին թէվարիխի տախի շէճատէթ է-
տէր քի , պու ատէթ՝ զէքըր էթտիյիմիզ զէմանտէն
էվվէլ մէյտանա չըգմամըշ իտի :

Լաքին քիւնչիւք՝ ճէնազէլէրտէ գուլլանըլըր իտի .
ամմա պու պիր տին այնի իչիւն տէյիլ՝ իլա ֆէնա
գօգու վէրէն թէա՛ֆիւնիւ քէսմէք իչիւն օլուրու-

(ա) Տերտ . Ն՛էվ . Պաշ 32 . վէ Ն՛էնք . թաճ . Պ . 10 :

տու : Տէօրտիւնճիւ տէ՛հրին սօնունտա քիւնլիւք
 ի՛պատէթ վաղըթլարնտա եազըվաղա իլք պաշ-
 լանտը . լաքին պու՛ ի՛պատէթէ միւթա՛լիւզ պիր շէյ
 սայըլարագ տէյիլ՝ իլա պիր մահալտէ գալապա-
 լըղը պիր ճէմահ՛թտան հասըլ օլան հալա պօզ-
 զունլըզունու տէ՛ֆ՝ էթմէք իչիւն օլուրուտու (ա) :
 Վէ պունուն՝ իլք իւչ տէ՛հրէրտէ ի՛պատէթէ միւ-
 թա՛լիւք պիր շէյ սայը՛վատըզը՝ պահըլարն իւ-
 չիւնճիւ տէ՛հրին սօնու՛՝ վէ ախէրէրին տէօրտիւնճիւ
 տէ՛հրին էվէլէրինէ տօղըու՛՝ վէ ախէրէրին պէշինճի
 տէ՛հրտէ պիլէ նազըլը շ գըյաս էյլէտիքլէրի Եռա-
 քիլահան Գանունլար թա՛պիր օլունան քիթապտա
 պուխուրտան զիքրի օլմատըղնտան աշիքիա՛ր տըր .
 լաքին ալթընճը տէ՛հրտէ պիր Քիլիսէ թէվարիխի
 եազան Էվաղըրիօս նամ՝ միւէլիֆ՝ հէմ ալթուն խաչ-
 լար հէմտէ ալթուն պուխուրտանլար զիքր էտէր .
 վէ պունտան անկաշըլըր քի իսաչլար վէ պուխուր-
 տանլար հէման պիր տէ՛հրին հասըլաթը տըր , վէ
 իքիսի՛ տէ՛ հէման պիր գէմանտէ Քիլիսէյէ կիր-
 տիլէր : Վաքին իպթիտա ինսանըն սաղըղընա Փայ-
 տէլու տէյիւ իտիսալ օլունան շէյ՝ սօնկրատան պօ-
 զուլուպ պիր պազըլ իթթիգատէ թէպտիլ օլուն-
 տու :

Բօմա Լպիսկոպոսու Պիրինճի Վէոն պէշինճի տէ-
 հրտէ քիւնլիւք եազմանըն քիլիսէլէր պէյնինտէ ա-
 լէսսէվէ պիր ա՛տէթ օլունմասընա չօզ ճէհտ էյ-
 լէտի . վէ պու պիր քէյֆիլէթ աիլ քի , օլ զէ-
 մանէ գատար տահա պու ա՛տէթին ալէսսէվի գա-
 պուլ օլունմամը շ օլտուղունու աշիքիար կէօսթէ-
 բիր : Պու գէմանտէն սօնկրա պու պիր ա՛զիպ ա՛-
 տէթ օլուպ՝ նէ գէման՝ նէրէտէ վէ նասըլ քիւն-

(ա) Սեկէլ , Քիլ . էս . թար . ճիլտ 27 : Վէ Վոսհայմ՝ ,
 ճիլտ 230 :

լիւք հազարմանը օլտուղու խուսուսունտա՛ թա՛րիֆ-
լէր վէրիտի (ա) :

Իշպու ատէթին զուհուրինէ սեպէպ՝ պա՛ղըլարը
Լէհուտիլիքտէն՝ վէ ախերլէրի փութփերէսթիլը-
տէն այնմա տէյիւ գըյաս էյլէտիլէր : Ապին իհ-
թիմալ տրը քի , պու սեպէպլէրին իքիտի՛ տախի
պու ա՛տէթին գայիմ՝ օլմասընա եօլու աչտըղընտան
մա՛տա , ախեր սեպէպլէր տախի պէլքի պունա
հարտըմ՝ էյլէմիշ տիր :

Քիլիսէլէրտէ կէնպիւլէան ըլլգլար Էանի Տօլար
վէ գանպիլէր Էագմագ խուսուսու՝ իլք Քիլիսէ-
լէրին ըուխասթ վէրմէտիյի պիր շէյ խտի : Օն-
լար ըլլգլարը՝ պիլ իգթիզա սա՛լթ կէճէիլէ գուլ-
լանըրլարարը . չիւնքի գարտու գօլալայը սեպէ-
պինտէն ծնար՝ իպատէթ իչիւն գարանըգտա ճէմ՝
օլմաղա մէճպուր խտիլէր : Տէօրտիւնճիւ տէհրտէ
պուլունան Աագթանթիօս՝ պու միսիլլիւ ա՛տէթի
փութփերէսթ պինպլէրինտէն օլտուղունու թագրիք
էտէր (բ) : Վէ իւչ եիւղ պէշ սէնէսինատ ճէմ՝
օլան Իլիպէր սինադոսու օթուղ տէօրտիւնճիւ գու-
նունունտա պու ատէթի մախսուսէն հասար էտէր :
Պէշինճի տէհրին իպթիտասընտտ վէֆաթ էտէն
Հերոնիմոս՝ պու մօմ վէ գանսիլ Էագմագ խու-
սուսունտա՛ կիւնտիւղիւն տախի իճրա օլունույօր
կիպի սէօյլէյօր . լաքին օ՛ պու ա՛տէթէ նուֆուղ
վէրէճէք պիր Քիլիսէ թէնպիհի հա ումումի գա-
պուլ օլունմուշ պիր գանուն վար տէյիւ իտտիա՛
էթմէյօր . լաքին տէյօր քի , պունա պա՛ղը մահալ-
լէրտէ պա՛ղը տիւնհավի ատէմլէրին ճահիլլէյինէ վէ
զաթֆիլլինէ վէ ահմաղըղընա պինտէն միւսա՛տէ օ-
լունուրուսու (գ) :

(ա) Սիկէ . ճիլտ 1 . ս . 27 : (բ) Աագթան Քիթ . շ . օյ . 2 :

(գ) Հերոն . Սէք . 53 : Բիֆար վէ Վիկիլանթ . գարը . ճիլտ 2 :

Պու ա՛տէթին՝ եանի քիլիսէլէրտէ կիւնտիւզւն մօմլար վէ գանտիլէր եագմանըն սէպէպի խուսուսունտա՝ տիւրլիւ տիւրլիւ զիւրիւմլէր թագրիբ օլունտու : Պա՛ղըլարը գըյաս էտէրլէր քի , եօղաբրտա զիբը օլունտուղու միսիլլիւ Վրիսթիանլար գօվալայը շ սէպէպինտէն կէճէիլէ մաղարալարտա վէ իլէրտէ կիզ լիճէ ճէմ՝ օլուպ ի՛պատէթ էթմէյէ մէճպուրլէր իքէն , պիլ իգթիգա ըջըզա՛ր եագմաղա լազըմ՝ կէլիբիտի : Ա՛է իշպու տէրտ ու միհնէթ կիւնլէրինին զիբրի հըֆզ օլունմագ՝ վէ ալէսսէվէ օլմուշ պիլ ա՛տէթի պօզմամագ իչիւն , տէնիյօր քի , Վրիսթիանլար կիւնտիւզիւն ճէմ՝ օլմաղա սէրպէսիյէթ պուլտուզլարը զէման՝ ի՛պատէթ վագթընտա ըջըզար եագմագ ա՛տէթինի հըֆզ էյէտիլէր : Բիւրլէրի զիւրիւմ էտէրլէր քի , պունուն քիլիսէլէրէ իտխալ օլունմապընա սէպէպ՝ փուլթփէրէսթլէրին Սըբ թա՛պիր օլունուր տին այինլէրինի իճրա էթմէքտէ օլտուզլարընտա պալմօմլարը վէ գանտիլէր եագմաղա օլան ա՛տէթլէրի օլտու . զիւրա Վրիսթիանլար իքինճի տէհրտէ՝ տէյիլ սալթքէնտիլէրի տախի պունուն կիպի սըրըլար թա՛յին էթմիշլէր իտի , եախօտ Վրիսթիան օլմայանլարըն հուզուրունտա իճրա էյլէմէտիքլէր պա՛ղը ա՛ղիզ այինլէրէ՝ մէսէլա Բապպըն Բխշամ Բա՛ամընա վէ վաֆթիգէ ա՛րբ իսմինի վէրմիշլէրիտի , իլա օլ փուլթփէրէսթլէր սըրըլարընտա իճրա օլունան ա՛յիլէրի՝ տախի եավաշ եավաշ Վիլիսէյէ իտխալ էյլէտիլէր (ա) , քի ծնլարըն պիրի՝ իշպու կիւնտիւզիւն ըջըգ եագմագ ա՛տէթի տիր : Իշպու խուսունտա պա՛ղը էօրնէքլէր՝ սէքիզինճի տէհրտէ եաղան Խասագ Վասաւլպօն նամ միւրէլիֆտէն (բ) վէ

(ա) Մոսհայմ , ճիլտ ա . ս . 162 , 163 : (բ) Exercit. XVI in Annales Baronii . ս . 388 .

ակերբերինտէն վերիլտի : Պաշգալարըտա պու ա'տէ-
թի Աճհուտիլերտէն ալընմա սայարըար : Սա'յիլերի
տախի ինանրըլա'ր քի , չիւնքի Րապպըն Ախշամ
'Իա'ամը իպթիտա կէճէ իլէ օլունտու , վէ իլք
'Քրիսթիանլարըն հուհապպէթ զէյաֆէթիլերի 'ախ-
շամտա' իճրա օլունուրլարըտը , պունլարա ույմագ
իչիւն պու ա'տէթ օնտան սօնկրա տախի հըֆիղ օ-
լունտու :

Պալմօմլարը եագմագ ա'տէթի խուսուսունտա
տիգգաթ օլունմալը' տըր քի , պէշինճի տէհրտէ
'Պրիգոր Աազիանցի զեքր էտէյօր քի , վաֆթիղտէ'
պու այնին բուսուամթլերինտէն պիրի սայըլարագ'
պալմօմլարը եագարլարըտը : Հէմ տախի աշէքեար
տըր քի , պու ա'տէթ ճէնագէլերտէ տախի ճարի
իտի : Պունուն սէպէպի պու օլա պիլիբ քի , Քը-
րիսթիանլար Քրիսթիանլըղըն իլք տէհրլերինտէ'
քէնտի տիւշմէնլերինին գօրգուսունտան էօլիւլերի-
նի կէճէ իլէ կէօմէյէ մէճպուր իտիլեր . վէ պու
հալտէ ըշնգ եագմաը իգթիղսլը' իտի : Օնլար
էյերչի սօնկրատան էօլիւլերինի կիւնտիւզիւն կէօմ-
մէք սէրպէսթիյէթինէ նայիլ օլտուլար իտի իսէ
տէ , պու իպթիտա իգթիղա սէպէպինտէն եափը-
լան շէյ պիր միւսթէմէլ ա'տէթ կիպի գալտը :
Տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնունա տօղրու Վիկիլան-
թիօս նամ միւէլիֆ շիքիայէթ էտեր քի , փուլթ-
փերէսթլերին՝ քէնտի պաղըլ փուլլարը էօնիւնտէ
մօմ եագմագ ա'տէթինի Քրիսթիանլար ալըպ շէ-
հալերէ գուլլանրըլարըտը . վէ աշնգ կիւն ըշն-
ղընտա շէհալերին Քիլիսէլերինտէ պալմօմլարը եա-
գարլարըտը : Հերոնիմոս պունա ճէվապ վերիյօգ
քի (ա) , սաղըլ՝ Քիլիսէսինտէ՝ կիւնտիւզիւն եա պիր

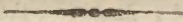
(ա) Հերոն . Վիկիլան . գաղըլ : Ճ 4 :

ախեր գէմանտէ շէհտլերին մեզարլարնտա մովար
 եազմաղա ատէթլէրի եօղուտու . իլա օնլար պու-
 նու սալթ կեճէտէ էտերլէր իտի , քի ճէմիյէթ-
 լերինէ ըջգ վէրսինլէր . լաքին կիւնտօղուտու Քի-
 լիսէլերինտէ էօյլէ տէյիլ իտի . իլա շէհտլերէ
 սալա պազմայարագ՝ Տէր Խնճիլ օգոււնտուղու զէ-
 մանտէ օնլար մովար եազարլարիտի , քի Խնճիլին
 կէթիլրտիյի միւժտէ իչիւն օլան քէնտիլերին շազ-
 լողընր պէյան էթսինլէր (ա) : Բապպըն Եխշամ
 'Բա'ամը իճրասընտա՝ տախի մովարը եազըլըր ի-
 տի : Պու միւէլիֆլէրտէն անկլաշըլըր քի , ճէնա-
 գէլերտէ՝ վաֆթիգտէ վէ Բապպըն Եխշամ 'Բա'
 ամընտա՝ վէ սալթ կիւնտօղուտու Քիլիսէլերինտէ
 Խնճիլին օգոււնտուղունտա մովար եազըլտըղընտա՝ն
 մա'տա՝ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Ելլահըն իպատէ-
 թինին ախեր պիր գէմանընտա պու ա'տէթ միւս-
 թէմէլ տէյիլ իտի : Լաքին փէք գօլայ անկլա-
 շըլա պիլիբ քի , իշպու պաշանկըճտան պու ա'-
 տէթ իպատէթին ախեր գէմանընտա՝ տախի եայըլա
 պիլիբ : Իմտի պու ա'տէթին պաշանկըճը իչիւն
 տէօրտիւնճիւ տէհրէ պազմալըլըգ . լաքին օնոււն
 ումու մէն գապուլ օլունմասընըն թարիխի իպթիտասը
 պէշինճի վէ պթընճը տէհրլէրէ վէրիմէլի տիր :
 Լաքին պու ա'տէթին իտխալ օլունմասընըն զէ-
 մանը վէ սէպէպի Տէր նէ օլմուշ իսէ տախի օնոււն
 նէ Մ'գիգ Քիթապլարտա եէրի՝ նէ տէ սալա պիր
 վէճ'իլէ իգթիգասը՝ վար : Աիւնէշին միւնէվլէր
 ըջգը շաֆգ վէրտիյի գէման , շամա'նըն ըջգը
 նէյէ՞ եարար : Օ՝ իպատէթէ կէօգէ կէօրիւնիւր
 պիր սալաանաթ սուրէթի կէօսթէրիր , քի պու մի-
 սիլիւ շէյէ Խնճիլ ըուխսաթ վէրմէլ , վէ օնու

(ա) շիրոն . Ալիկիւնթիտա գարշը , Պ . 3 :

Տիչ դալապ էթմէզ : Ալլահն դալապ էյլէտիյի՛ պիր ալէագ վէ գրորգ եիւրէք տիր , վէ կեօզէ կեօրիւնէն սալգանաթլը ինսան իճատը այլիւէր տէ-
յիլ տիր : Պա՛գ Եսայ . Կ . 10—16 :

Իպատէթ զէմանընտա քիւնլիւք գուլանմագ եա-
խօտ կիւնտիւզիւն մօմ վէ գանտիլ եագմանըն ա-
տէթինին Ա՛ղիզ Վիթապլարտա էսերի եօգտուր .
վէ պու՝ օնլարըն իգթիզասրզ վէ ֆայտէսիզ օլ-
տուգլարընա քիֆայէթ էտեր պիր իսպա՛թ տըր :

ՊԵՊ ՕՆՏԷՕՐՏԻՒՆՆԻՒՒՑ :

ԵՊՒՅԻՆՆԵՐԻՆ, ՍՈՒՆ, ԵՆՆԵՐ ԻԵՉԷՆՆԵՐ

ԳԻՍՏ :

Ստեղծողի զորութեան պէս յինտէ՛ էյի մա՛լիւմ օլտուղու վէճճ իւզըն՝ տին այիւղէրինտէ սու խթիմալի ա՛լէսսէվի պիր շէյ իտի : Վեղալիք Եռնանալար վէ Բօմալըլարըն արասընտա տինէ տայիր զուս վէ եայգանմազ ա՛տէթ օլունմուշուտու : Օնլար փութ խանէլէրինէ կիրտիքլէրի՛ զէմանն եայգանըլար՝ եա հիչ տէյիլ իսէ քէնտիլէրինի սու իլէ սերփէրլէր իտի : Իշպու եայգանմազ՝ ալէլ խուսուս օնլարըն փաքլէնմէք Արըրլարընտա իճրա օլունուրուտու :

Վրիսթիանըղըն իլք պէշ տէհրլէրինտէ Վիլիսէլէրտէ՛ պիր սըրրանի վէ ա՛ղեղէտիճի գուվլէթէ մալիք միսլլիւ ա՛ղեղ սույուն խթիմալի քիւլլիւյէն նա մալիւմ իտի : Աէօսթէրիլէ պիլիր քի՛ Վրիսթիանըղըն էքի վագըթլարընտա՝ Վրիսթիանլար փութխանէլէրին էօնիւնտէ քէնտիլէրին իւզէրինտէ սու սերփիլմէսինտէն իքրա՛հ էտէրլէրիտի (ա) : Յօնդորէտոս միւէրիլ նազլ էտէր քի (բ)՝ սօնկրատան՝ տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնունա տօղու Բօմա իմիէրաթօրու օլան Ալալէնթիանոս՝ Յուլիանոս իմփէրաթօր իլէ օնուն պիր ըիճալը իքէն՝ ըէսմէն Պօրթուննա նամ փութուն փութխանէսինէ վարմաղա

(ա) Յօնդ . Վիլ . Թար . Վրիթ . 3 . Պաշ 16 : (բ) Սիկէլ . ճիլ . 4 , սահ . 644 :

մեծպուր օլմաղըլա , փութխանէնին խրզմէթճիլէ ընտէն պիրի՝ ա՛ղիզ սու սերփմէք այնինի իճրա է տէր իքէն , պու Ալպէնթիանսուսն իւզէրինէ օ սուտան պիր գաչ տամլա՝ տիւշտիւ : Ալպէնթիանոս պուննա օլ գատար տարըտը քի , օլ խրզմէթճիլէ պիր եումրուզ վուրուպ տէտի քի , քէն տիսի Քրիսթիան օլմաղըլա պու փութփերէսթ ա՛ղիզ սուլու իլէ փաքլէնմէտի , իլլա մուրտարլանտը : Տէօրթ եիւզ օթուզ սէնէսինտէ էօլէն Օգոստինոս՝ քէնտի պուլունտուզու ղէմանլարըն Քիլիսէ ա՛յլէրի իչիւն սէօյլէր իքէն տէր քի , «Ալաֆիլիզ ա՛յնինէ էմալ պիր ապէլ էօգոոս» : Իմտի էլէր օլ ապրտէ ա՛ղիզ սուլուն ա՛տէթի մէվճնուտ օլալըտը , Օգոստինոսուն իշպու թա՛պիրինտէ ապա պիր մա՛նա օլմաղըտը • զիրա իտտիա՝ օլունուլօր քի , պու ա՛ղիզ սու՝ վաֆթիզ կիպի փաքլէմէք միւլաճազասընա տէլալէթ էտէր :

Պուրատա թագաիմ օլունան վուգուաթլէրէ նազարէն՝ գըլաս օլունուր քի , իշպու ա՛տէթ ալլըննը աէհրաթ Պէօյիւք Իրիզորիոս տէնիլէն Փափըն ղէմանընտա՝ մէլտանա չըգտը • լաքին Քրիսթիանլըղըն էսքի թարիսի իւզէրինէ եապան միւէլիֆլէրին էն մէշուրլէրին իթթիֆազընա կէօրէ՝ պաղը Քիլիսէլէրինտէ աօգոստինոս՝ ապէրէ գապար ումուսի օլմուշ աէլիլիտի (ա) :

Ըճտի Ղէտիտտէ պու միսիլիւ սու խուսուսունտա Տիչ պիր շէյ վեքը օլունմայօր • վէ Ըռաքնալլարըն Տեմ իլք Քրիսթիանլարըն տախի ա՛մէլու իպրէթլէրինտէ պուննա սէպէպ վէրէճէք աօլա պիր էսէր պուլունմաղ :

(ա) Սիկէ • Իլիս • էսքի թարիս , Ճիլտ 4 • սահ • 644 , 645 :

ՊԵՊ ՕՆՊԷՇԻՆՃԻ :

ԵՓՕՐՕՉ ՎԷ ԵՆԵԹԷՄԷ :

Մ ֆօրօզ՝ Քիլիսէսինին իշազլըղնտան ըէտտ էթմէք տիր • վէ անաթէմա՝ աֆօրօզ իլէ պերապեր լա՛նէթ օգումագ տրր • վէ ալէսսէվի պունլար իլէ պերապեր թէքտիր ու թազիր վէ թէտիպ՝ վէ ա՛ղա՛պ պիլէ իճրա օլունմասը ա՛տէթ օլունմուշ տուր :

Ալք իւչ եա տէօրթ տէՏրէրտէ աֆօրօզ՝ ասըլ մանասը իւզրէ՝ ալէսսէվի թէքտիր ու թէտիպտիզ սատէճէ գապաՏաթըյը Քիլիսէտէն ըէտտ էթմէքտէն իպարէթ պիր շէյ իտի : Երթըգ Քիլիսէսին պիր ա՛ղասը տէյիլ տէյիւ թագրիր օլունան քիմնէ՛ Բապալըն Եխշամ Գա՛ամընտան վէ մուՏապպէթ զիյաֆէթլէրինտէն վէ ախեր տին այիլէրինէ Տիսսէտար օլմագտան ըէտտ օլունուրուտու : Ապին օնուն թէքտիրի՝ Տէփիսի պունտան իպարէթ իտի : Եֆօրօզ օլան քիմնէ՛ Տիչ պիր տիւնեալի թէտիպ եա զարարա կիրիֆթար օլմագ իտի : Ֆիլ վազը՝ Քրիսթիանըղըն իլք տէՏրէրինտէ պիր տիւնեալի թէտիպ ու ա՛ղապ վէրմէսի՝ Քիլիսէյէ քիւլլիյէն միւլքիւնսիւզ իտի : Քիլիսէսին Տիչ գուվլէթի եօղուտու • վէ տէվլէթ օնա խուսուճէթ էտէրիտի : Քիլիսէ՝ տէվլէթին քէնտի տիւշմէնլէրինին էլնտէ՛ իքէն՝ վէ պու տիւշմէնլէրի օնուն քէօքիւնիւ գազըմաղա չալըջըր իքէն՝ նի՛ճէ տիւնեալի թէտիպ ու թէքտիր իճրա էտէպիլլիրտի : Եֆօրօզ իլէ պերապեր լա՛նէթլէր օգումմասը՝ սօնկրաքի տէՏրէրին

իճատը պիր շէյ խոի : Ոսկերերան հեր վեճհիլէ
 պունու ըեստ էտեր : Օնուն պու խուսուս իւ-
 զերինս պիր թէքմի՛լ վա՛ղը վար , քի ատեմէր՝
 կերէք տիրիլէրէ վէ կերէք էօլիւլէրէ անաթէմա
 եա՛նի լա՛նէթ օգուճալը տէյիլէր տիր , օնլար՝ օն-
 լարըն զիւիւմէրինս վէ պէտ ա՛մէլէրինս լա՛նէթ
 օգույապիրիլէր , լաքին օնլարըն զաթընա լա՛նէթ
 օգուճալը տէյիլէր տիր : Իշպու վա՛ղընտա պու
 անաթէմա վէ լա՛նէթ օգուճամաղաւ ալթը սէպէպ-
 լէր վէրիր , քի օնլար պունկա՛ր տըր : 1 . Չիւնքի
 Վրիստոս՝ հէփ ատեմէր իչիւն՝ զալըմէր իչիւն՝
 քէնտի տիւշմէնլէրի իչիւն՝ օնտան իքրահ էտէնլէր
 վէ օնու խաչլայանկա՛ր իչիւն էօլտիւ : 2 . Չիւնքի
 Վիլիսէ Վրիստոսուն իպրէթինս ույարագ՝ հէփ ա-
 տեմէր իչիւն տուա՛ էտեր : 3 . Չիւնքի Վրիս-
 թիան տինի պիզի մէճպուր էտեր քի , տիւշմէնլէ-
 րիմիզին Էօմրիւնիւ գալտորաճա՛գ եերինէ , քէնտի՛
 Էօմրիւմիւզիւ օնլարըն ուղուրունա դօյալըմ : 4 .
 Չիւնքի պու՝ Վրիստոսա՛ մախսուս օլան պիր նու-
 ֆուզու զափմա՛գ տըր : Լա՛նէթ օգուճագ՝ պիր
 ատեմի հէլաքէ՛ թէպիմ էթմէք տէմէք տիր , լա-
 քին պու պիր գուվվէթ տիր քի , եա՛լընը Վը-
 րիստոսա՛ մախսուս տուր : 5 . Առաքեալսար՝ պիր
 քիմնէյի Վիլիսէտէն ըեստ էյլէտիքլէրի վագըթ՝
 պու միսիլիւ պիր շէյ էթմէզէր խոի : Օնլար
 պու վեճհիլէ ըեստ էյլէտիքլէրինս՝ պիզիմ պիր ա՛-
 զայը քէսէճէք օլտուղումուզտա էյլէտիյիմիզ կի-
 պի՛ օնու մէրհամէթ վէ դասավէթ իլէ ըեստ է-
 տերլէր խոի : 6 . Չիւնքի պիր ագըլըզ իշ տիր
 (ա) : Պու տէհրին մէշուր զաթլարընտան ախեր-
 լէրի՛ տախի պունուն էմապի զիւիւմէր թագրիր
 էյլէտիլէր (բ) :

(ա) Ա՛ա՛զ 78 . Անաթ . իւզ : (բ) Սիկ , էրքի Վիւ . թատ .
 ճիլտ 2 . սահ . 135 :

Իւք տէճրէրտէ աֆօրօզ՝ եախօտ Վիլիսէտէն
 րէտտ էթմէք՝ Վիլիսէյի փաք ՏըՖօզ էյլէմէք ի-
 չինն պիր իգթիզալը թէտպիր տէյիւ գունլանըլը-
 րտը : Վրիսթիանլարըն օլ զէմանլէրտէ պուլուն-
 տուգլարը դարտ ու գօվալայը շ վէ ճիյպէթլու միճ-
 նէթլէր սէպէպինտէն չօգլարը աղըր վէ գապա կիւ-
 նասլարա վէ փութփէրէսթլիյէ՝ պիլէ տիւշէրլէր
 իտի : Պու միսիլիւ քիմնէլէրին ճիւմէսի՝ պիրտէն
 Վիլիսէտէն քէսիլիլէր իտի , շէօյլէ քի՝ Վիլիսէ ի-
 չինտէ աչըգ պիր կիւնաս թէճամիւլ օլունամա-
 տըղընը ճէր քէս կէօրսիւն : Լաքին պու թագտիրտէ
 լա՛նէթլէր օգունմազ իտի , վէ տիւնեավի ա՛զապ-
 լէր վէ թէքտիրլէր իճրա օլունմա՛ղ իտի : Պու
 պապտէ օլունան սալթ պո՛ւ իտի քի , Վիլիսէտէն
 րէտտ օլունանլարտան՝ էյէր օնլար թէքրար Վի-
 լիսէնին իլճազըղընա տախիլ օլմաղա իսթէրլէր իտի
 իսէ՝ քէնախիլէրին փիւշման օլմալարընը պէյան վէ
 ճալլէրի իչինն գասավէթ չէքտիլէրինի աշէքեար
 էթմէք իչինն պիր չօգ դէման աղըր պիր թէվպէ՛
 թէտիպի ալթընտա կէչինսիլէր : Լաքին պո՛ւ պիլէ
 օնլարըն ճիւննիւ ըիզալարընա պաղլը իտի , վէ պուն-
 տան պէօյլէ լա՛նէթ եա անաթէմայա պէնկղէր ճէր
 պիր շէյտէն չօգ ուզագ իտի :

Պիր սրալըգ՝ իքի՛ տիւրլիւ՝ եանի քիւչիւք վէ
 պէօյիւք աէնիլէն աֆօրօզ վար իտի : Վիւչիւյիւ՝
 գապասաթլը յը Բապպըն Եխշամ՝ Վա՛ամընտան՝ վէ
 տինտարլարըն տուալարընտան րէտտ օլմագտան ի-
 պարէթ իտի • լաքին էօյլէ քիմնէլէր՝ քիւլլիյէն
 Վիլիսէտէն րէտտ օլունմա՛ղ իտի • իլլա օնլար տա-
 ճա՝ Վիլիսէտէ տուրուպ՝ տուալարը վէ Ե՛գիւ Վի-
 թապլարըն վէ իլաճիլէրին օգունտուղընու վէ վա՛ղ-
 լարը տինկլէյէ պիլիլիլէրիտի , քի պունլարը՝ գ
 Բի + ու - ճիւնտալար թա՛պիր օլունան տին թալիսի ա

Թընտա օլուպ' տահա վաֆթիզ իլէ Քիլիսէ ա'զա-
լըղընա կիրմէյէնէր տախի տինկէրլէր իտի (ա) :
Օպիր աֆօրօզ՝ Քիլիսէնին հէր պիր ա'զիզ շէյին-
տէն վէ օնուն հէր պիր վէճհիլէ իլհազըղընտան
րէտտ օլունմազ իտի (բ) :

Սօնկրաքի տէհրլէրտէ՝ իշպու պէօյիւք աֆօրօզ՝
անաթէմա եախօտ լա'նէթէ՝ Թահվիլ օլունտու :
Օնուն թէսիրաթը՝ օնուն իլէ պէրապէր էն հիյ-
պէթլու պէտտուա'լարը՝ վէ էպէտի սա'ատէթտէն
րէտտ էթմէք իստիա'օրնը՝ վէ տէվէթին գուվիլ-
թինի վէ եարտըմընը զամմ էթմէյիլէ զայէթ գօր-
պուլու պիր շէյ օլտու (գ) :

Լաքին պու միսիլիւ անաթէմա ու լա'նէթլէր
պէշինճի տէհրէ զատար ա'տէթ օլմազա պաշամա-
մը շարրոր : Վէ էյէրշի իպթիտա օզէման եա-
վաշ եավաշ կէօրիւնմէյէ պաշամը շ իտի իտէ տէ ,
օզէման պիլէ օնուն իլէ պէրապէր տիւննապի թէքտիր
ու ազապլէր իճրա օլունմազըտը : Մֆրիգատէ Փը-
թօյէմախ նամ շէհրին Ապիսկոպոսու Սինէսիօս՝
Ընտրօնիգօս նամ պիր քիմնէյի էօյլէ հիյպէթլու
Թա'պիրլէր իլէ աֆօրօզ էյլէտի՝ քի՝ օլ զէմաննէ
գատար էմապի իշիտիլմէմիշ իտի (դ) : Լաքին
պու աֆօրօզըն շիտտէթլի օլմասը՝ պաշլըճա շու-
նուն իշիւն սայրլըր շտը քի՝ օլ քիմնէյի Քիլի-
սէտէն րէտտ էյլէտիյինտէն մա'տա՝ պիր թէհիքէլի
քիմնէ՝ տէյիւ օնուն իլէ գօնուշմամազա հէր քէս-
տէն մազըլուպ օլունուրուտու : Պու աֆօրօզըն
իշինտէ՝ մախսուսէն լա'նէթլէր եօղուտու . լաքին
ալէսսէվի օլան զիւհիւմէ կէօրէ (ե)՝ օնտա գուլա-

(ա) Պինկհամ էքի Թարիս, Վիթ . 16 . Պ . 2 . § 7 : (բ) Պինկ .
Պ . 2 . § . 8 : (գ) Սիկէլ , եօգարրտա զիքր օլունան մահալտէ :
(դ) Ընաթէմա Թագրիբինին րէսմի իշիւն , պա'գ Պինկհամ ,
Վիթ . 16 . Պ . 2 . § 8 : (ե) Սիկէլ , ճիւտ . 2 . ս . 131 :

նրան թա'պիրէր՝ սօնկրաքի տէ՛հրլէրտէ՛րէսմէն
պէտտուա՛լարնն զու՛հրինէ՛ գու՛լաղուզայան սէպէպ-
լէրին պիրի՛ օլտու : Աքին՝ օլ տէ՛հրտէ՛ պու ա՛-
տէթ տահա՛ ո՛ւմու՛մի տէ՛յիլիտի՛ , վէ՛ եավալ եա-
վալ իտխալ՝ օլունտու :

Վրիսթիանըգ տէվէթին տինի՛ օլտու՛ղունտա պի-
լէ՛ պիր գա՛ւլ եիւլ սէնէ միւթթէտինէ՛ գատար
աֆօրօզ իլէ պէրապէր տիւննավի թէքտիր ու ա-
գապ օլունմագիտի : Ընաթէմա իլէ պէրապէր Վի-
լիսէտէն պէօյլէ պիր շէյին օլմասննն զեքրինի՛ իպ-
թիտա տօգուզունճու տէ՛հրտէ՛ կէօրիւրիւզ : Ը-
ֆօրօզ օլմուլ պիր քիմէնին շէ՛հատէթի տինկէն-
մէ՛զ իտի՛ , վասիյէթ ետէմէզիտի՛ , վէ՛ Փանիա նամ՛
շէ՛հրտէ՛ սէքիզ եիւզ էլլի սէնէսինտէ՛ ճէմ՛ օլան
սինադոսուն գանունլարննա կէօրէ՛ պիր մանսուպա
սէչիլէմէզիտի՛ , վէ՛ ապէր խրգմէթինէ՛ կիրէմէզի-
տի : Իշպու սինադոստան սօնկրա՛ կիթտիքճէ ա՛-
տէթ օլմուլ իտի՛ քի՛ , քիւչիւք աֆօրօզ իլէ թէք-
տիր օլունան քիւլլիյէն՝ Վիլիսէտէն՝ ըէտա օ-
լունուրուտու՛ , վէ՛ պէօյիւք աֆօրօզ իլէ անախէ՛մա
եա՛նի լա՛նէթ օլմուլ օլան՝ պունտան մա՛տա աիւ-
նեավի հագլէրինին պա՛ղըսնտան մահրու՛մ օլունուր
իտի՛ , հէմ իտտիա՛ օլունուրուտու՛ քի՛ , օ՛՛ էպէտի
խէլաստէ՛ն տախի տիշարը գալըր (ա) :

Մէքիզինճի տէ՛հրտէն սօնկրա՛ անաթէմա վէ լա՛-
նէթ օգումաննն զայէթ հիլպէթլու՛րու բուսումնաթ ու
սուրէթլէրի՛՝ ա՛լիմ միւէլիֆլէրինին պիր չօղու զիւ-
իւմինէ՛ կէօրէ՛ փութփէրէսթլէքտէն ալընմը շտը
(բ) : Ըֆօրօզ օլան քիմէ՛ շէ՛հրտէ՛ մէլուն՝ գըրտա
մէլուն՝ իչրի կիրտիյինտէ՛ վէ տիշարը չըգտըղնտա
մէլուն՝ էվէրինին իչինտէ՛ մէլուն՝ վէ էվէրինտէն

տիշարը մէջըն թագրիր օլունուրլարտը : Ալա-
հն քենտի էմրէրինի թէճաՎուզ էտէն խալգըն
իւզէրինէ Մովսէսին վասիդասի իլէ սէօյլէտիյի պէտ-
տուա՛լարըն ճիւմլէսի ափօրօզ օլմուշ քիմսէնին
իւզէրինէ՛ պրաղըլըր իտի . ընլար էշէքլէր կիպի
կէօմիւլմէլը՝ վէ եէրին կիւպրէ երղընլարը կիպի սա-
յրմալը տէյիւ՝ վէ ընլարա պունուն կիպի տասա
նէշէ նէշէ պէտտուա՛ թագրիր օլունուր իտի :

Պու միսիլիւ անաթէմա վէ լա՛նէթ օգունմասը՝
հէր քիմտէն օլուրսա օլուն՝ Ինճիլին բուհունա
ղըտտ կէլտիյինի զեբր էթմէք հաճէթ եօզտուր :
Եհնի Ա՛հարն բուհու սէլամէթ վէ էյլէքքիանի-
լեքտէն իպարէթ տիր : Օնուն լիսանը՝ «Տիւշմէն-
լէրինիզի սէվին , սիզէ պէտտուա՛՝ էտէնլէրէ խա-
յրը տուա՛՝ էտին , սիզտէն իքրահ էտէնլէրէ էյլէք
էտին , վէ սիզէ ինճիտէնլէր հէմ սիզի դօվալայան-
լար իշին տուա՛՝ էտին» տիր : Մապի . Է . 44 :
Պիր քերրէ՛ Լչֆէնտիմիզին շայիրտլէրինտէն իքիսի
օնա՛՝ «իսթէրմիսին քի՛ Եղիա տախի էթտիյի կիպի
սէօյլէյէլիմ՝ քի կէօքտէն աթէշ էնսին , վէ օն-
լարը թէլէֆ էթսին» տէյիւ սիւալ էթտիքլէրինտէ ,
քի ընլար պունու՛՝ օնու գապուլ էթմէյէնլէր ի-
շին սէօյլէմիշլէրիտի , «օ՛ տէօնիւպ ընլարը ապար-
լապը , վէ տէտի . Միզ հանկը բուհուն օլտու-
ղունուզը պիլմէզսինիզ . զերա ատէմին Օղու՛
ատէմլէր ճանլարը հէլաք էթմէյէ կէլմէտի , իլա
խէլա՛ս էթմէյէ» : Պա-ի . Բ . 54—56 :

Ահտի ճէտիտտէ պիր իքի մասա՛լ վար քի ,
պու անաթէմա վէ լա՛նէթ օգունմազ զիւիւմիւնիւ
թէսահիւպ էտէնլէր իլէրի սիւրէրլէր , քի ընլար
պունլա՛ր տրը . «Պէօյլէ քիմսէյի թէնին հէլաքի
իշին շէյշանա՛ թէսլիմ էտէսինիզ , քի Բապպ
Յիսուսուն կիւնիւնտէ բուհ խէլա՛ս պուլա՛» : «

Կորնթ . Է . 5 : Իշպու թա'պիրէր' և Տէ՛մ . և . 20 տէ տախի պուլունուր : Վէ՛՛ « Եյեր պիր քիմնէ Բապպ Յիսուս Քրիստոսու սէվմէզսէ՛ անա'թէմա օլունն , մարան աթա » : և Կորնթ . Ժ . 22 : Լա . քին Ելլահնն Քէլամնննն իշպու մահալէրի տօղու անկաշըլտրղը թագտիրտէ՛ Տիչ քիմնէննն իւզէրինն կերէք տիննկալի վէ կերէք էպէտի պէտոուալար թագրիր էթմէյէ Տիւքիւմէթ վերմէզլէր : Եօգարըտա Մարկոստան վէ Ղուկաստան իսթիխարաճ օլունան մահալէր զայէթ աշիքեարէ պու ա'տէթի զէմմ ու րէտտ էտերէր : Վէ հալընըզ պու՛ իշպու սօնկ . րաքի մահալէրին տօղու անկաշըլտրգլարը թագտիրտէ իշպու անաթէմա վէ լա'նէթ էթմէննն ա . տէթինն նուֆուզ վէրմէտիքլէրինն քիֆայէթ էտէր պիր իսպաթ տրը . եօղես Ե'գիզ Քիթապլարնն պիր մահալի պիր սայիր մահալինն մուզայիր վէ զըտա օլմուշ օլըր : Պու վէճճիլէ պու սօնկ . րաքի մահալէրէ էօյլէ թէֆտիր վէրմէլիյիզ քի , օլ մա'նասը աշըզ վէ զայէթ աշիքեար օլան օլ էվ վէլքի իսթիխարաճ օլունմուշ մահալէրէ մուվաֆըզ օլունկար :

« Եյրանա թէպիմ էթմէք » թա'պիրի խուսուտունտա ալէսսէվի զիւիւմ օլունան պու տուր քի , պիր քիմնէյի աֆօրօզ էթմէքտէ՛ ծնուն վաֆթիզ վասիզասը իլէ Ելլահնն ճէմա'աթընա պիրլէշիշ պուլուննմագտան րէտտ օլուպ՝ քէնտիմնն էպի հալի օլան փու թփերէսթիլք տերէճէսինն գօնուպ՝ շէյ . դանննն հէօքիւմէթինն կիրիֆթար օլուղուննու պէյան էթմէք իչիւն գուլանըլըր իտի . եա'նի պու . նու իշար էթմէք իչիւն քի , օլ քիմնէ արթըզ Քրիստոսունն փատիշահըզ սիւրտիւյիւ սահի՛հ Քիլիսէսիննն ճէմա'աթընտան տէյիլտի , իլա շէյգա . ննն պիր դարգի մախուսէ իլէ փատիշահըզ սիւր .

տիչիւ տիւնեանն թեպա՛սընտան իտի : Իշպու
 թա՛պիրտէն փէք փէք անկլաշըլա պիլէն շու օլա
 պիլիք քի , Պօղոս օնլարա թէնպի՛հ էտէյօր քի ,
 օնլար օլ քիմսիյի բէտտ էթսինլէր , վէ օնտան
 սօնկրա Պօղոս՝ քէնտինէ իհասան օլունան միւճիւ-
 զաթ գուվլէթի վասիդասի իլէ օլ քիմսէյի շու
 գատար շէյդանն գուվլէթինէ թէսլիմ՝ էյլէսին
 քի , շէյդան օնա պիր ճիսմանի էզիյէթ ու տերա
 իլէ ա՛ղապ էյլէսին , (քի պու գուվլէթ շէյդանա՝
 Յովըուն վիւճիւտիւ իւզերինէ տախի վէրիլմիշէտի .
 (Յով՛է ա . 12 .) շէյլէ քի օլ քիմսէ թէվլէ՛
 էյլէսին : Լաքին պուրատա պու տիգդաթ օլուն-
 մալը տըր քի , պու՛ պիր ճիւճի՛-պալի գուվլէթի
 իտի , քի օնու պիր մախտուս քէյֆիյէթտէ Եւա-
 Գիւա՛լ իճրա էտէճէյիտի , վէ իճրասընը՝ օլ քիմ-
 սէսին ճանընն իւլասա՛ր իլէան էտէճէյիտի : Լաքին
 պունճիլէյին միւճիւզաթ գուվլէթի շիմտի հիչ
 քիմսէտէ կօզտուր , վէ շիմտի օլունտուղու կիպի
 պու էպէտի լա՛նէթ՝ խէլասըն հէր պիր ումուտու-
 նու քէստիրիք :

«Նաթէմա Վարանաթա» լուղէթլէրինին իլքի
 Եունանի պիր լուղէթ օլուպ՝ մանասը պիր աոէմ եա-
 խօտ սայիր պիր շէյ Ելլահըն լուղֆունտան տիշարը
 պրաղըլուպ հէլաքէ՛ թէսլիմ՝ օլունմագ տըր : Վարա-
 նաթա տախի՛ Սիրիանի պիր լուղէթ օլուպ՝ «Բապպ
 կէլէյօր» տէմէք տիր : Իքիսի պիր եերտէ պու վէճհ-
 իլէ թէֆսիր օլունա պիլիք . «էր քիմ՝ քի Բապպ
 Յիսուսու սէվլէզսէ , հէլաքէ՛ թէսլիմ՝ օլունմուշ՝
 եախօտ հէլաքէ՛ միւսթահագ տըր , վէ Բապպ եա-
 գըն օլուպ՝ թէզ հիւքմ ու շէրա՛աթը իճրա՛ է-
 տէճէք տիր : Պու մինվալ իւզրէ Եւաքեալ պու
 միսիլիւ պիր քիմսէյի ա՛ղիմ դապահաթը վէ Քի-
 լեան ազալըղընա լայըգսըզ թագրիք էտէր իքէն ,

օնու եհնէ Վապարն էլէրինտէ՝ թէրք էտեր , քի
 օ՝ օնուն հիւքմ շերաթը մասլահաթընը քէնտի
 էլէրինտէ՝ ալաճագ տրը : Պունտան գաղը՝ նագար
 Մաքեալ տեր քի , « Պէնիմ նեմէ՝ կերէք քի տի-
 շարըք քիմսէլէրի՝ » եա՛նի Վրիսթիան օլմայանլարը՝
 քի շիւկհէսիզ Վիլիսէտէն ափօրօզ վէ ըտտ օ-
 լանլար պու մագուլէտէն սայր լըրլար , « Տէօքմ
 էտէյիմ » : Խ Կորնի . է . 12 : Օ տեմէք իսթէ-
 յօր քի , օլ « Տիշարըք քիմսէլէրի Մլահ՝ Տէօքմ
 էտեր » : Խ Կորնի . է . 13 : Լաքին պու վէճհիէ
 օ՝ պիր խուսուսի մախուստէտէ՝ շիւկհէսիզ Մլա-
 հըն էմրի իլէ՝ ափօրօզ վէ ըտտ օլմուշ քիմսէ
 իւկէրինտէ մուճիւկաթը պիր գուվէթ իճրա էթմիշ
 օլա պիլիը , վէ պունուն իչիւն աշքեարէ թագրիը
 էտեր քի , պու՝ Մլահա՝ մախուս օլան պիր հիւ-
 քիւմէթ տիր , վէ օ օնու՝ սատեճէ Մլահըն իլ-
 համնա՝ իմթիսպէն իսթիմալ էտեր :

Հէմ տախի Խ Կորնի . է . 4 խանէսինտէն աշի-
 քեա՛ր տրը քի , Վիլիսէտէն ըտտ էթմէք սատեճէ
 Վիլիսէ խատէմէսինտէ մախուս պիր իշ տէյ՝ Լ տիր ,
 նէ տախի Մպիսկոպոս իւնվանի իլէ սա՛լթ պեր գա-
 թա մախուս տուր , իլլա պու՝ պի-լի-ն Վիլիսէյե
 մախուս պիր իշ տիր . շիւնքի Մաքեալ պու
 պապտէ տէր քի , « Սիզ ճէ՛ճ՝ օ-
 լա-պ » , եա՛նի պունուն իճրասը պիւթիւն Վիլիսէ-
 տէն օլունմալը տրը : Իլք Վիլիսէլէրին պու խու-
 սուստա պէօյլէ՝ ա՛մէլ էյլէտիլէրի՝ թէվարիխտէն
 աշքեա՛ր տրը (ա) : Լաքին եա՛վաշ եա՛վաշ Վի-
 լիսէ խատէմէլէրինին մէսնէտի եիւճէլտիլի կիպի՝
 պու Տէօքիւմէթին իճրասընը քէնտիլէրինտէ հա՛գգ
 էյլէտիլէր . լաքին ալթընճը՝ տէհրէ գատար՝ խալ-

(ա) Սիկէլ . ճիլտ 2 . սահ . 134 :

գըն տախի պու խոսուստա հազգը վար իտիյի ունումէն ինքեար օլունմատը : Ապին պեշեիւզ իքի սէնէսինտե Միմնարոս նամ փափին կիւնիւնտե Բօմատա ճէմ՝ օլան սինադոսուն պիր գանունու խալգտան պու հազգը գալտըրտը (ա) :

Իւք պեշ տէհրտէ զաթիյէ պիր խըրս հասէպի իյէ հիչ պիր աֆօրօզ թագրիր օլունմուշ տէյիւ իտի (բ) : Աարթագինէտե 412 թարիխինտե ճէմ՝ օլան սինադոսուն 30ունճու գանունունա կէօրէ ւ աֆօրօզ վէ Վիլիսէտէն րէտտ օլաճագ օլան քիմնէ ւ րէտտ օլունմագտան էվվէ՝ սեօյլէմէյէ բուխսա՛թ վէրիլիրիտի՝ վէ միւթէպէր շահիտլէր շէհատէթի իյէ ծնուն իւզէրինէ հիւքմ՝ օլունուրուտու : Վէ Սրոզինէս տեր քի (գ) , «Պիզ հիչ քիմնէյի Վիլիսէտէն րէտտ էտէմէզիզ , քի ծնտա պիր գապա հաթ իսպաթ օլունմամըշ տըր» : Ապին պեշինճի տէհրտէն սօնկրա , աֆօրօզ էթմէնին գուվվէթի գայէթ ֆէնա պիր դարզ իյէ գուլանըլըր իտի , վէ զայէթ նահագ պիր դարիզ իյէ՝ ճէմ քիւլլէյէն ույղունսուզ սէպէպլէր իչիւն իճրա օլունուրուտու : «Պու Վիլիսէնին փաքլըղընը հըֆիզ էտէճէք մերա մընտա բուհանի պիր շէյ օլաճագ էերինէ՝ պիւթիւն պիւթիւնէ՝ նէֆսանիյէթտէ գուլանըլըր պիր ճիսմանի սիլահ օլտու : «Պու քէյֆիյէթի՛ պու միսիլլիւ ույղունսուզլուգլարա գարշը օլան պէօյիւք շիքիայէթլէր գուվվէթլի իսպաթլար տըր : Իշպու ույղունսուզլուգլար օլ տէրէճէ չօղայտըլար քի՛ տաղ Աարոլոս նամ իմիէրաթօր տօգուզունճու տէհրտէ պու քէօթիւլիլիւն էօնիւնիւ ալմաղա մախսուսէն ֆերմանլա՛ր սատըր էթմէյէ մէճպուր օլ-

(ա) Հարտուվին . Մենագ , ճիլտ . 2 . սահ . 978 : (բ) Սիկէլ , ճիլտ . 2 . սահ . 132 : (գ) Սրոզին . միւլահագա . Յօշուա :

տու , քի ծնլարն իչնտէ պոլ սէօզէր պուլու-
 նուր , քի “Նիչ պիր Եպիսկոպոսուն Տիչ քիսէյի՝
 պիր սահի՛՛՛ վէ աշխբարէ Եարամազլըգ սէպէպի
 Օլմատրգճա՝ Վիլիսէ ԻլՏագլըղնտան ըտտ էթմէ-
 յէ ըուխսաթը օլմասըն” , ԼՁ (ա) :

(ա) Capitular L. VI. Tom. VII. c. 10.

ՊԵՊ ՕՆԵԼԹՐՆՆՃՐ :

ՓԵՓԵՍԼԵՐՆ ՊԻՐԻՐԼԻՅԻ :

Ինչպու ատեթին Ե՛ղեզ Քիթապարըն էջրեթ-
տիյի պիր շէյ զմատրղը պու պապըն սօնունտա
կէօսթէրիլէճէք տիր : Աքին պիրի սիւալ էտե
պիլեր քի , էջլէ իսէ նա՞սրլ իշթիճար պուլա պիլ-
միշ տիր : Օնա ճէվապ վէրիրիզ քի , պու՝ եափաշ
եափաշ մէյտան պուլմուշ պիր շէյ տիր , վէ ծնա
գուլաղուզլայան սէպէպլէրին պա՛ղըսը պունլա՛ր տըր :
Չօգ քիմնէլէր՝ պէքեարըղա ա՛ղիմ՝ ըաղպէթ վէ
թթթիպա՛ր էտերլէրիտի . վէ էվլէնմէմիշ գալմազ՝
էվլէնմէքտէն տաճա փաք վէ ա՛ղեզ պիր հալ սա-
յըլըրտը (ա) , վէ պունտան էրքէքլէրտէն վէ գա-
րըլարտան չօգլարը պու հայի սէչտիլէր (բ) : Պա՛ղը
էվլէնմիշ քիմնէլէր պիլէ Օգատարա վարտըլա՛ր քի ,
գարը գօճա՛ իթթիֆազ իլէ պէքեար էօմրիւ կէչի-
նիրլէրիտի , վէ պունու՝ վիւճիւտլէրին ագտ պէն-
տինտէն փաք՝ պիր ճանլար նիքեաճը սայարլարըտը
(գ) : Հայրապետլէրտէն Հերոնիմոս՝ Լմբրոսիոս
վէ Օգոստինոս միսիլլիւ քիմնէլէրին պա՛ղըսը պուն-
ճիլէյին պէքեար հալէ էյլէտիքլէրի ա՛ղիմ՝ մէտհ-
լէր իլէ պու ատեթին իտիալինէ չօգ եարտըմ էթ-
տիլէր : Պէքեարըզ հալինին ա՛ղեզլէյինէ տայիր
պու միսիլլիւ ա՛ղիմ՝ թթթիպար վէրէն զիւիւմլէր
ա՛լէմէ տաղըլտըգտա՛ն սօնկրա , փափասլարա մախ-

(ա) Արար . պիրրիլէք հալի իւզ . վէ Լուսիբ . Demonstr. Evan-
gel. 1. c. 8. (բ) Արար . եօգարըքի կիպի : (գ) Սօսայմ de Re-
bus Christ. p. 599.

սուսէն պիր ֆա'րզ սայրլաճաղը մասլաճաթըն դա-
պիաթընա՝ մուվաֆըզ պիր ճալ տըր : Աքին էյերէ
պու թա'լիմ խուսուսունտա չօզլարը պու միսիլլի
զիւլմէր ճըրֆ էտերէրիտի իսէ տէ՝ պա'զը միւ-
թէպէր քիմնէլէրին պու խուսուստա զիւլմէրի փէք
ֆարզը իտի : Աղեմէս Եղէքսանգրացի պու պապտէ
ա'զլ ու իտրաքէ վէ Ե'ղիզ Քիթապլարա մուվա-
ֆըզ րէյ ու զիւլմ թագրիր էտեր (ա) : վէ Ոս-
կերբան՝ Քիլիսէ խատէմէլէրինն մախսուսէն էօմը-
լէրինի պէքեար կէչերմէյէ պօրճըու տուրլար տէ-
յիւ զիւլմ էտէնլէրէ աչըդտան աչըզա զըտտ սէօյ-
լէր (բ) : Իւչ եիւզ էլլի սէքիզ թարիխնտէ Լչն-
կիւրիտէ՝ վէ իւչ եիւզ պէշ սէնէսինտէ Իլիպեր-
տէ ճէմ՝ օլան սինադոսլար՝ զեքր օլունանլարըն իլքի
14իւնճիւ վէ սօնկրաքի 33իւնճիւ գանունլարընտա
Քիլիսէ խատէմէլէրինէ էվէնմէյի եասագ էթմէք
ուսուլունու րէտտ էտերլէր . վէ պու պապտէ գուլ-
լանտըզլարը թա'պիրլէր պունլա'ր տըր . «Թէքի-
տէն գանուն օլունուր քի՝ Ապիսկոպոսլարա՝ Իսթի-
արլարա՝ (եա'նի Արեցլէրէ) վէ սարկուազլարա վէ
ճիւմիէ Քիլիսէ խատէմէսի օլան զաթլարա՝ քի խըզ-
մէթէ՝ թային օլունմուչլար՝ քէնտի գարըլարընտան
վէ էվատ եէթիշտիրմէքտէ կերի չէքիմէսի եասագ
օլունն . ճէր պէօյլէ էտէն» (եա'նի Քիլիսէ խա-
տէմէլէրինտէն քէնտի գարըլարնտան պու վէճճիլէ
կերի տուրան ճէր քիմ՝ օլուրսա օլունն) «քէնտի
մանսուպունտան ա'զլ օլունսունն» : Իւչ եիւզ
եիրմի տէօրթ թարիխնտէ Գանգրա սինադոսու
պիր գանուն գօտու քի՝ պիր էվէնմիշ օլան փա-
փասըն տին խըզմէթլէրինէ վարըպ պուլունմագտան

(ա) Աղեմ . Ե'ղիզ . Աթրոմ . է . սահ . 847 : (բ) Ոսկեր . Խ
Արեճ . իւզ . վա'շ թի . Խ Արեճ . է . 1 իւզերինէ :

չէքինէն հէր պիր քիմնէ՝ Վիլիսէնին իշազըղընտան
րէտտ օլունմալը տրը (ա) : Ըռսքեկական թա՛պիր
օլունան գանունլար՝ թահմին օլունուր քի իւչիւնճիւ
եախօտ տէօրտիւնճիւ տէհրտէ եազըլարլար • պու
գանունլարրն պէշինճիսի տէր քի , “ Էիչ պիր Ե-
պիսկոպոս եա Իխթիար ” (եանի Երեց) “ եա սար-
կաւազ՝ տինտարըզ պէհանէսի իլէ գարըսընը պօ-
շամալը տէյիլ տիր • լաքին էյէր ծնու պօշայան
օլուրսա , օ՛ մանսուպունտան ալը օլունսուն , վէ է-
յէր ինատ էտերսէ՝ Վիլիսէտէն րէտտ օլունսուն ” :

Աերէք էրքէքլէրտէն վէ կերէք գարըլարտան գա-
հիպ օլունան րուհպանըզ գարիգի տախի պու ա՛-
տէթին գուվէթ պուլմասընա չօզ եարտըմ էյլէ-
տի • զերա պունլար՝ քէնտիլէրին սիւրտիւյիւ պէ-
քեար հալն իչիւն մախսուսէն ա՛ղիզէր սայըլարը
իչիւն՝ էվէնմիշ օլան Վիլիսէ խատէմէլէրի ծկար-
տան տահա՛ ազ ա՛ղիզ սայըլաճազարը աշէքեար
տրը : Իշպու գարիգին թէքմիլէն նիզամա կիրմէ-
սինէ՛ կիւնտէն կիւնէ արթմագտա օլան Բօմա Ե-
պիսկոպոսլարըն հիւքիւմէթի տախի դայէթ ա՛ղիւմ
եարտըմ էյլէմիշ տիր (բ) :

Վիլիսէ խատէմէլէրին պէքեարըղը՝ պու միսիլլե
սէպէպլէրտէն եավաշ եավաշ մէյտանա՛ չըգտը •
քի իպթիտա՛ ա՛լէմին իչինտէ իշթիհար պուլան զիւ-
րում իտի , քի պու հալ տինտարըղըն իլէրիլէմէսինէ
դայէթ ֆայտալը տրը • վէ ծնտան սօնկրա՛ էտէպ
ու էրքեանէ մուվաֆըզ պիր պօրճ տէյիւ պա՛ղը սի-
նադոսլարըն գանունլարը ծնա նուֆիւզ վէրտիլէր •
վէ նիհայէթի՛ ծնպիրինճի տէհրտէ Էիլտէպրանտ
Փափըն եէտի իլէ՝ Փափ հիւքիւմէթի իլէ ճէպրան
տապիթ՝ վէ գայիմ օլունտու :

(ա) Աեանտեր Վիլիսէ թէվարիխ , ճիլտ 4 , ս . 229 : (բ) Աի-
կէլ , ճիլտ 2 , սահ . 15 :

Վիլիսէ խատեմէլէրինին պէքեարըղնա հէր նէ՛ գատար ա՛ղիմ րաղպէթ վէ իթթիւար վէրիւր խոի խտ տէ , հէր քէսին հիւսնի իրատեթինէ՛ պրաղըլմը շօրուպ՝ տէօրթ եիւզ սէնէյէ գատար Վիլիսէ խատեմէսինին իիւթպէտէ էն էսնասընտան Եպիսկոպոսունա վարրնճայատէք էվլի օլմաղա բուխասթլարը՝ վարբուր (ա) : Իշպու եիւքիւ օնլարն իւղէրինէ եիւքլէթմէյէ իլք օլունան ճէհտ 335 սէնէսինտէ օլտու . լաքին պիւթիւն էօմրիւնիւ պէքեարըղ իլէ կէչիքէն մուքէրէմ՝ Փաւնութիոս պունա օլգատար զայրէթ իլէ գարչի տուրտու , վէ օնտան Վիլիսէյէ կէլէճէք զարար ու քէտէրլէրի վէ թէհլիքէլէրի օլտէրէճէ՛ աչիքեար կէօսթէրտի քի , պու թէքլիֆրէտտ օլունտու : (Օ) Լ գէմանլէր մէհէլլէրինտէ եազան Սոկրատէս (ք) վէ Սօղոմէնոս (զ) միւերիլիւր իքիսի տէ պէօլլէ շէհատէթ էտէրլէր :

Պէքեարըղը գաննուն իլէ ֆարղ էթմէյէ իլք ճէհտ էտէն՝ 385 Բարիլիսիթ Բօմա Եպիսկոպոսոս Սիրիֆիոս խոի (դ) . վէ պունտան սօնկրա պաղըսէմթլէրինտէ պիր գաչ սինադոսլար տախի պունա չալըշտըլար : Լաքին հիւք պիր վէճհիլէ օղէման ալէսսէվի օլմատը : Պու գաննունու պօզանլար չօգ՝ իտի . վէ օնլարա պէօյիւք հալիմիլիք իլէ մուամէլլէ օլունուրուտու : Հէմ տախի իղթիզալը պուլունտու քի , պու գաննուն պիր չօգ քէրրէ թագէլէնսին , քի պունուն ճիւմլէսի կէօսթէրի քի , պու միսիլլիւ դապիաթա զըտտ վէ Ե՛ղիզ Վիթապլարա մուզայիր պիր ա՛տէթի խոխալ էթմէսի նէ՛ գատար կիւճ պիր շէյ խոի :

(ա) Կաթօլիք միւէլիֆլէրտէն Thénier Einführung der erzwung. Ehelosigkeit. Ճիւտ. 1 . 0 . 69 վէ Սօհայմ Վիլ . Թար . Ը . 1 . 0 . 203 : (ք) Սոկ . Վիլ . Թար . Վիթ . 1 . 11 : (զ) Սօղոմ . Վիլ . Թար . Վիթ . 1 . 23 : (դ) Բարրագօնէն Եպիսկոպոսու Հիմէր . մէք . Պ . 7 , 9 , 13 :

Լաքին կիւն տօղուսու Քիլիսէլէրինտէ՝ պու պէ-
քիարըզ զանունու ըէտտ օլունտու : Օրալարտա
էյերչի պա՛զը էվլէնմէմիշ Եպիսկոպոսլար պուլու-
նուր իտի իսէ տէ՛ էքսէրիսի էվլէնմիշ իտի (ա) :
Տէօրտիւնճիւ վէ պէշնճի տէ՛Տրլէրտէ չօզ էվլի
Եպիսկոպոսլար պուլունուրուտու (բ) : Պտոզեմայիս
նամ պէլտէնին Եպիսկոպոսու Մինէսիոս էվլի ի-
տի (գ) : Վ է Գրիգոր Նազիանցիին փէտէրի փա-
փա՛ս իտի : Հէմ՝ Գանգրա՛ թի շիմտի Քեանկըրը
տէնիլէն սնատօլուտա վագի շէ՛Տրին սինադոսու
տէօրտիւնճիւ զանունունտա տէր թի , էյէր պիր
քիմնէ Բապարն Եխշամ՝ Գա՛մմընը պիր էվլի փա-
փապըն էլինտէն ալմաղա իմթինա՛ էտէրսէ , լա՛-
նէթ օլունմայը (դ) : Իշպու էյալէթ սինադոսու
Թագրիպէն ՅէԿ սէնէսինտէ ճէմ՝ օլտու :

Ելթը եիւզ օթուզ իքի Թարիխնտէ Իսթան-
պօլտա՛ կիւնտօղուսու Փագրիգլէրինտէն վէ իքի-
եիւզտէն զիյատէ Եպիսկոպոսլարընտան պիր սինա-
դոս ճէմ՝ օլտու : Պու սինադոսուն ընիւլէնճիւ
զանունու՛ օլ զէմանտէ պաղը Քիլիսէլէրին չօղուն-
տա ճարի օլան ատէթէ մուղայիր՝ փափապարա էվ-
լէնմէյէ բուխասթ վէրիր • լաքին օպիր Թարափտան
տա՛ Դիւնճի զանունու էվլէնմէյի Եպիսկոպոսլարա
եասա՛դ էտէր : Վ է Եպիսկոպոսլարա պագի Քիլիսէ
խապեմէսինսէն ֆարգ օլուննու օնլարա էվլէնմէյի
եասագ էպէն իշ գանուն պո՛ս պո՛ս : Վ է չիւկըի
պու սինադոսուն նուֆուզու կիւնտօղուսու Քիլիսէ-
լէրինտէն զապուլ օլունմուշուտու , պու Քիլիսէ-
լէրտէ Եպիսկոպոսլարըն էվլէնմիշ օլմայըպ՝ փափաս-
լարըն էվլէնմիշ օլա պիլմէնին Թարիխի՛ պու զէման-

(ա) Աիւեր , Քիլիսէ Թէվարիխի , Պ . 4 . § 95 : (բ) G. Claxti
de conj. c.ericorum. p. 258. (գ) Եւապրիոս , Գ . 15 : (դ) Սահր.
Քիւլ . Թար . Բ , 43 . վէ Սօլ . Քիւլ . Թար . Դ . 24 :

տէն՝ եանի հէման 700 սէնէսինտէն պաշանմը շ սա-
յըւ պիլիբ : Իւջիւնճիւ դանունունտա՝ Վիլիսէ
խատէմէսինէ Իքինճի՝ Կէֆա՝ Էվէնմէյի՝ եախօտ պիր
տուլ գարը՝ ալմայը եասագ էտեր . վէ կէօրիւնիւր
քի՝ պու միօիլլիւ Իքինճի տէֆա՝ Էվէնմէյի տափի
եասագ էտէն իլք սինադոս պու տուր : Մէքիղ եիւզ
օնպիր սէնէսինէ կէլէնէ գատար պիր սինադոս՝ ա՛գտ
էյլէտիյի գանունլարընըն պիրինտէ Վիլիսէ խա-
տէմէսինէ Էվէնմէյէ աշիքեարէ բուխսաթ վէրիր
(ա) :

Լաքին էյերջի Վիլիսէ խատէմէսինին Էվէնմէ-
մէլի խուսուսունտա պիր պիրի արտըսըրա տիւրլիւ
տիւրլիւ թէրթիպլէր թանզըմ օլունտու իսէ տէ ,
պու գանունլարը՝ հալէա զեքր օլունտուզու միսիլ-
լիւ պօզանլար չօզ օլուրուտու : Չօզլար վար-
ըտը քի , աչըգտան աչըղա՝ Վիլիսէ խատէմէսի-
նին Էվէնմէսի խուսուսունու հիմայէթ վէ թէ-
սասհիւպ էտերլէրիտի . վէ ա՛լէլխուսուս Միլանօ
չէհրինտէ պու պիր աշիքեար ատէթ օլմուշուտու
(բ) : Իշպու ա՛տէթ 1074 սէնէսինէ՝ գատար սա-
պիթ վէ ումումի օլմամը շտը , քի պու թարիխտէ
Հիլտէպրանտ նամ Ելէտինճի Վրիգոր թէսմիյէ օ-
լունան Փափի պիր ֆէրման չըգարտը քի , ո՛վուն-
տան սօնկրա հիչ պիր փափասըն գարըսը եա օտա-
լըղը օլմասըն , վէ հէր քիմտէ վար իսէ , եա օն-
լարը եախօտ մանսուպունու պրագմայը տըր՝ (գ) :
Լաքին օզէման պիլէ՝ Փափա իգթիղա՝ էյլէտի քի ,
քէստի ֆէրմանընա խալգը միւզի՝ էթմէք իջիւն
պէրտէվա՛մ դայրէթ ու ճէհտ էտերէք ա՛յիմ շիտ-
տէթ իլէ հարաքէթ էյլէսին : (Դ)՝ Էվվէլա օլ Էվվէ

(ա) Նեանտեր Վիլիսէ թէվարիխի . ճիլո . 4 . ս . 229 : (բ) Ախս-
էր Վիլիսէ թէվարիխի գըսմ Բ (30 . ս . 113 , 114 : (գ) Երնէ
օրատա . գըսմ 4 . Պ . 1 .) . 47 . ս . 160 -

օլան Վիլիսէ խատեմէլէրինէ՝ քի էվլէնմէյէ գարշը օլան էսքի գանունչարա իդա՛ւթ էթմէմիշլէրիտի , շիտտէթ իլէ հարսքէթ էյլէտի . լաքին օնուն պու շիտտէթի հէր պիր Եէրտէ . քէնտինէ՝ գարշը իխթիլալէր թաճրիդ էյլէտի : Լըրֆուրթ վէ Սէնչ շէհրլէրինտէ՝ Վիլիսէ խատեմէլէրինին էվլէնմէմէլէրի պապրնտա օլան ֆէրմանը իճրա էթտիրմէյէ ճէմ՝ օլան իքի սինադոսուն սօնու՝ ա՛ղիմ՝ նիզալար վէ գարրըջգլըդա գարար գըլտը (ա) : Փարիզ շէհրինտէ տախի ճէմ՝ օլան պիր սինադոսուն սօնու պէօյլէ՝ օլտու (բ) : Ինկիլթերա՝ Իթալիա վէ՝ Վէտիրլա՛նտատա տախի պու միսիլլի գարրըջգլըզլար վազի՝ օլտու (գ) : Լաքին Փափ՝ քէնտի մէրամնը իճրա՛ էթմէյէ գարար գըլտը , վէ պու խուսուստա չօզ մէմլէքէթլէրէ՝ թէքմիլ չիւքիւմէթ սահիպի վէ+իլէէր կէօնտէրտի , քի իդա՛ւթսարգլարը թէքտիր էյլէսինլէր . վէ պա՛յաղը խալզը՝ էվլէնմիշ Վիլիսէ խատեմէսի իւզէրինէ թաճրիդ էթտիրտի (դ) : Վէ պունճիլէյին շէտիտ հարսքէթլէր իլէ՝ քէնտի ֆէրմանչարընա կէօղէ կէօրիննիւր ա՛լէսսէվի պիր իդա՛ւթ իճրա էթտիրմէյէ գատիր օլտու : Ե՛ղիզ Վիթապարա մուղայիր օլան պէօյլէ պիր ա՛տէթի իտիսալ էթտիրմէք իչլեն պու սավաշ վէ նիզալար՝ օնուն միւնասիպէթսիզ օլտուդունա քիֆայէթ էտէր պիր իսպա՛թ տըր :

Վիլիսէ խատեմէլէրինին էվլէնմէմիշ գալմալարընտան իպթիտա մէրամ՝ օլունան՝ տինտարըղըն իլէրլէմէսի օլտուդունա շիւպհէ Եօգտուր : Գըյաս օլունս՛րուտու քի , պու՝ ա՛ղիզ պիր էօմիւրէ մախ

(ա) De rebus Ge man. ad ann. 1074. p. 378 (բ) Vita Galterii Abb. S. Martini juxta Pantisaram c. 2. (գ) Martene et Durand Thesaur nov. anecdot. T. 1. p. 231. (դ) Սոսչայմ՝ Վիլ. թար . Վիթ . 3 . գրամ . 2 . ս . 193 , 194 , 195 :

Սէքիզ եիւզ սէքսէն սէքիզ սէնէսինտէ ճէմ՝ օլան
 Մէն սինադոսու տէր քի, « Շիչ պիր իխթիար
 (երէց) քէնտի էվինտէ հաթմաղա պիր գարըյա
 րուխասթ վէրմէլն տէյիլ տիր . շէօյլէ քի ֆէնա
 թէվաթըրլէրին վէ եարամազ իշլէրին ֆուրսաթը
 պիւթիւն պիւթիւնէ քէսիլսին» (ա) : Պու խու-
 սուստա պիր չօդ էօրնէքլէր տաճա՝ վէրիլէ պիլիբ-
 իտի . լաքին պունճիլէյին խօշ օլմայան պիր մատ-
 տէյի պուրատա պիթիրմէսի տաճա՝ միւնասիպ կէօ-
 րինտիւ :

Իշպու մատտէ իւզէրինէ Մ՛Տտի Ղ՛էտիտին էօյ-
 ըթթիյի՝ զա՛յէթ աշիքիա՛ր տըր : Քիլիսէ խա-
 տէմէսինէ էվէնմէյի պօրճ էտէն չէր պիր գա-
 նուն՝ Մ՛Տտի Ղ՛էտիտէ մուզայիր տիր : « Տիմ .
 գ . Չտէ տէնիր քի, « Այսիսկոպոսա կէրէք տիր քի՝
 գուսուրսու՝ պիր գարընըն գօճաաը օլա » :
 Վ է Տիտ . « . Տտէ սէօյլէնիր քի, իխթիարլար՝
 հա՛նի երէցլէր «պիր գարընըն գօճաաը» օլմալը տըր :
 « Արնիլ . թ . Տտէն կէօրիւնիւր քի, կէրէք Պետ-
 րոս վէ կէրէք Մ. աքիալարտան սայրըլարը էվլի՝ ի-
 տիլէր : Վ է Պօղոս տէր քի, քէնտինին չէմ Սառ-
 նարասըն տախի էվէնմէյի վէ գարըլարընը պերա-
 պէրլէրինճէ վարտըլարը եերլէրէ կէօթիւրմէյի
 չագլարը՝ վարտը . լաքին օ՝ պու չագգընը իսթի-
 մալ էյլէմէտի : Թա՛ճիւպէ շայէսթէ հալընըզ
 շո՛ւ տուր քի, Ինճիլին պո՛ւ գատար աչըգ թագ-
 րիլլէրինէ գարըլը պու ա՛տէթ Քիլիսէ խատէմէսի
 իւզէրինէ զօր իլէ նա՛սըլ եիւքլէտիրէպիլինմիշ տիր :

(ա) Լիլիէ օրատա T. VII. p. 406.

ՊԵՊ ՕՆԵԼՏԻՆՆԻ :

ԲԵՆԻՊԼԻՅԱՆ ԻՍԿՐԻՍՏՈՍ :

Բահայլիյին գարիգաթը՝ պո՛ւ միւլահազալարըն՝
մէյվէսի տիր քի՛ , ապէ՛՛էր Էանընասն պիր դո-
րոֆո՛ շէտիլո՛ տինէ տայիր ըիյազէթլէրտէ վէ
թէֆէքքիւրլէրտէ մէշղուլ օլարազ Էօմիր պիւր-
մէք զայէթ սէվապ պիր շէյ տիր : Ալքին իշպու
միւլահազալարըն Ը՛ղիզ Քիթապլարոս ապա եէրի
հօղտուր : Քրիստոս Լ՛ֆէնտիմիզին վէ ծնուն
շայիրտլէրինին իպրէթի պունուն մուղայիրի՛ իտի :
Օլար թէրքի տիւննա Էտիպ՝ եալընր զլըգտա Էօ-
միր կէշիրմէք իշիւն առէմլէր Էանընասն պիր եա-
նա շէքիլմէտիլէր . իլա ծնար տայիմա տիւննանըն
իլինէ՛ գարըշտըլար , վէ ծնարըն Էօմիրնէ կէլէն-
լէրէ թա՛իմ ու նասիհաթլէր վէրտիլէր , վէ ծնարը
Էիւնահալարընտան՝ ա՛ղիզլիյէ շէվերմէյէ Էլլըտըլար :
Բահայլիզ ուսուլու ա՛ղիզլիյի եանկըշ անկատըր :
Ը՛ղիզլէք տէմէք՝ տինէ տայիր կէրշէքլիյի թէն-
հայէ շէքիլիպ թէֆէքքիւր Էթմէք օգատար սէ-
յիլ տիր . իլա տահա զիյատ՝ կիւնահըն հէր պիր
նէվի՛նտէն իհթիրազ Էթմէք՝ վէ պու Էօմիրն տիր-
լիւ տիրլիւ մէննէտ ու մէրթէպէսինտէ վէ միւ-
նասիպէթլէրինտէ սլտոզ ու զայրէթ իլէ պիգէ պօրճ
օլանր իճրա Էթմէք տիր : Ղէսարէթ իլէ սէօյ-
լէրիզ քի՛ , Ը՛ղիզ Քիթապլարըն հիւշ պիր մահա-
լինտէ րահայլիյէ պէնկզէր հիւշ պիր իպրէթ պու-
լունմազ , նէ սէ օրատա սէրճ օլունան զանունն
ու գավախտին պիր թէքի պունու պիր պօրճ Է-

տէր : Պիլ ա՛քս՝ Ը՛ղիզ Վիթապարըն բուհու
վէ մէյլն՝ պիր սօֆուլուզ վէ վեւճիւտէ իգթիզա-
սըզ էզիյէթ վերմէք գարզը իլէ ա՛ղիզլըք իտտիա՛-
սընտա օլմայը գէմմ ու րէտտ էտէր : Բապպ Լյ-
ֆէնտիմիզին Փարիսեցիլէրէ էյլէտիյի շէտիտ թէք-
տիրլէրի միւշահիտէ՛ էյլէ , քի ծնլարըն ախէսագ-
լէրինին պիրի՛ քէնտիլէրին սօֆուլուզու վասրդասը
իլէ ա՛ղիմ ա՛ղիզլըք գազանմըշար տէյիւ էօյիւն-
մէք իտի :

Լաքին էյերչի Ը՛ղիզ Վիթապար պու միսլլիւ
էօմիւր սիւրմէք գարիգինէ քիւլլիյէն պիր սէպէպ
վէրմէղլէր իսէ տէ , պունուն էտերլէրինի Վրիսթի-
անլըղըն իքինճի տէհրի սօնունա վէ իւշիւնճիւ տէհ-
րին իպթիտասընա սօղրու կէօրիւնմէյէ պաշատը :
Ըմմա պունա՛ Հերմասըն չօպանը վէ Աղեմէս Ը-
ղէքսանդրացի կիպի միւշիլիլէր գարշն տուրտուլար ,
քի պունլարըն սօնկրաքիսի 220 սէնէսինտէ վէֆաթ
էյլէտի : Իշպու րահիպլիյէ գարշը պու զաթ տէր
քի , Հինտիլէրին արասընտա դայէթ սէրթ պիր
էօմիւր կէշիրէն սօֆուլա՛ր վար , քի ծնլարա Սա-
մէանի՛ տէնիր . վէ պունտան պու Հայրապետ պաս-
դի քէլամ էտէր քի , ախէր տինլերտէ՛ տախի պու-
լունան՝ վէ պադըլ իթթիդատլէր իլէ գարըշըգ օ-
լան ա՛տէթլէր՝ Վրիսթիանլըղա խասս օլա՛մազլար :
Փուլթփէրէսթլէրին պադըլ իպատէթլէրինտէն պա-
զըք՝ փափապարընտան պէքիարլըգ՝ վէ էթտէն փէր-
հիզ դալսպ էտերլէրիտի : Հէմ տախի տէր քի ,
«Պօղոս Ըռաքեալ թաղրիր էտէր քի , կէօքլէրին
փատիշահլըղը դա՛ամ վէ իչքի իւղէրինէ մէպնի տէ-
յիւ տիր , վէ պունտան պէօյլէ էթտէն վէ շէ-
րապտան փէրհիզ էթմէ՛ք իւղէրինէ մէպնի օլամազ .
իլլա օ՛ սատագաթ վէ սէլամէթ վէ Ը՛ղիզ Բուհտա
սէվինճ իւղէրինէ մէպնի տիր : Աիճէ քի ալչագ

կէօնիւլլիւք վիւճիւտիւ այլազլամատան տէյիլ՝ իլլա
 ախլէագլն փւլայրվլղղնտան աշխար օլունուր •
 պունուն կիպի փերհիլ տախի ճանըն պիր Ֆաղի-
 լէթի օլուպ՝ ատէմին տէյիլ տիշարրտան կէօրիւ-
 նէն՝ իլլա իչէրիտէ օլան շէյ իւղէրինէ մէպնի տիր :
 Փերհիլ՝ սալթ պիր շէյտէն՝ սատէճէ սէֆա՛աթտէն
 կերի տուրմագ տէյիլ տիր • լաքին ապշէյի՛ թաճ-
 գիր էթմէք՝ տիլն զապդ էթմէք՝ ա՛գլ ու խորաք
 իլէ կիւնաճա՛ զալիպ օլմագ տախի փերհիլգտէն տիր՝
 (ա) : Պու Հայրապետ՝ տիւնեա նիյմէթլէրինին
 թէրքինի Վրիսթիան թէքմիլլէյինտէն սայանլարըն
 հանկլըշ զիւիւմիւնիւ տօղըուլթմագ իչիւն մախ-
 սուսէն պիր րիսալէ՛ հազար , քի օնուն իւնվանի
 պու տուր • « Օէնկին ատէմ՝ խէլաս պուլմագ ի-
 չիւն նէ՛ ախլէագ ու մշըտէպ սաճիպի օլմալը տրը » :
 Պու րիսալէնին օնպիրինճի գըսմլնտա տէր քի ,
 « Պուրթարըճըմրգ՝ չօգ քիմնէլէրին հիչ պիր սէ-
 պէպ եօղիքէն էյլէտիքլէրի կիպի՝ տիւնեապի նիյ-
 մէթլէրիմիզի եսպանէ՛ աթմաղա էմր էթմէյօր , իլ-
 լա (էմր էտէր քի) ագչէնին արգուսունու՝ օնուն
 իչիւն խըրսը քի • ճանըն սըրըր փէնչէսի տիր՝ տիւ-
 նեապի էօմրիւն գայղուլարընը՝ քի ալլաճանի էօմրիւն
 թօխումունու պօղան տիքէնլէր տիր , տէֆ՛էտէլիմ » :
 Օնտան սօնկրա տէր քի , « Վրիստոսուն էօյրէթ-
 տիյի թալիմլէրէ մախսուս օլուպ՝ օնլարը պազիլէ-
 րին ճիւմլէսինտէն ֆարգլը էտէն պու տուր քի ,
 օնլար պիր տիշարտան կէօրիւնիւր պիր ա՛մէլ իճ-
 րասընը պօրճ էթմէգլէր , նիճէ քի ախէրլէրի՛ է-
 տէրլէր • իլլա տաճա ա՛լէա՛ տաճա ալլաճանի՛ տա-
 ճա՛ թէքմիլ պիր շէյ (զալապ էտէրլէր) , քի •
 ճանտա հապանճը օլան հէր պիր շէյի քէօրիւ վէ

տալէրի իլէ սեօքիւպ աթարլար" : Հեմ տէր քի ,
 քէնտիլէրին տունեալի նիյմէթլէրինի եապանա ա-
 թըպ թէրք էթմիշ օլան քիմսէլէր՝ տահա՛ զիյատե
 ֆօտուլլուգ վէ մաղուուլլուգ վէ ախտլէրի իչիւն
 թահգիր էթմէքլիք իլէ տօյմուշլար տըր : "Պիր
 ատեմ" (տէյօր) "քէնտինին տունեալի էմլաքինի
 եապանա աթա պիլլիր տէ" եինէ եիւրէյինտէ ծնլա-
 րն արզուտունու հըֆզ էթմիշ օլա պիլլիր : Ե-
 յէր հիչ քիմսէտէ վէրմէյէ գուտրէթ գալմա՛զսա ,
 (ատեմէր) պիրի պիրինէ իհսան էթմէյէ նէ՞ չարէ
 դալըր : Վէ էյէր Բապպըմըզն էօյրէթտիյի պու-
 իտէ , ծնուն ախէր պունճէ ճէլիլ թա՛լիմաթընա
 մուվաֆըգ օլմագտան նէ՞ դատար կերի՛ գալըր" :
 Լաքին իշպու բահիպլիք դարիգինէ Վիլիսէնին
 մի՛ւթէպէր գաթլարը զըտտ սէօյլէտիլէր իտէ տէ՛ եինէ
 եայըմատա օլտու : Իպթիտա՛ տէօրտիւնճիւ տէ-
 հրտէ Մըսըրտա՛ պաշլանտը : Հալէա եօգարրտա
 իշարէթ օլունտուղու վէհճ իւզրէ՛ չօգ քիմսէլէր-
 տէն վիւճիւտէ եզիյէթ վէրմէք խուտուտունա՛ ու-
 բուճա վէ պէքեար էօմիւր սիւրմէք հալինէ՛ պուն-
 տան էվվէլ՝ ա՛ղիմ ֆագիլէթլէր սայըմաղա պաշ-
 լանմը շըտը : Իւչիւնճիւ տէհրտէ՛ Վէկիոս իմիէ-
 րաթօրուն եէտի իլէ օլան ա՛ղիմ վէ շէտիտ գօվա-
 լայըշ սէպէպինտէն թիէրաիս էյալէթինտէն օլան
 Պօղոս նամ պիր քիմսէ՛ զալըմ գօվալայըճըլարըն
 էլինտէն գուրթուլմագ իչիւն չէօլէ գաչըպ կիզէն-
 մէյէ մէճպուր օլտու : Օրատա ճէպը էլէ կէչին-
 մէյէ գուլաղուվանտըղը եալընըգ լըգ էօմրիւ՛ սօնկ-
 րատան շէնպի հի-անի- բիգասը էլէ իխթիա՛ր էյլէտի
 (սէչտի) , վէ օրատա քէնտի վիւճիւտիւնէ շէտիտ
 եզիյէթլէր էտէրիտի (ա) : Վօվալայըշ զէմանընտա

(ա) Հերոնիմոս , Պօղոսուն էօմրիւ իւզէրինէ :

պա՛զը սայիր Վրիսթիանյա՛ր տախի չէօլէ վարտը-
լար , լաքին ընկարտան հի՛չ պիրի Պօղոս կիպի մեշ-
հուր օլմատը . վէ պունուն իչիւն չօգ քիմնէլէրին
զիւիւմիւ պո՛ւ տուր քի , բահիպլէք ըուհունուն
թէքմիլէն իլք զուհուրու՝ իշպու Պօղոստա՛ կէօ-
րիւնտիւ : Լաքին ատէթա բահիպլէյին փէտէրի
տէյիւ՝ տէօրտիւնճիւ տէհրին իպթիտասընտա հա-
յաթտէ օլան Ընտոնիոս սեօյլէնիյօր . չիւն իլք
պո՛ւ՝ Մըքրտա բահիպլէրի պիր եէրէ ճէմ՝ էտիպ՝
օնկարտան պիր ճէմա՛ւթ թանզըմ էյլէտի , վէ օն-
լարա մախտուս կէչինմէք սապիթ զանունկարը ա՛գտ
էյլէտի (ա) : Պիր զագըմ չէօլտէ էօմիւր սիւ-
րէն ըուհպանկեր պէյնիւտէ պիր քերրէ պէօյլէ պիր
ա՛լէագա իհտաս օլտուգտան սօնկրա , Ընտոնիո-
սուն շայիրտլէրինտէն Պաքոմիոս նամ քիմնէ՝ Մը-
քրտա թապէննէսիս տէնիլէն պէլտէտէ՝ 340 սե-
նէսինտէ պիր զօվուշ եափտը , քի Վրիսթիանյարըն
պէյնիւտէ եափըլան իլք մանասթըք պո՛ւ իտի . վէ
օրատա սաքին օլանկարըն իտարէսի իչիւն պա՛զը գա-
նունկա՛ր թանզըմ օլունմուշուտու , քի օնկարըն
պաշք՝ օրանըն պէօյիւյիւնէ իղա՛ւթ իտի (բ) :
Բահիպլէք ուսուլու Մըքրտան՝ Հիլարիոն նամ
Ընտոնիոսուն շայիրտլէրինին պիրի եէտի իլէ տէօր-
տիւնճիւ տէհրտէ Պաղեստինէ վէ Սիրիայէ կէ-
թիլիլտի , վէ փէք ազ զէման իչինտէ պո՛ւ մէմլէ-
քէթլէրտէ՛ տախի ըուհպանկար՝ իլք իճատ օլուն-
տուգլար մէմլէքէթտէքի՛ գատար չօգ պուլունու-
րուտու (գ) :

Պու ուսուլու տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Կրմէնիւ-
թանա վէ քիւչիւք Ըսիայա իլք իտիալ էտէն՝

- (ա) Acta Sanctorum ad diem 17 Januarii, Tom. 2, p. 17 :
(բ) Հերոն . Մէք . 18 (սայրիւէր 22) Եւստաթիոսա :
(գ) Հերոն . Հիլար . էօմիլու :

սօնկրատան Սիվաս (Սերաստիա) Եպիսկոպոսու
Եւստատիոս իտի (ա) :

Իշպուռ ուսուլ իպթիտա՝ պաղը Քիլիսէլէրինտէ
խօր կէօրիւլիւր իտի • լաքին էվվէլա Եթանա՛սիո-
սուն (բ) վէ ծնտան սօնկրա Եմբրոսիոսուն վէ Հե-
րոնիմոսուն նուֆուզու վէ Ճէհուլէրի իլէ՝ ծնլարըն
արասընա տախի կիրմէյէ պիր եօլ պուլլաու • շէօյլէ
քի տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնունտա՝ ծնլարըն արա-
սընտա չօգ մանասթըրլա՛ր պուլլունուրուտու : Պա-
ղը սէմթլէրինտէ իլք մանասթըրլա՛ր Սան Հօնօրէ
վէ Սան Մարկարէթ նամ քիւչիւք ատալարտա վէ
Հիերէս տէնիլէն տախի քիւչիւք ատալարտա՛ իհ-
տաս օլունտուլար • վէ պա՛ղըլարը տախի Իթալի-
անըն պա՛ղը մահալլէրինտէ՛ իհտաս օլունտուլար :
Տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնունա տօղըու թօօուր Ե-
պիսկոպոսու Մարտինոս՝ շէհրին եանընտա պիր պէօ-
յիւք գօվնէլ իհտաս էյլէտի (գ) • վէ պու թա-
րիխտէն փէք ուղագ տէյիլ՝ Յովհաննէս Կասիանոս
նամ քիմսէ տախի՝ Մարտիէատա իքի գօվուլլա՛ր
իհտաս էյլէտի :

Բահիպլէք ուսուլլու նագլէյէթի թարիխինի պուն-
տան զիյատէ իղլէմէյէ հաճէթ եօգտուր • շնւ գա-
տըրընը իշարէթ էթմէսի քեաֆի՛ տիր քի , տէօր-
տիւնճիւ տէհրտէն պաշլայարագ՝ փէք չափուք հէր
դարաֆա էայըտը : Իշպուռ դարզ էօմրիւն զայէթ
սէվապը օլմասընըն պաղըլ վէ Եղևյ Քիթապլա-
րա մուղայիր օլան խիւլեսար՝ վէ պա՛ղըլարընըն շէ-
տիտ ըիագէթտէ Քրիսթիանլըզն քէմալլէյէթի պու-
լլունուր տէյիւ թարիֆլէրի չօգ քիմսէլէրի պայաղը
էօմրիւն հալլէրինի թէրք էտիպ՝ մանասթըրլարա՛

(ա) Սիլաստ • Կիւ • թօւլ • Գ • 23 , 24 : (բ) Հերոն • Սէք-
թուպ 96 (ախէրլէրի 16) Փրինքիփոսա : (գ) Severi Sulpicii
Martini vita, Epistolae 3 de Martino.

սէյրտմէյէ գուլաղուզատը : Պա՛ղըլարը տախի
օգատարա վարտըլար քի , բահիպլէք հալինէ՛ կ-
յերչի Եռաքեալարըն կէչինտիյի էօմիւրէ քիւլ-
լիյէն մուղայիր իսէ տէ՛ Եռաքելական (ա)՝ մէլէք
վէ սէմավի էօմիւր իւնվանընը վէրսիպէր : Պու-
ղէքը օլունան զէմանդէրտէ պուլունան բուհպանլա-
րըն սայրսը՝ ինանըլմազ տերէճէ չօղտի : Պաքո-
միոսուն քէնտի մանասթըրընտա 1,300 բահիպի՛
վարըտը , վէ ծնուն նաղարէթի ալթընտա օլանլա-
րըն ճիւմլէսի 7,000է՛ պալիղ իտի (բ) : Թիւրախ
նամ պէլտէտէ պիր մանասթըրտա տէնիք քի 5,000
բուհպան վարըտը (գ) • վէ Մըսըրըն պիր չէօլ
մահպինտէ օլան՝ Աիթըրա նամ պէլտէտէ էլլի մա-
նասթըր վարըտը (դ) : Հաղիդաթ ծնլար օլ դա-
տար չօղալմըլարըտը , վէ պու գատար չօգ քիչի-
նին իլլէրինի կիւճլէրինի պրաղըպ մանասթըրլարա
երղըլմալարը չօգ խուսուպարտա պու տերէճէ գա-
րարը պիր շէյ օլմուլուտու քի , Վալէնտիոս իմ-
փերաթօր պու քէօթիւլիլին էօնիւնիւ ալմազ ի-
չիւն մախսուսէն ֆէրմանլա՛ր չըգարտը (ե) : Լա-
քին ծնուն ճէհտ ու զայրէթլէրի չօգ պիր քնար
էթմէտի :

(ա) Եպիփ . Հերտիկ . 61 . 64 : (բ) Սօղոմ . Իիւ . Թէվար .
3 , 14 : (գ) Գասիանոս , de institu. Coenob. 7 . 1 : (դ) Սօ-
ղոմ . 6 , 31 : (ե) Cod. Theodos. XII. I, 63.

տէթի միսիլիւ արէսսէվի օլտուղու՝ Աիւրեղտէն (ա)՝
Եռաքիլական թա՛պիր օլունուր գանունըարտան (բ)
վէ Հերոնիմոստան (գ) աշխբա՛ր տրր :

Լաքին իսթիտա եաղա՛ մա՛խտուս պիր գուվվէթ
ու ֆաղիլէթ վէրիլմէզիտի : Պու՛ իսմինին մա՛նաար
«Էաղլանճը» տէմէք օլան պիր քիմնէյէ իճրա օլու-
նաճագ սուրէճէ իննասի՛ պ պիր շէյ սայրլըպ՛ ծնտա
ալլաճանի պիր քերամէթ վար զանն օլունմազ իտի :
Պու քէյֆիլէթին պէօյլէ օլտուղու՛ իւչիւնճիւ
տէճրին օրթասընա գատար Հայրապետէրին Տիչ
պիրինտէն պունա պունճիլէյին պիր գուվվէթ վէ-
րիլմէտիլինտէն իսպաթ օլունուր : Օնլարըն պա՛-
զըսը զիւրմ էտերլէր իտի քի , եաղլամագ՛ Տէր
վաֆթիզ օլմուշ քիմնէնին քեաճին վէ փատիշաճ՛
եանի տինտար ա՛մէլէր իլէ Ելլաճա մագպուլ Տէ-
տիլէլէր թագտիմ էթմէք իչիւն քեաճին՝ վէ քէտի
խըսսլարը իւզէրինէ Տէօքիւմէթ սիւրմէք իչիւն
փատիշաճ օլաուղունուն պիր նիշանէտի իտի : Պա՛-
զըլարը տաիսի պունու՛ Քրիսթիաննն կիւնաճ իլէ
կիւրէշէճէք վէ ա՛զիզլէք իճրա էտէճէք պիր փէճ-
լիվան միսիլիւ՛ Աունանլէրին փէճլիվանլարը կիւ-
րէշէ կիւրէճէք օլաուղլարը զէման եաղլանտըզլարը-
նա պիր թէշպիճ սայարլարըտը :

Լաքին սօնկրա՛ պու միսիլիւ բուպարլար իլէ
գաննա՛աթ օլունմամաղա պաշլսնտը , վէ եաղ իլէ՛
Ե՛զիզ Րուճ վէրիլեր տէյիւ՛ անկաշըլըր թա՛պիր-
լէր գուլանըմաղա պաշլանտը : Պունճիլէյին անկ-
լաշըլըր թա՛պիրլէր Աիպրիանոստա (դ)՝ Եմբրոսիոս-
տա (ե) վէ Օգոստինոստա (զ) պուրունուր :

(ա) Աիւրեղ , տին թա՛լէմը : (բ) Եռաք . Գրան . գըսմ 3 . պ .
17 . վէ զըսմ . 7 . պ . 22 : (գ) Հերոն . Եզեկիէլ իւղ . Բ :

(դ) Աիպր . Մէք . 70 ad Januar : (ե) Եմբր . de iis qui
initiantur . e . պ . (զ) Օգոստ . բիուպէ 8 Յովհանն . մէքթ . իւղէր :

Պէօյէ պիր թաղիմ պէյանէ տէն՝ եախօտ պէօյէ անկ-
լաջըլա պիէն թա՛պիրլէր պիր քերրէ մէյտան պուլ-
տուգտան սօնկրա՝ պուլնուլն պէօյէ ինանըլաճաղը՝
մասլաճաթըն դապիաթընա մուվաֆըզ օլտուղու ա-
շէքեա՛ր սըր : Վէ եաղլամտա գուլլանըլան պազը
տուա՝ սուրէթլէրի տախի պուլ զիւլմէ գուլվէթ
վէրտիլէր (ա) : Լաքին իպթիտասընտա ծնտա օգա-
տար քերամէթ ինանըլմատը :

Լաթին Վիլիսէսինտէ փափաս թագտիս օլմա-
սընտա քօգո-պո-ճո- պէհրէ՛ գատար Մեռոն գուլ-
լանըլմատըղընա՝ չէփ միւրիլիլէր պիլ իթթիֆազ
չէճատէթ էտերլէր : Պուլնուլն պէօյէ օլտուղու-
նու՝ պուլ ա՛տէթի դապուլ էտէնլէր տէ էթմէյէն-
լէր տէ իգրա՛ր էտերլէր : Լչէր պուլ թարիստէն
էվվէլ պէօյէ պիր շէյ վազի՛ օլմուլ իսէ՝ նատիր
պիր շէյ օլմալը իտի . ամմա ծնտան սօնկրա պուլ
ա՛տէթին մէվճուտ օլտուղուլնա չօգ շէճատէթլէր
վար : Լաքին Լըմէնի Վիլիսէսինտէ պուլ թարիստէ
տաճա պուլ ա՛տէթ կիրմէմիշտի . վէ պուլ՝ պիր դաչ
տէֆա՛ զիքը օլուլնան Բենետիկտոս Փափըն Լըմէնի
Կաթողիկոսուլնա եազտըղը մէթիւպտէն իսպաթ օ-
լուլուր : (Ռատա օ՛ աշէքեարէ տեր քի՛ Լըմէ-
նիլէր արասընտա «պիր Եպիսկոպոս վէ իթթիար
(երէց) թագտիս օլուլտուղու վադըթ տախի ծն-
լարըն էլլէրի վէ պաշարը եաղ իլէ եաղլանմազլար՝
(բ) : Պուլ՝ 1341 սէնէսինտէ իտի . իմոի ծնլա-
րըն արասընտա պուլ ա՛տէթ ծնտան սօնկրա՛ եանի
500 սէնէտէն պերու կիրմիլ օլմալը :

Լաթին Վիլիսէսինտէ իսպթայը էօլիւմ տագի-
դասընտա իքէն եաղլամազ ա՛տէթի տօգուղուլնճու
տէճրտէ զուճը էթտի . վէ իտտիա՛ օլուլուր քի՛)

(ա) Պինկհամ, Վիլիթ . 1 . ս . 371 : (բ) Բայնպալ, 1341 ,
Պուլմէրօ 49 :

պու՛ Յակոբոս Եռաքեալըն՝ Մէքթիւպիւնիւն . Ե .
 14 սեօզէրի իզգէրինէ պինս օլունուր : Լաքին
 Ե՛Տտի Տ՛տիտին իշպու խանէսի պու միսիլիւ
 պիր ա՛տէթէ թէմէլ օլա՛մատրղը փէք աշիքեա՛ր
 տրը . չիւնքի պու այինէ աօ՛նի Եաղլամագ տէնիլիս՛
 Էօլէճէ՛ + մէմիւլ օլունան խասթայա իճրա օլու-
 նուր . ամմա Եռաքեալըն սեօզէրի պունու խասթա-
 նըն . «աղլամագ»՝ իլէն օլունմայը իտիլինի պէյան
 էտէրէր : Լաքին պունտան մա՛տա պու խուսուս-
 տա իքի շէյ տաճա տէնիլէ պիլիր . վէ պիրի պո՛ւ
 տուր քի , օլ զէմանլէրտէ՛ հաղ պէստէվի պիր ի-
 լաճ կիպի գուլանըլըրտը . վէ իքինճիսի սաղալ-
 մայը պէյէ՛լ Եաղ՛ իլա «իմանըն պոստ»՝ իճրա է-
 տէրիտի : Իմտի պուրատա զիքր օլունան հաղա-
 մագ՝ իշպու իւչ շէյին պիրի՛ հանի եա միւճիւ-
 զաթը շիֆանըն պիր թէշպիճի՛ եա Քապպըն իսմին-
 տէ պայաղը ա՛տէթ օլան չարէյի դուլանմագ՝ հա-
 խօտ նիճայէթի պիր շիֆայը իճրա էտէճէք օլան
 Ե՛զիզ Բուճուն պիր բուճանի հաղլամասընըն թէշ-
 պիճ ու նիշանէսի իտիլի փէք աշիքեար տրը :
 Ե՛օյլէ քի Եռաքեալըն իշպու սեօզէրի պիր քիմ-
 սէյի Էօլէ՛ր ի+էն՝ կիւնաճլարընտան փաքէմէք ի-
 չիւն հաղլամագ այինէ իսպաթ օլա՛մալ :

Իպթիտա պայաղը խալգտան չէր քէս՝ խասթա-
 լըգտա քէնտինէ վէ կէրէք քէնտի առէմլէրինէ վէ
 տօսթլարընտա պու հաղլամայը իճրա՛ էտէրիտի .
 լաքին սօնկրալարը պու ա՛տէթի փափաղար քէն-
 տիլէրինէ պիր մուգաղա՛ էթտիլէր : Մէքիզ եիւզ
 էլլի սէնէսինտէ Փավի սինադոսունտա էմր օլուն-
 տու քի , պու ային Էօլիւմէ հաղըն օլան քիմսէ-
 լէրէ՛ վէ եալընը Քապպըն Եխշամ Գա՛ամընը ալ-
 մաղա լայրգ օլանլարա իճրա օլունտուն . չէմ տէ
 սրըրլա՛ր սրրատընա կէչիլիտի :

ՊԵՊ ՕՆՏՕԳՈՒՂՈՒՆՃՈՒՆ :

ԵՕԻՁ ԻՍՍԵՊԼԵՐ :

Սենի Ե՛հտոն՝ Եռաքեալարն կերէք տին խըւ-
մէթի իճրասընտա իքէն՝ վէ կերէք ակեր զէ-
մանկերտէ՝ պագի խաղըն կէյտիյի էսվապէրոնէն
Փարզը քիսվէթ ու էսվապ գուլանտըզարընա սալա-
պիր խսպաթ եօգտուր : Հէմ տախի Վրիսիկան-
լըղըն իք իւլ պէհրէրիքիտէ Վիլիսէ խատէմէսի
տէ պու խուսուստա պէօյլէ խտի : Պունու կէ-
րէք Վաթոլէք վէ կերէք Փրօթէսթան միււէլիֆ-
լէր իքիտի՝ տէ պէօյլէ՝ իգրար էտերլէր : Վաթո-
լէքլէր՝ էյերչի փափաս էսվապարընը զայէթ էլըէմ՝
շէյլէր սայարլա՛ր իսէ տէ , թօմասսինոս (ա) վէ
փէլլիքիա (բ) միսիլլիւ Օնլարըն միււէլիֆլէրի՝ պու
ատէթին զուհրունու տէօրտիւնճիւ տէհրէ՝ վէրիլ-
լէր :

Պէօյիւք Կոստանտինոսուն զէմանընտան՝ ալ-
թընճը տէհրոն Պէօյիւք Վրիգորիոս Փափըն զէ-
մանընա գատար փափաս էսվապարը կիթտիքճէ՝
սալըանաթլը վէ ա՛ղըր օլմագտա օլտու : Վիլիսէ
խատէմէլէրին հէր պիր տէրէճէսինէ մախուս պիր
քիսվէթ վարըտը , քի Օնուն պահալը վէ սալըա-
նաթլը օլմասը՝ կիյէնին մէսնէտ ու բուլթպէսինէ՝
կէօրէ իտի • շէօյլէքի՛ Եպիսկոպոսլարըն քիլիսէ
քիսվէթի զայէթ սալըանաթլը խտիլէր : Իշպու-

(ա) թօմասսին • Վիլիս • Թերթիպի , Վըսմ • • Վրիթ • 2 •
Պատ 45 : (բ) Փէլլէք • de Christo. eccles. politi. p. I. o. 120 :

Քիչսէ խատեմէսինն էսվապտա զէյնէթ ու սալ-
զանաթ մուհապպէթի՝ այլխուսուս ալթընճը՝ տէ-
հրտէ փէք չօգ կէօրինտիւ : Օլ զէմանտէն շիմ-
տիյէ գատար պու ա՛տէթ տէվամ էթմէքտէ օլուպ՝
խուսուսա կիւնտօղուսու վէ Բօմա քիլիսէլէրինտէ
ճարի տիր :

ՊԵՊ ԵՒՐՄԻՆՆԻ :

ԵՆՏԻ ՍՐՐԸԼԵՐ :

Սրբ լուղէթի կիզլն պիր շէյ մանասընա տրբ .
 վէ պու լուղէթ էսքի զէմանէրտէ պիր ա՛ղեզ
 ային պէյան էթմէք իջիւն տախի գուլանըլըրտր :
 Պու մինվալ իւզրէ Օգոստինոս ճիննէրէ վերի-
 լէն անտ տուա՛սընա՝ (ա) վէ Պաթիխոււմէնօս-
 լարա՝ եա՛նի տին թա՛լիւի ալթընտա օլան՝ քիմնէ-
 լէրէ վերիլմէյէ ա՛տէթ օլան թուզա (բ) սրբոլա՛ր
 թէսմիյէ էտէր : Իւչ եիւզ տօգսան եէտի սէ-
 նէսինտէ Կարթագինէ շէ Տրինտէ ճէմ՝ օլան իւչիւն-
 ճիւ սինադոս տախի պու թուզա սըրր տէր (գ) :
 Կիպրիանոս Բապպըն տուա՛սընտա սրբոլար զէբր է-
 տէր (դ) : շէմ պու սրբ լուղէթի Տանկը այն
 ու առէթլէրէ գուլանըլըր օլտուղու տէյիլ սալթ
 գարար վերիլմէմիշտի , իլա պիր սրբ նէ՛ տէմէք
 օլտուղու տախի էյի պիլէնմէզտի : Պու խուսուս-
 տա իխթիլաֆ վարըտր , վէ թա օնիքինճի տէՏրէ
 Լօմպարտոս նամ քիմնէնին զէմանընա՛ գատար պու
 քէյֆիյէթ իշպու հալտէ՛ գալտր (ե) : Պու՛նուն
 մանասընա պիր գարա՛ր վէրէն շուկօ նամ քիմնէ՛
 իլէ օլ զէմանըն պա՛ղը քիմնէյէրի իտիլէր , քի սրբ
 տէմէք՝ պիր լուղ֊ֆ ու ի՛նայէթ նիշանէսի վէ օ ի-
 նայէթի վէրմէնին պիր վէսիլէսի՛ տէմէք իմիշ (զ) :

(ա) Օգոստ . վաղ 83 , de Diversis Exorcismi. (բ) Օգոստ .
 de peccator. meritis, Բիթ . 2 . Պ . 26 : (գ) Կարթ . Սին .
 3 . գան . 5 : (դ) Կիպր . de orat. Domini, ս . 142 : (ե) Կիպ-
 լէր Բիլ . թէվ . ճիլտ 2 . ս . 339 : (զ) Hugo de Sacramen-
 tis. lib. 2. p. 15. c. 3.

Օնալթընձը տէ՛հրէ գատար ծնա պո՛ւ մա՛նս վէ-
րիլըրիտի , քի օ զէման՝ ԱլլահՅըն՝ Քէլամընը քէն-
տի իման ու ամէլէրինէ եալընըզ գանուն հուլթան
քիմսէլէր՝ պու զիւլիմիւ րէտտ էթալլէր , վէ թազ-
րիւր էլլէտիլէր քի , սրոր տէմէք՝ Վրիստոստան
թալլին օլունմուշ պիր այինի տին տիր , քի ծնտա
կէօզէ կէօրիւնիւր նիշանէլէր իլէ՝ Վրիստոսուն ին-
ճիլ վասիգասը իլէ պիզիմ՝ իչիւն քէսպ էլլէտիլի
նի՛մէթ ու ի՛նայէթլէրի կէօսլթէրիլէր , վէ պու նիլ-
մէթլէր ու ի՛նայէթլէր՝ իման կէթիրէնլէրէ պու այ-
նին վասիգասը իլէ միւհիւրլէնիլլէր , վէ սրորլարըն
գուվլէթի ծնլարըն զաթընտա եախօտ ծնլարը իճրա
էտէն քիմսէտէ տէլլիլ տիր , իլլա ծնլարը իման
իլէ՝ գապուլ էտէնլէրտէ Վրիստոսուն պերէքէթի
վէ Աղիզ Բուհուն իճրասը իլէ իլլէր : Պու մին-
վալ իւզօէ կէօրիւրիւզ քի , պիր սրորտա՝ սրորըն
գուվլէթի վէ ծնու իճրա՝ էտէն վասիասըն մէանէ-
տի վասըգասը իլէ՝ ծնու ալան քիմ՝ օլուրսա օլ-
սուն՝ վէ իմանը օլոնն օլմասըն՝ լուզօ ու ի՛նայէթ
վէրիլըր տէլիւ օլան զիւլիմ՝ ծնիքինճի տէ՛հրէ՝
գատար Վրիլիսէտէն պիր թալլիմաթ տէլիւ ինա-
նըլմա՛ղէտի . վէ սրորըն մա՛նսար պո՛ւ տուր տէ-
լիւ գանուն էտէն իլք սինագոս՝ 1439տա Փիօ-
րէնչա սինագոսու իտի (ա) , վէ ծնալթընձը տէ-
հրտէ Տրիտենգ սինագոսունտան մուգարէր օլուն-
տու (բ) :

Աթին Վրիլիսէսինտէ սրորլարըն սայլուր՝ Տազ-
գընտա չօգ իլթիլափ վարըտը : Աէքիզինճի տէ-
հրտէն տօգուզունճու տէ՛հրէ գատար՝ եալընըզ
տէ՛օրթ սրոր սայլըլըրտը , քի ծնլար 1 վաֆթիլ

(ա) Սըրըար իւզէրինէ Փիօրէնչա սինագոսունտան գանունլարըն-
տան . գան . 1—13 : (բ) Սիկէլ . Վիլ . թէվ . ճիլաթ . ս . 8 :

2 Բապպըն Եխշամ Գա'ամը՝ 3 իշբար՝ 4 փափաս թագտիս էթմէք իտի : Իլք եէտի սըրը՝ թա՛լն մաթընը՝ ֓֓֓֓֓֓֓֓֓֓ մէմէքէթիսին էհայիսինէ՝ 1124 սէնէսինտէ Պամպերկէ Օթթօ նամ Եպիսկոպոս վազ էյէտի (ա) . լաքին Օնտան սօնկրա կէլէն Պեարոս Լօմպարոոս վէ Արաթիանոս նամ քիմնէլէր՝ սըրըլարըն սայըսընը եէտիյէ՝ չըգարտըլար (բ) . վէ թօմաս Եգուինաս պու խուսուս իւզերիսէ Քիլիսէսին թա՛լնմաթընը թէքմիլէն աչտը (գ) : Լէյէրչի պու զկըր օլան սօնկրաքի եքի միւթէպէր միւէլիֆլէր փսիլլիւ քիմնէլէր պու զեւիւմէրէ սահապէթիլք էտերլէր իտի իսէ տէ , Օնլար տահա թէքմիլէն սապիթ օլմուչ տէյիլէր իտի : Չիրա ախերլէրտէն մա'տա՝ Եղէքսանգրոս Հալէս նամ՝ օլ զէմանըն զայէթ ալիլէրիստէն պիրի՝ սըրըլարըն սայըսը եէտի օլմասընա զայիլ օլմայօր : Օ տէյօր քի , «Լէյեր եէտի՝ սըրը վարըսա , նի՛չին Բապպըմըգ քէնտիսին վերտիյի սուրէթէ՝ կէօրէ հա՛լնըգ իքի վար , քի պիրի վաֆթիլ վէ պիրի Բապպըն Եխշամ Գա'ամը տըր» (դ) : Օնտան սօնկրա պու՝ սըրըլարըն իքի օլուպ՝ պունլարտան մա'տա օլմատըրընա վէ պունլարըն քիֆաշէթ էթտիյինի իսպաթ էթմէյէ չալըչըր : «Նիհայէթի՝ Պիօրէնչա սինագոսու գանուն էյէտի քի , Քիլիսէսին գապուլ էտէ՛ճէյի սըրըլարըն սայըսը եէտի տիր . վէ պու պապտէ Քիլիսէ՝ նուֆուզու իլէ վէրիլէն իլք դարտը պուն տուր . վէ հիւզ սէնէտէն սօնկրա Տրիտենդ սինագոսու պու գանունլարը սապիթ էյէտի :

Պունտան կէօրիւնիլյօր քի , սըրըլար նէ՝ օլտու

(ա) Vita S. Ottonis, in Canisii Lectiones antiquæ, 3/10 . 3 . գըսմ . 2 . 61, 62 : (բ) Պեարոս , Sent. Գրիթ . 4 : (գ) Թօմաս . Summa. Theol. P. 3. Qu. 60—150. (դ) Alex. Hal es, P. 4. Qu. 8. Art 2. § 3.

զու վէ ընկարն սայրսը պասրնտա Քիլիսէէրին շիմտիքի թա'լիմաթէրի' ընպէշինճի տէ՛հրէ' գա- տար թէքմիլէն սապիթ Օլմամը շարրտը :

Իշպու խուսուս իւզէրինէ թագտիմ օլունան պու ալէսսէվի միւլհազար քիֆայէթ էտեր , վէ պու խուսուս չիւնքի պու եէտի սրբըլարն հէր պիրի' նէ' զէման պիր սրբը սայրմաղա պաշանտըղընըն վագթընը թատդիգան պուլա'մազըզ : Ա Վֆիթիզ վէ Րապպըն Ըխշամ Վա'ամը' տայիմա հէր պիր Քրիսթիան ֆըրգասընտան պէօյլէ' սայրըրըր- ըտը : Լաքին պագիլէրին հէր պիրինին պաշգա պաշգա սրբը տէյիւ մէյտանա չըգտըղը սէնէյի վէ ընու էօյլէ չըգարան քիմսէյի այնի այնինճէ պուլ- մասը' միւմքիւնսիզ կիպի պիր շէյ տիր : Պու գատարը աշիքեար օլունմուշ տուը քի , եէտի սա- յըսը' ընիքինճի տէ՛հրտէն էվվէլ թէքմիլէն գա- պուլ օլունմամը շարր : Օլ զէմանէ գատար սրբը- լարըն սայրսընը հիչ պիր սինադոսուն գանունու իլէ քէսիլմիշ Օլմատըղնտան' պու մատտէ իւզէրի- նէ չօզ իխթիլա'ֆ վար իտի , վէ պունա պիրգա- րար վէրմէնին կիւճիլէյիւ պունտան արիզ օլու- յօր : Չիւնքի եէտի սայրսը սապիթ Օլմագտան չօզ եիւզ սէնէ էվվէլ' վաֆիթիզ օլանը Քիլիսէյէ սա- պիթ էթմէք վէ փափաս թագտիս էթմէք այնիլէրի սրբըլարըն սայրսընա' գաթըտը : Վհթիմալ տըր քի սօնկ եաղլամագ' էվլէնմէք վէ իգրար ընիքինճի տէ՛հրտէ պու սրբայա կէջմիշէր իսէ տէ' ալէսսէվի գապուլ օլունմամըշ օլա պիլիբ . չիւնքի ընկարը սրբը թագրիբ էտէն սինադոս ընպէշինճի տէ՛հրտէ ճէմ' օլունտու :

Ըխէր ա'տէթլէր տախի զեքր օլունա պիլիբիտի . լաքին պաշլըճալարը իւզէրինէ սէօյլէտիյիմիզ ի- չիւն' պունտան զիյատէսինի իշարէթ էթմէսինի իգ-

Թիզասից սայարրգ : Լաբին նեթիճէի քելամ զլմ-
 նրնտա պնւ գատարրնը սեօյէրից քի : կիւն սո-
 զուսու Քիլիսէլէրինտէ հալա ճարի օլուպ Ե՛զիզ
 Քիթապլարն իւզէրինէ պինա օլմայան ա՛յն ու ա՛-
 տէթլէրին ճիւմլէսի քի օնլարն իւզէրինէ սեօյէ-
 մէմիչիզ՝ արօրտի-նճի- արհրտէն պերո-՝ վէ օն-
 ւարն լօզո- օնրտն՝ արտի լօգ սօնէրա զը-հր էլ-
 իւլ օլմալէ արըլար :

ՊԵՋՐ ԹԻՒԼԸ ՀԵՋԸԼԸՐ :

Նպու ըհսալէմիզի՝ մատտէնին՝ դապիաթընտանի-
լէրի կէլիւր պա՛զը միւլաճազալա՛ր ելէ թէքմիլ
էտէրիզ :

1 . Իւք իւչ տէճրտէ՛ Վրիսթիան տինի ղայէլ՝
փա+ վէ սառէ՛ իտի : Օնուն այն ու ա՛տէթլէրի
փէք ազ վէ սատէ՛ իտիլէր : Աէօզէ կէօրիւնիւր
զիյնէթլէրտէն վէ սալգանաթ մագուլէսի օլան ճէր
շէյտէն սագընը լըրրտը : Օլ զէմանլարըն Վրիս-
թիանլարընըն՝ մախտուս Վիլիսէ պինալարը պիլէ եօ-
ղուտու (ա) , վէ քէնտի իպատէթլէրինի էվէրտէ
վէ տաղարըն մաղարալարընտա վէ գայալարըն ինլէ-
րինտէ՛ իճրա էթմէյէ մէճպուր իտրլէր : Օնլարըն
իպատէթինին մէրամը՝ սատէլէյի վէ աղըրլըղը ելէ
եիւրէյէ՛ թէսիւր էթմէք իտի , վէ այն ու ատէթ-
լէրին չօգլուղու վէ սալգանաթ ու կիւզէլլէյի՛ ելէ
ա՛գը ճէլպ էտիպ եիւրէյի էպի՛ ճիյէթինտէ գօ-
մագ տէյիլիտի : Վէնտիլէրին պաղըլ տինլէրինին
ղայէթ չօգ այն ու ա՛տէթլէրինէ ալըշմըլ օլան
փութփէրէսթլէրէ օլ զէմանըն Վրիսթիան տինի ճէր
պիւր զիյնէթտէն օլ տէրէճէ չըփլագ վէ սատէ՛
կէօրիւնիւրիւտիւ քի , օնլար Նպու խուսուստա օ-
նու զէմի՛ էտէրլէրիտի :

(Օնուն թա՛լիմաթլէրի տախի ա՛լէստէվի պէօյլ՛
իտիլէր քի , ճիւվլէսի Ալաճըն Վէլամը իւզէրինէ
պինա օլունմուշարրտը : Օլ զէմանըն Վիլիսէսի
ճագգընտա՛ տայիմա օնտա օգունան Ինճիլին կէօս-

բուխսաթ վէ միւսա՛ատաթ վերտի , վէ Եպիսկոպոսարըն քէնտիլէրինէ ա՛զամէթ ալտըզարընը կէօրմէքտէն հա՛զզ էտերտի . զերա տիւշիւնիւրիւտիւ քի , Եպիսկոպոսար հէր նէ՛ գատար չօգ իթթիպա՛ր սահիպլէրի օլուրլարսա , փութփերեսթլէր տախի օգատար զեյատէ Քրիսթիանլըզը գապուլ էթմէյէ մայիլ օլաճազլար . վէ պու մինվալ իւզրէ օ՛ Քիլիսէ խատէմէլէրինին պէյնիտէ սալըանաթ վէ կէօսթերիշ մուհապպէթին սօգտուէ" : Փութփերեսթլէք ա՛տէթլէրինին Քիլիսէնին իչինէ պու սօգուլմասը՝ Լաթին միւշիլֆլէրտէն Պաթիթիսթա Մանթուանոս (ա) վէ Պարոնիոս (բ) միսիլլիւ քիմնէլէր վէ ախէլլէրի իզրար էտերլէր :

Կէսլէր միւշիլֆ տեր քի (գ) , "Քիլիսէ շիմտի" (եանի տէօրտիւնճիւ տէհրտէ Կոստանտիանոստան սօնկրա) "քէնտի տիւշմէնլէրինին իւզէրինէ զաֆէր պուլուպ՝ զէնկին վէ գուվվէթլի՛ օլտու , քի պու քէյֆիյէթլէրին հասըլաթը՝ ծոտն այն ուատէթլէրինին սալըանաթը չօղալմասընտա՛ կէօրիւնտիւ : Հէմ տախի Քրիսթիանլըզա եէնի տէօնմիւշ քիմնէլէրտէն պիր չօղու՛ պերապլէրլէրինճէ փութփերեսթլէք իսթիտատը օլան՝ տինտէ տիշարըտան կէօրիւնիւր սալըանաթ հավէսինի կէթիրտիլէր" : Հէմ տախի պու միւշիլֆ տեր քի , "Չօգ քիմնէլէր՝ եա փութփերեսթլէր տահա՛ գօլայ Քրիսթիանլըզա բաղպէթ էտիպ կէլինլէր տէյիւ՛ եախօտ օնլար եանիլըշ տինտարլըզ սայա պիլմիշ օլտուզլարը պիր շէյէ բաղպէթլէրի իչին՝ պու իսթիտատէ միւսա՛ատէ՛ էյլէտիլէր" :

Տէօրտիւնճիւ տէհրին սօնու իլէ պէշինճի տէհ-

(ա) Bapt. Mantuan. in fastis mense Feb. et Novemb.

(բ) Պարոնիոս Թէվարիիսի , 58 § 76 : (գ) Կէսլէր Text Book, Պ. Է. § 96 :

րին՝ իսթիտալարնտա օլան Վիլիսէ Հայրապետի
(Օգոստինոս տէր քի, պիր զէման Ե՛ՏԵՆՈՒԻԷՐԻՆ
պօյնուննա զօնուլմուշ օլան պօյունտուրուգ՝ օնուն
զէմաննտա չօգ Վրիսթիանլարն պօյնունտա պու-
լունմուշ օլան պօյունտուրուգտան չօգ Տափիֆի Ի-
տի (ա) :

Վիլիսէ միւլերիսի Մօսհայմ տէր քի (բ), «Եւ-
պիսկոպոսլար՝ տինին իչինէ չօգ այն ու ա՛տէթլէր
սօգմալարը իլէ՝ օնուն սահի՛Տ դապիա՛թընը գա-
րարթարը, վէ իճրալարննա Էնկէլէր գօտուլար .
վէ փէք ալ պիր թէպտիլլիք իլէ՝ Վրիսթիան Բ-
պատէթի սուրէթինին իչինէ շօլ պինլէրի վէ գա-
նունլարը կէթիրտիլէր քի, էպքի զէմանտէ օնլարն
վասիդասը իլէ Եունանլար վէ Բօմալլար վէ սայիր-
լէրի քէնտիլէրին պաքըլ իլահլէրինէ տինտարըգ-
լարնը՝ իզհար էտէրլէրիտի . չիւն գըլա՛ս էլլէտի-
լէր քի՛ խալգ էյէր պապալարնտան գալմա օլան
քէնտիլէրին այն ու ատէթլէրինի Վրիսթիանլարն
պէյնիտէ տահա թէպտիլ օլունմամը՝ դալմը՝ կէօ-
րիւրլէրտէ, Վրիսթիանլըղը տահա՛ էյի գապուլ է-
տէճէքլէր” : Վրիսթիանլըղն իչինէ պու մինվալ
իւզրէ պու գատար շէյլէր սօգուլտու քի, պու միւ-
էլիֆ տէր . «Վրիսթիանլար՝ իլէ փուլթփէրէսթլէրին
իպատէթ սուրէթի պէյնիտէ փէք ա՛գ ֆարգ վար-
տը . զերա իքիսինտէ տախի սալըանաթլը էսվապլէր՝
թաճլար՝ պէօրլէր՝ պալմօմլարը՝ խաչլար՝ սալլար՝
ապտէսթլէր վէ Տիսապսըգ ախէր շէյլէր վարտը” :
Պու խուսուստա տահա չօգ շէհատէթլէր վէ
ինանըլըր միւլերիլէրտէն իսթիլարաճլէր կէթիրիլէ
պիլերիտի . լաքին պու՝ օլ տէրէճէ ինքեար օլուն-

(ա) Օգոստ . Սէք . 119 ad Ianuarium . էպքի թագսիմի իւզ-
րէ : (բ) Մօսհայմ , Վիլիսէ թէվարիսի . Վիթապ Չնճի , Պապ
է . § 1 :

մազ սասպիթ պիր մատտէ տիր քի , պունտան զի-
յատեսինէ հաճէթ եօգտուր :

3 . Էյէր պու՝ Քրիստոստան վէ օնուն շայիրտ-
լէրինտէն պու գատար եիւզ սէնէ սօնկրա իճաս
օլունան Քիլիսէյէ սօգուլան՝ ա՛տէթլէր վէ թա՛-
լինմաթլէր Քրիսթիանլըղն սահիհան ֆարզլարըն-
տան վէ պու գատար իգթիզալը շէյլէր իտի իսէլէր ,
նիճէքի չօզլարը զիւլում էտէյօր , օլմուշ օլույօր
քի Էֆէնտիմիզ օլ իհտաս էթմէյէ մախսուսէն տիւ-
նեայա կէլմիշ վէ էօլմիւշ իտիյի վէ Ըռաքեալլա-
րընըն օլ վա՛ղ էյլէյիպ ուղուրունա եզլէթ վէ
էօլում չէքտիքլէրի տինի դա՛յէ՛ն նօգսան պրագ-
մը շար տըր . վէ իշլէրինի եարը՝ պուչուզ գօմուշ
իտիլէր : Վէ օնլար քէնտիլքլէրինտէն կէլմէյիպ՝
Ըլլահտան կէօնտերիլմիշ օլտուզլարը՝ հասէպիյլէ ,
տէնիլէ պիլըր քի , Ըլլահըն ին դայէ՛ն է+սի՛+ կօ-
րի-լի-լ րի-ր : Լաքին օնուն տէ իշլէրինտէն էք-
սիլքլէք վար տէնէ պիլըրմի : Պէօյլէ սէօյլէմէյէ
քիմ՝ ճեսարէթ էտէ պիլըր : Ը՛զիզ Քիթապ աջըգ-
տան աջըղա սէօյլէր քի , օնուն ա՛մէլէրի քեամիլ
տիր : Բ Օրին . ԼԴ . 4 : Ըլլահըն եափտըզը
պիր ա՛մէլինէ պա՛գ , հէր հանկըսը օլուրսա օլ-
սուն , վէ կէօր քի օնլար նէ՛ գատար քեամիլ
տիր : Պիր թէք ֆիտանը եա չիչէյի՛ թէֆթիշ
էյլէ , վէ տիգգա՛թ էյլէ քի օնուն հէր պիր գա-
րաֆը նէ՛ գատար թէ՛քմիլէն քեամիլ տիր : Օն-
տա հէր պիր շէյ միւմքիւնի մէրթէպէ քեամիլ
օլուպ՝ օնտան զիյատէ քեամիլ օլամազ : Վէ
պու ճիւմլէ իլէ՛ օլ կիւղէլ վէ հէր խուսուս-
տա թէքմիլ չիչէք պիր գաչ կիւնտէն սօնկրա հէ-
լաք օլունմաղա թագտիր օլունմուշ տուր : Իմտի
պու գատար ա՛գ զէման իչինտէ կիչէճէք օլան պիր
շէյի պունճիլէյին հէր վէճհիլէ գուսուրսուզ եա-

փրմբ շար խե , ճանա՝ էօրեմսիւզ օլան ճանա
 հէլքատէն գուրթուլու պ խեխատեօրենու կեօսթեր
 մէք վէ կեօք սա՛ատէթինէ հազըլամագ իչին մէ
 բամ օլունան Քրիսթիան տինի Լճփէնտիմիզտէն վէ
 ծնուն շայիրտէրինտէն Նօգասն պրաղըլարղը պիր
 տաղիպէ պիլէ տիւշիւնիւլէ պիլէրմի : Իշպու մէր
 համէթ թանզըմսթը հազգընտա՛ ծնու գուրան
 լարըն ա՛ղիզ էլլէրինտէն գուտուր չըգտը տէյիւ
 ա՛ղլտէն կէչէ պիլէրմի : Վէ ճահիլ վէ նատան
 վէ հէր հալտէ գուտուր իլէ տօլու՝ վէ կիւնահ
 վատիւսար իլէ քէօրլէնմիշ աոտէմլէր ծնու տահա՛
 էյի վէ տահա՛ թէքմիլ էտէճէքլէրի՛ խիւլէա օլու
 նաճագ պիր շէյ մի : Կէրչէքլէքտէն ուզագ վէ ազլէ
 մուղայիր պունտան զեյատէ պիր շէյ օլա՛մագ :

4 . Պու պապտէ թէֆթիշիմիզ պիզէ կեօսթէ
 բիր քի իշպու ա՛տէթլէր՝ քի Խնճիլէ իլալէլէրտէն
 իպարէթ շէյլէր տիր՝ Լըմէնիլէր իչինէ Ռումար իլէ
 Լաթիլլէրին իչինէ կիրտիքտէն չօզ սօնկրա կիրմիշ
 լէր տիր : Թասվիլլէր՝ թէպտիլի զալմ վէ Եպիս
 կոպուլարը վէ փափասլարը թագտիստէ եաղլամագ
 հազգընտա պու իսպա՛թ օլունմուշ տուր : Թաս
 վիլլէր Ռումար պէյնիստէ սէքիզննճի՛ տէհրտէ՛ վէ
 Լաթիլլէր արասընտա տօգուզուննճու տէհրտէ՛ ու
 մումի օլտուլար . լաքին Լըմէնիլէր արասընտա ծն
 տէօրտիւննճիւ տէհրէ կէլէնէ գատար՝ եանի պունտան
 ալթը եիւզ սէնէ էվվէլէ գատար գապուշ օլուն
 մամբ շարըտը : Իշպու թիսալէնին թասվիլլէր իւ
 զէրինէ օլան տէօրտիւննճիւ պապընա՛ պագ : Փա
 փասա մախֆիտէ իզրար էթմէք Ռումար վէ Լա
 թիլլէր պէյնիստէ ծնտէօրտիւննճիւ տէհրտէ՛ ալէս
 սէվի օլտու . լաքին ծնտէօրտիւննճիւ տէհրէ գա
 տար պու ա՛տէթ Լըմէնիլլէրին իչինէ կիրմիշ տէյիւ
 իտի : Պու թիսալէնին ալթըննճը պապընա նազար

էյլէ : Թեպտիլի զաթ՝ իպթիոս տօգոզոունճու-
տէՏրտէ զուՏր էյլէտի : վէ էնճամբ օնիւչիւնճիւ
տէՏրտէ սապիթ օյտու . լաքին պու խուսուստա
եւտինճի պապտա պէյան օլունտուզու միսիլլիւ՝
օնտան եիւզ սէնէ միգտարի սօնկրայա գատար
պիլէ պու թա՛լիմ՝ Լըմէնի Վիլիսեսինտէ գապուլ
օլունմամբը շտր : Թագտիստէ Մեռոն գուլլան-
մաար տօգոզոունճու տէՏրտէ ասեր Վիլիսէլեր
պէյնինտէ պէսսեվի օլմուշուտու . լաքին օնտօր-
տիննճիւ տէՏրէ՝ գատար՝ Լըմէնիլերտէն տաՏա գա-
պուլ օլունմամբը իտի : Պագի ա՛տէթլերին չօ-
ղու Տագգրնտա՝ Լըմէնի Վիլիսեսինին նէ՛ զէման
գապուլ էթտիյինին թարիսինի թաՏգիգան պիլէ-
մէգիգ . չիւն պու պապտէ իշարէթ օլունմուշ թէ-
լէֆաթլեր եօգտուր : Լաքին եօգարըտա զիքօ-
լունան խուսուպարտա աշիքնար օլտուզունա կէօ-
րէ՛ օնլար օլ ատէթլերի ասեր Վիլիսէլերտէն
չօգ սօնկրա գապուլ էթտիլլերի միսիլլիւ՝ էյեր
մուգլագա սաՏիՏան պիլլնմէմիշ՝ Տիչ տէյիլ իսէ
ղայէթ իՏթիմա՛լ տրր քի : օնլար Լըմէնիլեր պէյ-
նինէ Բումլար վէ Լաթինլեր արասընա եայրտրգ-
տան չօգ սօնկրա կիրմիշ օլմալը տրրլար : Վէ
պունտան տաՏա զիյատէ՛ Լըմէնի միւէլիֆլերինտէն
էյեր Տէֆիսինտէն տէյիլ՝ չօղունտա՛ն իգրար օլուն-
մուշ պիր կերչէքլնր տիր քի : պու խուսուպարը
Լըմէնիլեր ա՛լէսսեվի Բումլարտան վէ Լաթինլեր-
տէն պմբըլար տրր : Իմտի էյեր Լըմէնիլեր պու
պապտէ պէօյլէճէ ասէլլերինէ՛ ույտուլար իսէ :
օլմուշ օլուր քի : Բում՝ եա Լաթին Վիլիսէ-
սինէ կիրէն պիր ատէթ եա ային՝ Տեր Տանիլր զէ-
մանտէ օլուրաա օլուն՝ էյեր Լըմէնիլերտէն տա-
խի գապուլ օլունտուլ իսէ : չօգ սէնէլեր՝ վէ պա՛ղը
խուսուս եիւզլէրճէ սէնէլերտէն սօնկրա օլմալը տրր .

չէջլէ քի Տէր պիր խուսուստա պունոն՝ միւճատէ-
լէյէ կէմէզ պիր կերչէքլէք սայմալըյը քի Կո-
այնէրէ Լըրմէնէր՝ օպի՛ր Քիլէսէլէրտէն ոօնկրա
գապո-լ էթմիշէր տիր : Օնլարնն պոլ վէճճիլէ
գարննտաշարը Բումլարա վէ Լաթիսիլէր ուշտուզ-
լարը Լըրմէնիլէր պէյնինտէ զայէթ մի՛լթէպեր
օլան Անբուէս Շնորհալի վէ ախեր միւէլիֆիլէրտէն
իգրա՛ր օլունուր :

5 • Լէյեր պու շէյլէր Քրիսթիանլըղնն ֆարզ-
լէրինտէն օլուպ՝ պէճէր հալին իգթիզալը վէ էլզէմ
շէյլէր իտիլէր իսէ՛ օնլար գահա Քիլէսէյէ կերմէիլ
է+էն՝ իչ է-լ պէհրէն էոտի Քրիսթիանլարնն հալէ
նի՛ճէ օլմո-լ օլո-ր : Օնլար խէլաս պոլմատրլարմը :
Ալաստան գապուլ օլմատրլարմը : Օնլարտա՛ ա՛-
զիզլէրին թասիլլէրի հօղուտու : Օնլար փափա-
սա իգրար էթմէզլէր իտի : Թէպտիլի զաթա ի-
նանմազարտը : Ա՛զիզլէրէ շէֆա՛աթճըլար միսիլ-
լիւ տուա՛ էթմէզլէրիտի : Շիմտիքի կիպի՛ փեր-
հիզ էյամլարը հօղուտու : Իպատէթ էտէճէք
ա՛զիզլէր քէմիլլէրի վէ էսերլէրի հօղուտու : Օն-
լարնն արասընտա պու՛ վէ տահա զեքր օլունա պի-
լէն պունճիլէյին պիր չօգ շէյլէրին ճիչ պիրի հօղ-
ուտու :

Լաթին օնլարտա էյեր պու շէյլէր հօղիտի իսէ՛ :
օնլարնն ա՛լէա պիր տերէճէ տինտարլըղ՝ վարտըր :
Չօգ Քրիսթիանլարնն Քրիստոսա վէ օնուն տի-
նինէ վէ տինինին իլէրիլէմէսինէ օլան մուհապպէթի
ուղուրունա շէհիտլէք իլէ էօլէն զէմանլէր պուն-
լա՛ր իտի : Քրիսթիանլըղնն պաշանտըղ զէման-
տէն պերու պունճիլէյին խալիս վէ փաք տինտար-
լըգ օլմատը : Պու՛ Քրիսթիանլըղնն ալթուն տէվրի
իտի :

Իմտի էյեր օլ զէման պու շէյլէր հօղիքէն պէօյլէ

պիր տինտարըզ օլապիլտի՛ իսէ՛, շիմոի տախի պուն-
լարսըզ օլա պիլիր : Օնլար օղէման ա՛ղեզլիյէ վէ
խէլասէ իգթիզասըզ օլտուգլարը՛ կիպի՛ շիմոի տա-
խի էօյլէ օլա պիլիրլէր : Ա՛է տաճա էյիսի՛ պու-
շէյլէր Աստանդիանոստան սօնկրա Քրիսթիանըղա
կիրմէլէրի իլէ՛ պունգարըն արտըսրոա փաք թա՛լի-
մաթըն վէ էօմիւր ա՛ղեզլիյինին պիր ինգըրազ
պուլմասը կէլտիյի միսիլլիւ՛ դայէթ աշկընար տըր
քի պու շէյլէր տէյիլ սալթ իգթիզասըզ՛ իլլա զա-
յէթ զարարըլ՛ տախի օլմալը տըրլար : Օնլարըն
Քիլիսէյէ կիրմէսի Քրիսթիան տինինին պօզուլմա-
սընըն՛ պիւթիւն պիւթիւնէ տէյիլ իսէ՛ պաշլըճա՛
սէպէպի օլմուշ տուր : Պունու Տէփ տինտար Քի-
լիսէ միւլէրիլէրի իթթիֆա՛գ էթմիշլէր տիր :

6 . Իլլոոս մարտէպէն՛ պահա պիր չօգ հո-հի՛մ
նէլիճէլէր չօգար : Աէօրիւյօրուզ քի՛ իսիմէրի
ա՛ղեմ իթթիպարտէ օլան Քրիգոր Լուսաւորիչ՛
Յուստինոս վկայ՛ Արանոս՛ Տերտուղիանոս՛ Որո-
գինէս՛ Օգոստինոս՛ Եթանասիոս՛ Քրիգոր Ազգի-
անացի՛ Քրիգոր Աիւսացի՛ Ոսկերերան՛ Բարսեղ Աի-
սարացի միսիլլիւ վէ ախեր չօգ Քիլիսէ Հայրա-
պետէրի պիլիր Մարիամըն շանընա պիր եօրթու
դութմուշ օլա՛մազլար . չիւնքի օնլարըն կիւնլէրին-
տէ պէօյլէ պիր եօրթու մա՛լիւմ տէյիլիտի : Պու-
րիսալէնին Չ՛նճի սահիֆէսինտէն Տ՛նիւնճիւ սահի-
ֆէսինէ գատար պա՛գ : Հէմ օնլար՛ օնա պիր շէ-
ֆա՛աթճը տէյիւ նիտա էթմիշ օլա՛մազլար . չիւն
օ՛նլարըն ա՛սիրինտէ մախսուսէն իպատէթէ լայըզ
պիր զաթ սայըլմազըտը : Քրըզ եէտի սահիֆէտէն
էլլի իւշ սահիֆէյէ գատար պա՛գ : Ա՛է օնլար
թասվիր ու սուրէթլէր գուլանմըշ եախօտ գուլ-
լանմասընը թէսահիւպ էթմիշ օլամազլար . չիւնքի
օնլար՛ օնլարըն զէմանընտան չօգ սօնկրա իտխալ օ-

լունտուլար . 67—76 սահիֆէլէրէ պա՛գ : Վ է կերէք պոււղար՝ կերէք պոււղարտան սօնկրա կէլէն՝ Կիւրեղ՝ Թէոդորէտոս չէ ախեր Հայրապետէր միսլլիւ զաթլար թէպտիլի զաթա վէ փափասա՛իդրար էթմէյէ քնանմազարրտը . չիւն քի պու թա՛լիմէր զուհուր էթտիյի՝ վէ խալգտան ա՛լէսսեվի զապուլ օլունտու զու զէմանտէն օնլար չօգ սէնէ կէրի էպէտի րահաթ լէրինէ վարմը շարրտը : Վ է պու Հայրապետէրին հիչ պիրի՝ փերհիգին իգթիգալը օլտուղունու վա՛ղ էթմիշ օլա՛մազար . զիրա փերհիգէր՝ օնլարն վէֆաթընտա՛ն սօնկրա թա՛յին օլունտուլար : 54իւնճիւ , 58 սահիֆէլէրէ՛ պագ : Ի՛թիմալ տըր քի օնլար չօգ քերրէ ուրո՛ւն զութտուլար . լաքին օնլարն կիւնլէրինտէ վէ օնտան սօնկրա պիր չօգ սէնէլէր շիմտիքի փերհիգէր Վրիսթիանլարն պէյնիտէ քիւլլիյէն նամալիւմ իտիլէր : Հէմ օնլար վէ օնլարտան սօնկրա կէլէնլէրին պիր չօղու՛ պիր չօգ սէնէլէր Բապ Եւշամ Գա՛մալնըն էքմէյինէ վէ շերապընա սէճտէ զըլմատըլար . չիւն քի պու՛ օնլարտան չօգ եիւզ սէնէ սօնկրա իճատ օլունտու . 114—117 սահիֆէլէրէ՛ պագ : Վէ տախի օնլար ա՛ղիզ էսէրլէր տէնլէն շէյլէրէ սէճտէ՛ վէ պու ա՛տէթի վա՛ղ էթմիշ օլա պիրլէր . չիւն քի պու՛ օնլարն զէմանընտա կօղուտու . 137—140 սահիֆէլէրէ՛ պագ :

Օլ զէմանլէրտէ աֆօրօզ՝ Վիլիսէտէն սատէճէ պիր րէտտ օլմագ օլուա՛ օնուն իլէ պերապէր հիչ պիր թէքտիր իճրասը օլունմազ պիր շէյ օլմաղըլա՛ պու Հայրապետէր վէ պոււղար միսլլիւ Վարիանոս՝ Եֆրեմ Ետրի՛ Եպիփանն վէ պիր՝ չօգ սայրիլէրի՛ Վիլիսէտէն րէտտ էյլէտիքլէրի զապահաթ լըլար իւզէրինէ անաթէմա թագրիւր էթմիշ օլա՛մազար : Պու՛ Վիլիսէտէն րէտտ օլունանլարն պաշը

իւզէրինէ լա՛նէթ ու անաթէմայար երզմանն ա՛տէթի օնլարն գէմանննտան չօդ սօնկրազուհր էյլէտի :

Լաքին իշպու նէթիճէլէրին իսթիխրաճը տէվամննտան ֆէրաղաթ կէլիրիզ . պու քիթապըն սօնունտա՛ պիրի պու ատէթլէրին չըգտըզը գէմանը վէ օպիրի Քիլիսէնին մէշուը Հայրապետլէրինին օլտուղու գէման ու թարիխինի պէյան էտէն իքի ֆիհրիսթ իլավէ էտէրիզ . վէ իսթէյէն՝ պու բուպարը արգուլէտիյի գատար քէնտիսի էտէ պիլիր :

7 . Լաքին պէլքի պիրի տէյէճէք քի , սէյէր պու միւլահազայար կէրչէք իսէ , Քրիսթիան տինինին իւզէրինտէն հէր պիր կիյիմի պընտը , վէ պիր չըփլազ վիւճիւտ գալտը" : «Պունա ճէվապըմըզ պու տուը քի , Խնճիլին վէ Քիլիսէ թէվարիսինին պիզէ էօյրէթտիյի վուգուաթլար պունպ'ը տըը . վէ պու վուգուաթլարը թէպտիլ էթմէսի միւմփիւնսիւզ տիւր : «Խիզիմ մերամըմըզ՝ Քրիսթիանըզըն իլք տէհրլէրինտէ սահիհան վուգու՛ պուլտուզլարը կիպի՛ վուգուաթլէր իզհար էթմէք տիր : «Խիզ Քրիսթիան տինինին իւզէրինտէն՝ Քրիստոսուն վէ օնուն Բաւքնալլարննն՝ վէ օնլարնն ա՛գապընճա իլք տէհրլէրին գէմանննտա օլան շէյլէրին հիչ պիրինի գալտըրմայօրուզ : Օնու սատէճէ՛ ինսան իլավէլէրի վէ իճատլարը իչինէ տահա սօգունուլմամը շ օլուպ՛ իլք կէօրիւնտիւլլ գէման նասըլ իտի իսէ՛ էօյլէ՛ կէօսթէրիլիչէլ : Օլ գէման օնուն՝ օնու իզրար էտէլէրին իւզէրինէ պիր ա՛ղեղէտիճի՛ վէ զայէթ գուլվէթլի վէ գանարըրճը թէսիրի՛ վարըտը : Վէ իմտի՛ էյէր օնուն շան ու շէօհրէթի օնուն սատէլիյի՛ իտի իսէ , օնու՛ քէնտիսին օլ իլք հալինէ կէթիրմէք՝ թէքրարէն օլ շան ու շէօհրէթինի օնա պուլտուրմագ տըը : Դալպին տինի՛

պիր դադրմ սայգանաթը այն ու աստեթէրին օրթասարնտա հայաթ ու սահաթ պուլամալ : Ինսաննն եիւրէյի՝ փաք աշգրն եերինէ այն ու աստեթէրին իճրասք իլէ խօշանմաղա՝ վէ տերունի ասղեղլեք քիւլլեյէն թէրք օլունմուշ իքէն սատեճէ պիր դաշրավի իպատեթ սուրեթի իլէ գանմաղա դայեթ մայիլ տիր : Ապին եիւրէք ասղեղլեյի կէթերմէյէն իպատեթ սուրեթէրի՝ հեր նէ՝ գատար խօշ կէօրիւնիւրլէր իսէ տէ՝ Ալլահա մագպուլ տէյիլէր տիր . վէ պունտան պեօյլէ պիւթիւն պիւթիւնէ ֆայտասը՛ղ տրուար : Ալլահ՝ քէնտինէ սէճտէ վէ իպատեթ ետէնլէրտէն՝ օնու րուհ իլէ վէ կերչէքլէք իլէ եթտիքլէրինի դալպպ էտէր : Յո՛ւհ . ր . 24 , վէ սաստեճէ այն ու աստեթ սուրեթէրինտէն իքրա՛հ էտէր : Եսայ . Կ . 11—15 :

Պիզտէն պու պապտէ շիքայեթ էտէնլէր՝ Ինճիլին քէնտիսինէ վէ Ալլահըն մուգատերինէ վէ թէվարիսէ՝ գապահաթ պուլմուշ օլուրլար : Օնլար տէյիլ պիզիմ իլէ՝ իլլա կերչէքլէյին Սահիպի ասղեղլ իլէ դավղա էտէրլէր : Օ՛նու էօյլէ օլտուդո՛ւ կիպի էթմիշ տիր . վէ պիզիմ սաստեճէ արգումուլ պո՛ւ տուր քի , Քրիսթիանլըգ՝ օնու գուրան Քրիստոս Լճֆէնտիմիլ վէ օնուն Առաքեալլարը պրապտրգլարը՝ հիյէթտէ գապուլ՝ վէ օ ու սուլտէ իճրա օլունսուն :

Ինսան խէլասընն ասղիմ չարէլէրի վէ վէսիլէլէրի՝ ինսան գրսմընա աքըգ վէ սատրգանէ վէ տէվամ իւզրէ քէնտի գապիաթլարընն սատէլէյինտէ վա՛ղ օլունան Ինճիլին սատէ վէ աղըր կերչէքլէրլէրի տիր . Ա՛ղիլ Րուհուն գուվվէթի իլէ ինսանն խէլասընա պունլար գուլաղուզուգ էտէր , վէ տէյիլ տիշարրտան կէօրիւնէն այն ու աստեթլէր սուրեթէրի : Քրիստոս Լճֆէնտիմիլ . «Օնլարը

կերչէքլէյն իլէ մուգատտէս գըլ . սէնին սէօզիւն
 կերչէքլէք տիր" տէյիւ տուա՛ էյլէտի , Յովն .
 թէ . 17 , ծնլարը այն ու ատէթլէր իլէ ա՛ղիզ էյլէ
 տէյիւ տուա՛ էթմէտի : Պետրոս տէյօր քի ,
 "Չիւրիւր թօխումտան տէյիլ՝ իլլա չիւրիւմէզ՝ եա-
 շայան վէ էպէտէն գալան Ալլահըն "էօլէ- իլէ
 թէքրար սօղաուհուզ" , (ա Պէտ . ա . 23) , տէ-
 մէյօր քի , բուսուամթլէր վէ սալգանսթլը լիթուր-
 եալա՛ր վասիդասի իլէ եէնիտէն սօղարսընրզ : Պիզ
 ինսանլարըն տիգգաթընը պու այն ու ատէթլէր սու-
 րէթինտէն վէ բուսուամթլարտան՝ Ալլահըն Քէլա
 մընտա պուլընտուգլարը կիպի՛ պու ա՛ղիզէյէն
 վէ խէլասէ գուլաղուզլայան ճէլիլ կերչէքլէքլէրէ՛
 չէվիւմէյէ իսթէրիզ . զիւրա իթթիմա՛տ էտէրիզ քի ,
 ծնլար իլէ՛ վէ եա՛լընրզ ծնլարըն վասիդասի իլէ ին-
 սանլէր էպէտի էօմիւրէ մալէք օլա պիլիւրլէր : Այ
 օգույան ա՛ղիզիմ՝ սէնին սիւրիւր ու սէվինճին՝ վէ
 Տէր կիւնքի տէրսին պունլար՝ օլտուն :

The first part of the history of the
 world is the history of the
 creation of the world and the
 life of the first man, Adam.
 The second part is the history of
 the world from the time of
 the fall of Adam to the
 birth of Jesus Christ.
 The third part is the history of
 the world from the birth of
 Jesus Christ to the present
 time. The fourth part is the
 history of the world from the
 present time to the end of
 the world.

5 . Մարիամըն Ջփլուսոսո՝ և Ետինճի տէճրտէ պաշալարս՝ օն պիրինճի ևա օն իքինճի տէճրտէ ու մոսմի օլտու : Սահ . 51 :

6 . Մարիամըն՝ Լեռնայ անա՝ բահինէ կեղեպի՝ օն իքինճի տէճրտէ զուճր էլէտի : Սահ . 51 , 52 :

ՈՒՐՈՒՄ :

Ուրուճ առէթի՝ քիլսէյէ ազար ազար կիրտի : Սահ . 56 , 57 :—Պիւթիւն պիւթիւնէ ճեր քէսին իրատէթիսէ պրաղըմը շտը : Սահ . 56 :—Իպթիտա՝ սրո՝-ճ իպի , փերհեղ րեյնէտի : Սահ . 59 :—Տէօրտիւնճիւ տէճրտէ փերհեղ օլտու : Սահ . 59 , 60 :—Ելթընճը՝ տէճրտէ պիր իգթիզալը ա մէլ տէյիւ թային օլունտու , Սահ 61 , վէ օնտան էվվէլ ճիչ պիր մոսային փերհեղ եօղուտու :

ԵՐԻՐ ԵՅՆ ՈՒ ԵՏԷԹԱԼԷՐ :

Եղեղերի վէ Սէլէտէրի իպարեթին զոհոսոս : Պու առէթ տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի տէճրտէ պաշանտը : Սահ . 62 :—Մարիամա՝ պէշինճի տէճրտէն էվվէլ պազի ա՛ղիզէրտէն զէյատէ թա՛ղիմ օլունմաղտը : Սահ . 66 :

Թասսլըրէրի իպարեթին զոհոսոս : Բու մլաըն արասընտա սէքիզինճի տէճրտէ՝ վէ Լաթինէրին արասընտա տօգուզունճու տէճրտէ պաշանտը : Սահ . 67—Լըրմէնիլէրին արասընտա օն իւչիւնճիւ ևա օն տէօրտիւնճիւ տէճրտէ կիրտի : Սահ . 75 , 76 :

Խալա իպարեթին զոհոսոս : Իպթիտա՝ տէօրտիւնճիւ տէճրտէ խալա իպատէթ օլունտու Սահ . 80 :

Փափասա խորար զէ մեռեաֆաթ աւելեբինն
զոհորոհ : Պու այնիւր՝ օն իւչիւնճիւ տէճրտէ
այէսսեզի օլտու : Սահ . 81—89 :—Լըրմէնիւր ա-
րասընա՝ օն տէօրտիւնճիւ տէճրին եարբընտան
սօնկրա կիրտիւր : Սահ . 89 , 90 :

Թեպարիւն զաւնըն զոհորոհ : Թեպարիւն զաթ
թա՛լիմաթը՝ իպթիտա տօգուզունճու տէճրտէ իտ-
խալ օլունտու . լաքին օն իւչիւնճիւ տէճրէ գա-
տար ումուսի օլմամըչ իտի : Սահ . 91—113 :

Բապպ տիլաճ դաաճը եռմէյինէ իպարեթինն զո-
հորոհ : Օն իւչիւնճիւ տէճրտէ զուճը էյլէտի :
Սահ . 114 , 116 :

Փառլէյնէն աւել : Օն պէչիւնճի տէճրտէ սա-
պիթ օլտու : Սահ . 122 :

Լօլեւէր իլեւն լեթորեալար : Օն պթընճը
տէճրտէ թեքմիլէն սապիթ օլտու : Սահ . 127—
136 : (iii)

Լօլեւէր իլեւն դոաալար : Տէօրտիւնճիւ տէճրտէ՝
զէ օնտան սօնկրա կէօրիւնտիւ : Սահ . 127—130 :

Հաճ ու զեյարեթիւր : Տէօրտիւնճիւ տէճրտէ
իլթիճար պուտու : Սահ . 131 , 132 :

Լսերլէրէ ի՛ղլէթ ու լա՛ղլէ : Տէօրտիւնճիւ
տէճրտէ իլթիճար պուլմազա պաշատը : Սահ .
137 :—Պէչիւնճի տէճրտէ ճատաէն զեյատէ արթ-
տը : Սահ . 138 , 139 :

Բիւնիւնէ զէ գանարիլ եագճագ : Տէօրտիւնճիւ
տէճրտէ իտխալ օլունտու : Սահ . 141 , 142 :

Կիւնարիւն ճօճար զէ գանարիլ եագճագ :
Վէ զէման իտխալ օլունտուզունուն զէմանը էյլիճէ
մա՛լիւմ տէյիլ տիր : Սահ . 143—147 :

(ii) Սահիթէ 126տէ՝—Պատըրտա օն պթընճը տէճը եերինէ՝
եանկըշլըդ իլէ օն տօգուզունճու տէճը պասըլմըչ տըր :

Եղեպէնիչ առ : Ելծընճը տէճրտէ մէյտանա չըգար : Սահ . 149 :

Էֆօրօզ վէ անաւիճա : Էֆօրօզ՝ իւք տէճրէր տէ սալթ գապահաթլըյը Քիլիսէ ազալըզնտան պիր րէտտ էթմէքտէն իպարէթ իտի : Սահ . 148 :— Էֆօրօզ իլէ պէրապէր լա՛նէթ օղունմազ իպթիտա պէշինճի տէճրտէ զուճը էթտի : Սահ . 153 :

Փափապարըն պիտիլիյի : Իւք տէօրթ տէճրտէ՝ քիւլիյէն ճէր քէսին ըիզարնա մերպուղ իտի : Սահ . 164 :— Իպթիտա 335 սէնէսինտէ պու շէյի պօրճ էթմէք խոստոսունա ճէճտ օլունտու : Սահ . 164 :— Օնպիրինճի տէճրտէ զօր իլէ Ֆարզ ու պօրճ օլունտու : Սահ . 166—169 :

Բահիպլէ առաղ : Պու իպթիտա՝ իքինճի տէճրին սօնու վէ իւչիւնճիւ տէճրին էվվէլէրի թաւ ըրիսնտէ կէօրիւնմէյէ պաշատր : Սահ . 171 : Տէօրտիւնճիւ տէճրտէ չօղալտր : Սահ . 175 :

Ետղամագ վէ Տառն : Պու տախի իպթիտա՝ իքինճի տէճրին սօնունա վէ իւչիւնճիւ տէճրին էվ վէլէրինէ տօղու զուճը էթմէյէ պաշատր : Սահ . 178 :— Քիլիսէ խատէմէլէրինի մեռն իլէ եաղլամագ՝ տօղուզունճու տէճրէ գատար ատէթ օլմաւր շ իտի : Սահ . 178—180 :— Սօնէ Ետղամագ : Սահ . 181 :

Եղեպ Ետղալար : Տէօրտիւնճիւ տէճրտէ զուճը էյլէտի : Սահ . 182 :

Ետաի սըրլար : Պու՝ օն իքինճի տէճրտէ՝ նէտիյէ գարար վէրիլիպ սապիթ օլունտու : Սահ . 184 :

ՖԻՆՐԱՆՍԻ :

Վրեստոս էֆէնօբէճիլն Ռարբիեինն զարարւնարու
 Էալան հայրապետէրն վէ սայրէլէրն արարը-
 նն օբէֆէրէ , վէ օնարըն վէֆալէ էրարէլէրէ
 Ռարբիեինն ֆիհրեալի :

ՊԻՐԻՆՆԻՆՆԻՆ ՏԵՆՐ

Ի ՍՄԵԼԻՐ	ՊԵՏԵԹԼԵՐԻ ՍԵՆՆԵՍԻ
Եռարեալար	
Բառնարաս	65
Հերմաս	81

ԻՔԻՆՆԻՆՆԻՆ ՏԵՆՐ

Սուրբ Կղեմէս Հռովմայեցի	102
Սուրբ Իգնատիոս վկայ	108
Սուրբ Պօղոկարպոս վկայ	170
Սուրբ Յուստինոս վկայ	161
Սուրբ Թէոփիլոս	169
Եթէնագորաս	181

ԻԻՉԻՆՆԻՆՆԻՆ ՏԵՆՐ

Սուրբ Լըրանոս	202
Սուրբ Կղեմէս Եղեքսանդրացի	220
Տէրտուղիանոս	216
Սուրբ Գրիգոր հրաշագործ	265

Սուրբ Կիսրիանոս	258
Արոգինէս	254
Ստեփաննոսուն Փափ օլմասը	257
Երնորիոս	297
Սուրբ Գինէսիոս Եղեքսանդրացի	232
Վէ Հերետիկոսլարտան՝ Սաբէլլիոս , Պօղոս Սամարացի , Մանէս , Բէլսոս , Մոնտանոս , և ։	

ՏԷՕՐՏԻԻՆՆԻՍ ՏԷՀԲ

Սուրբ Եթանաս	371
Լազթանթիոս	321
Եւսեբիոս	340
Սուրբ Կիւրեղ Երուսաղէմացի	385
Սուրբ Հիլարիոն	361
Սուրբ Բարսեղ Կեսարացի	378
Սեղեբստրոս . Փափ օլմասը	314
Սուրբ Գրիգոր Կիւսացի	394
Սուրբ Գրիգոր Կազանացի	390
Սուրբ Եմբրոսիոս	397
Վէ Հերետիկոսլարտան՝ Տոնադոս , Երիոս , Մա- կեդոն , Ղովնիանոս , և ։	

ՊԷՇԻՆՆԻՍ ՏԷՀԲ

Սուրբ Եպիփան	403
Վիլենցիոս	450
Յովհան Ոսկեբերան	449
Բուֆինոս	410
Սուրբ Օգոստինոս	430
Սուրբ Կիւրեղ Եղեքսանդրացի	444
Թէոդորիտոս	460
Սուրբ Իսիդորոս	440

Սուրբ Հերոնիմոս	420
Սողոմոնոս մուկերրիկս	450
Ջոսիմոս . Փափ օլմասը	417
Պոնիֆաքիոս . Փափ օլմասը	418
Քելասիոս . Փափ օլմասը	457
Վէ Հերետիկոսլարտան՝ Եւտիքէս , Կելեստիոս , Կեստոր , և ։	

Ե Լ Թ Ը Ն Ճ Ը Տ Ե Հ Բ

Սուրբ Բենեդիկտոս	554
Պոէտիոս	524
Եւագրիոս	596
Սուրբ Կրիզոստիոս Սեծն . Փափ	504

Պ Ո Ւ Ն Տ Ե Ն Ս Օ Ն Կ Ը Ք Ի Տ Ե Հ Բ Լ Է Բ Տ Ե

Յովհաննէս Դամասկացի	750
Սուրբ Պերնարտոս	1153
Նիզօլա տէ լիրա	1380
Յովհաննէս Թորէքրէմաթա	1400
Աքողարիոս	1460
Լուտեր	1546
Մալտոնատոս	1583
Պարոնիոս Քարտինալ	1607
Պելլարմինոս Ճիզվիթ Քարտինալ	1621
Փէրրոն Քարտինալ	1618
Փէթավիոս Ճիզվիթ	1652

ԷՐՄԷՆԻ ՀԵՅՐԵՊԵՏԼԷՐ ՎԼԷ
ԵԽԷՐ ՄԻՒԷԼԻՓԼԷՐ

ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ՏԷՀԲ

ԻՍՄԼԷՐ

Պրիգոր Լուսաւորիչ :
Յակոր Մճբնայ Հայրապետ :
Եփրեմ Եսորի :
Սահակ պարթև Հայրապետ :
Մեսրոբ վարդապետ :
Էգաթանգեղոս մուկերրիս :
Ջենոր Եպիսկոպոս՝ Մատենագիր Եսորի :

ՊԷՇԻՆՃԻՒ ՏԷՀԲ

Մովսէս Խորենացի՝ Երբեպիսկոպոս Երջարու-
նեանց :
Յովհանն Հայրապետ Մանգակունի :

ԵԼԹԸՆՃԸ ՏԷՀԲ

Կուրին Մուկերրիս :
Մովսէս Խորենացի Մուկերրիս :
Եղիշէ վարդապետ Մուկերրիս :
Ղազար Փարպեցի Մուկերրիս :
Եզնիկ Կողբացի Մուկերրիս :

ՕՆԻԻՉԻԻՆՆՆԻՆ ՏԵՆԲ

Գրիգոր վարդապետ Սկևռացի :
 Մեծն Վարդան արգիւնական վարդապետ :
 Յակոբ վարդապետ Այսեցի :
 Յովհաննէս վարդապետ պրուգ :

ՖԻԶՐԻՍԹ Գ :

Մուգատեմէ	3
Տիպաճէ	5

ՊԵՊ ՊԻՐԻՆՆԻ

ԵՕՐԹՈՒԼԵՐ : Քրիստոստանն եւ Եռաքեալարտան թային տէյիլ խիբլէրի , Սահ . 9 : Իչք տէհրլէրտէ սագլանմալէրի հէր քէսին իրատէթինէ պրագլարդը , Սահ . 11 : Իպթիտա փէք ազ օլտուղու , Սահ . 12 : Չօգլանմալէրինն սէպէպլէրի , Սահ . 13 :

ՖԵՍԻ 1 . Պասէ + վէ Պէնպէկոսպէ եօրլուարը , Սահ . 14 : Եռաքեալարտան թային օլմաորդարը , Սահ . 15 : Սագլանմալէրի իրատէթէ պաղը օլտուղու , Սահ . 17 :

ՖԵՍԻ 2 . Պէօյէ + ճիւնս' կէնի , Սահ . 20 : Նիկիա Սինագոսունտան սօնիքա սապիթ օլտու , Սահ . 21 :

ՖԵՍԻ 3 . Քրիստոսոն ճիւնսոն , Սահ . 22 : Եհտի ճէտիտտէ զիքրի եօգ տուր , Սահ . 22 : Պու կօրթու իլէ վաֆթիղ կօրթուսու հագգընտա Քիլիսէլէրին իսթիլաֆը , Սահ . 23 : Պունուն իհթաս օլմասընն սէպէպլէրի , Սահ . 24 :

ՖԵՍԻ 4 . Շէհիպլէրին եօրլուարը , Սահ . 27 : Նաըլ պաշանարդարը , Սահ . 29 : Շէհիտլէրէ իպատէթ օլունմասը փութփէրէսլէքտէն ալընմա պիր ատէթ օլտուղու , Սահ . 31 :

Փ Ը Ս Լ 5 . Ըստ Կապուլար Եօրթուսոս , Սահ .
32 : Պունա սեպեպ վերէն քէյ Ֆիլիթթեր , Սահ .
33 :

Փ Ը Ս Լ 6 . Պէտր Սարիամըն Եօրթուսոս , Սահ .
35 : Ըղեղ Քիթապլարտա պունա սեպեպ վերէ-
ճէք պիր շէյ պուլունմազ , Սահ . 35 : Քրիստոս
էֆէնտիմիզին վալիտէսինէ՝ իւք տէՏրէրտէ իպա-
տէթ օլունմազըտը , Սահ . 36 : Պունա գարշը
չօզ Տայրապետէր զըտտ սէօյէտի , Սահ . 36 , 37 :
Պու իպատէթին զուՏուրինէ սեպեպէր , ւ . Սահ .
41 : ք . Սահ . 42 : զ . Սահ . 42 : զ Սահ . 43 :
Պիթր Սարիամըն փաբլանմասը եօրթուսու , Սահ .
43 : Միւժտէսի , Սահ . 45 : Եղեսարեթի զիյա-
րէթի , Սահ . 47 : Վէֆաթը վի կէօյէ ալընմասը ,
Սահ . 47 : Պու կէօյէ ալընմասը իւզէրինէ միւլս-
թէէֆ զիւիւմէր , Սահ . 48 : Սարիամըն լէքէ-
սիզ անա բահմինէ մէվուտու եօրթուսու , Սահ .
5 : Լէքէսիզ անա բահմինէ տիւշմէսի , Սահ . 51 :

Պ Ը Պ Ի Ք Ի Ն Ա Ղ Ի

Ո Ի Ր Ո Ի ԱՂ , Սահ . 54 : Ըռաքեպլարըն իւք
Քրիսթիանլարըն պու խուսուստա Տարաքէթլերի ,
Սահ . 54 , 55 , 56 : Փաչ կիւն ուրուճ դութուլ-
տուղու , Սահ . 57 , 58 : Իրատէթէ պաղըր օլտու-
ղու , Սահ . 58 : ՓէրՏիզ , Սահ . 59 :

Պ Ը Պ Ի Բ Չ Ի Ի Ն Ա Ղ Ի Ի

Ը Օ Յ Ի Օ Լ Ե Ր Է Վ Է Ս Է Լ Լ Ե Ք Լ Է Ր Է
Ի Պ Ը Տ Է Թ , Սահ . 61 : Պունա սեպեպ օլան
շէյէր , ւ . Սահ . 62 : ք , վէ զ . Սահ . 63 : զ ,
վէ ք . 64 :

ՊԵՊ ՏԵՕՐՏԻՒՆՃԻՒ

ԹԵՍՎԻՐԼԻՆԻ ԻՊԵՏԻԹԻ ՍԱՏ. 66 :
 ԻՆՔ տէճրէրտէ Եճղուտու , ՍԱՏ . 66 : Նասրլ
 պաշանտրղը , ՍԱՏ . 68 , 69 : ԻՆՔ Քրիսթիանլա-
 րըն պուճա գարշը տուրտուղու , ՍԱՏ . 71—75 :
 Էրմէնիէրին արասընտա պու այնին Տէփիսինտէն
 սճնկրա կիրմէսի , ՍԱՏ . 76 :

ՊԵՊ ՊԵՇԻՆՆԻՆՆԻ

ԻՆՁԵ ԻՊԵՏԻԹԻ ՍԱՏ. 77 : Ե՛ղեղ Քի-
 թապլարտա Տի՛չ զիբրի Եճղ , ՍԱՏ . 77 : Ի՛աչ չը-
 գարմանըն ապը , ՍԱՏ . 77 : Իպթիտա սատէճէ
 պիր նիշան օլտուղու : ՍԱՏ . 78 : Կոստանդիանո-
 սուն կէօքտէ խաչ նիշանընը կէօրմէսի , ՍԱՏ .
 78 , 79 :

ՊԵՊ ԵԼԹԻՆՆԻՆՆԻ

ՓԵՓԵՍԵ ԿԻՒՆԵՆ ԻՊԵՏԻԹԻ ՍԱՏ.
 81 : Ե՛ղեղ Քիթապլար մուճէպինճէ՛ Ելլաճա՛ օ-
 լունմաը , ՍԱՏ . 80 : Փափասա իգրարըն զուճրու
 վէ ճնա կէթիրիկէն Ե՛ղեղ Քիթապլարտան իսպաթ-
 լար , ՍԱՏ . 81 : Իգրար՝ շիմտի օլունտուղու կիպի
 Էսքի Քրիսթիանլարա մա՛լիւմ տէյիլ խտի , ՍԱՏ .
 82 : Օնլարտան նասրլ օլունտուրուտու , ՍԱՏ . 83 :
 Օնլարըն զէմանընտա Տէր քէսին զամիրինէ պրա-
 ղըլմը շըտը , ՍԱՏ . 87 : Օնլար՝ Փափաստա կիւ-
 նաճ ա՛փվ էթմէք գուվվէթի վար զանն էթմէզէր
 խտի , ՍԱՏ . 88 : Էրմէնի Քիլիսէսի պու ատէթի
 պազի Քրիսթիանլարտան սճնկրա գապուլ Էյլէտի ,
 ՍԱՏ . 90 :

ՊԵՊ ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ

ԷՕԼԻԻԼԷՐ ԻՉԻՒՆ ԼԻԳՈՒՐԵԼԷՐ, Սահ. 124: Պու ստեթէ եօլ աչան շէյէր, Սահ. 124:

ՊԵՊ ՕՆՈՒՆՃՈՒ

ԷՕԼԻԻԼԷՐ ԻՉԻՒՆ ՏՈՒԵԼԷՐ, Սահ. 127: Հայրապետէրին պունա գարը սէջ-լէտիբէրի, Սահ. 127-129:

ՊԵՊ ՕՆՊԻՐԻՆՃՈՒ

ՀԵՃՈՒ ՋԻՅԵՐԷԹԼԷՐ, Սահ. 131: Լչքի Քրիսթիանարա մա՛լիւմ տէյիլիտի, Սահ. 131: Հեղինէ մէլիբէնին խաջ պուլմագ իչիւն Երուսաղէմէ կիթմէսինտէն պու այինէ աջըլան եօլ, Սահ. 131: Հայրապետէրին պունա զըտտ սէջ-լէմէսի, Սահ. 132-134:

ՊԵՊ ՕՆԻՔԻՆՃՈՒ

ԷՍԷՐԼԷՐԷ ԹԵՋՈՒՄ ՈՒ ԻՊԵՏԻԹ, Սահ. 136: Պու՝ փութփէրէսթլիքտէն պըն մա տըր, Սահ. 136: Պու ստեթտէն հասիլ օլան պա-գըւըգըար վէ հիլէր, Սահ. 137-139:

ՊԵՊ ՕՆԻԻՉԻՆՃՈՒ

ՔԻՒՆԼԻԻՔ՝ ՎԷ ԿԻՒՆՏԻԹՈՒՒՆ ԻՍՏԻՒՄՈՒՄ ՎԷ ԳԵՆՏԻԼԵՐԻՄԷՐ, Սահ.

141 : Իսբի Քրիսթիանյար իպատեթտե քիւնիւք
 եագմագ ատեթինի մէքրուհ սայարարրտը , Սահ .
 141 : Լէոն փափ պունու պիր ատեթ էթմէյէ չօգ
 ճէհա էյլէտի , Սահ . 142 : Իսբի Քրիսթիանյար
 մուժ վէ զանտիլի իպատեթ վագթընտա սալթ կէ-
 ճէ իլէ եագարարրտը , Սահ . 143 :

Պ Ե Պ ՕՆ Տ Ե Օ Ր Տ Ի ԻՆՃ Ի

Ե Ջ Ի Ջ Լ ԻՆՍ ԻՇ Ս ՈՒ Ի Սահ . 148 :
 Պէջլէ պիր ային փութփէրէսթէրտէ վարրտը ,
 Սահ . 148 , 149 :

Պ Ե Պ ՕՆ Պ Ե Շ Ի ԻՆՃ Ի

Ե Փ Օ Ր Օ Ջ Վ Լ ԵՆ Ե Թ Ի Ս Ե Ս Ե Սահ .
 150 : Իլք Քրիսթիանյարն աֆօրօզու՝ զապա-
 հաթլըյը սալթ պիր Քիլիսէտէն րէտտ էթմէքտէն
 քագարեթ իտի , Սահ . 150 : Սփիբերանը պու
 խուսուստա տէտիյի , Սահ . 151 : Սօնկրարը
 պունա անաթէմա եանի լա՛նէթ տախի իլալէ օ-
 լունտու , Սահ . 153 : Սօնկրա տիւննալի թէտիպ
 վէ ազա՛պ տախի իլալէ օլունտու , Սահ . 154 :
 Պու՝ Խնճիլին րուհունա զըտ օլտուղունա իսպաթ-
 լար , Սահ . 155 : Եռաքեալըն՝ «Շէյթանա թէս-
 լիմ՝ էթմէք՝ թապիրիինն մանասը , Սահ . 156 :
 «Ենաթէմա մարանաթա՝ թապիրիինն մա՛նասը ,
 Սահ . 157 :

Պ Ե Պ ՕՆ Ե Լ Թ ԵՆՃ Ի

Փ Ե Փ Ե Ս Լ Ե Ր ԵՆ Պ Ի Ք Ի Ր Լ Ի Յ Ի Սահ .
 161 : Լայրապիտլէրին պա՛զըսը պէքիարդիգ հալինի

ձեռն էթաիլեր, Սահ. 161: Կիւն սողըսու
Քիլիսէլերինտէ փափապարըն էվի օլմար պագի
գալը, Սահ. 165:

ՊԵՊ ՕՆ ԵԻՏԻՆՆԻ

ԲԵՀԻՊԼԻՔ ՈՒՍՈՒԼՈՒ, Սահ. 171:
Ըզիլ Քիթապարըն բուհունա գարը սըր, Սահ.
171: Պու ուսուլա իք սէպէպ՝ գօվալայըլ օլ-
տու, Սահ. 173:

ՊԵՊ ՕՆ ՍԵՔԻՐՈՒՆՆԻ

ՄՆՈՒՈՆ, ՎԼԵԵԳԼԵՄԵՊ, Սահ.
177: Պու ատէթէ սէպէպ օլան շէյ, Սահ. 178:
Փափա սէ Եպիսկոպոս թագտիս էթմէքտէ Մե-
ռն գուլանմագ, Սահ. 180: Սօնկ եաղամագ,
Սահ. 181:

ՊԵՊ ՕՆ ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՆԻ

ԵՋՐՋ ԷՍՎԵՊԼԵՐ, Սահ. 182: Իք
տէհրէրտէ էօյէ շէյ եօղըսու, Սահ. 182:

ՊԵՊ ԵԻՐՄԻՆՆԻ

ԵԻՏԻՍԸՐԸԼԵՐ, Սահ. 184: Սըրլա-
րըն սայըը հագգընտա իսթիլաֆ, Սահ. 185:

ՊԵՋԸ ՄԻԻԼԵՀԵՋԸԼԵՐ

Իք իւլ տէհրտէ Քրիսթիանըզ ղայէթ փագ վէ
սատէ իտի, Սահ. 189: Սօնկրատան Քիլիսէտէ

պիր պէտքեր թէպտիլիք օլունմազա պաշանտը ,
 Սահ . 190 : Լշէր պու՝ Վրիսթիանլըզա սօնկրա-
 տան կիրէն ատէթլէր իգթիզալը իսէ , Վրիստոս
 քէնտի Վիլիսէսինի նօզսա՛ն պրագմը շ օլմալը , Սահ .
 193 : Պու իլավէ ատէթլէր՝ Լշրմէնիլէր իլէնէ Տէ-
 փիսինտէն սօնկրա կիրտիլէր , Սահ . 194 : Լշէր
 պունլար Տէր Տալտէ իգթիզալը շէլլէր իսէլէր , Էսքի
 Վրիսթիանլարըն Տալի նի՛ճէ օլուր , Սահ . 196 :
 Վէթիճէլէր , Սահ . 197 :

